Вінницький державний медичний університет ім. М. І. Пирогова

Матеріали з історії

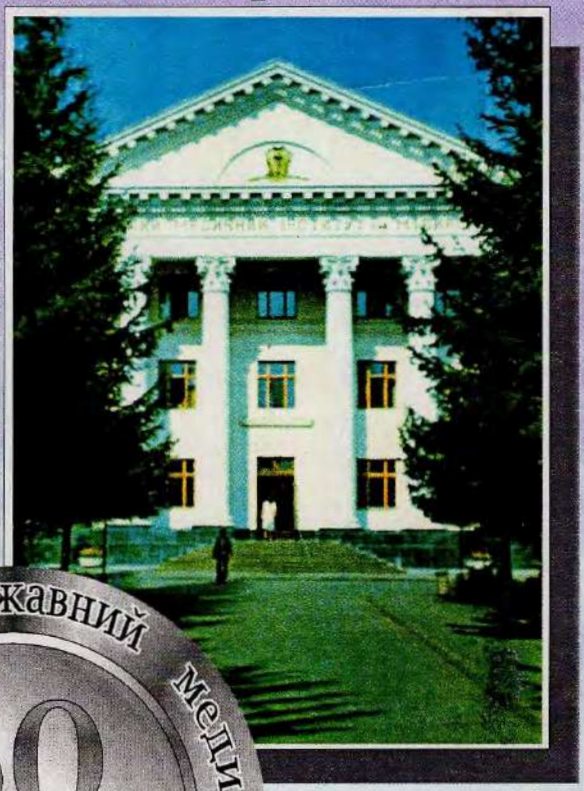

Вінницький державний медичний університет
ім. М.І.Пирогова МОЗ України

ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМ. М.І.ПИРОГОВА

Матеріали з історії університету

Під редакцією
професора В.М.Мороза

Вінниця - 1994

Головний редактор - професор В.М.Мороз

Заступник головного редактора - професор В.Д.Білик

Відповідальні редактори:
професор С.П.Жученко, доцент А.І.Крат,
професор О.Г.Процек

Заступник відповідального редактора -
доцент В.С.Компанець

Редакційна колегія:
доцент П.К.Загниборода, професор Д.Ф.Кириченко,
доцент В.О.Коваленко, професор Г.К.Палій,
доцент П.Л.Потолочний, доцент С.К.Псюк,
доцент Л.П.Смольський

Редакційно-видавнича група:
доцент О.М.Недорізанюк (редактор),
А.О.Серединська (секретар),
Н.Д.Корольова, О.І.Мазур, І.У.Мельник,
к.п.н. І.Й.Хаїмзон

Збірник робіт складається з таких розділів, як: кафедри гуманітарних та соціально-економічних дисциплін, кафедри фундаментальних загальнонаукових дисциплін, кафедри професійно-орієнтованих дисциплін (загальні та спеціальні), вузькі спеціальності та окремі підрозділи.

Висвітлено основні етапи діяльності Вінницького ордена "Знак Пошани" медичного інституту ім. М.І.Пирогова на протязі 60-ти років як бази для створення Вінницького державного медичного університету ім. М.І.Пирогова.

© **Вінницький державний медичний університет ім. М.І.Пирогова, 1994 р.**

ОСНОВНІ ЕТАПИ СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ ВІННИЦЬКОГО МЕДИЧНОГО ІНСТИТУТУ ім. М.І. ПИРОГОВА

Професор В.М. Мороз

Для забезпечення зростаючих потреб в лікарських кадрах наш земляк, видатний вчений академік Д.К. Заболотний у 1922 році звернувся з листом в Подільський губком партії, в якому переконливо обгрунтував необхідність організації медичного інституту в м. Вінниці. Зокрема, в своєму листі він писав: "Місцем, де можна було б виховати таких лікарів, які б жили одним життям зі своїми хворими і розмовляли з ними на їх рідній мові, є, між іншим, місто Вінниця".

В травні 1930 року в м. Вінниці відкрився заочний медичний інститут - філіал Всеукраїнського інституту заочної медичної освіти (ВІЗМО) і 1 жовтня до навчання приступили 36 студентів із числа середніх медичних працівників, які працювали в лікувальних закладах Вінниці.

Ініціатором і організатором заочного інституту був головний лікар обласної лікарні, відомий вчений, хірург і педагог М.М. Болярський.

Він став першим завідуючим учбовою частиною і разом з проф. Л.К. Морейнісом та бувшим директором психоневрологічної лікарні Г.Г. Бойко-Радаєвичем приклав багато сил і енергії, щоб розмістити і оснастити теоретичні і клінічні кафедри, підібрати професорсько-викладацький склад, організувати будівництво морфологічного корпусу.

Учбова частина інституту розміщувалась у приміщенні обласної лікарні ім. М.І. Пирогова, лабораторні і практичні заняття проводились на базі фармацевтичного інституту, який існував у Вінниці з 1921 до 1936 року.

В 1932 році заочний інститут був реорганізований у вечірній виробничий інститут з лікувально-профілактичним і педіатричним факультетами. Очолив інститут лікар Л.І. Медвідь, згодом - академік АМН СРСР. Заступником по учбовій роботі продовжував працювати проф. М.М. Болярський. На два факультети було зараховано 120 студентів із числа середніх медичних працівників Вінницької області.

17 вересня 1934 року в житті Вінниччини сталася важлива подія - наказом Народного Комісара охорони здоров'я України на базі фармацевтичного інституту створений стаціонарний медичний інститут, який

був покликаний відіграти вирішальну роль у забезпеченні області кваліфікованими лікарськими кадрами. Директором інституту була призначена лікар Олександра Пилипівна Смолянська.

Перший набір був проведений на лікувально-профілактичний (170 чоловік) і фармацевтичний (195 чоловік) факультети як на перший, так і на старші курси за рахунок студентів вечірнього та заочного відділень. Крім того, на третій і четвертий курси прийшло біля 100 студентів із бувшого Одеського заочного медичного інституту. Таким чином, в перший рік організації інституту на всіх курсах навчалося близько 530 студентів.

На протязі перших двох років інститут відчував гостру недостачу кваліфікованих кадрів професорсько-викладацького складу. Очолювали кафедру лише два професори - М.М. Болярський (хірургії) і Л.К. Морейніс (хімії). Асистентами працювали практичні лікарі лікувальних закладів Вінниці. На більшості кафедр по сумісництву працювали професори і викладачі фармацевтичного інституту. Згодом були запрошені з Київського мединституту професори Б.С. Шкляр, А.І. Сковорода-Зачиняєв і В.С. Кравченко на завідування кафедрами терапії, фізіології і біохімії.

В 1935 році в інституті працювали 9 професорів, 2 доценти, 46 асистентів, 7 лаборантів і навчались 4 аспіранти (три на кафедрах хімії і один на кафедрі терапії).

Перший випуск лікарів відбувся 1 червня 1936 року. Дипломи лікаря одержали 33 чоловіка, які навчалися в заочному і виробничому інститутах. Завдяки постійній увазі місцевих органів влади розвивалась матеріально-технічна база інституту. В 1936 році завершилось будівництво студентського гуртожитку на 1000 місць, а згодом - морфологічного корпусу, де розмістились всі теоретичні кафедри. Ці споруди, зруйновані німецько-фашистськими загарбниками і відбудовані в післявоєнний час, є одними з кращих в нашому місті. Розширилась обласна лікарня ім. М.І. Пирогова - основна клінічна база вузу. Проведена велика робота по оснащенню лабораторій необхідним устаткуванням, з бібліотеки - учбовою та навчальною літературою. В зв'язку з ліквідацією фармацевтичного інституту кафедри поповнились досвідченими професорсько-викладацькими працівниками.

В 1940 році на 34 кафедрах працювало 150 викладачів, в тому числі 19 професорів і 6 доцентів, навчалось 1250 студентів. Розгорнулась робота по підготовці науково-педагогічних кадрів. До початку

Великої Вітчизняної війни було захищено декілька докторських (І.А. Данилевський, Г.В. Скопін) і кандидатських дисертацій (М.Ф. Шинкарьова, М.В. Гітельман, Я.В. Слюсар, С.Є. Буркат, М.М. Головцев, Р.І. Штеренберг, І.С. Ройзман, О.Д. Деспілер та інші).

В 1940 році відбувся п'ятий випуск лікарів, вуз закінчили 197 чоловік. Шостий випуск був проведений достроково - розпочалась Велика Вітчизняна війна. Більшість студентів, в тому числі 150 випускників, разом із своїми вчителями встали на захист Батьківщини. Багато з них загинули на полях битв. На їх честь споруджено обеліск Слави, урочисте відкриття якого відбулось 9 травня 1967 року. Біля нього тепер дають урочисту обіцянку першокурсники, проводяться ювілейні зустрічі випускників, мітинги, присвячені Дню Перемоги.

Близько трьох років хазяйнували фашистські окупанти на території Вінницької області, завдавши величезної шкоди народному господарству і здоров'ю населення, по-варварськи зруйнувавши і пограбувавши підприємства, житла, комунальні споруди, медичні і культурно-просвітницькі заклади. Перетворились в руїни морфологічний корпус і студентський гуртожиток, були знищені учбова і наукова апаратура, обладнання, бібліотека. Вузу нанесені збитки на багато мільйонів карбованців.

20 березня 1944 року Вінниця була звільнена від німецько-фашистських загарбників. Розпочалась робота по відродженню інституту. 5 квітня 1944 року до навчання приступили 472 студенти, серед яких було немало фронтовиків. Труднощі були неймовірні. Деякі клінічні кафедри не мали своїх баз, значна кількість теоретичних кафедр тулилася в зруйнованому морфкорпусі, клубі та інших приміщеннях, не пристосованих для проведення навчального процесу. Не було лабораторій, обладнання, апаратури, підручників, наукової і учбово-методичної літератури.

На початок 1945-1946 навчального року були укомплектовані студентами всі курси, навчалось близько 1400 чоловік. Науково-педагогічну роботу вели 9 професорів, 8 доцентів, 66 асистентів, серед яких лише п'ятеро мали вчений ступінь кандидата наук. Дещо покращився стан з клінічними базами завдяки введенню в дію після ремонту двох корпусів обласної лікарні ім. М.І. Пирогова і передачі інституту садиби в передмісті П'ятничани (так зване "клінічне містечко"). Залишалось надзвичайно важким становище із забезпеченням студентів житлом. Силами студентів за рахунок максимального обмеження ка-

федр була відремонтована і обладнана під гуртожиток частина морфологічного корпусу (п'яте крило). Не зважаючи на важкі умови побуту, студенти, що пройшли сувору школу війни, з учбовою програмою справились. В 1945 році відбувся черговий, 7-й випуск лікарів. Дипломи одержали 69 молодих спеціалістів, які були направлені в райони області для відбудови лікувально-профілактичних закладів і надання медичної допомоги населенню.

Багато сил та енергії віддали відбудові вузу, організації учбової та наукової роботи проф. І.Я. Дейнека, який працював директором у 1945-1951 рр., проф. П.М. Сєрков - зам. директора по науковій і навчальній роботі, нині академік АН України. Студенти і викладачі трудились на відбудовах інституту, його клінік, міських культурно-просвітних закладів, допомагали трудівникам села збирати урожай. Особливим піклуванням було створення і відкриття (1947) музею-садиби М.І. Пирогова. Музей став науковою і навчальною базою для студентів, аспірантів і викладачів.

Подальший розвиток матеріальної бази і успішна підготовка науково-педагогічних кадрів проходили в період 1951-1967 рр., коли інститут очолював проф. С.І. Корхов, а проректорами були проф. М.К. Вітте, доц. М.П. Рудюк, проф. Б.З. Сухоруков. В цей період були відбудовані студентський гуртожиток (1953), морфологічний корпус (1958), споруджені гуртожиток №2 на 632 місця, експериментальний корпус-віварій, стадіон. Значно поліпшились умови роботи клінічних кафедр, повністю закінчилась відбудова обласної та міських лікарень. Незмірно покращилось оснащення кафедр необхідним устаткуванням, навчальною та науковою апаратурою, що дало можливість розширити наукові дослідження і проводити їх на належному рівні. Бібліотечний фонд майже задовольняв потреби студентів і викладачів в підручниках і науковій літературі.

Однак інститут відчував великі труднощі з комплектуванням кафедр професорсько-викладацьким складом. В 1950 році 34 кафедри очолювали лише 13 професорів, докторів наук і 19 кандидатів наук. Спостерігалась велика плинність кадрів. За період 1944-1950 рр. було підготовлено 4 доктора і 8 кандидатів наук. Ці обставини змусили дирекцію вжити заходів по вихованню науково-педагогічних кадрів з числа талановитих випускників, зарахованих в аспірантуру та клінічну ординатуру. За п'ятиріччя (1951-1956) було підготовлено 5 докторів і 43 кандидата наук. Особливо плідно готувались кадри на кафедрах,

якими керували професори П.М. Сєрков, Б.С. Шкляр, Я.М. Бритван, Л.Г. Лєкарєв, В.Г. Український. Багато сил та енергії приклали для подальшого розвитку вузу ректори доцент М.П. Рудюк (1967-1970) та доцент В.А. Корнійчук (1970-1974).

Головним в діяльності вузу залишалось питання підготовки висококваліфікованих спеціалістів. Особлива увага приділялась підвищенню науково-методичного рівня і впровадженню прогресивних методів навчання.

Вийшли з друку підручники, монографії і методичні посібники, авторами яких стали професори Б.С. Шкляр, Л.Г. Лєкарєв, В.П. Ципковський, доценти М.П. Рудюк, І.А. Рибачук, О.О. Столярчук, І.О. Плотников. З метою розповсюдження передового досвіду стали регулярно проводитися навчально-методичні конференції.

Успіхи колективу інституту в підготовці лікарських і науково-педагогічних кадрів одержали позитивну оцінку. Постановою Ради Міністрів України (1960) інституту присвоєно ім'я М.І. Пирогова. Одержано право прийому до захисту кандидатських дисертацій з 13 медичних спеціальностей. Ряд працівників відзначені урядовими нагородами. Серед них професори Я.М. Бритван, Т.А. Лобова, В.О. Паньова, М.В. Піневич, В.П. Ципковський, Б.С. Шкляр, доценти М.П. Рудюк, Я.В. Слюсар, к.м.н. М.Є. Дідур.

Учбово-методична робота нерозривно пов'язана з виховною, організація і зміст якої постійно удосконалюються. Вона направлена на формування особистості кожного студента, на вироблення у нього активної громадянської позиції, бажання і прагнення знати більше, навичок в самостійній творчості, на те, щоб випускники вузу несли з собою в життя почуття відповідальності за доручену справу, відданість своєму народові, Батьківщині. Належна увага приділяється моральному вихованню, актуальним проблемам лікарської етики та медичної деонтології.

В інституті свято шанують пам'ять Миколи Романюка і Галини Поштарук, що віддали своє життя в ім'я лікарського обов'язку. М. Романюк, головний лікар дільничної лікарні, яка тепер носить його ім'я, в заметіль відправився пішки в сусіднє село по терміновому виклику і замерз на зворотньому шляху. Студентка Г. Поштарук винесла з палаючого будинку двох дітей, а сама загинула від опіків.

Початок історії інституту пов'язаний зі становленням лікувального факультету, до складу якого в середині 80-х років входило 14

теоретичних і 18 клінічних кафедр, а також 2 самостійних курси (анестезіології і урології). Навчалось на факультеті близько 2400 студентів. Навчання забезпечували близько 300 висококваліфікованих викладачів, серед яких 28 докторів наук, професорів і 132 кандидати наук, в тому числі 68 доцентів. В ювілейному році факультет здійснив 60-й випуск, диплом лікаря одержали 367 чоловік. В різні роки деканами факультету працювали професори Я.М. Бритван, П.П. Кулик, В.П. Ципковський, доценти В.А. Корнійчук, А.І. Крат, П.Л. Потолочний.

Педіатричний факультет відкрився в 1961 році. Основними клінічними базами стали новозбудована обласна дитяча лікарня, центральна районна лікарня, пологовий будинок № 2, дитяча інфекційна лікарня. До складу факультету ввійшли 16 кафедр, три з них - профільні (дитячих хвороб № 1 і № 2, хірургії дитячого віку). Підготовку ведуть близько 200 викладачів, серед яких 13 професорів і 34 доценти. Перший випуск відбувся в 1967 році. Деканами факультету працювали проф. О.О. Столярчук, проф. І.П. Гоменюк, доц. С.К. Псюк.

З 1978 року в інституті проводиться навчання іноземних громадян. В даний час на підготовчому і основних факультетах, а також в аспірантурі і ординатурі навчається близько 600 посланців країн Європи, Азії, Африки і Латинської Америки. Уже відбулося 11 випусків, диплом одержали більше 560 чоловік. Навчанням іноземних громадян керує проректор по міжнародних зв'язках проф. Г.К. Палій, декани - проф. Г.Л. Василенко, доц. В.О. Коваленко.

Факультет удосконалення лікарів відкрився в 1979 році. На кафедрах факультету у Вінниці підвищення кваліфікації проводиться по спеціальностях: соціальна гігієна і організація охорони здоров'я, фтизіатрія, наркологія, неврологія, рентгенологія, ендокринологія. Факультет має філіал в м. Хмельницькому, де працюють кафедри терапії, хірургії, акушерства і гінекології, педіатрії і стоматології. Декани факультету - проф. М.П. Чорнобровий, з 1982 р. - доц. О.С. Бориско.

З 1974 року очолив інститут заслужений працівник вищої школи, лауреат Державної премії України проф. В.Д. Білик. Проректори - професори Б.О. Зелінський, О.Г. Процек, Г.К. Палій.

З кожним роком розширюється і зміцнюється технічна база інституту, все більший розмах набирає підготовка науково-педагогічних кадрів, удосконалюється навчально-методична, виховна і науково-дослідницька робота.

Інститут має хорошу матеріальну базу; в його розпорядженні -

морфологічний корпус, аудиторний корпус при обласній лікарні ім. М.І. Пирогова, бібліотека з фондом більше 400 тис. книг, експериментальний віварій, чотири студентські гуртожитки, їдальня, спортивний корпус, стадіон і т.п.

Клінічні кафедри розгорнуті на базі ряду лікувально-профілактичних закладів (обласної лікарні им. М.І. Пирогова, чотирьох міських лікарень, обласної дитячої лікарні, районної лікарні, протитуберкульозного, онкологічного, ендокринологічного обласних диспансерів, двох пологових будинків, обласної психоневрологічної лікарні ім. А.І.Ющенка).

В центрі уваги професорсько-викладацького складу - підвищення науково-методичного рівня навчального процесу, впровадження прогресивних форм навчання. Крім традиційних форм стали широко використовуватись технічні засоби навчання і програмування. Учбові кімнати обладнуються навчальною і контролюючою знання апаратурою. При вивченні морфологічних дисциплін використовуються електрифіковані схеми, препарати, планшети. Для вивчення мов обладнані лінгафонні класи. В навчальний процес впроваджуються технологічні карти, графологічні структури лекцій і практичних занять, проблемний метод навчання, тестовий контроль знань. Постійно ведеться робота по інтегруванню суміжних і споріднених дисциплін. Клінічні кафедри переносять навчання безпосередньо в палати, до ліжка хворого, в поліклініки, диспансери, що, безперечно, підсилює практичну підготовку майбутніх лікарів. Більше уваги приділяється самостійній роботі студентів, забезпеченню їх відповідними методичними вказівками.

Для підвищення рівня викладання широко використовуються такі форми як відкриті лекції та показові практичні заняття з подальшим обговоренням їх на засіданнях кафедр, методичних комісій та вчених рад факультетів. З метою розповсюдження передового досвіду стали регулярними навчально-методичні конференції. Для молодих викладачів організований постійно діючий семінар з проблем вищої школи.

Невід"ємною складовою частиною навчального процесу стала науково-дослідна робота студентів (НДРС). Студентське наукове товариство об"єднує понад 2000 чоловік. Заняття в наукових гуртках допомагає не тільки поглибити знання студентів, а й залучити їх до наукової діяльності. В гуртках молодь опановує сучасні методики наукових досліджень, навчається користуватись складною лікувально-діагностичною апаратурою. Щорічно близько 100 студентів приймає

участь у виконанні держбюджетних і госпдоговірних НДР інституту. Росте кількість заявок на винаходи та рацпропозиції, авторами яких стали студенти. Більше 10 кращих студентських наукових праць щорічно направлялися на республіканські і союзні конференції. В 1981 році на базі інституту проведена XXIII Всесоюзна конференція з дитячої хірургії, присвячена пам"яті М.І.Пирогова, в якій взяли участь понад 300 студентів із всіх медичних вузів країни, в 1983 році - республіканська студентська конференція "Досягнення теоретичної і клінічної медицини в зв"язку з науково-технічною революцією".

Сьогодні процес навчання все більше спирається на самостійну, близьку до дослідницької, діяльність студента,із студентського наукового товариства у велику науку - такий природний шлях більшості викладачів вузу.

Здібними організаторами навчально-виховного процесу та науково-дослідної роботи стали завідуючі кафедрами - вихованці інституту. Серед них професори Н.В.Братусь, Г.А.Вієвська, М.А.Вієвський, Ю.М. Головцев, І.П. Гоменюк, К.П.Дерепа, В.А. Жученко, Б.О. Зелінський, Т.А. Кадощук, Д.Ф.Кириченко, В.А. Кириленко, О.Є. Кучеренко, Р.Й. Мікуніс, І.І. Мітюк, В.М. Нечипорук, О.Г. Процек, І.А. Рибачук, В.К. Сєркова, Г.В. Терентьєв, О.Я. Фіщенко, М.Б. Царюк, М.П. Чорнобровий, П.Ф. Шамрай, М.Г. Шеверда, М.Б. Шкляр.

Вчені інституту вносять вагомий внесок в розвиток вітчизняної медичної науки. Наукові дослідження проводяться з таких проблем, як морфологія людини, серцево-судинні захворювання, вікові особливості дитячого організму в нормі і патології, акушерство і гінекологія, хірургія, психіатрія, рентгенологія, ендокринологія, соціальна гігієна і організація охорони здоров"я, гігієна навколишнього середовища.

У ході розвитку ряду наукових напрямків на кафедрах фармакології, факультетської терапії, акушерства і гінекології, педіатрії 2, соціальної гігієни і організації охорони здоров"я, нормальної фізіології, патанатомії,загальної гігієни, мікробіології виникли продуктивно працюючі творчі колективи, сформувалися наукові школи.

Перу багатьох вчених належать підручники, посібники, монографії. Серед видань - неодноразово перевиданий підручник проф. Б.С. Шкляра "Діагностика внутрішніх хвороб". Підручник Г.А. Баткіса і Л.Г. Лєкарєва "Теорія і організація радянської охорони здоров"я", удостоєний премії ім. Н.А. Семашка за 1963 рік. Відзначений Державною премією Української РСР за 1979 рік підручник "Дитячі хвороби" під

редакцією П.Н. Гудзенка, один із співавторів - проф.О.І. Гнатюк, підручник "Ендокринологія", співавтором якого є проф. Б.О. Зелінський.

На базі інституту проводяться наукові та учбово-методичні форуми. Зокрема, тут відбулися республіканські з'їзди фармакологів, фтизіатрів, анатомів, гістологів, ембріологів, ендокринологів; симпозіуми і конференції з актуальних проблем історії медицини, функціональної морфології і генетики розвитку вищої нервової діяльності, викладання лікарської етики і медичної деонтології.

Інститут тричі був організатором Всесоюзних Пироговських читань у Вінниці (1968,1977,1983), його співробітники стали гостинними учасниками республіканських, всесоюзних і міжнародних форумів.

Інститут постійно надає допомогу органам і закладам охорони здоров"я . Форма її різнобічна - організація спеціалізованих видів медичної допомоги, науково-практичних конференцій, впровадження досягнень сучасної науки і нових видів профілактики, діагностики та лікування захворювань, підвищення кваліфікації лікарів на курсах та ін.

В клінічних лікарнях Вінниці постійно розширюється об"єм і підвищується якість медичної допомоги. Висококваліфіковані спеціалісти інституту ведуть регулярний консультативний прийом хворих, безпосередньо самі беруть участь в роботі лікарень, спрямовують роботу персоналу лікарні, здійснюють найбільш складні види оперативної і консультативної допомоги, впроваджують найновіші методи дослідження і лікування хворих.

Значну роботу проводять в районах області під час планово-консультативних і екстрених вильотів і виїздів. Професори і доценти інституту виконують обов"язки позаштатних обласних спеціалістів свого профілю, готують кадри, організовують семінари, конференції, перевивчасті курси, беруть участь в атестації лікарів, очолюють обласні відділення наукових товариств, керують науковою роботою практичних лікарів.

Студентам надано все необхідне для успішного навчання, фізичного виховання, оздоровлення і культурного відпочинку. В чотирьох устаткованих гуртожитках проживає понад 2800 чоловік, працює санаторій-профілакторій на 50 місць у зміну. До послуг студентів - спортивний корпус з трьома залами, стадіон, волейбольна і баскетбольна площадки, спортивно-оздоровчий табір.

Збірні команди інституту щорічно беруть участь в республіканських, обласних і міських змаганнях з різних видів спорту. Вони за-

воювали чимало нагород. В 1966 році на республіканській спартакіаді медичних вузів України колектив спортсменів посів перше загальнокомандне місце. Серед вихованців чимало майстрів спорту. Успіхи спортивного колективу стали результатом великої копіткої праці викладачів кафедри фізвиховання - зав. кафедрою П.Г. Дмитренка, доц.О.Н. Іванова, викладачів Н.В. Шедько, Л.К. Пантелєєва, М.К. Артюха, А.І. Шрамка, В.Г. Могилевця, В.Т. Жуковського і ін.

В колективах художньої самодіяльності беруть участь понад 500 чоловік. Переможцями республіканських конкурсів стали народний ансамбль танцю, лауреат премії ім. М. Трубпаїні (художній керівник -заслужений працівник культури УРСР В.І. Рум"янцев) і народна хорова капела "Надбужанка" (керівник А.Т. Медражевський), лауреатом багатьох фестивалів - духовий оркестр (керівник М.В. Бочковський).

Успішно виступають перед студентами і в трудових колективах міста і області жіночий вокальний ансамбль "Ягідка", ансамбль сучасного бального танцю, баяністів, вокально-інструментальний, студентський театр естрадних мініатюр, оркестр народних інструментів та ін.

Процеси демократизації почали все глибше проникати в життя вищої школи. 26 травня 1988 року на розширеному засіданні вченої ради відбулися перші вибори нового ректора. Професор В.Д. Білик, який близько 15 років очолював колектив, у зв"язку з віком подав у відставку. Шану і повагу заслужив Василь Данилович. За роки його ректорства випущено понад 8 тисяч лікарів, підготовлено біля 180 кандидатів, 28 докторів медидчних наук, відкрито факультет удосконалення лікарів з філіалом у м. Хмельницькому, підготовчий факультет для іноземних громадян.

В останні роки, незважаючи на труднощі, пов'язані з економічною скрутою молодої незалежної держави, керівництво вузу докладає максимум зусиль для того, щоб міцніла і розвивалася матеріальна база, підвищувався науковий рівень і педагогічна майстерність його кадрів, зростала участь вчених інституту в практичній роботі органів охорони здоров'я, впроваджувалося в життя все те, що забезпечить підвищення якості підготовки його випускників.

В університеті створена сучасна матеріально-технічна база, яка забезпечує високий рівень підготовки лікарів, проведення науково-дослідної і лікувально-профілактичної роботи. Комп'ютеризовані всі кафедри. Організовано центр нових інформаційних технологій, який роз-

робляє навчальні програми для кафедр, формує фонд відеопрограм з комп'ютерною мультиплікацією, навчає викладачів і студентів комп'ютерним технологіям. Телестудією університету виготовляються навчальні відеофільми з використанням комп'ютерної графіки. Міжкафедральна експлуатація коштовної відеопроекційної, комп'ютерної, оптичної та лабораторно-діагностичної апаратури здійснюється на базі лабораторій та відділів науково-дослідного центру. Наявність власної, оснащеної сучасним поліграфічним обладнанням друкарні дає змогу виконувати повний типографський цикл по виготовленню різноманітної поліграфічної продукції (газети, журнали, монографії, підручники). Розгорнуто будівництво ще одного навчального корпусу з бібліотекою і палацом культури.

За останніх 5 років в університеті підготовлено 41-го доктора наук і 148 кандидатів наук. Кадровий потенціал вузу - це 81.4% викладачів з вченими ступенями і званнями /в т.ч.: докторів наук - 71 (14.2%), кандидатів наук - 337 (67.2%)/. Серед викладачів - 6 удостоєні почесних звань заслужених діячів науки і техніки, заслужених працівників вищої школи; 3 лауреати Державних премій України. На шести факультетах 84% кафедр очолюють доктори наук.

19 травня 1994 року, напередодні свого 60-річчя, на засіданні Колегії Міністерства освіти і Міжгалузевої акредитаційної комісії інститут було акредитовано за найвищим - IV рівнем акредитації і підтримано клопотання інституту про зміну його статусу і назви на "Вінницький державний медичний університет ім. М.І. Пирогова".

Вуз підтримує різнобічні зарубіжні зв'язки. Сумісні дослідження з фундаментальних медико-біологічних проблем здійснюють з медичними факультетами університетів і кафедрами медичних інститутів Росії, Беларусі, Азербайджану, Чехії, Німеччини, Вірменії, Польщі, Австрії кафедри нормальної фізіології, акушерства і гінекології ФУЛ, фтизіатрії, пропедевтики, фармакології, мікробіології.

За роки свого існування інститут підготував понад 20 тисяч спеціалістів, які живуть в різних куточках нашої держави і за її межами. Багато з них стали професорами, доцентами, асистентами, висококваліфікованими спеціалістами, здібними керівниками органів охорони здоров'я і лікувальних установ. За успіхи в науково-педагогічній і практичній діяльності по охороні здоров'я чимало наших вихованців одержали урядові нагороди і почесні звання.

Ювілей з нагоди 60-річчя колектив Вінницького державного

медичного університету ім. М.І. Пирогова зустрічає у розквіті творчих сил і пройнятий готовністю множити зусилля для успішного виконання величних завдань, поставлених перед вищою медичною школою України в справі підготовки і виховання висококваліфікованих спеціалістів.

КАФЕДРИ ГУМАНІТАРНИХ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

КАФЕДРА СУСПІЛЬНИХ НАУК

Професор А.Т. Давидюк

Лікар і гуманізм, лікар і громадянин... Ці поняття стали невід'ємними і протягом багатьох років були головним змістом і метою роботи викладачів - сульпільствознавців інституту по вихованню спеціалістів охорони здоров'я. В умовах розбудови незалежної Української держави кафедра докладає максимум зусиль щодо реалізації нової концепції викладання гуманітарних і суспільно-політичних дисциплін, готує молоде покоління до сприйняття нових ідей, підходів і форм життя, оволодіння світовими і вітчизняними знаннями в галузі суспільствознавства

Кафедра суспільних наук одна з найбільших в інституті. За шістьдесят років вона пройшла складний шлях розвитку і різноманітних реорганізацій. Остання з них відбулася у 1993 році, коли всі суспільствознавчі кафедри були об'єднанні в одну загальну, значно посиливши її сукупний методичний і науковий потенціал.

Очолює кафедру суспільних наук доктор історичних наук, професор Давидюк А.Т. У складі кафедри діють чотири навчально-методичні секції: Історії України /керівник - кандидат історичних наук, доцент В.П. Лациба/, філософії /керівник - кандидат філософських наук, старший викладач Н.А. Краснонос/, соціології /керівник - кандидат філософських наук, старший викладач О.Б.Швець/.

Загалом на кафедрі працюють 2 доктори наук, професори: А.Т. Давидюк і І.М.Даниленко; 14 кандидатів наук, 10 з яких мають вчене звання доцента: В.С.Бєлякова, В.Ю.Дерезюк, П.М.Лаптєв, В.П.Лациба, Л.Б.Ольшевский, В.П.Пивошенко, С.І.Рудавка, П.П.Свободний,

В.Я.Степанов, М.В.Тимчук; старші викладачі: Н.А.Краснонос, В.М.Мазепа, О.Б.Швець; асистенти: кандидат філософських наук М.Л.Голуб і Т.І.Северенчук. Слід відзначити, що фаховий і науковий рівень викладацького складу кафедри дуже вагомий, і це дає змогу проводити навчально-методичну і виховну роботу на високому професійному рівні.

Доречно згадати і тих викладачів, які своєю невтомою працею сприяли формуванню колективу кафедри, її кращих традицій. На різних етапах кафедру очолювали В.Г.Пипко, В.Г.Лойков, П.С.Кривко, І.М. Даниленко, В.Д.Голіченко, В.Я.Степанов. Серед викладачів вирізнялися своєю інтелигентністю, професійною майстерністю, чуйним ставленням до колег, студентів А.І. Кадишева, Н.Я.Железная, С.К. Журавльов, В.Ю.Однорогов, М.М.Глушко, Н.І.Кривицька, Е.М.Іванов, Д.С.Третяк, В.А.Висоцький, М.Л.Нігальчук, Ю.П.Мороховський, Й.Г.Тельман та ін.

... Історія кафедри невід'ємна від історії інституту, історії всього суспільства. Вона зазнала відчутного впливу післявоєнного партійно-ідеологічного бюрократизму і хрущовської реформації, застійного стану і подиху перебудовчої весни. Займаючи активну громадянську позицію, викладачі по- різному сприймали реалії суспільного життя. Було і покірне вихваляння марксисько-ленінської теорії і ідеології, партійних вождів, але й було чесне і принципове ставлення до того, що відбувалося, прагнення критично осмислити закономірності суспільного розвитку і трагічні сторінки нашої історії, прищепити студентській молоді почуття патріотизму, справедливості, суспільного оптимізму.

Однією з характерних позитивних рис роботи кафедри було постійне піклування про високу фахову підготовку викладацьких кадрів. Як правило, здійснювалося через докторантуру і аспірантуру відомих університетських центрів Києва, Москви, Одеси, С.-Петербургу. Дисертаційні дослідження викладачів були присвячені найбільш актуальним проблемам історико-політичного досвіду суспільства, методології наукового пізнання, духовних проблем особистості, питань економічного життя тощо.

За роки існування кафедри викладачами виконано значний обсяг науково-дослідної роботи. Підготовлено і видано близько десяти монографій і навчальних посібників, розроблено чимало комплексних наукових тем, опубліковано значну кількість статей, тез, повідомлень. Більшість з них отримали схвальний відгук педагогічних і наукових працівників України. В даний час на кафедрі склалося гармонічне поєднан-

ня професіональної зрілості і прагнення молодих викладачів до наукової роботи. Значну увагу кафедра приділяє філософській підготовці аспірантів і пошукачів наукових ступенів природничо-медичного профілю.

Головне спрямування роботи кафедри - максимально допомогти студентам не тільки засвоїти історико-політичний досвід людства, вивчити його політичні, філософські, економічні інститути і чинники, їх функції, структуру, а й прищепити їм стійкий інтерес до національної історії, культури, суспільної думки, особливостей економічного і соціального розвитку і формування ринкових відносин в суспільстві незалежної України.

Вагомим доробком стали програми курсів з історії України, української культури і національного відродження, економіки, філософії, соціології, методичні вказівки для сдудентів до семінарських занять та поради щодо написання рефератів і повідомлень, підготовлені кафедрою і затверджені Вченою радою інституту. Безумовно, це сприятиме розвитку самостійності, ініціативності, відповідальності викладачів і студентів.

Важливе місце в навчально-виховному процесі посідають лекції, особливо при переході на нові навчальні програми і при відсутності відповідних підручників. До їх підготовки і читання залучуються найбільш кваліфіковані викладачі - професори А.Т.Давидюк і І.М.Даниленко, Доценти В.Ю.Дерезюк, П.М.Лаптєв, В.П.Лациба, Л.В. Ольшевський, В.П.Пивошенко, С.І.Рудавка, В.Я.Степанов, М.В.Тимчук. Під час лекції особлива увага приділяється проблемним питанням теорії і практики суспільного розвитку, все активніше застосовується диалоговий і дискусійний методи, співставлення різних кутів зору у вітчизняному і світовому суспільствознавстві.

В пам'яті багатьох студентів залишилися оригінальні форми естетичного виховання Е.М.Іванова, цікаві, змістовні і емоційні заняття з історії України, проведені спільно з працівниками краєзнавчого музею та обласного архіву, "круглі столи" з філософії та ділові ігри з економіки тощо.

З метою відродження національно-патріотичних традицій серед студентів та викладачів на кафедрі ведеться пошук сучасних, більш прийнятних форм просвітницької роботи, які б охоплювали проблеми історії українського та інших народів, теорії і практики наукового пізнання і світогляду людини, формування її ринкового мислення, питання екологічної культури тощо.

Викладачі кафедри завжди розуміли важливість і необхідність тісного співробітництва з іншими кафедрами інституту. Протягом багатьох років між ними існують ділові стосунки. Найбільш досвідченні вчені суспільствознавці очолювали методологічні семінари викладачів теоритичних і клінічних кафедр, готували спільні наукові праці, проводили науково-практичні конференції.

Значну допомогу в організації і здійсненні навчально-виховного процесу вздовж багатьох років надає навчально-методичний кабінет. У різні роки у його складі працювали В.К.Василенко, І.Т.Купріянов, Л.І.Казміришина, Е.П.Киселевський, В.А.Банін, В.І.Байбаков, А.О.Серединська та ін. В даний час у навчально-методичному кабінеті працюють його завідуючий Г.П.Мамонов, старші лаборанти Л.Р.Рубанін, В.О.Горіна, лаборанти Г.В.Ковальчук, В.В.Худа, О.М.Махан.

Високоосвідчений рівень і великий досвід працівників кабінету дають змогу не лише своєчасно забезпечувати студентів і викладачів необхідною навчальною літературою, але й надати допомогу в організації занять і забезпечити їх ТЗН, веденні різноманітної навчально-методичної документації, самостійно виготовляти сучасне унаочнення, стенди які відзначаються глибоким змістом і вдалим художньо-естетичним оформленням.

Розміщення кафедри у Навчальному корпусі 2 дало змогу поліпшити матеріальну базу, зокрема, навчальними кімнатами, великим читальним запом , філією інститутської бібліотеки.

60-річна історія кафедри суспільних наук, її кращі традиції і здобутки підтверджує, що її працівники разом з колективом інституту, долаючи труднощі, сповненні прагнення і надалі вести наполегливий пошук високоефективних форм і методів навчально-виховної роботи, сприяти громадянському становленню молодих лікарів, примножувати славу Вінницького медичного інституту.

ОСНОВНІ ЕТАПИ ДІЯЛЬНОСТІ КАФЕДРИ ІНОЗЕМНИХ МОВ, ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ ТА ОСНОВИ МЕДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ.

Доцент Т А. Рябоконь

За архівними даними, кафдра іноземних мов була організована в

серпні 1934 р. і з 1949 р. знаходилася в морфолгічному корпусі. На кафедрі вели підготовку з латинської мови В. П. Тихвинський, Р. Я. Аківісон, з англійської мови - І. О. Плотніков, Р. Я. Кержнер, Л. У. Трахтенберг, з німецької мови - А. Л. Булда і Р. Я. Масимова.

З 1950 р. на кафедрі розгортається науково-дослідницька робота пошукового методичного характеру. Вийшли в світ "Методичні вказівки по засвоєнню медичної термінології на англійській мові для студентів старших курсів" та "Методичні вказівки студентам І курсу з розвитку навиків, умінь володіння усним розмовним мовленням" /І. О. Плотников/. В 1964 р. захистив кандидатську дисертацію О. М. Шпак. З 1950 до 1968 р. викладацький склад, у зв'язку зі збільшенням студентів, поповнюється до 11 викладачів: зав. каф. - доц. І. О. Плотников, латинська мова - асистенти Г. І. Бойко, М.Г. Шевчик-Стоян, Е. М. Смирнова-Пелішенко, англійська мова - ст. викладач Н. П. Матяш, асистенти М. І. Лапух, С. Р. Мазур, Н. П. Васаженко, В. П. Шевченко, німецької мови - асистент Т. Г. Янкевич, французької мови - асистент Л. Ф. Гібаш та старший лаборант - Г. В. Кузьміна.

Науково-аудативний фонд кафедри на даний період складався з навчальних таблиць, платівок, двох програвачів, десяти магітофонів та бібліотечного фонду.

Крім навчання студентів кафедра щорічно приймала кандидатські іспити /до 100 пошукачів/ та 30-40 іспитів у студентів-заочників стоматологічних та ветеринарних факультетів інших вузів.

В 1968-1971 рр. в колектив кафедри влилися нові кадри: В.І.Баришева, Л.М. Каспрова, С.С. Барчук, Т.А. Рябоконь, Т.І. Бурлаченкова, Л. І. Пушкар і лаборант Л. П. Самойленко.

З 1971 р. після виходу на пенсію доц. І.О.Плотникова, обов'язки завідуючого кафедрою виконувала ст.викладач англійської мови Н. П. Матяш. У цей час на кафедрі активно проводилася виховна робота - кураторство в закріплених групах, вечори відпочинку на іноземних мовах, вікторини, олімпіади.

В 1975 р. кафедру очолила кандидат філологічних наук, доцент Н.І.Безбородько. З приходом Н. І. Безбородько колектив кафедри почав активно вивчати проблеми мовознавства і вести зацікавлений пошук підходів до вивчення проблем в підмові медицини. В 1977 р. Н. І. Безбородько, автор 75 друкованих наукових праць, захистила докторську дисертацію. Згодом їй було присвоєно звання професора.

З 1980 р. обов'язки завідуючого кафедрою виконувала ст.

викладач Н. П. Матяш. На посаду асистентів були зараховані: з вересня 1976 р. - викладач англійської мови Є. Й. Компанець (з березня 1976 р. - кандидат педагогічних наук), викладачі англійської мови Л. М. Яковіна, О. В. Воронюк, німецької мови - С. І. Перч, Л. А. Мазур, В. Ф. Гурандо /німецька, латинь/, розширився лаборантський склад: Ю.Д.Тютюнник, О. Д. Кадельчук, Ю. В. Шкарпет.

В 1980 р. було виділено курс латинської мови, який очолила ст. викладач Г. І. Бойко.

В 1983 р. кафедра починає працювати на новій базі в колишньому гуртожитку на розі вулиць Р. Люксембург,2 і Пирогова, 19. Матеріальний фонд кафедри - 14 навчальних кімнат, 2 лінгафонних кабінети. Згодом усі учбові кімнати були радіофіковані, організовано методичний кабінет та тематичні кабінети з наочністю по компресії текстів та коректівному курсу граматики англійської мови /розроблено доц. Т. А. Рябоконь/.

Після захисту кандидатської дисертації в 1973 р. по темі: "Семантичні і композиційно-змістовні особливості резюме / на матеріалі наукових медичних статей на англійській мові/" кафедру очолює Т.А.Рябоконь. В середині 80-х значна увага приділяється систематизації, уніфікації та профілізації навчального процесу, а також нормалізації умов роботи колективу. Виділення додаткових 5 ставок старших викладачів дало можливість закріпити відповідальних за певними напрямками роботи та певними секціями, що в свою чергу сприяло підвищеню дисципліни та віповідальності за якість знань.

До 1988 р. штат кафедри нараховував 18 викладачів: 1 доцент, 7 ст. викладачів і 5 лаборантів. Крім того щороку запрошувалися 5-7 викладачів з почасовою оплатою. Кінець 80-х - початок 90-х років характеризуються різким омоложенням колективу у зв'язку з виходом на пенсію ст. викладача, завуча кафедри Т. Г. Янкевич, ст. викладача Н. П.Матяш, ст.викладача, зав. курсом Г. І. Бойко, ст. викладача, завуча кафедрою А.О.Дякової, ст.викладача Н.П.Васаженко, ст.викладача С. Р. Мазур, ст. викладача Т. І. Буравченкової, ст. викладача С. С. Барчук /1993 р./.

На кафедру прийшли 12 викладачів, серед них 7 випускників вузів: Л. М. Кім, О. В. Кадельчук, А. Л. Яценко, С. Г. Пойда, С. І. Тихолаз, Л. Л. Звонська, А. С. Бондар-Марлова, Н. О. Осипова, В. П. Гуцол, М. Т. Денека, Н. Л. Дука, Г. Т. Стечишин, ст. лаборанти - Н. М. Веденєєва, О. П. Горпинюк, О. М. Буравченкова, О.Ф.Гайдаєнко,

В.М.Шкрабалюк, лаборант - О.Н.Нефтерим. Як правило, ст.лаборанти згодом займають посади викладачів. У зв'язку з цим на кафедрі функціонувала школа педагогічної майстерності.

На даний час штат кафедри включає 2 кандидати філологічних наук - доцента Т.А.Рябоконь і кандидата філологічних наук, старшого викладача Л.М.Кім, 6 ст.викладачів - М.Г.Стоян, В.Ф.Гурандо, Л.М.Ясевіну /завуча кафедри/ Л.М.Каспрову, О.В.Кадельчук, С.Г.Пойду, а також 10 викладачів. З них англійську мову викладають 10 викладачів, латинську мову - 5 викладачів, німецьку мову - 2 викладачі, французьку мову - 1 викладач.

Впродовж останнього десятиріччя на кафедрі мали місце такі форми навчання: 1/практичні заняття з англіської, німецької, французької, латинської мов; 2/факультатив з іноземних мов /3-5 курс/; 3/інтенсивний індивідуальний курс навчання з іноземних мов /по індивідуальному графіку/; 4/ СНГ; 5/ курс підготовки з другої інозеиної мови; 6/ гурток для дітей співробітників; 7/ гурток " Мова загального вжитку"/ 2-річний курс/; 8/ курс підготовки до здачі кандидатського мінімуму.

Вперше в країні розроблено організаційні основи та методику проведення інтенсивного індивідуального курсу з іноземних мов для найбільш підготовлених та обдарованих студентів /доц. Т.А.Рябоконь, 1985 р./, завдяки якому 20-25% студентів проходять 2-х річний курс за 0,5-1,5 роки, а 5-тирічний - за 2-3 роки і потім мають можливість вивчати другу іноземну мову. Бюро студентського перекладу разом з викладачами щорічно виконувало до 5-6 тисяч сторінок перекладу зарубіжниих наукових статей на замовлення вчених інших кафедр.

В 1986 р. на кафедрі вперше серед медичних вузів країни та немовних вузів області була розгорнута робота з комплексної науково-дослідницької теми "Структура і семантика тексту" на матеріалі іншомовного медичного тексту, в якій брав участь увесь викладацько-лаборантський склад кафедри /науковий керівник, доцент Т. А. Рябоконь/.

Необхідність вивчення мовних явищ зарубіжних інтелективних текстів була продиктована запитами практичної діяльності майбутніх лікарів та вчених.

В результаті проведеної роботи надруковано 42 наукові праці з проблем мови та методики викладання, здійснено 52 нововведення. Видано 11 посібників по інтенсифікації процесів навчання читанню,

перекладу, компресії текстів, методичні вказівки і структура яких розроблені Т. А. Рябоконь, а розробка конкретних текстових матеріалів у співавторстві з Л. М. Кім, С.Р. Мазур, А. О. Дяковою, Л.М. Ясевіною, С. С. Барчук, Л, М, Каспровою. В руслі кафедральних досліджень виконана кандидатська дисертація викладачем французької мови Л. М. Кім: "Лінгвістична інтерпретація структури та семантики тексту наукової статті /на матеріалі французьких медичних журналів/". Наукові керівники: доц. Т. А. Рябоконь /ВМІ/ та доц. О. А. Коломієць /КДУ/, яку було захищено в 1993 р.

В 1991 р. кафедра приступила до роботи по новій комплексній темі: "Системне вивчення лексики" /науковий керівник доц. Т. А. Рябоконь/, якою передбачається випуск різнопрофільних словників. Велику плідну роботу в цьому напрямку виконала секція латинської мови /зав. курсом - ст. викладач М. Г. Стоян/. В інтеграції з профільними кафедрами і за їх списками проведено ревізію клінічних термінів. За найновітнішими даними міжнародної номенклатури перевірено їх орфографію та уточнено етимологію.

Всього підготовлено до друку 15 словників, видано 6. Співавтори: Т. А. Рябоконь, М. Г. Стоян, В. Ф. Гурандо, Л. Л. Звонська, С. І. Тихолаз.

Секції іноземних мов підготували за цей час 15 і видали 9 словників /Т. А. Рябоконь, С. Р. Мазур, Л. М. Каспрова, О. В. Кадельчук, С. С. Барчук, А. С. Марлова/.

Викладачі кафедр виступали з доповідями на обласних, республіканських, союзних конференціях. Тези доповідей опубліковані в наукових збірниках /Т. А. Рябоконь - 43, М. Г. Стоян-5, В. Ф. Гурандо-3, С. І. Тихолаз-3, Л. М. Кім-2, А. С. Марлова-2, Л. М. Каспрова-2/.

На базі кафедри за останнє десятиріччя було проведено 3 обласні і 1 республіканська наукові конференції. Щорічно готується до 50-60 наукових доповідей студентів на інститутську студентську конференцію. Студенти нашого вузу щороку посідають перші призові місця на республіканських конференціях та олімпіадах з іноземних мов.

В 1991 р. кафедрі було доручено розробити Програму з іноземих мов, за якою в даний час працюють медвузи України. В 1993 році здано до друку підручник American English for Medical Students.

ІСТОРІЯ КАФЕДРИ ФІЗВИХОВАННЯ

Доцент О.Н.Іванов

В теперішній час кафедра фізвиховання і ЛФК нараховує 19 співробітників, серед яких 3 доценти (кандидати медичних наук), 5 старших викладачів, 6 асистентів, 3 старших лаборанти, 1 лаборант з медичною освітою, одна робоча.

За роки існування кафедри складено і опубліковано 8 методичних розробок. На кафедрі підготовлено і захищено 3 кандидатських дисертації. Співробітниками кафедри оформлено 26 рацпропозицій, надруковано 132 наукові статті.

Кафедру фізвиховання було створено в післявоєнні роки. З 1944 до 1946 року був курс фізвиховання при кафедрі військової підготовки. В 1947 році створена самостійна кафедра фізвиховання, яку очолив М.П.Сірокуз. З 1950 до 1972 року кафедрою керував П.Г.Дмитренко. З ім'ям Павлв Григоровича пов'язано створення колективу кафедри і спортивної бази інституту. В цей час викладачі кафедри разом зі студентами побудували легкоатлетичний стадіон, 2 волейбольних і 2 баскетбольних майданчики. В підвальному приміщенні морфологічного корпусу інституту обладнаний єдиний у місті в ті роки 50-метровий стрілецький тир.

П.Г.Дмитренко спільно з такими викладачами, як Н.В.Шедько, А.Ф.Лавров, Л.К.Пантелєєв, М.К.Артюх, В.Г.Могилевець створили сильний спортивний колектив, який неодноразово був призером і переможцем спартакіад серед медичних вузів України в загальному заліку.З 1972 до 1977 року кафедру очолював випускник Вінницького медичного інституту майстер спорту О.Н.Іванов, який також закінчив Львівський інститут фізкультури. В 1977 році кафедру очолив випускник Вінницького медичного інституту майстер спорту А.І.Шрамко, а з 1983 року до теперішнього часу кафедрою завідує майстер спорту, кандидат медичних наук, доцент О.Н.Іванов.

В інституті постійно вдосконалюється спортивна база. В 1969 році було споруджено новий спортивний корпус з трьома залами. Він був і по цей день залишається найкращою спортивною спорудою в місті, де постійно проводиться багато спортивних змагань різного рівня, починаючи з першості міста до міжнародних змагань. Так, в 1973 році проводилась Спартакіада медичних вузів колишнього СРСР з

баскетболу серед жінок, в 1975 році такі ж змагання серед чоловіків. Починаючи с 1976 року щорічно проводились змагання з волейболу та баскетболу серед медичних вузів України та колишнього Радянського Союзу. В 1993 році проводились міжнародні змагання з боротьби дзюдо.

Великий внесок в розвиток спортивної бази кафедри і створення умов для підготовки спортсменів зробив Я.С.Сагінур, який з 1962 до 1969 року був директором стадіону, а до 1993 року був беззмінним завідуючим спортивного корпусу.

Я.С.Сагінур був одним із засновників будівництва спортивно-оздоровчого табору на березі Чорного моря в Одеській області. Цей табір став до ладу в 1967 році і функціонує до теперішнього часу; в ньому щороку оздоровлюється 150-200 студентів та співробітників інституту.

В 1983 році викладачі кафедри разом із студентами на чолі з доцентом О.Н.Івановим приступили до будівництва спортивно-оздоровчої бази у Вінницькій області на березі Ладижинського водосховища. В 1992 році база прийняла перших відпочиваючих. У тому ж 1992 році став до ладу в 2-му учбовому корпусі тренажерний зал.

За післявоєнні роки на кафедрі фізвиховання працювало чимало видатних викладачів, з ім'ям яких пов'язані успіхи нашого інституту в спорті. Під їх керівництвом підготовлено 39 майстрів спорту, більше 100 кандидатів у майстри спорту. 3 чоловіки були членами збірних команд СРСР, 18 чоловік - членами збірних команд України. Серед них перш за все треба відзначити Н.В.Шедько - тренера з легкої атлетики, нею було підготовлено 6 майстрів спорту. Команда під її керівництвом була багаторазовим чемпіоном Спартакіади медичних вузів України.

Старший викладач Л.К.Пантелєєв тренував збірну команду інституту з гімнастики. Його команда стала в 1970 році III призером Спартакіади медичних вузів СРСР та була багаторазовим чемпіоном Спартакіади України. Він підготував в стінах інституту 12 майстрів спорту, серед котрих 2 почесних.

Плідно працював на кафедрі старший викладач М.К.Артюх, жіноча команда з волейболу, яку він очолював, була багаторазовим чемпіоном та призером України. Із старшого покоління треба відзначити таких викладачів, як В.Н.Токмін, А.Ф.Лавров, В.Г.Хоменко.

На зміну їм прийшли такі викладачі, як В.Г.Могилевець - тренер жіночої баскетбольної команди, яка в 1973 році стала чемпіоном СРСР

серед медичних вузів. Старші викладачі В.Т.Жуковський, В.В.Войтенко, С.П.Лисюк продовжили традиції інституту в розвитку легкої атлетики. Під їх керівництвом команда інституту була призером СРСР серед медичних вузів та багаторазовим чемпіоном України. Завідуючий кафедрою доцент О.Н.Іванов тренує жіночу команду з волейболу, яка була тричі чемпіоном України серед медвузів. Команда важкоатлетів під керівництвом майстра спорту А.І.Шрамка була чемпіоном та призером України серед медичних вузів.

Великий внесок в розвиток фізичної культури та спорту в інституті зробили старші викладачі Ю.Д.Побережець, Г.Г.Ковальова, викладачі Т.В.Коцеруба, Г.М.Кудрін, Л.І.Мічьковська, П.В.Назаренко.

Плідно працюють в цей час молоді викладачі Л.І.Пільганчук, Г.В.Филипів, П.В.Яремчук.

Регулярні заняття фізкультурою та спортом допомагають студентам оволодіти медичними знаннями. Спортсмени, які мали високі спортивні результати в минулому, мають високі досягнення в науці. Серед них можна відзначити члена збірної команди СРСР з легкої атлетики майстра спорту В.М.Казакова, професора, ректора Донецького медичного університету; кандидата в майстри спорту з важкої атлетики П.О.Галенка-Ярошевського, який нині професор, завідуючий кафедрою фармакології Краснодарського мединституту; кандидата в майстри спорту з баскетболу, завідуючого центральною науково-дослідною лабораторією, професора Б.Й.Когана, який у семидесяті роки тренував інститутську команду з баскетболу, і ця команда тричі стала чемпіоном колишнього СРСР серед медичних вузів.

Добрими спортсменами у минулому були професори В.А.Кириленко, Б.М.Пухлик, О.І.Сукманський, доцент В.С.Компанець, Г.М.Смолякова, О.К.Остафійчук, В.В.Качан, В.О.Єрмольєв, С.А.Іванова, М.А.Березняк, І.Н.Ошовський та інші.

КАФЕДРИ ФУНДАМЕНТАЛЬНИХ ЗАГАЛЬНОНАУКОВИХ ДИСЦИПЛІН

ІСТОРІЯ КАФЕДРИ МЕДИЧНОЇ І БІОЛОГІЧНОЇ ФІЗИКИ

Доцент В.А. Дяков

Кафедра фізики при нашому інституті створена в 1934 році. В 1982 році вона перейменована на кафедру медичної і біологічної фізики.Першим завідуючим кафедрою був Кожухівський А.Н. З 1937 року до 1941 року і з 1944 року до 1958 року кафедрою керував Яворський А.М. З 1958 року до 1967 року обов'язки завідуючого кафедрою виконував Лопатюк Л.М. В 1967-1979 р.р. нею завідував доцент Ткач В.К. З 1979 року кафедру очолює доц.Дяков В.А.

В різний час викладачами кафедри працювали Ареф'єв А.І. (1937- 1959р.р.), Лопатюк Л.М. (1954-1988 р.р.), Кочетков Г.М. (1959-1963 р.р.), Бурченко М.Д. (1963-1964 р.р.), Казачишин Г.Л. (1969-1979р.р.), Наконечна З.Т.(1956-1980 р.р.), Космина Н.А.(1961-1993 р.р.), Мельник Л.П.(1979-1983 р.р.), ст.лаборант Шніпор О.М., Єрмак В.С.

В даний час на кафедрі працюють доц. Дяков В.А., Іваницький Б.Г., ст.викладач Желіба В.Т., Назаренко Н.С., Хаїмзон І.Й., асистенти Качанівська Л.Г., Гудзь В.О., Ковальчук П.П., ст. лаборант Желіба Л.О., Вайн Р.М., Марціс М.І., Голозубов І.І., інженер Сизов В.О.

За останніх 20 років на кафедрі захищено 6 кандидатських дисертацій. Серед них: "Дослідження механічних властивостей мономолекулярних шарів нативних і денатуральних іонізуючою радіацією сироваткових білків " (Дяков В.А.), "Методика вивчення елементів автоматики, телемеханіки і мікропроцесорної техніки в позаурочній роботі з фізики" (Хаїмзон І.Й.), "Застосування пониженого бараметричного тиску для виявлення наслідків променевих уражень" (Ващук А.А.) та інші. Кандидат педагогічних наук Хаїмзон І.Й. навчався в докторантурі і завершив роботу над докторською дисертацією з теми: "Розробка і дослідження ефективності нових інформаційних технологій ведення обліку і обробки медичної документації в умовах стаціонару".

Навчально - методична робота колективу кафедри протягом

останніх 30 років була спрямована на оновлення змісту навчання, впровадження технічних засобів навчання, розробку і вдосконалення методики викладання курсу, зміст і структура якого періодично змінювалась. З 1982 року на кафедрі викладалась дисципліна "Медична і біологічна фізика", входили фізика, біофізика, елементи вищої математики, кібернетика, інформатика, електроніка. З 1992 року вивчається дещо змінена і оновлена дисципліна "Біофізика і інформатика та медична апаратура". Вказані зміни і зумовлювали основні напрямки навчально-методичної роботи, а саме:

1. Оновлення і розробка теоретичного курсу.

2. Створення і модернізація лабораторного практикуму з усіх розділів курсу.

3. Розробка і удосконалення методичних рекомендацій до лабораторного практикуму.

4. Впровадження в навчальний процес машинного та безмашинного тестованого контролю знань студентів.

5. Створення машин для програмованого навчання і самоконтролю знань.

6. Застосування в навчальному процесі технічних засобів навчання .

7. Розробка методичних матеріалів для організації і проведення самостійної роботи студентів.

Починаючи з 1985 року, проводиться значна робота по впровадженню в навчальний процес інформатики та обчислювальної техніки. При кафедрі створено комп'ютерний клас, обладнаний сучасними електронно-обчислювальними машинами, в якому навчаються студенти 1-2 курсів. Підготовлено і видано цілий ряд навчальних посібників, методичних рекомендацій і вказівок з інформатики, у тому числі "Основи інформатики та обчислювальної техніки для студентів медвузів" (автори В.А. Дяков, І.Й. Хаїмзон), "Руководство по информатике для студентов медвузов и медучилищ" (автори В. М. Мороз, І. Й. Хаїмзон, О. І. Мазур), "Методичні вказівки до застосування ЕОМ для статичних розрахунків в медико-біологічних дослідженнях" (автори В.А. Дяков, І.Й. Хаїмзон), "Руководство к лабораторному практикуму по информатике" (автори Л.О. Желіба, Н.А. Косміна, О.І. Мазур, Н.С. Назаренко, І.Й. Хаїмзон) та інші.

Навчальний процес органічно поєднується з виховною роботою серед студентів. Члени кафедри брали і беруть активну участь у про-

веденні різноманітних виховних заходів в масштабах факультету, інституту. Викладачі Желіба В.Т., Дяков В.А., Косміна Н.А. у свій час були визнані кращими кураторами інституту. Значна увага приділяється роботі з іноземними студентами. Для них створені адаптовані посібники та методичні розробки з дисципліни.

Науково-дослідна робота колективу, починаючи з 1963 року, набула цілеспрямованого характеру. Тематика кафедри "Вивчення теплових, електричних і механічних властивостей білків крові при порушенні білкового обміну в організмі при деяких патологічних процесах з метою використання цих параметрів для патогенозу і діагностики захворювань" була схвалена в союзній Академії наук і внесена в координаційний план найважливіших науково-дослідних робіт. Для вирішення цієї важливої наукової проблеми в 1986 році на кафедрі було відкрито аспірантуру. Першим аспірантом був Дяков В.А., який виконав цікаве дослідження процесів порушення стійкості і механічних властивостей мономолекулярних шарів білків крові під дією іонізуючої радіації.

Аспірант кафедри Ващук А.А. вивчав можливості застосування пониженого барометричного тиску для вияву і якісної оцінки наслідків променевих вражень у період клінічного одужання організму.

Лопатюк Л.М. і Ткач В.К. вивчали перехідні процеси при перепадах температури тіла тварин /кролі/, викликаних зміною барометричного тиску. Дальший розвиток цих досліджень знайшов відображення в праці Ткача В.К. і Лизогуб Н.П. "Закономірності кінетики перехідних процесів електропровідності і теплообміну, що виникають при перепадах температури в розчинах крові хворих злоякісними новоутвореннями", а також в роботі Ткача В.К. і Пехтерева А.М. "Математична оцінка судинного тонусу в практично здорових людей".

Желіба В.Т. досліджував поверхневі електричні та механічні властивості білків сироватки крові, культури STAPH209 , та ліквору при різних захворюваннях ЦНС до і після дії на них вібрації та теплової радіації.

Гудзь В.О. досліджував молекулярні механізми конформаційних перетворень і стабільність структур IgG на межі поділу фаз водяних розчирів NaCL - повітря при дії температурного фактора.

В цьому ж напрямі колектив кафедри працював по госпдоговорній тематиці на Вінницьких інструментальному заводі і м'ясокомбінаті. На основі 4-х-річних досліджень умов праці було роз-

роблено ряд рекомендацій, які сприяли підвищенню продуктивнності праці та поліпшенню техніки безпеки працюючих на вказаних виробництвах.

До виконання науково-дослідної роботи залучалися кращі студенти. Членами студентського фізичного гуртка з наукової проблематики кафедри виконано понад 70 експериментальних досліджень, результати яких доповідалися на інститутських,міжвузівських і республіканських конференціях.Студенти Желіба І., Новицький А., Марусан А., Демченко М., Шкаровський Л., Піонтковський Ф., Шаровський В., Заточний А., та інші посідали призові місця, були відзначені дипломами і грамотами.

Результати науково-дослідної і науково-методічної роботи опубліковані в посібниках, статтях, тезах всесоюзних і республіканських конференціях, сімпозіумах, з'їздах. За останні 20 років надруковано більше 130 наукових праць, отримано більше 10 авторських свідоцтв на винаходи, 112 посвідчень на раціоналізаторські пропозиції.

Колектив кафедри 7 разів був переможцем або призером соцзмагання по інституту, посідав 1, 2 і 3 місця з раціоналізаторської роботи, неодноразово відзначався наказом ректора за досягнуті показники в начально-методичній та виховній роботі. В 1988 році кафедрі, як переможцю соцзмагання, вручено Перехідний прапор.

ЕТАПИ ДІЯЛЬНОСТІ КАФЕДРИ БІОЛОГІЇ

Доценти Р.П.Піскун, Н.О.Лиса

Кафедра біології організована в 1934 році на базі кафедр фармацевтичного інституту і була достатньо забезпечена наочними посібниками, препаратами, колекціями, реактивами, таблицями тощо.

Першим завідуючим кафедрою був професор Севастьянов А., а першими асистентами - А.У.Новицький (вивчав молюсків річки Південний Буг), М.І.Ельперина (займалася вивченням опісторхозу), М.В.Івасик (виконував роботу для практикуму по фармакогнозії) і В.Н.Пихтіна (в 1940 році захистила дисертацію на здобуття вченого звання кандидата біологічних наук на тему: "Роль кори наднирників у розвитку рефрактерного стану щитовидної залози").

Після звільнення Вінниці від німецько-фашистських окупантів у

1944 році завідуючою кафедри була призначена доцент Пихтіна В.Н. Єдиного напрямку наукової роботи на кафедрі не було, хоча дослідження проводилися досить цікаві.

Так, асистент О.О.Власенко вивчала біологію цвітіння первоцвіту і умови накопичення в ньому вітаміну "С". Асистент С.А.Худа вивчав поширення підвидів звичайного і малярійного комарів у Вінницькій області. М.В.Івасик вивчав умови поширення глистних інвазій серед населення м.Вінниці. Таким чином, до 1949 року були виконані дві наукові роботи, які мали медичне значення: "Глистні інвазії у дітей дитячих закладів м.Вінниці" і "Дія екстрактів кори надниркових на нормальну щитовидну залозу".

З 1952 року до 1956 року кафедрою завідувала доцент А.Д.Бейкіна. В цей час на території інституту була створена ділянка рослин, яка налічувала більше 130 видів. В 1957-58 учбовому році кафедра отримала нове приміщення, де створюється біологічний музей. В ньому було зосереджено багато рідкісних рослин: гінкго, женьшень, тис, соромлива мімоза, живородячий папоротник, араукарія, криптомерія, монстери, різні види кактусів, агав, пальм і ін. Крім рослин у музеї були представлені колекції тварин у вигляді опудал, муляжів, скелетів та вологих препаратів. Окремо був створений куточок з медичної паразитології, де були представлені гельмінти людини, ядовиті тварини та переносники захворювань. Активну участь у створенні музею і поповнинні його новими експонатами брали всі співробітники кафедри і студенти. Доглядала і оберігала музей препаратор М.П.Дорошкевич. В музеї проводилися не тільки заняття із студентами, але й екскурсії учнів шкіл, семінари учителів-біологів, рибоводів міста та області.

В зв'язку з переслідуванням учених, які були не згодні з поглядами академіка Т.Д.Лисенка, доцент А.Д.Бейкіна була звільнена з інституту і обов'язки завідуючого кафедрою біології в 1958-59 учбовому році виконував асистент П.Т.Зозуля, який працював на кафедрі з 1939 року.

В 1959 році завідуючим кафедрою було обрано професора, доктора біологічних наук Г.А.Машталера, який на цій посаді працював 4 роки. Під його керівництвом колектив кафедри займався розробкою питань вегетативної гібридизації тварин. Проф Г.А.Машталер написав три розділи до підручника "Дарвінізм" під редакцією П.Л.Іванченка. В 1961 році на кафедру прийшла асистентом Н.А.Лиса, яка розробляла

тему: "Біологічна дія радіоактивної води Хмільникского курорту на організм деяких безхребетних".

З 1963 до 1964 року обов'язки завідуючого кафедрою виконувала к.м.н. Н.П.Лізогуб.

З 1964 року кафедрою завідував доцент М.А.Палій, який вніс новий напрямок в наукову роботу кафедри по вивченню найнебезпечніших гельмінтозних захворювань людини і тварин. Асистент С.Д.Волощук досліджувала ехінококоз тварин і людей Вінницької області. Асистент П.Т.Зозуля вивчав фіто- і зоопланктон ставків рибгоспів. Асистент Н.А.Лиса - виконала і в 1972 році захистила кандидатську дисертацію на тему: "Розповсюдження стовбняка і сибірської виразки у зв'язку з грунтово-кліматичними умовами лісостепової і Поліської зон України". Кафедра поповнюється новими викладачами: в 1966 році зачислена кандидат біологічних наук Н.Г.Коломієць. з 1969 року - асистент Р.В.Балевська, з 1974 року - асистент Богачук Г.П., з 1968 року - доцент Н.П.Лізогуб, з 1975 року - асистент А.А.Ващук, з 1976 року - асистент Л.В.Тіндаре.

З 1977 року, після виходу доцента М.А.Палія на пенсію, завідуючим кафедрою було обрано доцента М.Г.Поливоду. Наукова робота з того часу на кафедрі виконуалася по кількох темах. До 1983 року велися дослідження по вивченню впливу вібрації і шуму на організм, який росте, а з 1984 до 1989 року вивчалися питання схильності до дерматомікозів на основі кореляції з генетичними маркерами. В 1978 році доцент А.А.Ващук захистив кандидатську дисертацію на тему: "Застосування пониженого барометричного тиску для виявлення наслідків променевого ураження", в 1987 році Л.В.Тіндаре - на тему: "Морфофункціональна перебудова печінки імбредних щурів при дозованих фізичних навантаженнях в умовах гіпокінезії". У цей час на кафедрі працюють молді викладачі: О.Л.Сєвєрова, В.О.Беньямінов, О.В.Паламарчук. Кафедру в 1987 році перевели в учбовий корпус 2. На жаль, для музею тут місця не знайшлося, і він був розформований.

З 1948 року на кафедрі працює студентський науковий гурток.

Члени гуртка виступали на засіданнях і загальноінститутських студентських конференціях нашого інституту та інших вузів України з доповідями з різних питань досягнень біологічної науки і з результатами власних досліджень під керівництвом викладачів кафедри. Кращі роботи були надруковані у наукових збірниках.

В 1993 році завідуючою кафедрою обрано доктора біологічних

наук Р.П.Піскун. Доцентами кафедри працюють: Н.О.Лиса, Н.Г.Коломієць, А.А.Ващук. Старший викладач - кандидат біологічних наук Л.В.Тіндаре, асистенти - кандидат біологічних наук Т.О.Болоховська і О.О.Резнюк, ст. лаборанти - Г.П.Микитюк, О.В.Міщенко і лаборант І.В.Моспан. У зв'язку з переходом на нову програму і циклову форму вивчення предмета основні зусилля співробітників спрямовані на учбово-методичну роботу. Удосконалення учбового процессу іде різними напрямками, як шляхом підвищення якості викладання, так і шляхом технічного оснащення навчального процесу. Придбані досконалі мікрокалькулятори для проведення математичних підрахунків на практичних заняттях з генетики людини. В грудні 1993 року кафедра отримала комп'ютер, для якого була розроблена і введена програма тестового контролю знань студентів по розділах: "Біологія клітини" та "Гельмінтологія". Велика увага приділяється індивідуальній роботі зі студентами. Особливо це стосується розділу "Медична генетика", де до кожного заняття для студентів розроблені індивідуальні завдання, куди входять як теоретичні питання, так і задачі, що мають конкретну клінічну спрямованість. Виходячи з того, що за останні 20 років учбова програма кафедри змінювалася 6 разів і викладачі кафедри нагромадили немалий досвід у розробці методичних рекомендацій і вказівок, на найближчі п'ять років кафедрою планується підготувати і видати "Методичні рекомендації для практичних занять з медичної біології, генетики та паразитології" українською мовою для вітчизняних студентів і російською мовою для студентів-іноземців.

Враховуючи давні добрі традиції і покладаючи великі надії на допомогу адміністрації інституту, на кафедрі також планується відновити біологічний музей.

ІСТОРІЯ КАФЕДРИ БІОХІМІЇ

Професор М.Б. Луцюк

Кафедра біохімії була організована в 1933 році на базі курсу харчової хімії Вінницького фармацевтичного інституту. Першим завідуючим кафедрою був професор Я.К. Морейніс. З 1936 до 1945 р. кафедру очолювали професори А.А. Крамер, Д.С. Воронцов, П.М. Серков, а з 1945 до 1971 р. - доцент І.С. Ройзман.

Науковим напрямком кафедри було вивчення біохімії і патохімії обміну речовин і механізму його регуляції. В цей час на кафедрі працювали доценти С.Є. Буркат, Е.А. Бауман, асистенти М.П. Петрова, С.С. Ярославська, О.О. Щербакова, Г.В. Весельська, Н.В. Лутохіна, пізніше прийшов доцент Л.М. Полосін. Курс органічної хімії очолювали доценти С.Є. Буркат (1934-1973 рр.), А.К. Багрій (1973-1975 рр.), О.В. Смірнова. Викладачами по курсу органічної хімії працювали асистенти Н.Я. Медведєва, П.Г. Рибак, Н.В. Сторч, Л.Г. Глухова. Понад сорок років на кафедрі працювали старшими лаборантами К.Е.Шафранська (1947-1988 рр.) і П.Ц. Аранович (1948-1993 рр.).

У 60-ті роки на кафедру прийшли працювати і захистили кандидатські дисертації випускники нашого інституту: С.В. Ладутько, А.П. Личко, Е.В. Столярчук, Б.О. Борисенко, які нині працюють доцентами.

З 1971 до 1973 року кафедру очолював доцент Я.І. Карбач. Його наукові інтереси торкалися вивчення метаболізму жовчних кислот. З 1973 до 1974 р. кафедру тимчасово очолював доцент Л.М. Полосін, а з 1974 р. по теперішній час кафедру очолює професор М.Б. Луцюк. Співробітниками кафедри в ювілейний рік є: проф. О.О. Пентюк, доценти Б.О. Борисенко, С.В. Ладутько, А.П. Личко, Е.В. Столярчук, старший викладач, к.б.н. М.М. Черв'як, асистенти: к.б.н. Г.З. Личик, к.б.н. О.В. Тертишна, к.б.н. Т.Л. Полеся, В.М. Істошин, старші лаборанти Н.В. Паламарчук, О.Г. Вовк, В.С. Добрянський, з 1964 року - лаборант В.М. Мотузяник, лаборанти Н.В. Криклива, О.В. Пликанчук.

Науковим напрямком кафедри є проблеми вітамінології, які стосуються участі вітамінів у процесах імунітету та метаболізму ксенобіотиків. По вказаній проблемі захищено ряд дисертацій, у тому числі О.О. Пентюком, А.П. Личко, Г.З. Личик.

В 1990 р. доцент кафедри О.О. Пентюк захистив докторську дисертацію на тему "Вітамінна та коферментна регуляція біотрансформації, фармакологічного ефекту та токсичності лікарських сполук", а в 1992 р. йому було присвоєно звання професора.

Співробітниками кафедри видані монографії: "Витамины и иммунитет" (автори: М.Б. Луцюк, М.В. Васильєв, 1979, 214с.); "Биохимия и иммунология микробных полисахаридов" (М.В. Васильєв, М.Б. Луцюк, Г.К. Палій, О.В. Смірнова, 1984, 360с.); "Прогнозирование и профилактика акушерской патологии" (Е.Т. Михайленко,

П.Г. Жученко, М.Б. Луцюк та інш., 1989 р., 222 с.). Всього по вказаних проблемах опубліковано понад 120 праць.

З 1986 р. на кафедрі під керівництвом проф. М.Б. Луцюка розпочалась робота по госпдоговірній тематиці, спрямована на розробку нового покоління сорбентів медичного призначення. З урахуванням великого практичного значення роботи рішенням Президії АН УРСР N387 від 20.09.88 при кафедрі відкрито сумісну лабораторію ВМІ та Інституту хімії поверхні АН УРСР по розробці і вивченню фізико-хімічних і медико-біологічних властивостей нових сорбентів. Лабораторію очолює професор О.О. Пентюк, під керівництвом якого до 1994 р. захищено 12 кандидатських дисертацій, у тому числі: О.В. Ільченко, Т.Л. Полеся, О.І. Штатько.

Результатом роботи по створенню сорбентів нового покоління стало затвердження в 1993 році препарата "ПОЛІСОРБ", який виявився особливо ефективним при лікуванні гнійних ран, інших гнійно-запальних процесів та для зупинки паренхіматозних кровотеч.

У лютому 1994 р. затверджено ще один препарат, розроблений кафедрою біохімії ВМІ та ІХП АН України, - "Полісорб МП". Препарат виявився надзвичайно ефективним ентеросорбентом при лікуванні гострих шлунково-кишкових інфекцій, діарей іншого генезу, вірусного гепатиту, ендотоксикозів. Властивості та дія препарату детально описані у двох збірниках робіт, що видані у 1993 та 1994 роках: 1. "Кремнеземы в биологии и медицине" (Под ред. академика АН Украины А.А. Чуйко), Киев - Ставрополь, 1993, 180 с. 2. "Новый сорбент широкого диапазона действия "ПОЛИСОРБ" и его медицинское применение" (Под ред. проф. Н.Б. Луцюка), Пермь, 1994, 56 с. В розробці вказаних препаратів брали участь доценти О.І. Бондарчук, П.К. Загниборода, проф. Д.Ф. Кириченко та багато інших співробітників ВМІ.

Викладачами кафедри разом із співробітниками спільної лабораторії одержано понад 20 авторських свідоцтв на винаходи, більше 30 посвідчень на раціоналізаторські пропозиції.

На кафедрі приділяється велика увага вдосконаленню навчального процесу. Розроблені тести для програмованого контролю знань, тричі (в 1979, 1983 і 1990 рр.) видавалися створені співробітниками кафедри "Методичні рекомендації для студентів" - фактично розширений практикум з біохімії. Ці методичні рекомендації включають опис лабораторних робіт, питання для самостійної підготовки і контролю знань,

ситуаційні задачі, список рекомендованої літератури. Проводилася науково-методична робота по вивченню ліміту часу на самопідготовку та виживання знань. Одержані результати викладені у публікаціях на IY Всесоюзному біохімічному з'їзді (1979 р., Т.1, с. 204) та доповідях на інститутських і міжвузівських науково-методичних конференціях. Розроблені і впроваджені в навчальний процес 6 нових лабораторних робіт. В 1981 р. при кафедрі біохімії організовано 30-годинний курс клінічної біохімії, розрахований на клінічних ординаторів та аспірантів. Курс викладають професор О.О. Пентюк та доцент С.В. Ладутько.

З 1990-1991 навчального року викладання біохімії поступово переведено на українську мову, створено власний російсько-український біохімічний словник, написані українською мовою лекції по всім розділам курсу біохімії.

Кафедра займає площу понад 300 м2, нараховує 6 навчальних кімнат, кабінети, допоміжні приміщення. Крім того, біля 60 м2 займає спільна науково-дослідницька лабораторія ВМІ та ІХП. Для забезпечення навчального процесу є світло-проекційна техніка ("Свитязь", "Лектор-2000", "Етюд"), прилади для колориметрування (ФЕК-и), хімічне обладнання, навчальний стенд "Обмін простих білків", ряд інформаційних стендів та близько 300 демонстраційних навчальних таблиць.

Наукові лабораторії обладнані спектрофотометром СФ-26, флуориметром БІАН-130, ІК-спектрометром, газорідинним хроматографом, флуоресцентним мікроскопом, фотоелектроколориметрами, лабораторними центрифугами, в тому числі швидкісними, персональним комп'ютером "Електроніка МС-05-85" та ін.

На кафедрі працює студентський науковий біохімічний гурток. Щорічно в ньому беруть участь 20-30 студентів. Кожний рік на кафедрі проводиться наукова студентська конференція та олімпіада, переможці якої звільняються від іспиту і нагороджуються почесними грамотами. Найбільш активні та здібні гуртківці запрошуються на викладацьку роботу на різні кафедри інституту. Вихованцями наукового студенстського гуртка є викладачі кафедри: проф. О.О. Пентюк і асистент В.М. Істошин.

Нині на кафедрі працюють 2 доктора наук, 8 кандидатів наук, 1 асистент без ученого ступеня.

КАФЕДРА АНАТОМІЇ ЛЮДИНИ - ЇЇ ІСТОРІЯ ТА СТАНОВЛЕННЯ

Професор П.П. Шапаренко, доцент П.Л.Смольський

В попередниках Вінницького медичного інституту, якими були Вінницький філіал Всеукраїнського медичного інституту (1930 р.) та вечірній виробничий медичний інститут (1932 р.) курс анатомії людини студентам вечірнього і заочного відділень викладав лікар С.М. Гаєвський. З утворенням в 1934 році Вінницького медичного інституту для організації кафедри нормальної анатомії з Київського медичного інституту був запрошений доцент А.Я. Пивовонський. Ним з колективом викладачів-анатомів була створена кафедра анатомії, яка знаходилась в тісному приміщенні на території обласної лікарні ім. М.І. Пирогова.

В 1936 році завідуючим кафедрою було обрано доц. М.К. Замятіна. Разом з ним на кафедрі працювали асистенти В.І. Шмулензон, Ясько (з 1939 р.), С.С. Лівшиць, П.Х. Гайдук (з 1940 р.). В 1939/1940 навчальному році кафедрі було виділене приміщення в новозбудованому морфологічному корпусі.

Під час німецько-фашистської окупації обладнання кафедри було знищено. З дня звільнення м. Вінниці від німецько-фашистських окупантів до 1949 року кафедрою продовжував завідувати доц М.К. Замятін.

З 1949 року завідуючим по конкурсу було обрано професора А.А. Отеліна.

В 1951 році кафедру очолив переведений з Кишинівського медичного інституту доцент В.Г. Український. Саме з його діяльністю на кафедрі розпочалася планова науково-дослідна робота, здійснювалося становлення викладацького колективу, оснащення препаратами та створення анатомічного музею. Доцент В.Г. Український був фундатором порівняльно-анатомічного напрямку досліджень, активно залучав до наукових пошуків молодих викладачів. В 1954 році він захистив докторську дисертацію на тему: "Приспособительная изменчивость синовиальных влагалищ руки человека и передней конечности позвоночных животных". Звання професора В.Г. Українському було присвоєно в 1956 році.

На протязі 16 років колектив кафедри, очолюваний професором В.Г. Українським, проводив дослідження по темі: "Загальні закономір-

ності морфогенезу і регенерації". Досліджувалися вени кисті, стопи, голови, вилочкової залози в філо- та ембріогенезі (Г.В. Терентьєва, В.А. Корнійчук, О.М. Київська-Недорізанюк, Н.М. Козир), аорта (Г.О. Соколов), плечовий суглоб (аспірант П.П. Шапаренко), м'язи (А.М. Мартиросян, Л.П. Смольський, В.В. Слободянюк, А.М. Меліхов), кістки (Н.М. Сак, А.П. Крисюк), слізний апарат (І.М. Хоревін), нервові закінчення (Ю.М. Лучанський), вилочкова залоза (Н.У. Тимчук-Причишина), епіфіз (А.В. Болдін). Дисертаційні дослідження Г.В. Терентьєвої, О.М. Недорізанюк, Н.М. Козир, Г.О. Соколова, П.П. Шапаренка, Л.П. Смольського, В.А. Корнійчука, І.М. Хоревіна, Ю.М. Лучанського завершилися захистом дисертацій на здобуття ученого ступеня кандидата медичних наук. У своїх дисертаційних роботах ці науковці розглядали питання еволюції окремих органів і систем хребетних тварин і людини, розвитку організму в ембріогенезі і післянатальному періоді. Серед учнів проф. В.Г. Українського - 10 кандидатів медичних наук і 4 доктори медичних наук. Професор В.Г. Український активно допомагав молодим викладачам, аспірантам, підтримував їх ініціативу. З 1967 по 1968 рік проф. В.Г. Український працював професором кафедри.

Серед аспірантів професора В.Г. Українського були П.П. Шапаренко, А.П. Крисюк, В.В. Слободянюк, С.М. Разін. В.В. Слободянюк аспірантуру не закінчив, а П.П. Шапаренко, А.П. Крисюк і С.М. Разін - успішно завершили. В 1966 р. на кафедрі була захищена друга докторська дисертація - доцентом А.М. Мартиросяном: "Исследование начала и прикрепления группы сгибателей мышц предплечья и голени в возрастном и сравнительно-анатомическом освещении". Третя докторська дисертація захищена доцентом Н.М. Козир в 1969 році: "Морфология поджелудочной железы у различных животных и результаты изучения развития и строения данного органа у человека".

З 1967 по 1973 рік кафедрою завідувала професор Н.М. Козир, з 1973 по 1974 рік - доцент В.А. Корнійчук, а в 1974-1977 рр. - професор Є.П. Цвєтов.

В цілому з 1951 по 1977 рр. наукові дослідження співробітників кафедри продовжували здійснюватися по запропонованій професором В.Г. Українським тематиці. Були досліджені особливості формування кісткових структур, суглобів і м'язевого апарата кінцівок у зв'язку з їх функцією. Вперше вивчені місця початку і прикріплення м'язів кінцівок у плодів, новонароджених та дітей раннього віку. Вивчення окремих

органів і їх систем проводилося в еволюційному плані, в процесі пристосування організму хребетних тварин і людини до умов довкілля. Напрямок досліджень, запропонований проф. В.Г. Українським, був продовженням кращих традицій вітчизняної морфології, такий напрямок наукової роботи зберігся і під час завідування кафедрою професором Н.М. Козир, доцентом В.А. Корнійчуком, професором Є.П. Цвєтовим. Разом з тим працююча в цей період на кафедрі група викладачів - Б.Й. Коган, М.А. Березняк, В.Є. Філенко, В.О. Єрмольєв, Ю.М. Ковальов, Г.В. Терентьєва, О.М. Недорізанюк, Ю.М. Лучанський, Н.У. Причишина - вивчали вплив різних екстремальних зовнішніх факторів (гіпокінезія, гіперкінезія, вібрація) на особливості будови органів і систем організму інбредних тварин (щури, миші), залежність реакції організму від його генотипу. В цьому відношенні досліджувалися на інбредних щурах і мишах: Г.В. Терентьєва, Ю.М. Лучанський - мозок; О.М. Недорізанюк - селезінка, біла та червона кров, червоний кістковий мозок, лімфовузли; скелет, м'язи, внутрішні органи: В.Є. Філенко - нирки, В.О. Єрмольєв - печінка. Пізніше в цьому ж напрямку почали працювати асистенти Н.О. Степаненко і С.І. Гриценко. Дослідження Б.Й. Когана, В.О. Єрмольєва, В.Є. Філенка, М.А. Березняка, Н.О. Степаненко завершилися захистом кандидатських дисертацій. Наукові роботи Б.Й. Когана, В.Є. Філенка, В.О. Єрмольєва були удостоєні першої премії на Всесоюзному конкурсі молодих учених.

З 1977 до 1990 року кафедру очолював професор О.Ю. Роменський. У цей період перейшли на іншу роботу М.А. Березняк, Б.Й. Коган, Ю.М. Ковальов, А.М. Мелєхов, С.М. Разін, Ю. Лещук. Поряд з дослідженнями впливу на організм екстремальних факторів ряд нових співробітників кафедри почали вивчати під керівництвом проф. О.Ю. Роменського реакцію судинних стінок, будову мікроциркуляторного русла в зв'язку із зміненою гемодинамікою та впливом деяких препаратів - В.О. Коваленко, О.А. Швирьов, Л.В. Фоміна, О.Д. Малащук, І.Д. Паламарчук, Ю.Й. Гумінський, С.І. Гриценко, В.А. Логвіненко, Ю.Г. Шевчук. Їх дослідженнями встановлено, що на стресову реакцію здійснюється спазм судин, який потім замінюється їх адаптивним розширенням, що супроводжується перерозподілом крові з її накопиченням у венозній частині русла. Доведено, що адаптація кровоносного русла проходить більш активно при ранньому застосуванні вазодилятаторів. Кандидатські дисертації В.О. Коваленка, Ю.Й. Гу-

мінського, Л.В. Фоміної, О.Д. Малащука, В.А. Логвіненко були успішно захищені на засіданнях учених рад медвузів міст Києва, Сімферополя, Москви.

Співробітники кафедри, починаючи з 1958 року, брали активну участь у роботі всіх конференцій з питань вікової морфології, які проводила АПН колишнього Радянського Союзу, конференцій морфологів України, з'їздів Всесоюзного товариства анатомів, гістологів та ембріологів, I, II, III Українських з'їздів цього товариства. Кафедра анатомії інституту стала базою проведення I Українського з'їзду анатомів, гістологів та ембріологів (1980 р.), X Всесоюзного з'їзду анатомів, гістологів та ембріологів (1986 р.).

З кінця 1990 року після захисту докторської дисертації на тему: "Закономерности пропорционального формообразования частей тела человека в постнатальном онтогенезе" кафедру очолює д.м.н., професор П.П. Шапаренко.

Основним науковим напрямком кафедри стало "Вивчення закономірностей соматичної статури і фізичного розвитку людей Подільського етнотериторіального регіону України в пренатальному і постнатальному онтогенезі". Продовжується також розробка тем, присвячених проблемам морфогенезу внутрішніх органів і серцево-судинної системи. Кафедра є єдиною на Україні, що розробляє проблеми антропометричного статусу фізичного розвитку її населення.

Всього на кафедрі опубліковано 589 наукових праць, за 1991-1994 рр. співробітниками кафедри опубліковано 110 наукових статей та тез, серед них - 33 в міжнародних виданнях, студентами анатомічного наукового гуртка - 22. Результати досліджень висвітлені в 37 виступах на конференціях і з'їздах. Прийнято до друку монографію професора П.П. Шапаренка "Принципи пропорційності в соматогенезі". Науковий напрямок кафедри узгоджений і підтримується Європейською асоціацією антропологів. У розробці наукової програми кафедри беруть активну участь члени студентського наукового гуртка, які проводять антропологічні обстеження мешканців міста і області, ними виконано 24 наукових праці.

Започаткований на кафедрі антропологічний напрямок вивчення розвитку людини є перспективним і необхідним для вирішення актуальних проблем охорони здоров'я на Україні.

У викладацькій роботі колектив кафедри значне місце приділяє клінічному аспекту вивчення анатомії людини. Саме з урахуванням

цього підготовлено методичні розробки, видані 3 учбово-методичні посібники (проф. П.П. Шапаренко, доц. О.М. Недорізанюк та ін.). Кафедра інтегрує навчальний процес з клінічними кафедрами, читаються спільні лекції з окремих питань, де професор-клініцист обгрунтовує важливість знань тієї чи іншої теми на конкретних клінічних прикладах. Кафедрою розроблені комп'ютерні (біля 2000 питань) програми тестового контролю і навчання по всьому курсу анатомії людини, ці програми впроваджуються в навчальний процес.

Кафедра брала участь у створенні нового навчального плану з анатомії. З 15 викладачів кафедри 11 мають науковий ступінь (73%).

На кафедрі виконується 3 докторських і 10 (разом з пошукачами з інших кафедр) кандидатських дисертацій. Під керівництвом професора П.П. Шапаренка в 1993 році захищена докторська дисертація доц. В.О. Фіщенка і виконана кандидатська дисертація аспіранта С.А. Чешенчук.

Колектив кафедри постійно працює над удосконаленням викладацької майстерності, в плани кафедри включена робота по комплектуванню кадрів через аспірантуру і докторантуру.

На кафедрі отримано 238 посвідчень на рацпропозиції, 9 авторських свідоцтв на винаходи (П.П. Шапаренко, О.М. Недорізанюк, Ю.Й. Гумінський, С.І. Гриценко, Л.В. Фоміна). За участь у раціоналізаторській та винахідницькій роботі доц. О.М. Недорізанюк одержала Всесоюзну премію та звання Лауреата ВТВР СРСР, Золоту медаль ВДНГ УРСР, учасник ВДНГ СРСР.

Видана монографія: Сравнительная анатомия и эволюция кровеносных сосудов сердца. /Кульчицкий К.И., Роменский О.Ю. - К.: Здоров'я, 1985. - 176 с., яка відзначена премією акад. Богомольця.

Видані учбово-методичні посібники:

1. Шапаренко П.П. Анатомія нервової системи людини. - Вінниця, 1993. - 167 с.

2. Шапаренко П.Ф. Анатомия нервной системы человека. - Винница, 1993. - 167 с.

Опубліковані методичні рекомендації:

1. Мышечная система человека /Недоризанюк Е.М., Коваленко В.А., Смольский Л.П. и др. - Винница: МЗ УССР, 1991. -72 с.

2. Анатомія щелепно-лицьового відділу голови людини /Недорізанюк О.М., Коваленко В.О., Смольський Л.П. та ін. - Вінниця: МОЗ УРСР, 1991. - Ч.2. Судинна система. - 48 с.

3. Анатомія щелепно-лицьового відділу голови людини /Недорізанюк О.М., Тарасюк В.С. та ін. - Вінниця: МОЗ УРСР, 1991. - Ч.1. Нервова система. - 60 с.

4. Анатомія щелепно-лицьового відділу голови людини: Кісткова система /Недорізанюк О.М., Тарасюк В.С. та ін. - Вінниця: МОЗ України, 1992. - 76 с.

На базі останніх трьох Методичних рекомендацій видано учбовий посібник:

Недорізанюк О.М., Тарасюк В.С., Компанець В.С., Коваленко В.О., Смольський Л.П. та ін. Анатомія щелепно-лицьового відділу голови людини: Учбовий посібник. - Київ: Здоров'я, 1993. - 115 с.

Методичні рекомендації з анатомії нервової та судинної системи щелепно-лицьового відділу голови людини відзначені Дипломом Ш ступеня ВДНГ УРСР.

Нині на кафедрі працюють: завідуючий кафедрою - д.м.н., професор П.П. Шапаренко; к.м.н., доценти: В.О. Єрмольєв, Ю.Й. Гумінський, В.О. Коваленко, О.М. Недорізанюк, Л.П. Смольський, Г.В. Терентьєва, В.С. Філенко; к.м.н., старший викладач Л.В. Фоміна; к.м.н., асистенти: В.А. Логвіненко, О.Д. Малащук; асистенти: С.І. Гриценко, І.Д. Паламарчук, Ю.Г. Шевчук, в.о. асистента В.Ф. Мазченко; старші лаборанти: В.П. Гончарук, Н.У. Причишина, К.В. Супрунов, Н.В. Яцик, лаборанти: Л.Ю. Кудашева, В.М. Дехтяр та препаратори: С.Н. Набока, В.В. Петкау, Ю.В. Кукіль, С.П. Луков, прибиральниця К.А. Волосенко.

Під керівництвом завідуючого кафедрою д.м.н., проф. П.П. Шапаренка студенти-гуртківці вивчали конституційні особливості будови тіла дітей та дорослих Подільського регіону: О.А. Шипіцина, С.П. Луков, О.Л. Костюк, К.Р. Таловиря, А.В. Залузняк, Ю.В. Готовко, С.Н. Назаренко, Т.І. Костенко, А.В. Вдовіченко, А.В. Фріга, Л.П. Шелестюк, Л.Я. Сінчишина, О.В. Ходаківська, Карлос Мендіола, Кубільос Хорхе, Ернан Саріа.

Члени гуртка Н.Д. Корольова, В.М. Наконечна, А.В. Мачула (науковий керівник - доц. О.М. Недорізанюк) займалися вивченням розвитку ідей М.І. Пирогова в сучасних умовах та розробкою джгутів для зупинення кровотечі. Доповіді були зроблені та неодноразово відзначалися на Союзному, Республіканському та обласному рівні дипломами, медалями та грамотами, були опубліковані. Ними отримано три Авторські свідоцтва на винаходи і 18 посвідчень на рацпропозиції.

ситуаційні задачі, список рекомендованої літератури. Проводилася науково-методична робота по вивченню ліміту часу на самопідготовку та виживання знань. Одержані результати викладені у публікаціях на IY Всесоюзному біохімічному з'їзді (1979 р., Т.1, с. 204) та доповідях на інститутських і міжвузівських науково-методичних конференціях. Розроблені і впроваджені в навчальний процес 6 нових лабораторних робіт. В 1981 р. при кафедрі біохімії організовано 30-годинний курс клінічної біохімії, розрахований на клінічних ординаторів та аспірантів. Курс викладають професор О.О. Пентюк та доцент С.В. Ладутько.

З 1990-1991 навчального року викладання біохімії поступово переведено на українську мову, створено власний російсько-український біохімічний словник, написані українською мовою лекції по всім розділам курсу біохімії.

Кафедра займає площу понад 300 м2, нараховує 6 навчальних кімнат, кабінети, допоміжні приміщення. Крім того, біля 60 м2 займає спільна науково-дослідницька лабораторія ВМІ та ІХП. Для забезпечення навчального процесу є світло-проекційна техніка ("Свитязь", "Лектор-2000", "Етюд"), прилади для колориметрування (ФЕК-и), хімічне обладнання, навчальний стенд "Обмін простих білків", ряд інформаційних стендів та близько 300 демонстраційних навчальних таблиць.

Наукові лабораторії обладнані спектрофотометром СФ-26, флуориметром БІАН-130, ІК-спектрометром, газорідинним хроматографом, флуоресцентним мікроскопом, фотоелектроколориметрами, лабораторними центрифугами, в тому числі швидкісними, персональним комп'ютером "Електроніка МС-05-85" та ін.

На кафедрі працює студентський науковий біохімічний гурток. Щорічно в ньому беруть участь 20-30 студентів. Кожний рік на кафедрі проводиться наукова студентська конференція та олімпіада, переможці якої звільняються від іспиту і нагороджуються почесними грамотами. Найбільш активні та здібні гуртківці запрошуються на викладацьку роботу на різні кафедри інституту. Вихованцями наукового студенстського гуртка є викладачі кафедри: проф. О.О. Пентюк і асистент В.М. Істошин.

Нині на кафедрі працюють 2 доктора наук, 8 кандидатів наук, 1 асистент без ученого ступеня.

На кафедрі створений ще в довоєнні роки анатомічний музей (зав. - доц. О.М. Недорізанюк), в якому представлені поряд з препаратами (626), які використовуються в навчальному процесі, і унікальні препарати: сухі препарати м'язів кінцівок мавпи (проф. П.П. Шапаренко), оссифікуючий міозит, розтини - копії препаратів М.І. Пирогова, корозійні препарати (доц. Л.П. Смольський), сухі препарати м'язової, судинної, нервової системи, вологі контрастно-пофарбовані препарати артерій та вен, вад розвитку нирок, травної системи, мозку та ін. (доц. О.М. Недорізанюк), артерії серця (проф. О.Ю. Роменський), підбірка препаратів плода людини у віковому аспекті, вади розвитку, виродливість плода людини (Н.У. Причишина).

КОРОТКИЙ НАРИС ІСТОРІЇ КАФЕДРИ ГІСТОЛОГІЇ ТА ЕМБРІОЛОГІЇ

Професор М.С.Пушкар

У 1930 році у Вінниці було відкрито заочний медичний інститут - філію Всеукраїнського інституту заочної медичної освіти (ВІЗМО), а у 1931 році було організовано кафедру гістології. Першим керівником її був лікар-патологоанатом М.А.Вакуленко, на посаді асистента тоді працював лікар Г.П.Барановський. У 1935 році кафедру очолив професор В.Є.Фомін, асистентами працювали В.Д.Буховець, Г.І.Кашлакова, С.А.Плєтньов, К.П.Топчієва. В серпні 1944 року, після визволення Вінниці від німецько-фашистських окупантів, завідуючим кафедрою був обраний кандидат медичних наук І.В.Алмазов. У ці роки асистентами кафедри працювали К.П.Рябов, В.Д.Вакалюк. С.А.Плєтньов, В.Д.Буховець, І.Д.Гайдей, П.Ф.Шамрай. С.С.Алєксєєва, А.М.Борисенко. Зусиллями співробітників було відновлено кафедру і створено умови для проведення навчального процесу.

Загальний напрямок наукових робіт кафедри в той час - це вивчення морфології крові і кровотворних органів у нормі та при патології, а також порівняльна морфологія органу зору людини і лабораторних тварин. У 1950 році І.В.Алмазов захистив дисертацію на ступінь доктора медичних наук на тему: "Походження кров'яних пластинок". Результати цієї роботи підтвердили еритрогенну теорію, яку розробили

М.Д.Лавдовський, О.О.Максимов, А.Паппенгейм, про те, що кров'яні пластинки утворюються із розчиненої нуклеоідної субстанції еритроцитів. Асистент В.Д.Вакалюк захистила дисертацію на ступінь кандидата медичних наук на тему: "Порівняльна морфологія волокон Пуркіньє провідної системи серця людини і тварин". Результатами досліджень встановлено, що волокна Пуркіньє належать до високоспеціалізованих м'язових елементів серця, здатних сприймати нервові імпульси і проводити їх до скорочувальних м'язових клітин серця, а не як м'язові волокна, які зберігають ембріональний характер будови.

У 1961-1965 роках на кафедру прийшли працювати випускники Вінницького медичного інституту: А.Ю.Іваненко, А.В.Ричко, Е.А.Безкоровайна, В.П.Шевельов, В.В.Кравчук, В.С.Танцюра, П.О.Галенко-Ярошевський, В.М.Шевченко, Н.В.Кульчиковська, А.П.Король, а також - біологи Г.З.Личик, Р.П.Піскун. Це вимагало активізації роботи кафедри по удосконаленню педагогічного процесу, майстерності викладачів, навчанню науково-дослідних кадрів.

З 1969 року кафедру очолив доцент П.Ф.Шамрай, який захистив дисертацію на здобуття ступеня доктора медичних наук у 1972 році на тему: "Морфологія раньового процесу в умовах дії пестицидів в експерименті".

В наукових роботах велику увагу було приділено вивченню впливу сільськогосподарських ядохімікатів і лікарських препаратів на організм людини і теплокровних тварин. Результати проведених досліджень дозволили визначити ступінь токсичності пестицидів та побічну дію лікарських препаратів на організм, а також розробити заходи профілактики ускладнень. Захищені кандидатські дисертації на теми:

"Хемоцитоархітектоніка ретикулярної формації людини і деяких лабораторних тварин" (А.В.Ричко),

"Морфологічні і гістологічні зміни формених елементів крові і кровотворних органів під впливом антибіотиків" (А.Ю.Іваненко),

"Морфологічні і гістохімічні зміни формених елементів крові і кровотворних органів під впливом сільськогосподарських ядохімікатів" (Е.А.Безкоровайна),

"Морфофункціональні зміни вилочкової залози, селезінки і лімфатичних вузлів при дії поліхлорпінена і тетраметилтиурамдисульфіда" (Н.В.Кульчиковська),

"Посттравматична регенерація печінки при хронічному впливі поліхлорпінена" (В.В.Кравчук),

"Морфологічні дослідження впливу деяких похідних бензофурана при експериментальному атеросклерозі" (Р.П.Піскун).

За післявоєнний час співробітниками кафедри друкувалося 7-8 праць щорічно, співробітники кафедри постійно брали участь у конференціях та з'їздах. За період з 1990 року опубліковано 39 наукових робіт. Видано "Атлас по гістології та ембріології" під редакцією І.В.Алмазова, Л.С.Сутулова; методичні вказівки до практичних занять по мікроскопічній техніці та цитології; ембріології; загальній гістології; спеціальній гістології.

З 1989 року обов'язки завідуючого кафедрою виконувала доцент Е.А.Безкоровайна. В цей час почали працювати на кафедрі кандидати медичих наук: А.М.Долгов, С.М.Шевчук, В.М.Онікієнко.

З 1992 року кафедру очолює професор М.С.Пушкар. Тема його докторської дисертації: "Морфофункціональні закономірності хронічної інтоксикації малими дозами пестицидів та її корекція цитомедінами". До 1992 року М.С.Пушкар працював асистентом, а потім на посаді доцента кафедри патологічної анатомії.

Велику роботу по методичному забезпеченю навчального процесу та наукових досліджень провели співробітники лабораторії кафедри. У різний час у лабораторії працювали фахівці з вищою та середньою освітою, серед них Є.В.Сулима, М.В.Кириленко, В.М.Клочковська, Є.С.Лаврентюк, З.В.Юркевич, В.Д.Шаталюк, А.Л.Собканюк, Л.М.Шаховцева.

Багато уваги кафедра приділяє студентам, які мають хист до наукової праці. Створився напрям досліджень з питань екологічної гістології та ембріології, теорії та експериментального вивчення канцерогенеза і шляхів його корекції, теорії біологічних катастроф.

Перспективи розвитку кафедри перш за все стосуються проблеми виховання молодої зміни викладачів з ученим ступенем. Одночасно потрібно удосконалити реальні можливості гістологічної лабораторії, перебудувати її та обладнати. Дуже важливе завдання - створити ембріологічний музей кафедри, оволодіти комп'ютерним методом навчання, а також забезпечити потребу проведення занять у вигляді цікавої гри. До перспективи розвитку кафедри належать також виробничі та наукові стосунки нашого колективу з кафедрами гістології інших вузів на Україні та за кордоном.

ІСТОРІЯ КАФЕДРИ НОРМАЛЬНОЇ ФІЗІОЛОГІЇ

Професор Н.В.Братусь

Кафедра нормальної фізіології організована в 1932 році. Колектив кафедри складався з 2 чоловік - завідуючого, А.І.Сковороди-Зачиняєва і асистента О.А.Тригубенко. Забезпечувався лише навчальний процес, наукова робота не проводилася.

З 1937 до 1941 року кафедру очолював учень і співробітник І.П.Павлова доц. Г.В. Скіпін. Асистентами працювали М.Е.Штарк та М.І.Іванов. Під керівництвом доц. Г.В. Скіпіна вивчалися механізми утворення умовних харчових рефлексів.

В повоєнний період (1944-1953 рр.) фактично заново організовував і очолював кафедру професор П.М.Сєрков. Викладачами працювали доц. М.М.Кулагін, асистенти Е.Ф.Леонова, І.Я.Волошина, К.П.Топчієва, Т.О.Світланова. Першими аспірантами були К.В.Осташков, Н.В.Братусь. Під керівництвом проф. П.М.Сєркова було розгорнуто вивчення регуляторних процесів в їх різних проявах.

З 1953 року кафедру очолював проф. Вітте М.К. Асистентами були К.П.Топчієва, К.В.Осташков, Н.В.Братусь О.Д.Жовновата, І.І.Дорошенко; аспірантами - Г.М.Смолякова, Е.Г.Захарова. Під керівництвом проф. М.К.Вітте вивчалися впливи високих температур на організм людини, в тому числі в виробничих умовах.

З 1961 до 1991 року кафедру очолювала проф.Н.В.Братусь. Викладацький штат складався з доц. Левчук О.В., К.П.Топчієвої, асистентів М.С.Яременко, І.Ф.Олійника, А.П.Коберніка, Г.М.Смолякової, В.М.Казакова, П.Т.Дацишина, А.М.Хмелєвського, Г.П.Богачука, А.О.Ващука, І.П.Маломужа, В.Є.Маркевича. Навчалися в аспірантурі Г.В.Янчик, Л.О.Соловьйова, В.М.Мороз, М.М.Сторч, Л.Ю.Буреннікова, М.В.Йолтухівський. У цей час прийшли на кафедру С.О.Шинкаренко і О.Д.Удод - випускниці Ленінградського державного університету.

З 1992 року до теперішнього часу кафедру очолює професор В.М. Мороз. На кафедрі працюють 11 викладачів: два доктори наук,професори (Н.В.Братусь, В.М.Мороз), 7 кандидатів наук, в т.ч. 5 доцентів (П.Т.Дацишин, М.В.Йолтухівський, О.В.Левчук, Г.М.Смолякова, Г.В.Янчик), 2 ст. викладача - к.м.н. Л.Ю.Буреннікова, к.б.н. С.О.Шинкаренко. В 1993 році закінчив аспірантуру і захистив кандидатську дисертацію О.В.Власенко. Плідно працюють: над до-

кторською дисертацією доц. М.В.Йолтухівський, над кандидатською - асистент О.Д. Удод. Склад науково-викладацького колективу стабільний. За стажем роботи в інституті 7 мають більш як 20 років. За фахом лікарів - 8 (все це наші вихованці), 3 - біологи фізіологи.

В період організації кафедра разташувалася на території обласної лікарні ім. М.І.Пирогова і займала 3 кімнати, в 1940 р. переведена в новий Морфологічний корпус. Було придбано необхідний мінімум навчального устаткування.

У 1944 році кафедра відновила свою роботу по придбанню і виготовленню апаратури, яка відповідала б науково-технічним вимогам для забезпечення високого рівня навчальної та наукової роботи. В наступні роки матеріальна база кафедри збагачувалася як клінічно-діагностичною апаратурою, так і устаткуванням для екпериментальних досліджень, особливо електрофізіологічних. Було придбано катодні осцилографи, підсилювальна та стимуляторна техніка, фоторегістратори, стереотаксичні апарати, магнітофони, прилади для виготовлення мікроелектродів, мікроманіпулятори та ін. Для учбового процесу було одержано електрокардіографи, хронорефлексометри, багатоканальний електроенцефалограф "Оріон". В останній час отримані оксигемограф, бронхометатест, поліограф і ін. Збагатилася кафедра і технічними засобами навчання. Придбані діапроектори, відеомагнітофон з телевізором фірми "Шарп", комп'ютери ІВМ.

Приміщення кафедри складається з 6 навчальних кімнат, асистентської, лаборантської, препараторської, експериментальної лабораторії, кабінетів зав. кафедрою та зав. учбовою частиною. Навчальні кімнати оформлені монотематично відповідно до розділів фізіології. Одна з учбових кімнат використовується в позаурочний час для самостійної підготовки студентів, ще одна кімната устаткована як комп'ютерний клас. Корисна площа складає 405 кв.м, що не відповідає сучасним вимогам кафедри.

Методична робота кафедри в різні роки існування зазнавала певних змін. Одним з перших етапів було складання карт для програмного навчання. Другий етап - складання методичних вказівок для самостійної підготовки студентів, третій етап - створення єдиної системи викладання, яка б враховувала координацію з іншими предметами як по вертикалі, так і по горизонталі. Проводиться спрямована робота над методологічним і методичним удосконаленням педагогічного процесу в плані наближення навчання по фізіології людини з тлумаченням законів

фізіології з позиції здорового стану. Творчий пошук проводиться у декількох напрямках.

1. Переробка лекційного курсу з орієнтацією на клінічну фізіологію. Кожен з законів фундаментальної фізіології ілюструється прикладним значенням для клініки в аспектах оцінки здоров'я , елементів діагностики та патогенезу захворювань, обгрунтування лікувальних впливів і реабілітаційних заходів, адаптаційних механізмів.

2. Постійне удосконалення методичної роботи для поліпшення і переорієнтації практичних занять на завдання клініко-лабораторного характеру. Щорічне введення нових занять в міру придбання обладнання, призначеного для оцінки функціональних показників здоров'я людини. Таких за останні 30 років розроблено 40. Серед них: "Аналіз кардіограми", "Аналіз спірограми", "Розрахунок біоритмів людини", "Оцінка функціональної асиметрії великих півкуль мозку людини" та ін.

3. Поширюється упровадження в навчальний процес комп'ютерної техніки. При наявності власного комп'ютерного класу для проведення лабораторних занять використовується й комп'ютерна база кафедри медичної фізики. За тематикою це аналіз рухової діяльності, визначення груп крові , вегететонусу, типів вищої нервової діяльності та ін. Розроблено більше 1000 тестів для комп'ютерного контролю знань студентів по всіх розділах дисципліни. Окремі заняття проводяться на базі Науково-дослідного центру інституту з використанням сучасної апаратури (тепловізору, мікроскопу "Laborlux", аналізатора "Інтеграл - 2 МГ" та ін.). На лекціях демонструються комп'ютерні моделі фізіологічних процесів, створені в співдружності з Центром нових інформаційних технологій, а також відео- і кінофільми (їх 15), в т.ч. власних.

4. Систематична робота проводиться по виданню методичних посібників. В 1980 р. надруковано методичні рекомендації для викладачів по запровадженню елементів деонтології в курс нормальної фізіології. Керуючись заповітом великого М.І.Пирогова про призначення фізіології у вихованні "думающих врачей", в 1984-1985 рр. кафедра створила 6 збірок ситуаційних задач з тестовими відповідями. В 1993 р. для самостійних занять у сітці розкладу видано українською та російською мовами методичні рекомендації. Всі 8 тем мають значення для майбутньої діяльності лікаря. Оволодінню термінологією на рідній мові допомагає студентам складений кафедрою "Російсько-український фізіологічний словник" (1992 р.).

5. Однією з форм активізації творчого мислення є проведення в рамках розкладу науково-теоретичних конференцій з актуальних медико-біологічних проблем ("Пам'ять", "Емоції" і ін.). Узагальнюючою щорічно є конференція з проблем адаптації. На допомогу молодим доповідачам викладачами розроблено плани та бібліографію по кожній з тем.

6. Велика увага приділяється профілюванню викладання фізіології на педіатричному факультеті. Специфіка викладання відображена як в лекційному курсі, так і в лабораторних заняттях. В екзаменаційні білети вносилися спеціальні питання. Проводилися науково- теоретичні засідання за участю студентів педіатричного факультету на базі кафедри педіатрії 1 і в дитячому будинку з клінічними демонстраціями. Була розроблена тематика для студентів-педіатрів з вікових особливостей функціонування дитячого організму.

7. Для підвищення відповідальності студентів щодо оволодіння практичними навичками студентам 2 курсу останнім часом було запроваджено в кінці курсу лабораторних занять залік з практичних навичок, де кожний студент виконував якусь практичну роботу або проводив аналіз клінічних записів (ЕКГ, ЕЕГ, спірограм). Вказані роботи введені як питання в екзаменаційні білети. Крім того, складено перелік питань з курсу, без знань яких неможлива оцінка на державному іспиті.

8. Діловою формою роботи з кращими студентами є залучення до науково-дослідної роботи. Це й одна з форм відбору і підготовки науково-педагогічних кадрів, і не тільки для кафедри. Залучаються до роботи студентського гуртка і іноземні громадяни, що навчаються в інституті. Гуртківці виконують фрагменти експериментальних робіт, пов'язаних з науковою тематикою кафедри, а також проводять творчий пошук за власними інтересами.

Завершені роботи заслуховуються на конференціях СНТ інституту, а кращі доповіді - на міжвузівських конференціях республіки та за її межами, в т.ч. на світовому рівні (в Пловдиві - В.Побережний - 1976 р., в Будапешті - І.Баранова - 1993р.). Серед переможців на конкурсах студентських робіт в різні роки - І.Бритван, Є. Дацюк, Ю.Бесараба, О.Щербина, М.Йолтухівський, Л.Румеліді, Камаль Гасіб, А.Брухнова та ін. По матеріалах студентських досліджень опубліковано 60 робіт. Студенти А.Морозов, С.Богачук, В.Онофрійчук, В.Жебель, Карім Снейне, М.Радіонов, О.Власенко, С.Йожиков, А.Оболенський, І.Сергета брали активну участь в раціоналізаторській діяльності.

Традицією стало проведення спільних засідань з гуртками клінічних кафедр - терапевтичного профілю, нервових хвороб, психіатрії, пропедевтики дитячих хвороб з найбільш актуальних питань клінічної фізіології.

В навчальному процесі для студентів-іноземців значне місце посідають позаурочні форми роботи, зокрема, індивідуальні консультації, додаткові лекції, семінарські та лабораторні заняття. Форми роботи змінюються в зв'язку з відокремленням груп та потоку студентів-іноземців.

9. Традиційним науковим напряком кафедри є творчий пошук в рамках фундаментальних проблем загальної фізіології мозку. Зокрема, багато років проводилися електрофізіологічні дослідження інтероцептивного представництва в корі головного мозку і мозочка в філо- і онтогенезі. На сучасному етапі вивчаються функціональні взаємозв'язки між надсегментарними структурами мозку при організації рухових програм. Цей напрямок, запроваджений проф. В.М.Морозом, розвивався в творчій співдружності з Празькою академією наук, а надалі розробляється в співробітництві з інститутом фізіології АН України ім. О.О.Богомольця. Електрофізіологічний аналіз на нейронному рівні поєднується з гістохімічними дослідженнями, а також з міографічною, та кіноматографічною оцінкою параметрів рухів при поведінкових реакціях. Частина науковців кафедри залучена до виконання загальноінститутської теми за проблемою "Здоров'я студента". В рамках цієї ж проблеми в 1990-1992 рр. виконувалася госпдоговірна робота по розробці медичного алгоритму для мікропроцесорного аналізу з метою застосування як в учбовому процесі , так і при масових обстеженнях здорових контингентів. Загальний об'єм наукової друкованої продукції складає 358 робіт, монографій - 4; їх автори - М.К.Вітте, Н.В.Братусь, В.М.Мороз. Збірників наукових робіт - 5, винаходів - 3, рацпропозицій - 65.

Позапланово частина науковців кафедри систематично проводить дослідницьку роботу, спрямовану на оптимізацію педагогічного процесу. Надруковані наукові розробки (таких є 21) впроваджуються іншими медичними вузами України та країн СНД, а також передруковуються цілком (Арменія).

На базі кафедри, в співкерівництві і при консультативній допомозі фізіологів, було виконано ряд дисертаційних робіт співробітниками клінічних кафедр. Це три докторські дисертації (С.І.Корхов, І.М.Крук,

П.Г.Жученко) та 8 кандидатських дисертацій (Г.В.Терентьєв, В.М.Фурман, В.М.Рижанівська, М.П.Дергільова, В.С.Черниш, П.П.Тимощук, А.І.Михальчук, І.І.Дорошенко). Три з них стали докторами наук, 7 працюють на кафедрі нормальної фізіології.

Колектив кафедри з повним правом належить до наукової школи українських нейрофізіологів, створеної засновником і організатором цієї кафедри у повоєнний період П.М.Сєрковим, академіком АН України, заслуженим діячем науки України, лауреатом Державної премії України. На наукових традиціях колективу відбилося керівництво кафедрою проф. М.К.Вітте, видатного вченого з проблем фізіології праці та теплообміну. Він заклав коріння вивчення на кафедрі функцій цілісного організму людини. Електрофізіологічний підхід до вивчення інтегративних функцій головного мозгу продовжує розвиватися як аналітично, на нейронному рівні, так і стосовно цілісного організму, при поведінкових реакціях (В.М.Мороз).

На кафедрі два заслужених діяча науки України - професори В.М.Мороз, Н.В.Братусь (вони ж є членами IBRO).

Сьогодні на кафедрі працює колектив, що складається з досвідчених фахівців - майстрів педагогічної справи, а також талановитої молоді, з високою творчою мотивацією, прекрасно володіючих сучасною технікою, тобто справжніх новаторів. В перспективі це вчені, які посядуть належне місце в фізіологічній науці. Визначенням позитивної оцінки роботи кафедри є затвердження її як базової для підвищення кваліфікації викладачів фізіології для медичних вузів України. Стан справ покращає, коли кафедра одержить нове приміщення у новозбудованому учбовуму корпусі інституту.

На кафедрі виконано докторських дисертацій 5, в т.ч. 4 захищено.

У 1965 р. - Н.В.Братусь.
У 1971 р. - В.Н.Казаков.
У 1984 р. - В.М.Мороз.
У 1973 р. - К.П.Топчієва.

Захищено кандидатських дисертацій - 18.

У 1951 р. - 1955 р.-2,
1956 р. - 1960 р.-2,
1961 р. - 1970 р.-2,
1971 р. - 1975 р.-4,
1976 р. - 1980 р.-4,

1981 р. - 1986 р.-2,
1986 р. - 1991 р.-1,
1990 р. - 1992 р.-1.

Науково-педагогічну підготовку через аспірантуру пройшло 10 лікарів і один біолог:

К.В.Осташков -1950-1953 р.
Н.В.Братусь -1951-1954 р.
Г.М.Смолякова -1960-1963 р.
У.Г.Захарова -1961-1964 р.
Г.В.Янчик -1966-1969 р.
В.М.Мороз -1969-1972 р.
Н.Н.Сторч -1973-1976 р.
Л.А.Соловйова -1973-1976 р.
Л.Ю.Буренникова -1978-1981 р.
М.В.Йолтухівський -1980-1983 р.
О.В.Власенко -1990-1992 р.

Всі 10 лікарів, випускники рідного інституту, успішно захистили кандидатські дисертації. Три з них стали докторами наук, 7 працюють на кафедрі нормальної фізіології рідного інституту.

М О Н О Г Р А Ф І Ї

М.К.Вітте - Учение И.П.Павлова по высшей нервной деятельности. 1954 г.

М.К.Вітте - Теплообмен у человека. 1955 г.

Н.В.Братусь - Мозжечок и висцерорецепторы. - Л.:Наука,1969. - 169с.

В.М.Мороз - Руководство по информатике. 1993 г.

З Б І Р Н И К И

1. Проблемы регуляции секреторной деятельности. - Вінниця, 1960г.

2. Структурная и функциональная организация мозжечка: (Материалы третьего Всесоюзного симпозиума). - Киев-: Наукова думка, 1974. - 132с.

3. Регуляция сенсомоторных функций: (Тез. докл. Всесоюз.симпоз.).- Винница,1989. -181с.

4. Н.В.Братусь. Руководство к практическим занятиям по физиологии. (Розділ 3 : Механізми регуляції фізіологічних процесів).

5. Н.В.Братусь . Руководство по физиологии: Вегетативная нервная система. Глава: Механізми вісцерорецепції мозочка. 1982.

ВИНАХОДИ

1. В.М.Мороз, Г.П.Богачук, И.Л.Чуркина. Авторское свидетельство 673268 на изобретение "Способ изготовления блоков глубинных елнктродов", 1979г.

2.Н.В.Братусь, В.М.Мороз, М.В.Йолтухівський и др. Авторское свидетельство 1303143 на изобретение "Способ интраоперационной диагностики панкреатита",1987г.

НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ МІКРОБІОЛОГІВ

Професор Г.К. Палій

Мікроорганізми як об"єкти вивчення та дослідження набули великого значення, вони загрожують життю та здоров"ю людини. З ними пов"язані вражаючі проникнення в глибину живої матерії. Виходячи з цього, співробітники кафедри мікробіології вивчення студентами збудників хвороб пов"язують з удосконаленням фахової підготовки майбутніх лікарів шляхом оволодіння фундаментальними даними про життєдіяльність збудників захворювань, основ імунітету та специфічної профілактики захворювань.

Кафедра мікробіології була заснована в 1935 р. Роботу вона розпочала на базі бактеріологічної лабораторії обласної лікарні. Організацію кафедри очолив професор М.В. Рево. Під його керівництвом викладалася мікробіологія в нашому інституті.

З 1936 р. кафедрою керував професор Г.П. Калина, який зробив значний внесок в розвиток вітчизняної мікробіологічної науки.

З 1946 до 1976 р. кафедру очолювала професор Т.А. Лобова. Під її керівництвом виконані фундаментальні дослідження збудника склероми як крайової патології, які мають велике значення і в наші дні. Проф. Т.А. Лобовою було встановлено багато факторів патогенезу, імунітету, а також специфічного лікування склероми.

З 1976 р. кафедру мікробіології з імунологією і вірусологією очолює проф. Г.К. Палій. Подальший розвиток навчальної, науково-дослідницької роботи на кафедрі дозволив удосконалити методики навчання студентів, що дало можливість озброювати їх повноцінними знаннями і практичними навичками з мікробіології, вірусології та імуно-

логії.

На сучасному етапі кафедра укомплектована найновішим обладнанням. Викладання мікробіології проводиться з використанням сучасної апаратури для дослідницьких цілей, комп"ютерної і розмножувальної техніки.

В процесі навчання викладачі використовують різні форми і методи удосконалення навчального процесу. Так, поряд з лекціями і лабораторними заняттями, що складають основу навчального процесу, практикуються різні види самостійної роботи студентів. Впровадження таких форм вивчення курсу мікробіології допомагає оволодіти навичками, необхідними для відбору методу лабораторного дослідження, оцінки одержаних результатів.

Різноманітна навчально-наукова робота студентів: підготовка рефератів з актуальних тем, виконання самостійної роботи на кафедрі, підготовка доповідей на семінари і конференції та інше сприяє розвитку творчої особистості майбутнього лікаря, набуттю об"єму знань, умінь, навичок, необхідних для професійної діяльності. Для кращого засвоєння матеріалу лекції супроводжуються демонстрацією слайдів, навчальних фільмів.

Наукові інтереси кафедри зосереджені на дослідженні нових лікарських засобів, створенні на їх основі високоефективних препаратів. Вивчено ряд нових похідних хіноліну, діарілциклогексану, солей важких металів, четвертинних амонієвих сполук. Співробітники кафедри розробили антимікробні лікарські препарати, а саме: декаметоксин, амосепт, гоностен, септефріл, очні, вушні краплі та ін. Перелічені вище препарати випускає медична промисловість України, забезпечуючи потреби населення.

Більше 40 патентів та авторських свідоцтв на винаходи отримали працівники кафедри на лікарські препарати, медичні вироби, штами мікроорганізмів, засоби і методи діагностики, профілактики і лікування інфекційних хвороб. Усі співробітники кафедри є винахідниками та раціоналізаторами.

При кафедрі функціонує гурток, в якому дослідження ведуть студенти. Наукові студентські роботи були відзначені дипломами і преміями на різних конкурсах і конференціях. Результати і узагальнення досліджень, що проводяться студентами, опубліковані в наукових республіканських збірниках.

На кафедрі підготовлено 7 докторів і 30 кандидатів наук. Кафед-

ра мікробіології більше 10 років проводить підготовку спеціалістів для зарубіжних країн з мікробіології. Частина з них працює в провідних наукових центрах США, Англії та ін.

Співробітниками кафедри опубліковано більше 300 наукових робіт. Серед них 4 монографії. Підготовлена програма викладання мікробіології в медичних вузах. Завершена робота по створенню мікробіологічного російсько-українського довідника-словника.

На кафедрі створена концепція вивчення нових антисептиків серед сполук четвертинного амонію, модифікованих фенолів, нітрофуранів, хінолінів, фосфоранів, ацетиламінонітротіазолів, рослинних спиртів і ефірів, анілідів капрілової, ундеціленової кислот та ін. Практично наш медичний інститут став українським центром по створенню антисептиків, які по ефективності перевершують аналогічні зарубіжні препарати. Дальший розвиток названих наукових напрямів дозволить забезпечити лікувально-профілактичні установи України високоефективними антимікробними препаратами і вийти на експортні поставки цих ліків. Колектив кафедри плідно співпрацює з іншими науководослідними, навчальними закладами і кафедрами з актуальних проблем діагностики, профілактики і лікування захворювань.

Надається посильна допомога установам охорони здоров"я, здійснюється консультативна і лікарська допомога населенню. На кафедрі створені оригінальні пристрої для вивчення властивостей мікроорганізмів. Відзначаються високою ефективністю антисептичні засоби, які застосовуються для стерилізації медичного інструментарію та обладнання, знезараження шкіри, слизових оболонок.

Науковий колектив кафедри бере активну участь у роботі Українського мікробіологічного товариства, Товариства мікробіологів, епідеміологів і паразитологів. В інституті були проведені Всесоюзні конференції з наукових і методичних проблем мікробіології, які сприяли подальшому поліпшенню боротьби з інфекційними хворобами.

Окремі наукові досягнення кафедри висвітлювались на міжнародних конгресах, симпозіумах, виставках і відзначені нагородами. В цілому слід підкреслити, що наполеглива творча, педагогічна і наукова діяльність мікробіологів нашого колективу сприяє успішному виконанню завдань, що стоять перед вузом.

КАФЕДРА ЗАГАЛЬНОЇ ГІГІЄНИ

Професор Д.Г.Дев"ятка, к.м.н. І.В.Сергета

Кафедра загальної гігієни Вінницького медичного інституту створена в 1934 р. Очолив її старший державний санітарний інспектор Вінницької області Л. І. Шойхет. Потім завідуючим кафедрою були були професори Г. С. Ган /1940-1941, 1946-1950 роки/, О. Ф. Стояновський /1944-1946 роки/, Р.Д.Габович /1950-1960 роки/, Д.Г.Дев'ятка /1961-1991 роки/. В 1991-1992 роки керував кафедрою доц. Г. П. Марченко, а в 1993 році кафедру очолив к.м.н. І. В. Сергета. Нетривалий час обов'язки завідуючого кафедрою тимчасово виконували доценти: Ф. Н. Суботін, С. Ф. Ваноздра, І. А. Серчий, І. М. Ермант, Н. К. Вальчук.

Спочатку кафедра розташовувалася в малопристосованих приміщеннях, потім в 1940 році була переведена в морфологічний корпус, а в 1990 році кафедра розмістилася в приміщенні, де була розташована інститутська бібліотека.

Сьогодні студенти навчаються в 4-х просторих світлих, затишних і тихих учбових лабораторіях. Вони мають необхідне обладнання, реактиви, апарати та прилади /люксометри, психрометри, шумоміри, аналізатор спектра шуму, шумовібраційний комплекс, спірометри, адаптометри, фотоекспозиметр, дозиметри, аудіометри, біодозиметр, хронорефлексометри, тремометри та інші/.

Всі навчальні лабораторії добре художньо оформлені стендами монотематичного змісту /гігієна навколишнього середовища, гігієна лікарні, гігієна праці, гігієна дітей та підлітків/.

Викладачі /а сьогодні на кафедрі працюють професор Д.Г.Дев'ятка, доценти О.В.Яцина, Т. Т. Постоловська, Л. Л. Царюк, Г.П. Марченко, ст. викладач Н. М. Фещук, асистенти Л. І. Краснова і С. О. Салтанюк/, постійно удосконалюють навчальний процес. До кожної теми практичного заняття оформлені папки з методичними та інформаційно-нормативними матеріалами для підготовки студентів до занять, методичні вказівки для лабораторних занять студентів та методичні розробки для викладачів. Застосовується програмований, тестовий, а в останній час і комп'ютерний контроль знань. По основним розділам гігієни проводиться три семінари /гігієна навколишнього середовища і лікарняна гігієна, гігієна харчування, гігієна

праці та гігієна дітей та підлітків/. На семінарських заняттях ставиться за мету не лише закріплення набутих знань, а й підготовку студентів до майбутнього державного іспиту. Тому вони проводяться екзаменаторами /доценти, професор/. Велика увага приділяється розв'язанню ситуаційних задач по практичним навичкам.

Значна частина занять відбувається на міських об'єктах /водопровідна станція, станція біологічної очистки води, виробниче підприємство, відділення лікарень, лікарняний харчоблок, школи, дитсадки тощо/.

Типографським способом для студентів надруковано 4 методичних посібники /по гігієні харчування, гігієні навколишнього середовища, гігієні дітей та підлітків, військовій гігієні/ та збірник ситуаційних задач.

Щорічно відбувається конкурс на звання кращих студентів по оволодінню практичними навичками та вузівський етап республіканської тематичної олімпіади "Студенти і науково-технічний прогрес".

Викладачі кафедри включили в навчальний процес елементи екологічного виховання студентів. Для посилення ефективності праці кафедра на протязі 20 років щорічно проводить студентську вікторину з природоохоронної тематики, брала участь у розробці і впровадженні методики організації і проведенні внутрівузівського контролю якості підготовки майбутніх лікарів.

Викладачі кафедри беруть активну участь в роботі наукового товариства гігієністів, у впровадженні гігієнічних знань і здорового способу життя серед населення міста і області, суспільно-громадському житті інституту, міста.

Науковці кафедри вивчали гігієнічні умови праці сільських механізаторів, буряководів, робітників підприємств: цукрових заводів області, м'ясокомбінату, інструментального та хімічного заводів, виробничого об'єднання "Жовтень", характеристики санітарного стану грунту, умови навчання і здоров'я учнів сільських і міських загальноосвітніх шкіл у зв'язку з переходом на нові навчальні програми і плани, працездатність, адаптацію і стан здоров'я іноземців-слухачів підготовчого факультету і студентів лікувального факультету, проводили експериментальне обгрунтування гранично-допустимих концентрацій ряду хімічних речовин у воді водоймищ, вмісту мікроелементів і родону в підземних водах Вінницької області, досліджували біологічну дію мікроелементів, таких як мідь, молібден, марганець, кобальт.

В роботах працівників кафедри розроблені і обгрунтовані з гігієнічних позицій принципи раціональної організації професійного навчання школярів спеціальності "оператор ЕОМ" психологічні, психофізіологічні та біоритмічні основи професійної орієнтації, принципи оптимізації адаптаціх студентів-іноземців до умов життя, навчання та охорони здоров'я в Подільському регіоні України.

Викладачі, які нині працюють на кафедрі, опублікували 664 наукових праці, в тому числі: зав. каф. І. В. Сергета-36; проф. Д. Г. Дев'ятка-179; доц. Л. Л. Царюк-74; доц. О. В. Яцина-67; доц. Т. Т. Постоловська-31; доц. Г. П. Марченко-156; ст. викл. Н. М. Фещук-20; ас. Л. І. Краснова-42; ас. С. О. Латанюк-53; асп. І. В. Стемпен-6.

Викладачі кафедри захистили дві докторські і 7 кандидатських дисертацій. Кафедра брала участь /в співдружності з кафедрою Донецького мединституту/ в підготовці одного кандидата наук з числа громадян Болгарської республіки. Плідно працює над докторською дисертацією І. В. Сергета, над кандидатською - аспірант І. В. Стемпен.

Кафедра завжди приділяла велику увагу організації роботи наукового студентського гуртка. Щорічно студенти-члени гуртка виконували експериментальні і реферативні праці, брали участь у роботі інститутської студентської наукової конференції, а також в Республіканських та міжінститутських наукових конференціях на базі вузів інших міст України.

Серед основних напрямків розвитку кафедри слід відзначити всебічну комп'ютеризацію навчального процесу, розробку навчальних та контролюючих тестових програм, створення комп'ютерного навчально-методичного банку даних. Велика увага приділяється удосконаленню наукової діяльності, насамперед у галузях гігієни дітей та підлітків та психогігієни. Кафедрою, разом з Державним управлінням по охороні навколишнього середовища та обласної СЕС створюється координаційно-науковий центр екологічної інформації, освіти та виховання.

Основні публікації співробітників кафедри:

а) Монографії:

1. Габович Р. Д., Майструк П. Н. Гигиена труда в машинно-тракторных мастерских РТС. -К., 1955.

2. Габович Р. Д. Фтор и его гигиеническое значение.-К., 1957.

3. Габович Р. Д., Шмаль Д. Д. Гігієна і санітарія харчування. -К., 1959.

4. Габович Р. Д.,Шахбазян Г.Х., Познанский С. С. Гигиена.-К., 1968.

5. Габович Р. Д. Санітарне і лікувально-профілактичне обслуговування робочих МТС. -К., 1968.

б) Методичні комендації:

1. Дев'ятка Д. Г., Царюк Л. Л. та ін. Попередження розумової втоми молодшого шкільного віку. -Вінниця, 1975.

2. Девятка Д. Г., Фещук Н. М. и др. Рекомендации по гигиеническим и психофизиологическим основам школьного обучения.-Винница, 1977.

3. Билык В. Д., Девятка Д. Г. Методические рекомендации по проверке качества подготовки молодых специалистов. -Винница, 1978.

4. Царюк Л. Л. и др. Достижения и лечебная тактика при затяжном субфебрилитете у детей. -Винница, 1978.

5. Яцына О. В. Методические рекомендации по профилактике острых респираторных инфекций у лиц, находящихся в условиях УФ дефицита. -К., 1981.

6. Девятка Д. Г., и др. Рекомендации по оптимизации условий труда, состояния здоровья и работоспособности работающих на промышленном предприятии г. Винницы. -Винница, 1984.

7. Постоловская Т. Т. Планирование эксперимента для оценки эффекта сочетанного действия пестицидов и физических факторов окружающей среды. -К., 1985.

8. Методические разработки к практическим занятиям по общей гигиене для студентов 3-4 курсов лечебного факультета. -Винница, 1974-1975.

9. Методические указания к самостоятельной работе по гигиене детей и подростков для студентов лечебного факультета. -Винница, 1989.

10. Методические указания к самостоятельной работе по гигиене окружающей среды для студентов лечебного факультета. -Винница, 1990.

11. Методические указания к самостоятельной работе по гигиене питания для студентов лечебного факультета. -Винница, 1991.

12. Сергета И. В. Гигиенические принципы организации профессионального отбора подростков для обучения специальности "оператор ЭВМ". -Винница, 1992.

в)Науково-популярні брошури:

1. Дев"ятка Д. Г. Харчування людей розумової праці. -К., 1968.

2. Фещук Н. М., Дев'ятка Д. Г. Гігієна праці при переробці молока. К., 1980.

3. Білага М. П., Марцинковський Л. Т., Марченко Г. П. Гігієна праці буряківників. К., 1980.

4. Марченко Г. П., Сергета І. В. Екологія р. Південний Буг на Вінниччині. Київ; Вінниця, 1993.

КАФЕДРИ ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНИХ ДИСЦИПЛІН

ЗАГАЛЬНІ КАФЕДРИ

ЗАПОЧАТКУВАННЯ І РОЗВИТОК КАФЕДРИ СОЦІАЛЬНОЇ МЕДИЦИНИ, ОРГАНІЗАЦІЇ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я, ЕКОНОМІКИ І АСУ

Професор О.Г. Процек

Перша кафедра була створена на третій рік існування Вінницького медичного інституту в 1937 р. і мала назву соціальні гігієна. Фактично основна учбово-методична і наукова робота розгорнулась тільки в післявоєнні роки, коли після демобілізації з лав Радянської армії завідуючим був призначений доцент Лєкарев Л.Г. Його багатий досвід практичної роботи, як керівника служби охорони здоров'я Дніпропетровської області в довоєнні роки, робота доцентом на факультеті вдосконалення лікарів при медичному інституті, участь в Великій Вітчизняній війні на протязі всіх 4-х років дозволили йому забезпечити високий теоретичний і практичний рівень роботи кафедри, розгорнути підготовку наукових кадрів. З 1946 р. кафедра починала свою роботу в складі 3-х чоловік: завідуючий - доцент Лекарев Л.Г., асистент Подолян Г.І., старший лаборант Бурман Б.Ю. Крім керівництва кафедрою Леонід Григорович завідував також обласним санітарно-статистичним

бюро. Науковий напрямок кафедри в перші роки охоплював вивчення санітарних втрат, яких зазнало здоров'я населення після окупації, бойових подій на території області. Були складені детальні статистичні огляди по питанням охорони здоров'я населення Вінницької області за 1945-1947 рр.

Асистент Подолян Г.І. проводила роботу по вивченню здоров'я робітників цукрових заводів - науковий напрямок, який затвердило для сільськогосподарських областей МОЗ України. В цей же час була затверджена тема докторської дисертації Л.Г. Лєкарєва "Основні етапи розвитку охорони здоров'я Подільськоїї губернії (Вінницької області)". Це було одно з перших комплексних досліджень оригінальних форм розвитку регіональної системи охорони здоров'я на України. В роботі поєднувався історичний матеріал з творчим узагальненнням сьогодення. В 1950 р. докторська дисертація була успішно захищена. За цей же час була також виконана велика робота по налагодженню учбового процесу, створенню методичних розробок лекцій та практичних занять, відтворення в них класичних основ соціальної гігієни. Ці напрацювання дозволили приступити до створення нового підручника по дисципліні сумісно з професором Г.А. Баткісом "Теорія і організація радянської охорони здоров'я", який вийшов в 1961 р. і був рекомендований як підручник для медичних вузів СРСР. В 1969 р. вийшло друге видання підручника, яке було переведено в багатьох країнах світу і теж використовувалось як основний підручник по дисципліні. На конкурсі в 1972 р. він отримав Всесоюзну премію ім. М.О. Семашко.

З 1952 р. були збільшені штати кафедри. Асистентами почали працювати випускники інституту О.Г. Процек, П.А. Кланца, В.І.Тишецький, Ф.С. Рюхов. Поширюються наукові доробки, які охоплюють такі направлення, як: актуальні проблеми історії і організації охорони здоров'я сільського населення (монографії професора Л.Г. Лєкарева "Сільська лікарська дільниця" видання 1949, 1957, 1964 рр.) статті в другому виданні великої медичної енциклопедії "Сільська лікарська дільниця", "Районна сільська лікарня", монографія по диспансеризації сільського населення, виступи на багатьох з'їздах і конференціях, кандидатські дисертації О.М. Голяченко, а в останні роки виконання досліджень в цьому напрямку аспірантами С.П. Замковим і О.М. Очередьком, О.І. Губіним.

Другим напрямком наукових досліджень було вивчення актуальних проблем здоров'я міського і сільського населення, характеру

демографічних процесів і відтворення населення, розповсюдження неепідемічних захворювань і ін. Його розробляли О.Г. Процек (серцево-судинна патологія), В.І. Тишецький, А.Д. Вирігіна, В.Д. Максімов (онкологічні захворювання), Ф.С. Рюхов (питання медичних кадрів), Г.Г. Конопелько (інвалідність), Ц.В. Ясінський (гіпертонічна хвороба, судинні враження головного мозку), А.П. Голубовський (коронарна недостатність), Г.І. Вихристюк, С.Ф. Філь, Т.А. Слєпова, М.С. Гнатишин, В.П. Недєлько, Л.Й. Бугай, І.І. Білик, Л.В. Бородій, В.М. Калмиков, Г.Ф. Сумская, М.Б. Тарасюк, А.В. Філик, О.М. Циборовський, (здоров'я матерів дітей і підлітків, їх фізичний і психічний розвиток, профілактика захворюваності і смертності), Н.Т. Комарницька (питання диспансеризації міського населення), В.О. Кучер (епідеміологія хронічних неспецифічних захворювань легенів), Р.Я. Мар'янчик (поширеність психічних захворювань), Ю.І. Монастирський (ранні форми гіпертонічної хвороби у механізаторів).

Подальше вивчення питань історії медицини проводили доц. П.А.Кланца (питання творчої спадщини в галузі охорони здоров'я, вищої освіти М.І. Пирогова). Як директор музею М.І. Пирогова він багато зробив для його розвитку, поповненню новими експонатами, перетворенню музею в велику інтелектуальну скарбницю, базу вивчення значного періоду історії медицини студентами. Ці традиції підтримує тепер директор музею Г.С. Собчук. Розробці важливих історико-медичних напрямків присвячені роботи Л.І. Ткач (історія охорони материнства і дитинства на Україні), А.А. Яворської (історія розвитку середньої медичної освіти на Україні.

Після виходу на пенсію професора Л.Г. Лєкарева в 1979 р. кафедру очолила проф. О.Г. Процек, його учениця. За період до теперішнього 1994 р. постійно проводилась робота по збереженню традицій кафедри, підвищенню якості навчального процесу, поширенню наукових досліджень. Продовжують виконуватись роботи по вдосконаленню управління охороною здоров'я (док. дисертація головного лікаря к.м.н. Груші А.М., канд. дисертація Якобчука А.В.) вивчення стану здоров'я населення різних регіонів, віку і статі (А.О. Біньковська, І.В. Стемпен, Н.М. Орлова, М.П. Барциховська), підготовки і вдосконалення медичних кадрів (Н.Т. Комарницька, В.Л. Пилипчук, С.М. Кулєшова), динамічне вивчення здоров'я студентів інституту, включаючи іноземних громадян (доц. Г.І. Вихристюк). Колектив кафедри виконує переважно комплексні роботи по замовленню МОЗ України,

Академії наук і конкурсні теми.

Велику роботу виконує також кафедра в зв'язку з значними зрушеннями в поглядах на систему охорони здоров'я в світі, а також на Україні. Переглянуто програму вивчення дисципліни в зв'язку з широким застосуванням в здоровоохороні економічних методів. З 1992 р. кафедру перейменовано в кафедру соціальної медицини, організації охорони здоров'я, економіки і АСУ. В цей же час на останньому курсі введено вивчення економіки охорони здоров'я. Згідно з сучасними вимогами розроблні тези всіх лекцій, практичних занять, самостійних завдань, практичних навичок, екзаменаційних питань. Вже 3 роки перевідні іспити проводяться письмово, що дозволило більш об'єктивно оцінити знання студентів. Для проведення значної частини занять широко використовується ЕОМ.

З 1951 р. на кафедрі викладається курс історії медицини над вдосконаленням якого багато працювали і працюють доц. П.А. Кланца, старший викладач С.М. Кулєшова, доц. Г.І. Вихристюк, доц. І.І. Білик, асистент В.М. Волков. На кафедрі було проведено 3 Всесоюзних історико-медичних конференції, які поповнили її цікавим досвідом роботи інших вузів СРСР.

Досить в складних умовах проходила орагіназція курсу по вивченню економіки охорони здоров'я. Великий внесок в цей розділ роботи зробили старший викладач С.М. Кулєшова, проф. Г.С. Стеценко, доц. М.Б. Тарасюк.

З 1970 р. на кафедрі почали працювати курси, а з 1979 р. факультет вдосконалення головних лікарів, який забезпечував і забезпечує вдосконалення керівних кадрів сільських медичних закладів цих областей України. Вагомий внесок в роботу по післядипломному вдосконаленню внесли проф. Л.Г. Лєкарєв, проф. О.М. Голяченко, доц. Г.І. Вихристюк, доц. П.А. Кланца, доц. Т.О. Слепова, доц. Н.Т. Комарницька, доц. Т.Б. Тарасюк, к.м.н. М.С. Гнатишин, С.Ф. Філь.

Вагомий внесок в організацію високого рівня роботи кафедри зробила завідуюча учбовою частиною до 1994 р. доц. Г.І. Вихристюк, а також старші лаборанти, лаборанти і препаратори Б.Ю. Бурман, С.Ф. Фролова, Л.П. Рогачева, О.В. Кузьменко, Г.І. Танасійчук.

За період існування кафедри співробітники, а також співшукачі виконали і надрукували до 1000 наукових праць, захистили 8 докторських і 32 кандидатських дисертації, видали більше 30 видів методичних розробок, інформаційних лістівок, постійно виконують

великий об'єм громадських робіт, активно співробітничають з органами охорони здоров'я, беруть участь в роботі атестаційних комісій, науково-практичних конференціях, впровадженнях передового досвіду в практику роботи медичних закладів.

КАФЕДРА ПАТОЛОГІЧНОЇ АНАТОМІЇ

Доцент В.Г. Козлов

Кафедра патологічної анатомії була організована в 1934 році. З 1934 до 1941 року займала різні приміщення обласної лікарні ім. М.І. Пирогова. В післявоєнні роки кафедрі виділяють чотири кімнати на території нинішньої кафедри мікробіології, а з 1959 року вона переводиться у відбудоване ліве крило морфологічного корпусу, де розміщується і в теперішній час.

Перший завідуючий кафедрою Микола Опанасович Вакуленко був висококваліфікованим патологом і фахівцем з бактеріології. Асистентами працювали Г.П. Барановський та Г.І. Пашкевич.

Після війни асистентами зараховуються Г.Я. Борачук, С.Х. Аллімбек, С.Х. Верхацький та П.І. Улянецька, а в 1947 році на посаду доцента обирається П.Г. Костенко, який з 1948 до 1949 року очолював кафедру.

У 1949 році завідуючим кафедрою було призначено доцента Миколу Володимировича Константиновича. В 1953 році замість вибулих Г.Я. Борачук, С.Х. Алімбек і П.І. Улянецької асистентами зараховуються В.І. Жабін та М.П. Шрамко.

На кафедрі в період з 1955 до 1963 року недовго працювали асистентами Е.О. Головновська, Г.І. Окайомова, М.М. Вакуленко, Б.В. Ядвіжин, І.М. Чернишов і С.В. Ладутько.

З 1964 до 1987 року кафедру очолювала проф. Є.І. Маковська. В цей період на кафедрі постійно або короткочасно працювали доценти: М.П. Шрамко, В.І. Жабін, В.Г. Козлов, П.Ф. Шамрай, М.С. Пушкар; асистенти І.Я. Бритван, О.П. Безкоровайний, В.Т. Рауцкієне, В.М. Куденко, Л.А. Мацедонська, М.Р. Борейко, В.В. Біктіміров.

Лаборантський склад кафедри був менш стабільним. Багато років на кафедрі працювали: препаратор О.П. Кучковська (з 1934 до 1976 року); старший лаборант Г.Ф. Інгліцька (з 1948 до 1987 року);

П.С. Жупанова (з 1963 року до нинішнього часу).

З 1987 до 1994 року кафедрою керував доцент В.Г. Козлов. Крім завідуючого кафедрою, на кафедрі працюють доценти М.Р. Борейко та В.Т. Рауцкієне, асистенти В.В. Щербанюк, В.П. Сорокоумов, М.М. Якубовський, О.В. Федорченко та В.О. Беньямінов (усі викладачі - випускники нашого інституту), лаборанти Л.В. Залізюк, М.К. Шатайло, Е.І. Шимко, П.С. Жупанова.

На кафедрі виконано і захищено три докторські дисертації: М.В. Константиновичем (1956), П.Ф. Шамраєм (1979) та М.С. Пушкарем (1992), 14 кандидатських дисертацій: М.П. Шрамком (1956), М.М. Вакуленком (1957), П.Ф. Шамраєм (1956), В.Г. Козловим (1967), І.Я. Бритваном (1970), М.С. Пушкарем (1971), О.П. Безкоровайним (1972), М.Р. Борейком (1981), В.Т. Рауцкієне (1983), В.В. Біктіміровим (1985), М.М. Якубовським (1990), В.П. Сорокоумовим (1992), Мунзер Бадран (1992), Рустам Мохамед Самер (1993).

На протязі багатьох років практичні заняття проводяться по єдиній схемі: усне опитування студентів - 30-35 хвилин, пояснення викладачем макро- і мікропрепаратів - 10-15 хвилин, самостійна робота - 40 хвилин, перевірка виконаного завдання - 5 хвилин.

Біжучий та рубіжний контроль знань студентів, крім усного опитування, проводиться з використанням тестів, ситуаційних задач або карток письмового опитування. Поглиблений контроль знань по розділам відбувається під час семінарських (підсумкових) занять. За планом їх 5-6 на протязі навчального року.

З отриманням комп"ютера здійснюється відповідна робота по складанню програм з нашого предмета.

В 1959 році кафедрі виділили 11 кімнат, де вона розміщується до теперішнього часу, в яких розташовується 4 навчальних кімнати, дві лабораторії, препараторська, кабінет зав. кафедрою, доцентська, асистентська та фотолабораторія. Нині для нормального забезпечення навчального процесу кафедрі необхідні додатково дві навчальні кімнати і велике приміщення для музею макропрепаратів, кількість яких сягає більше 700 штук. На сьогоднішній день кафедра має достатню кількість наочних посібників (мікро- і макропрепарати, таблиці та ін.), підібраних і виготовлених співробітниками кафедри.

За кафедрою, як клінічною, закріплено прозектуру 2-ї міської клінічної лікарні, що дає можливість поліпшити наочність викладання предмета і практичну підготовку викладацького складу. Доценти і

асистенти проводять розтин трупів, допомагають клініцистам у постановці і уточненні діагнозів хвороб за результатами дослідження біопсійного матеріалу.

У той час, коли кафедру очолював М.О. Вакуленко, тематика наукових досліджень була присвячена вивченню загальної патології і бактеріології.

З 1949 до 1964 року, коли зав. кафедрою був проф. М.В. Константинович, науково-дослідна робота проводилася спільно з клініцистами в основному з проблем злоякісних пухлин і туберкульозу, а також з питань патоморфозу.

З 1964 до 1987 року кафедру очолювала проф. Є.І. Маковська. В цей період багато уваги приділяється вивченню впливу отрутохімікатів на організм людини і тварин. По цій тематиці співробітниками кафедри опубліковано більше 250 робіт.

В останні роки напрямок науково-дослідницької роботи присвячено вивченню пневмопатій на тлі тривалого введення експериментальним тваринам різних лікарських препаратів.

За час існування кафедри опубліковано дві монографії: М.П. Верхоцький - "Аутопластична пересадка ендометрію" (1949), Є.І. Маковська - "Патологічна анатомія інтоксикації отрутохімікатами" (1967). Отримані Авторські свідоцтва на винаходи:

1. 3-/2,5-диметоксибензоіл-5-оксибензофуран, який володіє антиангінальною та протиаритмічною активністю (В.Г. Козлов та ін.). А.с.1135157.

2. Прилад для відтворення радіальних прискорень (С.М. Іванцов, М.С. Пушкар). А.с.894882.

3. Спосіб створення моделі мускатної печінки (В.В. Щербанюк та ін.). А.С.1388936.

4. Консервант для анатомічних препаратів (В.П. Сорокоумов, В.О. Беньямінов). А.с.1768104.

5. Спосіб фіксації гістологічних препаратів (В.П. Сорокоумов, В.О. Беньямінов). А.с.1768507.

У різні періоди діяльності кафедри співробітники активно працювали в інтересах інституту і практичної охорони здоров"я. Доцент В.Г. Козлов був деканом по роботі з іноземними учнями, завідував кафедрою в Замбійському університеті (1971-1976 рр.), був організатором Кабульського мединституту, а потім - радником ректора цього ж інституту (1980-1984 рр.), нагороджений медаллю Афганістану "Вір-

ність".

Доценти В.І. Жабін та М.Р. Борейко в різні роки працювали заступниками декана лікувального факультету.

Доцент М.С. Пушкар чотири роки був деканом підготовчого відділення і багато років - відповідальним секретарем приймальної комісії інституту.

ЕТАПИ ПЕДАГОГІЧНОЇ І НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КАФЕДРИ ПАТОЛОГІЧНОЇ ФІЗІОЛОГІЇ

Професор М.А. Вієвський

Створення кафедри патологічної фізіології у Вінницькому медичному інституті ім. М.І. Пирогова співпало з датою його відкриття. На той час навчальна і лабораторна бази кафедри були розташовані в одному з пристосованих з учбовою метою приміщень барачного типу на території обласної клінічної лікарні ім. М.І. Пирогова. Першим її завідуючим був кандидат медичних наук Михайло Михайлович Смик. Завдяки його вольовим і організаторським здібностям у найкоротший строк були придбані необхідне обладнання і матеріали для забезпечення навчального процесу, створені умови для виконання експериментальних досліджень.

У роки Великої Вітчизняної війни і тимчасової окупації міста Вінниця обладнання й майно кафедри було розграбовано і знищено.

З 1945 року кафедра почала створюватися практично заново і розташувалася в декількох кімнатах правого крила, яке збереглося під час пожежі морфологічного корпусу інституту. Ця робота здійснювалася під безпосереднім керівництвом завідуючого кафедрою, доктора медичних наук, професора Якова Мироновича Бритвана, який працював завідуючим кафедрою і за сумісництвом деканом інституту. Будучи на той час уже відомим ученим і високоерудованим педагогом, йому вдалося залучити до роботи талановитих помічників, обдаровану молодь і забезпечити викладання предмета на рівні вимог часу. Керував кафедрою Я.М. Бритван до 1974 року.

Аналізуючи особливості педагогічної і наукової діяльності кафедри за цей період, можна виділити два етапи. Перший, організа-

ційний, продовжувався, враховуючи перерву в роки війни, з 1936 до 1949 року. В цей час зусилля викладачів кафедри були зосереджені в основному на створенні і вдосконаленні матеріально-технічної бази, форм і методів викладання, складанні навчально-методичних матеріалів, оволодінні науковими методами досліджень. Наступний етап розпочався на початку 1950 року, коли на кафедрі розгорнулася інтенсивна науково-дослідна робота, спрямована на розробку проблеми центрально-нервових механізмів регуляції зовнішнього дихання і системи кровообігу під час різних патологічних процесів. У цілеспрямованих експериментальних дослідженнях була вивчена і описана низка закономірностей в реакціях цих систем на різні типи гіпоксії з урахуванням онто- і філогенетичного аспектів. При цьому особлива увага приділялася вивченню ролі початкового функціонального стану центральної нервової системи в механізмах порушень функції систем зовнішнього дихання і кровообігу. В цей час успішному розвитку науково-дослідної роботи сприяло оснащення кафедри новою сучасною науковою апаратурою. Була збудована камера умовних рефлексів, спеціальна екранована камера для проведення електроенцефалографічних досліджень і тому подібне. Все це дало можливість розгорнути широкомасштабні фундаментальні дослідження і успішно розпочати виконання дисертаційних робіт.

З 1974 року кафедру очолює доктор медичних наук, професор Микола Анатолійович Вієвський, випускник Вінницького медичного інституту ім. М.І. Пирогова, учень професора Я.М. Бритвана. З початком його роботи наукові інтереси колективу кафедри були переорієнтовані на вивчення проблеми неінфекційної алергії і комплексного експериментального дослідження впливу на організм найбільш поширених пестицидів, що використовуються в сільськогосподарському виробництві. В ці роки створена імунологічна лабораторія, обладнана необхідною апаратурою й реактивами. Для забезпечення наукових досліджень були широко використані імунологічні, біохімічні, гематологічні та інші методи. Ця робота проводилася у тісній кооперації з іншими кафедрами інституту і координувалася головним науковим центром з проблеми пестицидів - Всесоюзним науково-дослідним інститутом гігієни праці і токсикології отрутохімікатів.

З 1986 року на замовлення Міненерго під керівництвом професора М.А. Вієвського співробітниками кафедр патологічної фізіології, пропедевтичної терапії (зав. - професор М.Б. Шкляр) і психіатрії (зав. -

професор Г.А. Вієвська) розпочато різнопланове клініко-експериментальне дослідження характеру і механізмів біологічної дії на організм нового виробничого фактора - електромагнітних полів промислової частоти. Вибір напрямку досліджень був продиктований зростаючими масштабами будівництва і впровадження в експлуатацію ліній електропередач високої напруги і особливо впровадження в практику енергетики технології роботи під напругою. Названими колективами наукових працівників виконана багатопланова госпдоговірна науково-дослідна робота, схвалена Міненерго і технічною радою ПЕО "Вінницяенерго". В даний час ці дослідження продовжуються з перевагою постановки досліджень безпосередньо в польових умовах на ВЛЕ - 750 кВ. Для експериментального вивчення цієї проблеми на базі кафедри патологічної фізіології створено спеціальну лабораторію високих напруг, де імітуються умови, схожі до перебування на потенціалі високовольтних ліній електропередач.

Кафедрою проводиться систематична робота щодо підготовки наукових кадрів. Дисертаційні дослідження виконані на кафедрі С.П. Мельничуком, Г.Б. Сафроновою, В.А. Болярською, М.А. Вієвським, С.С. Крохмалем, А.В. Обливачем, В.Г. Личком, Т.М. Слободянюк, Л.І. Поплавською, В.Е. Маркевич, Г.С. Білканія, Г.О. Вацек та ін. Співробітники кафедри забезпечували різносторонню методичну і консультативну допомогу у виконанні дисертаційних робіт працівниками інших кафедр інституту і лікувальних закладів - Ц.К. Боржиєвський, Г.А. Вієвська, В.Г. Заря, П.Л. Потолочний, В.М. Фурман, І.Я. Бритван, Б.Ф. Гурський, Л.І. Степанюк, П.А. Галенко-Ярошевський, О.М. Скупник та ін. На кафедрі підготовлені 24 кандидати і 5 докторів медичних наук. Готуються до захисту ще дві кандидатські і одна докторська дисертації. До числа найбільш важливих наукових результатів, отриманих у дослідженнях на кафедрі, належать розкриття складних нервових механізмів патологічних типів дихання, розробка і обгрунтування теорії патогенезу періодичного дихання, розкриття механізмів алергізації організму гранично допустимими концентраціями деяких пестицидів, розробка і впровадження в навчальний процес експериментальних моделей умовнорефлекторної задишки і неврозу дихальної системи у собак, виділення й описання закономірностей у зміні біоелектричної активності кори і підкоркових відділів головного мозку під час різних патологічних процесів та ін.

За роки діяльності кафедри її викладачі опублікували більше 400

наукових робіт, серед яких найбільш важливими є два розділи в багатотомному посібнику з патологічної фізіології, написані проф. Я.М. Бритваном; розділ в монографії, присвячений впливу пестицидів на різні функціональні системи організму, написаний проф. М.А. Вієвським.

Викладачі кафедри брали участь у роботі Міжнародного конгресу фізіологів (1955 р.), у всіх Всесоюзних з'їздах патофізіологів, у Міжнародному установчому конгресі патофізіологів (м. Москва, 1991 р.), у всесоюзних і республіканських з'їздах фізіологів, багатьох всесоюзних і республіканських пленумах, конференціях, симпозіумах.

На кафедрі успішно працює студентський науковий гурток. Цій формі виховання студентів традиційно приділяється велика увага. Щорічно студенти-гуртківці, крім рефератів, виконують не менше 3-4 робіт експериментального характеру, про які доповідають на інститутських підсумкових студентських конференціях. Дослідження студентів В.В. Дерибан і співавторів "Про вплив підвищеного вмісту вуглекислоти вдиханого повітря на резорбцію радіофосфору капілярами шкіри" удостоєна премії Міністерства вищої і середньої спеціальної освіти України; студента Г.С. Белканія "Вплив пропріоцепції на розвиток ортостатичного колапсу" - премії Міністерства охорони здоров"я України та ін.

Викладацький склад кафедри у постійному пошуку нових форм організації і вдосконалення викладання предмета. З методичних розробок, що набули популярності за межами кафедри, можна назвати доповідь проф. Я.М. Бритвана на Всесоюзному пленумі патофізіологів в 1965 році "Про методику викладання патологічної фізіології у світлі сучасних завдань"; доповідь проф. М.А. Вієвського і доц. В.Г. Личка на пленумі Українського товариства патофізіологів у 1988 р. "До визначення поняття 'хвороба'"; доповідь проф. М.А. Вієвського на Українській конференції з методики викладання хірургії в 1994 р. "Вдосконалення викладання патологічної фізіології як міждисциплінарної науки".

На кафедрі обладнані чотири монотематичні учбові кімнати, що художньо оформлені навчальними стендами з усіх розділів програми. Широко використовується в навчальному процесі різна проекційна апаратура. Виховній і пізнавальній меті слугує оригінальне оформлення інтер"єру кафедри, де розташовані портрети відомих учених-патофізіологів, тематичні стенди та інша спеціальна інформація.

Основними напрямками навчально-методичної роботи колективу

кафедри останніми роками є розробка методичних матеріалів з усіх розділів програми патологічної фізіології, адаптованих для самостійної роботи студентів, до яких входять нові дані з етіології і патогенезу різних патологічних процесів, що не знайшли відображення в навчальних посібниках. У цьому ж напрямку повністю перероблено матеріали загальних лекцій для студентів. Складена і запроваджена в практику програма і методики вивчення вихідного рівня знань студентів з курсу нормальної фізіології. Розроблені тести з курсу патологічної фізіології для комп"ютерного контролю знань студентів. Створена телестудія для показу деяких експериментальних моделей патологічних процесів і учбових телефільмів.

Виключна старанність колективу кафедри, вірність справі, висока трудова і учбова дисципліна, постійне прагнення до самовдосконалення і максимальної віддачі навчальній і виховній роботі не раз високо оцінювалася ректоратом.

На кафедрі склався дружний, з виключно позитивною психологічною сумісністю, висококваліфікований колектив однодумців - викладачів і лаборантів. До його складу входять кандидати медичних наук, доценти В.Г. Личко, Т.М. Слободянюк, М.П. Цюнь, М.А. Березняк, кандидат медичних наук, асистент Г.О. Вацек, асистент О.І. Гуцалюк; ст. лаборант В.В. Корнієнко, лаборанти А.М. Корносюк, Я.А. Рябоконь, Л.М. Маліновська.

ІСТОРІЯ КАФЕДРИ ФАРМАКОЛОГІЇ

Професори Г.І.Степанюк, О.О.Столярчук

В 1934 році, з часу організації медичного інституту, курс фармакології читався на кафедрі факультетської терапії. Кафедра фармакології як самостійна одиниця створена в 1937 р. Її штат складався із завідуючого доцента Ю.С.Гроссмана і асистентів Ф.А Ольгіної, Ф.С.Литвак і М.І.Газе, який видав "Рецептурний довідник". Аж до 1941 року створювалася база кафедри і організовувався навчальний процес.

Після звільнення Вінниці від окупантів у березні 1944 року кафедру очолив професор Г.В.Тутаев. Його асистентами були З.О.Макарова /в 1950 р. переведена на кафедру патофізіології/ і О.В.Богачова /з 1967 до 1985 року асистентами працювали Е.Ф.Леонова і в 1957

році А.С.Кучерук, які перейшли на роботу в інші інститути.Їх замінили Т.А.Сініцо і к.м.н. О.О.Столярчук.Післявоєнні роки характерні відновленням матеріальної бази кафедри і створенням необхідних умов для проведення навчальної і науково-дослідницької діяльності.

В 1959 і 1960 рр. колектив поповнився асистентами В.П.Якутовичем і А.Т.Торбас. Перший перейшов на практичну роботу в 1963 році, А.Т.Торбас завершила трудову діяльність у 1983 р.

В 1962 році завідуючим кафедрою був обраний професор В.М.Чернов, асистентом - Р.П.Редько, який працює до сьогоднішнього дня /з 1974 року-доцент/. З 1963 року обов"язки асистента виконував В.Е.Вербецький.

В 1964 році завідуючим кафедрою призначений доцент О.О.Столярчук, а з 1970 року після захисту докторської дисертації - професор, керував кафедрою до 1991 року.

Після закінчення аспірантури /1966р./ зарахована на посаду асистента Н.І.Іванова /в даний час доцент/. В 1972 році закінчив аспірантуру Г.І.Степанюк, який спочатку працював асистентом, потім доцентом, а в 1986 році очолив курс клінічної фармакології. З 1991 року д.м.н.,професор Г.І.Степанюк - завідуючий кафедрою.

З 1969 р. до 1982 року асистентом працював П.О.Галенко-Ярошевський, який після захисту докторської дисертації обраний зав.кафедрою фармакології Кубанського медичного інституту.

З 1970 до 1980 року асистентами кафедри працювали А.П.Каберник, О.Н.Іванов, Ю.М.Фурман, Т.І.Лиса, Л.П.Солейко, Т.В.Таратута, О.Г.Козачишин. У даний час на кафедрі асистентами працюють А.І.Кирничний і Н.І.Волощук, доцентами - В.В.Данильчук, Н.І.Іванова, Р.П.Редько, В.П.Бобрук. професор кафедри О.О. Столярчук - заслужений працівник вищої школи України.

Асистентами курсу клінічної фармакології працювали В.В.Біктіміров, І.Ф.Семененко, В.М.Дергун /в 1988 р. перейшов на кафедру пропедевтичної терапії/. Нині курс клінічної фармакології очолює д.м.н.О.О.Яковлева, доцентом обраний В.В.Біктіміров.

Кафедра має в своему розпорядженні 4 учбові кімати площею 16 $м^2$ кожна, асистенську, доцентську, кабінети завідуючого кафедрою і професора, матеріальну кімнату, лаборантську і дві кімнати для проведення наукової роботи і підготовки експерементальних досліджень для практичних занять. Лекції читаються в 2-й і 4-й аудиторіях, іноді в актовому залі.

В кожній навчальній кімнаті маються тематичні стенди: 1."Засоби, які діють на центральну нервову систему"; 2. "Серцево-судинні засоби"; 3."Хіміо-терапевтичні препарати"; 4."Речовини,які діють в ділянці нервових закінчень".

Перед учбовими кімнатами розміщені стенди з різних загальних питань фармакології, а також шафи-вітрини із зразками ліків.

На лекціях і практичних заняттях використовуються таблиці і слайди, отримані з Навчмедпосібника і виготовлені кафедрою. Для самостійної підготовки і опрацювання матеріалу маються методичні вказівки і рукописні тексти, присвячені фармакології окремих груп лікарських препаратів /6/, а також інформаційні листи для лікарів і працівників аптек, складені співпрацівниками кафедри. Для проведення наукової роботи і забезпечення навчального процесу маються лише необхідні прилади і апаратура /електрокадіографи, електростимулятори, витратомір крові, прилад для електростимуляції серця, дефібрилятор, електротермометр, барокамера, проекційна апаратура і інше.

Для поглибленого засвоення предмета студенти пишуть реферати на найбільш важливі теми фамакології, розв'язують ситуаційні задачі з метою розвитку логічного мислення, беруть участь у вікторинах з фармакології. В навчальному процесі застосовується тестовий контроль знань, освюється комп"ютеризація. Співробітники кафедри беруть активну участь у розробці і виданні учбових посібників. Професор О.О.Столярчук - співавтор підручника з фармакології для медвузів під загальною редакцією професора Г.Е.Батрака, виданого в 1980 році. Ним же написаний розділ для нового підручника українською мовою "Фармакологія системи крові". Професором Г.І.Степанюком підготовлена глава "Протималярійні засоби".

Доцент Н.І.Іванова - співавтор навчально-методичного посібника "Загальна рецептура" для іноземців, 1987 р." Посібник удостоєний Диплому III ступеня Міжнародної регіональної виставки навчальних посібників.

Колективом кафедри, починаючи з 1964 року, видаються Методичні вказівки для самопідготовки і проведення практичних занять з клінічної фармакології. Вони перекладені на українську мову в 1993 році. В цьому ж році виданий "Конспект лекцій з фармакології".

Наукова робота кафедри в довоенний період обмежувалася вивченням впливу теофіліну на кровеносні судини. В післявоєнний час наукові дослідження були прсвячені вивченню деяких лікарських рослин

місцевої флори. Результатом було створення препарату УРЗАЛ, застосування якого в практичній медицині дозволив Фармкомітет МОЗ СРСР. З 1963 року колектив кафедри включився в проблему пошуків біологічо активних речовин серед продуктів хімічного синтезу і вивчення механізму їх дії. Ці дослідження проводяться в співдружності з хіміками - синтетиками Московського,Саратовського,Донецького, Дніпропетровського університетів, Інституту медичної радіології АМН СРСР, Інституту біофізики МОЗ СРСР, ВНДХФІ ім. С.Орджонікідзе. Фармакологічному скринінгу підлягають сполуки фурану, бензофурану, індолу, бензодіазепіну, адамантану, бетафеілалкіламіну, бета-алаіну, ароматичних сульфонів і інші. Всього за період з 1963 до 1987 року досліджено більше 600 оригінальних сполук. З них найбільш активними виявилися сполуки бензофурану. На їх основі спільно з хіміками ВДНХФІ ім.Орджонікідзе /проф.А.Н.Гриньов зі співробітниками/ створені і вивчені коронаророзширюючий, спазмолітичний препарат ФЕНІКАБЕРАН і БЕНЗОФУРОКАЇН - знеболюючий засіб,для якого характерна , потизапальна дія. Обидва препарати виявляють політропні властивості: місцевоанестезуючу, протиаритмічну, поліпшують мікроциркуляцію, здійснюють протиагрегаційну та інші дії. Фенікаберан успішно застосовується в клініках країни з 1975 року. На республіканському конкурсі нових лікарських препаратів /1975/ він посів І-ше місце, а його автори О.О.Столярчук, Н.І.Іванова, К.С.Шадурський, О.М.Гриньов нагороджені Грамотою МОЗ УРСР і грошовими преміями. Бензофурокаін наказом міністра охорони здоров'я СРСР №86 від 19 червня 1989 р. дозволений для широкого медичного застосування як знеболюючий засіб /автори:О.О.Столярчук, Г.І.Степанюк, Т.В.Таратута, П.О.Галенко-Ярошевський, О.М.Гриньов/.

Політропні властивості фенікаберану і бензофурокаїну,виявлені в експерименті, знаходять підтримку в клініці під спільним керівництвом з професором Г.І.Степанюком і д.м.н.Б.Г.Сторожуком. Велика увага приділяється проблемі вивчення протиаритмічних і протифібриляторних засобів. Ці дослідження в співдружності і при сумісному керівництві з доктором мед.наук Б.Г.Сторожуком мають фундаментальний характер. Вони націлені на виявлення етіопатогенетичних факторів і механізмів виникнення фібріляції шлуночків серця.

Встановлено значення ряду екзо- і ендогенних факторів для формування електричної стабільності міокарду, тобто його стійкості до фібріляції. Паралельно в експерименті і в клініці досліджуються

протиаритмічні і протифібриляторні властивості різних лікарських засобів. У даний час успішно розвивається наукова творчість кафедри з хіміками Донецького університету і Львівського політехнічного інституту.

Велика увага приділяється госпдоговірним дослідженням. З 1981 року кафедрою виконано 10 тем. Слід відзначити велику заслугу в організації і проведенні цих досліджень доцента В.В.Данильчука.

В науково-дослідній роботі кафедри беруть участь гуртківці і лікарі-практики. Студент В.С.Уманець, поєднуючи навчання з науковою роботою на кафедрі, зібрав матеріал для кандидатської дисертації і, отримавши диплом лікаря, захистив її. Члени студентського гуртка Т.Ф.Троян, М.М.Таратута, Т.І.Лиса ,Н.І.Волощук, Н.С.Білокінна і інші після закінчення інституту були зарапховані в аспірантуру. Суттєвий внесок в наукову роботу кафедри здійснили лікарі-практики Б.Г.Сторожук, В.П.Гаєвий, Л.Т.Веденко ,В.П.Шейко і інші.

Розроблені нами ідеї успішно реалізуються на кафедрі фармакології Кубанського мединституту професором П.А.Галенко-Ярошевським, який виріс на нашій кафедрі фармакології від старшого лаборанта до професора, завідуючого кафедрою.

Наукова робота забазпечується відповідними спеціалістами. У зв"язку з цим підготовці кадрів кафедра приділяє велику увагу. В 1970 році захистив докторську дисертацію О.О.Столярчук, в 1978 П.А.Галенко-Ярошевський,в 1987 - Б.Г.Сторожук, в 1990 - Г.І.Степанюк, в 1992 - Р.П.Піскун,яка обрана зав.кафедрою біології нашого інституту, в 1994 - С.М.Лемкіна, каф.фармакології Саранського університета, Мордовія. У період з 1959 до 1969 року - 5, з 1970 до 1979 року -15 і з 1980 до 1989 року -12 , з 1990р. по сьогоднішній день - 3 к.м.н.Наші вихованці працюють в науково-дослідних і навчальних інститутах Києва, Саратова, Москви, Вінниці, в практичній охороні здоров'я, а більшість з них - на кафедрах нашого інституту. Навчання в аспірантурі пройшли 10 випускників ВМІ. Вони успішно виконали відповідну програму і захистили кандидатські дисертації. В даний час на кафедрі навчаються очні і заочні аспіранти, над кандидатськими дисертаціями працюють 6 чоловік. В підготовку кадрів включилися проф.Г.І.Степанюк і д.м.н. Б.Г.Сторожук. В 1993 році під керівництвом проф. Г.І.Степанюка /спільно з професором Й.Р.Салданом - зав.кафедрою очних хвороб/ успішно захищена кандидатська дисертація громадянином Мароко Разіком Абдаллахом, випускником ВМІ. В даний час під його керівництвом завершені кандидатські дисертації асистента І.Ф.Семененка,

практичного лікаря В.В.Орностая, докторська дисертація доцента В.В.Біктімірова, виконує кандидатську дисертацію лікар В.П.Наумов. Під керівництвом проф.О.О.Столярчука закінчена кадидатська дисертація В.Ю.Попа, а спільно з д.м.н. Сторожуком - Н.І.Волощук та Н.С.Білоконною.

Результати наукових досліджень співробітників кафедри публікували в тезах союзних і республіканських з'їздів і конференцій, присвячених різним проблемам медичної науки.

Силами співробітників кафедри спільно з Всесоюзним НДІ гігієни і токсикології пестицидів в 1967 році проведена Республіканська конференція: "Токсикологія і фармакологія пестицидів і інших хімічних сполук". В 1975 р. на базі нашого інституту силами кафедри проведений Всесоюзний пленум "Фармакологія серця і судин". Колективом кафедри видані тези доповідей і проведені три симпозіуми-наради з участю учених СНД. "Експериментально-клінічне вивчення бензофурокаїну" /1992р./ і "Корекція серцево-судинних порушень в клініці і експерименті"/1991 р./, "Експериментальна фармакологія - клініці" /1992р./. Проведена І-ша Українська наукова конференція за участю країн СНД: "Актуальні проблеми клінічної фармакології" /1993 р./. Для аптечних працівників і лікарів видано інформаційних листів.

Новизна і наукова значимість досліджень кафедри підтверджена 35 авторськими свідоцтвами на винаходи, 10 патентними грамотами, 2-ма бронзовими і однією срібною медалями ВДНГ СРСР і 76-ма раціоналізаторськими пропозиціями.

Співробітники кафедри брали участь у роботі Міжнародних конгресів геронтологів і клінічних фармакологів, у Всесоюзних і Республіканських з"їздах і конференціях фармакологів, геронтологів,фізіологів,кардіологів,морфологів і інших.

Колектив кафедри надає консультативну допомогу лікарям з питань дії і застосування лікарських речовин. Для підвищення кваліфікації провізорів Вінницької і Хмельницької областей на кафедрі щорічно проводяться місячні курси. Суттєва допомога в забезпеченні лікарськими препаратами населення Вінницької області надається шляхом стандартизації препаратів, які містять серцеві глікозиди.

Величезну допомогу в реалізації багатогранної діяльності кафедри надають ветерани праці лаборанти кафедри Р.С.Горчинська, яка працює на кафедрі з 1955 р., і Л.В.Хацела - з 1966 року.

КАФЕДРИ ВНУТРІШНІХ ХВОРОБ

ІСТОРІЯ КАФЕДРИ ПРОПЕДЕВТИЧНОЇ ТЕРАПІЇ

Професор Ю.М.Мостовий

Кафедра заснована в 1934 році на базі обласної лікарні ім.М.І.Пирогова. Першим завідуючим був професор Б.С.Шкляр (учень і співробітник академіка Ф.Я.Яновського). В штаті кафедри працювали шість асистентів.

У перші роки роботи кафедри були введені курси рентгенології та фізіотерапії, організована клінічна, біохімічна та гематологічна лабораторії. Була виконана кандидатська дисертація асистентом Я.С.Гольденцвейгом.

Після звільнення міста Вінниці від фашистської окупації в 1944 році кафедру знову очолив проф. Б.С.Шкляр. Його найближчим помічником був доцент В.А.Соф"їн (учень і співробітник академіка В.П.Образцова). В 1946 році була надрукована монографія Б.С.Шкляра "Грипозні пневмонії". В 1949 році ним виданий підручник "Діагностика внутрішніх хвороб", який витримав шість видань. Особливою популярністю користувалися лекції проф. Б.С.Шкляра для студентів та лікарів міста. Його учні та співробітники очолювали і до теперішнього часу очолюють ряд кафедр (професори В.А.Пилипенко, І.С.Каменецький, І.А.Рибачук, Р.Й.Мікуніс, Ю.М.Головцев, М.Г.Шеверда, Б.О.Зелінський). Професора Б.С.Шкляра по праву називають одним із фундаторів української школи терапевтів, його ім'я стоїть в одному ряду з відомими вченими клініцистами СНГ.

Після переходу проф. Б.С.Шкляра на посаду завідуючого кафедрою факультетської терапії в 1950 році завідуючим кафедрою був призначений доцент Н.А.Аушев. Кафедра була переведена на базу залізничної лікарні. Співробітники кафедри вивчали питання гастроентерології, організації охорони здоров'я.

В 1954 році кафедру очолив професор М.Г.Мілімовка. Ним були надруковані монографії "Профілактика та лікування ускладнень інфаркта міокарду" (1958р.) і "Інфаркт міокарду" (1960р.). Співробітники кафедри вивчали питання кардіології, курортології, клінічної фармакології, гастроентерології. Були виконані кандидатські дисертації М.І.Рибніковим, В.П.Белінським, В.П.Довгаленко. Найближчими його

помічниками були кандидати медичних наук Р.І.Бойдик, В.Ф.Довгаленко, М.Г.Казаков.

З 1967 року до 1980 року кафедру очолював проф.І.А.Рибачук. Основна наукова діяльність кафедри в цей період - вивчення ішемічної хвороби серця. Виконувалися наукові праці по гастроентерології, комбінованим променевим ураженням.

В останні десятиріччя на кафедрі працювали доценти М.Г.Казаков, Т.П.Чуберкіс, В.І.Денисюк, асистенти, кандидати медичних наук М.І.Рибніков, А.Г.Пехтерев, Л.С.Кошевська, В.П.Довгаленко, В.П.Фесенко, Г.В.Бондаренко, Л.П.Солейко, І.П.Олексієва, Ю.М.Мостовий, Л.В.Кульчевич, асистенти П.В.Ковальчук, І.С.Афанасюк, В.В.Жук, А.І.Сінчук, В.М.Дергун, О.К.Откаленко.

З жовтня 1981 року кафедру очолив проф. М.Б.Шкляр. Основна наукова діяльність продовжує провадитися в напрямку вивчення актуальних проблем кардіології. З приходом у 1983 році на кафедру Ю.М.Мостового почалися дослідження проблем пульмонології, імуногенетики.

В 1972,1973 роках проф. М.Б.Шкляр перевидав підручник "Пропедевтика внутрішніх хвороб", який використовується в учбовому процесі багатьма кафедрами нашої країни.

Під керівництвом проф. М.Б.Шкляра виконано три кандидатських дисертації (О.К.Остафійчук, Л.В.Черешнюк, Л.В.Кульчевич). Нині виконують кандидатські дисертації асистенти А.І.Сінчук та В.М.Дергун. На базі кафедри виконано три докторських дисертації (В.І.Денисюк, Б.Г.Сторожук, Ю.М.Мостовий).

На протязі багатьох років на кафедрі працюють лаборанти Л.Г.Мороз, Т.О.Саїнська, Т.С.Співак, Л.І.Дуб, які володіють сучасними методами інструментального та лабораторного обстеження хворих.

З 1984 року на кафедрі викладається курс "Догляд за хворими". На посаді доцента кафедри працюють: з 1984 р. - Л.П.Солейко, з 1986 р. - І.П.Олексєєва, з 1991 р. - Л.В.Кульчевич. З 1994 року кафедрою завідує проф. Ю.М.Мостовий.

На кафедрі проходять навчання клінічні ординатори, аспіранти.

З 1994 року відкрита магістратура.

Поряд з традиційними формами проведення учбового процесу на кафедрі розроблені та упроваджені оригінальні методи і підходи, спрямовані на удосконалення навчання студентів.

Після завершення вивчення окремих розділів пропедевтики про-

водяться підсумкові заняття по здачі практичних навичок, в кінці вивчення курсу пропедевтичної терапії проводиться річне підсумкове заняття по практичним навичкам, на якому в комплексі оцінюється вміння студентів проводити та інтерпретувати дані фізичного дослідження, трактувати показники лабораторних та функціональних методів діагностики.

Стало традиційним проведення на кафедрі монотематичних олімпіад, програма яких складена таким чином, що дозволяє повторити і поглибити теоретичні знання, практичні навички, розширити медичний кругозір студентів. В рамках олімпіади відбуваються конкурси: "Кращий діагност", "Кращий по наданню інтенсивної допомоги".

На кафедрі обладнана лабораторія, де здійснюються біхімічні та загальноклінічні дослідження. Лабораторія використовується з науково-практичною та учбовою метою. Обладнаний монотематичний кабінет функціонального обстеження кардіологічних хворих. Він оснащений апаратурою, яка дозволяє знайомити і навчати студентів сучасним методам діагностики при хворобах серцево-судинної системи і виконувати наукові дослідження.

В кабінетах ендоскопічної діагностики та лазеротерапії на базі клінічної лікарні 4 студенти засвоюють сучасні методи діагностики та лікування хвороб внутрішніх органів.

На кафедрі постійно працює студентський науковий гурток. У роботі гуртка щорічно беруть участь 30-40 студентів. У гуртку студенти засвоюють нові методи дослідження хворих, удосконалюють практичні навички по фізичному обстеженню хворих, заслуховують реферативні повідомлення з окремих проблем терапії, деонтології. Кожного року гурток бере участь у підсумковій студентській науковій конференції. За останнє п'ятиріччя підготовлено більше 60 студентських наукових праць, з яких майже всі були удостоєні призових місць. Студенти-гурківці успішно виступали з доповідями на студентських наукових конференціях в Москві, Києві, Мінську, Тбілісі, Одесі, Тернополі, Харкові та ін. В цьому році одна студентська робота посіла третє призове місце на міжнародній конференції молодих вчених і студентів, яка була присвячена 150 річниці Московської медичної академії ім. Сеченова. По матеріалам студентських робіт є 20 публікацій та 3 раціоналізаторських пропозиції. Колишні студенти-гурківці О.В. Солейко, І.В. Кислощук у даний час продовжують свої дослідження та працюють над кандидатськими дисертаціями.

В 1985 році під редакцією проф. М.Б. Шкляра, доц. Л.П. Солей-

ко видані методичні вказівки "Схема клинического обследования больных", які доповнені та перевидані в 1990 році. В 1985 році видані "Методические рекомендации по проведению производственной практики студентов III курса", серед авторів яких - проф. М.Б. Шкляр та проф. Ю.М. Мостовий.

В 1985 році разом с співробітниками політехнічного інституту М.Б. Шкляром та д.м.н. В.І. Денисюком видані "Методические рекомендации по кибернетическому моделированию кардиальной патологии АСУ-Кардиология".

В 1988 році Ю.М. Мостовий разом з співробітниками політехнічного інституту видав "Методические рекомендации по применению методов математической статистики при обработке данных эксперимента".

В 1990 році проф. М.Б.Шкляр, доц. І.П.Олексієва видали "Ситуационные задачи по пропедевтике внутренних болезней".

На протязі 1994 року співробітниками кафедри видані "Атлас ЕКГ", "Программированный тестовый контроль знаний по пропедевтической терапии", "Методические указания по дополнительным методам обследования больного". На кафедрі створені учбові клінічні фільми.

III. Кафедра розробляє наукову проблему, пов'язану з вивченням захворювань серцево-судинної системи, органів дихання, патології шлунково-кишкового тракту. З питань кардіології: проф. М.Б. Шкляр, доц. Л.П. Солейко, доц. Л.В. Кульчевич, асистент А.І. Сінчук, асистент В.М. Дергун.

Вивчено стан кардіогемодинаміки, зовнішнього дихання, імунологічні показники у хворих хронічною ішемічною хворобою серця. Досліджена інформативність додаткових електрокардіографічних відведень і показники гемодинаміки у хворих інфарктом міокарду та прогресуючою стенокардією. По завданню фармкомітету МОЗ СРСР проведено випробування нових форм верапамілу і допаміну. Вивчений функціональний стан серцево-судинної системи у електромонтерів високовольтних ліній електропередач.

Наукові дослідження проф. Ю.М. Мостового присвячені питанням пульмонології, імуногенетики. Розробки стосуються ролі генетичних факторів у розвитку хронічного бронхіту та бронхіальної астми, вони є авангардними в України, одержали міжнародне визнання. Ці матеріали доповідалися на міжнародних конгресах в Бельгії (1991),

Франції (1992), Німеччині (1992), Італії, Ізраїлі (1993), Москві (1994).

Доцент І.П. Олексієва розробляє питання гастроентерології. Досліджує вплив немедикаментозних методів, у тому числі гомеопатії на перебіг хвороб шлунково-кишкового тракту.

Доцент Л.В. Кульчевич поряд з дослідженнями, присвяченими питанням ранньої діагностики стадій недостатності кровообігу, вивчає особливості перебігу захворювань внутрішніх органів в геронтологічному аспекті при ураженні кількох органів та систем. Наукові інтереси доц. Л.П. Солейко в останні роки звернені до проблеми дослідження захворювань м'яза серця некоронарогенної етіології.

Асистент О.К. Откаленко в даний час розробляє проблему взаємозв'язку вертебральної патології з ураженням внутрішніх органів.

Асистент І.С. Афанасюк вивчає вплив метеорологічних, геофізичних факторів на хворих ішемічною хворобою серця в умовах Поділії України (м. Вінниця).

Наукові розробки асистентів А.І. Сінчука, В.М. Дергуна присвячені питанням реабілітації хворих, які перенесли гострий інфаркт міокарду на санаторному та поліклінічному етапі реабілітації.

Співробітниками кафедри надруковано: проф. Ю.М. Мостовий - 110 публікацій, в т.ч. 6 в іноземних виданнях; доц. Л.П. Солейко - 53 опублікованих робіт, доц. І.П. Олексієва - 78; доц. Л.В. Кульчевич - 40; асистенти: А.І. Сінчук - 10 опублікованих робіт, І.С. Афанасюк - 14, В.М. Дергун - 11, О.К.Откаленко - 36, І.П. Апон - 17.

Лікувально-профілактична робота, упровадження в практику різних нововведень, нових технологій.

Клінічна база кафедри в даний час становить 180 ліжок. До 1993 року кафедра базувалася в терапевтичному та кардіологічному відділеннях. З введенням в експлуатацію нового терапевтичного корпусу значно розширилася та активізувалася лікувальна робота.

Лікувальну роботу загальнотерапевтичного відділення (40 ліжок) курирує доц. Л.В. Кульчевич, доц. Л.П. Солейко консультує в кардіологічному відділенні (60 ліжок), доц. І.П. Олексієва відповідає за лікувальну роботу гастроентерологічного відділення (40 ліжок), професор Ю.М. Мостовий курирує роботу пульмонологічного відділення (40 ліжок) та консультує хворих у відділеннях лікарні. Асистенти А.І. Сінчук, В.М. Дергун (кардіологічне відділення), І.С. Афанасюк (пульмонологічне відділення), О.К. Откаленко (гастроентерологічне відділення), І.П. Апон (терапевтичне відділення) курирують хворих, проводять кон-

сультативну роботу.

За ініціативою кафедри в 1993 році створена імунологічна лабораторія, де разом з лаборантами кафедри працюють співробітники лікарні. Керує лабораторією лікар Н.Я. Плужнікова, яка закінчила ординатуру на кафедрі пропедевтики. Також за ініціативою кафедри в лікарні відкрито алергологічний кабінет. Ряд наукових фкндаментальних розробок з кардіології, пульмонології, впровадженов практичну роботу лікарні.

Монографії:

Проф. Б.С. Шкляр "Гриппозные пневмонии" (1946); проф. М.Г. Мілімовка "Профілактика та лікування ускладнень інфаркту міокарда" (1958), "Інфаркт міокарда" (1960), проф. Ю.М. Мостовий та ін. "Аллергические и генетические методы в фтизиатрии" (1984), "Наследственность при болезнях легких" (1990). Проф. Ю.М. Мостовий є членом редколегії "Українського пульмонологічного журналу", членом редколегії "Материалов I Украинского съезда фтизиатров и пульмонологов".

Перспективи розвитку.

Створити на базі кафедри міжкафедральний комп'ютерний клас.

Створити учбово-демонстраційну кімнату по предмету "Догляд за хворими". Розпочати науково-господарську планову діяльність на базі санаторію "Авангард" (м. Немирів). Стати ініціаторами проведення щорічних науково-практичних конференцій лікарів 4-ї міської лікарні. Створити музейний куточок "Історія кафедри пропедевтичної терапії". Впровадити в лікувальну роботу терапевтичних відділень ряд нетрадиційних методів лікування. Застосувати в комплексному лікуванні хворих сучасні методи детоксикації.

ОСНОВНІ ЕТАПИ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОЇ ТА НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КАФЕДРИ ФАКУЛЬТЕТСЬКОЇ ТЕРАПІЇ

Професор В.К. Сєркова

Кафедра факультетської терапії була організована у вересні 1934 року. Першим завідуючим кафедрою був доктор медичних наук Є.Я. Фішензон. Викладачами кафедри в цей період були доц. М.Ф.

Шинкарьова, асистенти Р.Я. Алукер, С.Є. Райхер, Н.А. Аушев. Була захищена кандидатська дисертація асистентом М.Ф. Шинкарьовою: "Газовий склад крові у хворих туберкульозом легенів". В післявоєнні роки (1944-1949) кафедра не мала єдиного наукового напрямку. Була захищена кандидатська дисертація асистентом Н.А. Аушевим по гастроентерології.

З 1950 по 1961 р. кафедрою завідував видатний вчений, нагороджений орденом "Знак Пошани", автор 150 наукових робіт, 2-х монографій, одного із кращих підручників з терапії "Пропедевтика внутрішніх хвороб" - професор Б.С. Шкляр. З цього часу кафедра розробляє проблему серцево-судинних захворювань (гіпертонічної хвороби, ішемічної хвороби серця, недостатності кровообігу і ревматизму). Вивчались функціональний стан різних органів і систем організму, обмінних процесів, електричної активності кори головного мозку, стан гемодинаміки при різних стадіях гіпертонічної хвороби і симптоматичних артеріальних гіпертензіях, клініко-біохімічні і імунологічні критерії активності ревматизму, методи діагностики ступеня вираженості мітрального стенозу, які мають значення при вирішенні питання про комісуротомію. В 1961 році Б.С. Шкляром і Р.Й. Мікуніс була видана одна з перших монографій по дослідженню білкового спектра крові при деяких внутрішніх захворюваннях. Під керівництвом Б.С. Шкляра були виконані і захищені 13 кандидатських дисертацій (С.Ф. Олійник, Р.І. Бойдик, М.Г. Казаков, В.А. Пилипенко, Р.Й. Мікуніс, А.Є. Петрук, Ю.М. Головцев, П.Т. Андренко, В.К. Сєркова, І.А. Рибачук, Т.А. Ширкова, Б.О. Зелінський, М.Г. Шеверда). На кафедрі працювали учень В.П. Образцова - доцент В.А. Соф"їн, доцент С.І. Каменецький, асистенти Р.Й. Мікуніс, Ю.М. Головцев, А.Є. Петрук, П.Т. Андренко, Д.Є. Гриценко, Є.А. Удовицька, І.А. Рибачук, Т.А. Ширкова, В.К. Сєркова, Б.О. Зелінський, М.Г. Шеверда). При кафедрі був курс туберкульозу (доц. Б.А. Березовський, асистент В.В. Марчак). Багато з учнів професора Б.С. Шкпяра (С.Ф. Олійник, С.І. Каменецький, Р.Й. Мікуніс, П.Т. Андренко, Ю.М. Головцев, Б.А. Березовський, І.А. Рибачук, М.Г. Шеверда, Б.О. Зелінський, В.К. Сєркова) потім захистили докторські дисертації, стали професорами, завідуючими кафедрами в різних медичних інститутах України.

З 1962 по 1988 р. кафедру очолила Р.Й. Мікуніс, а з 1988 року - В.К. Сєркова. За період з 1962 по 1993 рік захищено 6 докторських: Р.Й. Мікуніс (1967), Б.О. Зелінський (1971), П.Т. Андренко (1972),

М.Г. Шеверда (1972), В.К. Сєркова (1985), О.Х. Дубовий (1989) і 23 кандидатських дисертації: Т.А. Ширкова (1965), Т.М. Липницький (1966), Л.І. Кошевська (1967), О.Х. Дубовий (1970), Р.З. Морозова (1971), Т.М. Жабіна (1972), І.І. Дорошенко (1974), А.М. Скупник (1974), В.Т. Демидюк (1979), М.І. Доліна (1979), Л.Т. Веденко (1979), Ф.Ф. Пшелуцький (1980), Ю.І. Монастирський (1983), Н.Т. Богач (1983), Л.П. Макарова (1984), Т.В. Козлова (1987), В.А. Салобай (1987), В.П. Пархонюк (1989), В.Н. Жебель (1989), В.В. Власюк (1990), О.В. Темна (1990), О.В. Нечипорук (1991), М.А. Станіславчук (1992). Готуються до захисту докторська дисертація асистента В.Н. Жебеля і 4 кандидатські дисертації (А.Ф. Гуменюк, Н.В. Кузьмінова, В.Д. Похилюк, Р.О. Дубовий).

З 1950 року на кафедрі проходили навчання 14 аспірантів, 49 клінічних ординаторів, в тому числі 4 іноземних громадянина. З 1993 року на кафедрі навчаються 2 аспіранти-іноземці, 8 клінічних ординаторів і магістрант.

Співробітниками кафедри з 1950 року опубліковано більше 600 наукових робіт, видано 5 збірників, 7 монографій. За участю колективу кафедри проведені союзна і дві республіканські конференції, міжнародний радянсько-болгарський симпозіум, пленум республіканського товариства ревматологів. Співробітники кафедри взяли участь у міжнародній конференції з профілактичної кардіології (Москва, 1984), 4-х міжнародних з"їздах з проблем ревматології (Сочі, 1987; Афіни, 1987; Прага, 1988; Гефа, НДР, 1990), постійно беруть участь у з"їздах, симпозіумах, конференціях з терапії, кардіології, ревматології, нефрології, пульмонології. Співробітниками кафедри отримані 9 авторських свідоцтв на винаходи, пріоритетні довідки на 6 винаходів. Затверджено більше 190 раціоналізаторських пропозицій, видано 14 інформаційних листів, 18 методичних рекомендацій.

З 1988 року науковий напрям кафедри - питання патогенезу, діагностики, прогнозування, лікування і профілактики хвороб серцево-судинної системи і ревматологічних захворювань, створення автоматизованих систем діагностики ряду захворювань внутрішніх органів, розробка методів програмованого навчання студентів. Розроблені діагностичні та навчальні програми демонструвались на 3-х республіканських виставках (Київ, 1992, 1993; Одеса, 1992), доповідались на республіканському з"їзді терапевтів та республіканській конференції.

На протязі 14 років співробітники кафедри виконували госпдого-

вірні теми на об"єднанні "Термінал". Виявлена розповсюдженість серцево-судинних захворювань серед працюючих, розроблені рекомендації щодо зниження захворюваності і зменшення тимчасової непрацездатності. Матеріали досліджень демонструвались в 1988 році на ВДНГ.

В наукових дослідженнях з проблеми "Кардіологія" співробітниками кафедри проведено детальне вивчення метаболічних процесів в організмі хворих ІХС і артеріальною гіпертонією різного генезу, стану системи ліпопероксидації і антиоксидантного захисту на різних стадіях перебігу патологічного процесу, вікових змін біохімічних показників у здорових та хворих на ІХС, можливості використання клініко-біохімічних, імунологічних і гемодинамічних критеріїв для диференціальної діагностики ІХС і дилятаційної кардіоміопатії; проводилась клінічна апробація нових гіполіпідемічних, антигіпертензивних, антиангінальних, антиоксидантних і діуретичних препаратів, оцінка ефективності методів немедикаментозної терапії.

По проблемі ревматології найважливішими напрямками були створення і удосконалення нових методів діагностики, протизапальної активної терапії ревматичних захворювань (РЗ), включаючи методи корекції імунних порушень, заходів первинної профілактики постінфекційних реактивних артритів, удосконалення методів первинної профілактики ревматизму з метою поліпшення прогнозу, зниження тимчасової і стійкої непрацездатності. Проводився пошук і випробування більш ефективних засобів медикаментозної терапії, особливо нестероїдних протизапальних засобів і препаратів, що коригують імунні порушення на основі вивчення фармакокінетики і хронофармакології, а також методів комплексного лікування РЗ з використанням лазерної терапії, гемосорбції, магніто- і рефлексотерапії, кріотерапії, нових антиоксидантів, засобів, що попереджують розвиток остеопорозу, хондропротективних засобів, імуномодуляторів (тималіну і Т-активіну), засобів, що регулюють системну і регіональну гемодинаміку в процесі мікроциркуляції.

Кафедрою розроблені і впроваджені клініко-лабораторні методи, що характеризують процеси біосинтезу і дегенерації сполучної тканини при РЗ, показання до гемосорбції хворих РА з урахуванням віддалених результатів, показання до диференційного лікування хворих РА з вісцеральними проявами водними радоновими ваннами і сухоповітряними сумішами в радіоемanаторії курорту Хмільник, методика використання інгібіторів калікреїн-кінінової системи в загальному комп-

лексі протиревматичної терапії у хворих з ревматичними вадами серця.

Лікувальна база кафедри представлена терапевтичними відділеннями Вінницької обласної клінічної лікарні ім. М.І. Пирогова на 320 ліжок (2 кардіологічних, ревматологічне, нефрологічне, пульмо-алергологічне, гастрологічне відділення). Крім цього, для занять із студентами використовуються гематологічне і поліклінічне відділення, а також поліклініка 4-ї міської лікарні (для занять із студентами шостого курсу).

Співробітники кафедри проводять значну лікувально-профілактичну роботу у базовій лікувальній установі і в лікувальних установах міста, Вінницької, Хмельницької і Житомирської областей. Щорічно професорами і доцентами кафедри консультується 800-1000 хворих в обласній поліклініці, співробітники кафедри здійснюють до 90 консультацій в районах області для надання ургентної допомоги.

Співробітниками кафедри впроваджуються сучасні методи діагностики і лікування (ультразвукове, радіоізотопне, ендоскопічне дослідження, лазеротерапія, КВЧ-терапія, спелеотерапія, гіпербарична оксигенація) в спеціалізованих відділеннях обласної лікарні.

Колектив кафедри проводить значну учбово-методичну роботу. Видано учбовий посібник, рекомендований для медичних інститутів країни Міністерством вищої освіти (1987 р.), монографія "Диференційна діагностика і класифікація внутрішніх хвороб" (1974), 20 навчальних посібників і методичних рекомендацій для студентів 4-6 курсів. Підготовлені до видання учбові посібники "Діагностичні алгоритми в кардіології", "Диференційна діагностика і лікування захворювань нирок" і до перевидання на українській мові "Керівництво до практичних занять по внутрішнім хворобам", методичні рекомендації для самостійної роботи студентів-іноземців шостого курсу. Розроблені навчальні і контролюючі програми для студентів 4-го і 6-го курсів і варіанти ділових ігор, реалізовані на персональному комп"ютері IBM PC/AT, які використовуються в процесі навчання, створені діагностичні алгоритми. Функціонує комп"ютерний клас, який використовується як для навчання, так і для контролю знань студентів.

В даний час на кафедрі працюють 3 доктори наук: професори В.К. Сєркова, О.Х. Дубовий, д.м.н. Б.Г. Сторожук, 13 к.м.н., в т.ч. 5 доцентів: Ф.Ф. Пшелуцький, В.Т. Демидюк, Ю.І. Монастирський, Л.П. Макарова, Т.О. Ширкова (0,5 ст.), асистенти В.А. Салобай, Т.В. Козлова, В.П. Пархонюк, В.М. Жебель, О.В. Нечипорук, О.В. Темна, М.А. Станіславчук, Н.А. Михальчук (0,5 ст.), а також один асистент

без ступеня (Л.В. Філенко).

Систематично працює науковий гурток, члени гуртка (В.М. Коваль, Н.В. Кузьмінова, Л.П. Солейко, Є.В. Баранова та ін.) були призерами республіканських і союзних конференцій, по результатам роботи студентський гурток кафедри неодноразово посідав 1 місце по інституту. Всі співробітники кафедри в свій час були членами наукового гуртка. Кожен рік проводяться олімпіада і конкурс "Умілі руки", а також конкурс на кращу історію хвороби.

Співробітникам кафедри притаманний потяг до подальшого удосконалення навчального процесу, підвищення якості наукових досліджень і ефективності лікувально-профілактичної роботи.

ОСНОВНІ ЕТАПИ ДІЯЛЬНОСТІ КАФЕДРИ ГОСПІТАЛЬНОЇ ТЕРАПІЇ №1

Професор Маленький В.П.

Кафедра заснована в серпні 1936 року. Першими викладачами були професор Е.Я. Фішензон, професор М.М. Гефт, асистенти М.Ф. Шинкарьова, С.Д. Заславська. До Великої Вітчизняної війни колектив кафедри працював над проблемою діагностики та лікування захворювань серцево-судинної системи та шлунково-кишкового тракту.

В післявоєнні роки кафедру очолив професор Я.М. Бритван, потім Г.Д. Давидов та доцент Б.І. Лідський. У цей період наукова тематика кафедри була пов'язана з вивченням патології серцево-судинної системи та захворювань системи крові (асистенти І.А. Рибачук, В.Д. Пилат та ін.). Вийшла з друку монографія доц. Б.І. Лідського "Практическое пособие по лекарственной терапии внутренних болезней", в якій висвітлені основні аспекти фармакодинаміки різних лікарських препаратів та викладені рекомендації щодо їх використання в практичній медицині.

З 1952 до 1956 року кафедрою завідував професор Ф.Ф.Піайд. Під його керівництвом вивчалися питання онкології, були виконані кандидатські дисертації асистентами Т.П. Чуберкіс та О.М. Кучеренко.

В 1956 році колектив кафедри очолила професор Н.Н. Колотова. Наукові інтереси кафедри в цей час були пов'язані з вивченням захворювань системи крові. Внаслідок наукових пошуків вийшла друком

монографія проф. Н.Н. Колотової "Полицитемия", захищена кандидатська дисертація В.М. Войтюк, надруковано 48 наукових статей.

У 1961 році завідуючим кафедрою призначається доцент Ю.М. Головцев. Співробітниками кафедри вивчаються питання гемодинаміки при гіпотоніях (доц. М.Б. Шкляр), деякі аспекти гепатології, обміну мікроелементів при атеросклерозі (доц. Ю.М. Головцев). Захищені кандидатські дисертації асистентами Г.І. Романовим, Г.М. Альохіним, Л.І.Кошевською.

З 1967 року кафедрою завідував професор О.П. Кучук. У цей час до складу кафедри входило декілька доцентських курсів, зокрема, доцентський курс з фтизіатрії, який очолював доц. Б.А. Березовський; доцентський курс з ендокринології на чолі з доцентом Б.О. Зелінським та доцентський курс з лікувальної фізкультури на чолі з доцентом Л.В. Малишевою.

На кафедрі навчалися студенти V та VI курсів лікувального факультету. В 1974 році доцентський курс з фтизіатрії був реорганізований в окрему кафедру (зав. - професор Б.А. Березовський), а в 1973 році кафедра госпітальної терапії була поділена на дві кафедри - госпітальної терапії 1 (зав. - професор О.П. Кучук) та госпітальної терапії 2 (зав. - професор Б.О. Зелінський); в 1983 році доцентський курс з лікувальної фізкультури був переведений на кафедру фізкультури.

Відповідно до програми вузу з госпітальної терапії на кафедрі здійснюється поглиблене вивчення захворювань внутрішніх органів, диференційної діагностики хвороб серця, легенів, шлунково-кишкового тракту, нирок, професійної патології, захворювань системи крові, військово-польової терапії. Найбільш досвідчені викладачі (професори, доценти) здійснюють підготовку студентів-субординаторів на VI курсі. В останні роки перевага в підготовці субординаторів віддається цикловій системі (цикли з кардіології, пульмонології, гастроентерології та ін.). Співробітниками кафедри публікується ряд методичних матеріалів стосовно особливостей вивчення пульмонології (О.П. Кучук, Т.М. Липницький, О.О. Яковлєва), а також з питань вдосконалення навчального процесу (В.П. Маленький, Т.П. Чуберкіс, Г.Д. Симбірцева, О.О. Яковлева, Ю.К. Откаленко). Вийшли з друку методичні матеріали: "Методические указания для студентов VI курса к практическим занятиям по неотложной помощи и интенсивной терапии при некоторых

ургентных состояниях в клинике внутренних болезней".

Відповідний внесок кафедра вносить в підготовку лікарів-інтернів: готуються методичні матеріали, читаються цикли лекцій, проводяться заняття з керівниками інтернів, здійснюється контроль підготовки інтернів на базах Вінницької та Житомирської областей (проф. О.П. Кучук, проф. В.П. Маленький, доц. Т.П. Чуберкіс). Виходять з друку декілька методичних рекомендацій для лікарів-інтернів та їх керівників:"Пути совершенствования клинического мышления в интернатуре по терапии", "Работа врачей-интернов терапевтического профиля в поликлинике". "Методика расшифровки КГ", "Дифференциальная диагностика бронхообструктивного синдрома".

Співробітниками кафедри вивчались проблеми пульмонології, гастроентерології та профпатології. Тільки за останні роки на основі наукових досліджень було захищено три докторські дисертації: В.П. Маленьким:"Епідеміологія, клініка, діагностика, лікування і профілактика хронічного бронхіту в механізаторів сільського господарства"; В.М. Чорнобровим:"Шляхи поліпшення діагностики і лікування виразкової хвороби і хронічного гастриту (досягнення та перспективи внутрішньошлункової pH-метрії)"; О.О. Яковлевою:"Диференційна діагностика ліпідного гемостазу у хворих неспецифічними захворюваннями легенів та обгрунтування метаболічної корекції вітамінами А та В".

Виходять з друку методичні рекомендації:"Техника и методика усовершенствования внутриполостной pH-метрии верхнего отдела желудочно-кишечного тракта", "Клиническое применение индикатора кислотности желудка" (В.М. Чорнобровий, Н.А. Півторак), "Способы диагностики метаболической функции легких и возможности ее коррекции" (О.О. Яковлева), інформаційні листки за матеріалами досліджень. Удосконалюються техніка та методи внутрішньошлункової pH-метрії (В.М. Чорнобровий), на основі яких конструкторське бюро медичної електротехніки (м. Кам"янець-Подільський) здійснює серійний випуск індикаторів кислотності шлунка. Отримано 8 авторських свідоцтв на винаходи (автори - проф. В.П. Маленький, В.М. Чорнобровий, доц. Ю.К. Откаленко). За період з 1967 до 1992 року на кафедрі захищено 8 докторських дисертацій (Б.А. Березовський, Б.О. Зелінський, О.М. Кучеренко, Б.З. Сухоруков, В.П. Маленький, В.М. Чорнобровий, М.Б. Шкляр, О.О. Яковлева) та 13 кандидатських дисертацій (Н.С. Жук, Г.А. Новицький, Л.Ф. Проценко, В.А. Віктора, А.Х. Бровко, Г.А. Потолочна, О.С. Когут, О.О. Яковлева, Л.В. Юдіна, Г.О.

Шокур, Л.В. Черешнюк, О.К. Остафійчук, О.Г. Шанчук).

В 1992 році кафедру очолив професор В.П. Маленький. На цей час на кафедрі працює три професори (В.П. Маленький, О.П. Кучук, В.М. Чорнобровий), шість доцентів (О.Г. Шанчук, Т.П. Чуберкіс, Г.Д. Симбірцева, М.С. Атаманчук,Ю.К. Откаленко, І.І. Дорошенко), асистенти О.І. Наливайко, В.М. Шеверда, С.Г. Самохвал, Н.П. Масик, Н.А. Півторак. У складі кафедри є доцентський курс з гематології, який очолює доцент Г.Д. Симбірцева.

Клінічною базою кафедри є терапевтичне відділення на 70 ліжок, пульмонологічне відділення на 6 ліжок на базі 2-ої міської клінічної лікарні, гастроентерологічне та терапевтичне відділення відповідно на 40 та 60 ліжок 1-ої міської клінічної лікарні. Крім того, заняття з невідкладної кардіології для студентів VI курсу проводяться у відділенні гострої коронарної недостатності на 40 ліжок 4-ої міської клінічної лікарні. Курс гематології викладається на базі гематологічного відділення обласної лікарні ім. М.І. Пирогова.

На протязі останніх двох років на кафедрі проведена велика робота з комп'ютеризації навчального процесу. Навчально-діагностичний кабінет, створений на кафедрі, укомплектований сучасними персональними комп'ютерами типу IBM.

Силами співробітників кафедри відпрацьовані тести у відповідності до програми з госпітальної терапії, створені на їх базі навчально-контролюючі програми, ситуаційні задачі. Видано два навчально-методичних посібники:"Программированный тестовый контроль знаний студентов по госпитальной терапии" (під ред. проф. В.П. Маленького); "Навчально-методичний посібник для самостійної підготовки студентів до практичних занять з госпітальної терапії" (ред. - проф. В.П. Маленький). Підготовлено до друку ще два навчальні посібники - навчальний посібник з набором ситуаційних задач та ЕКГ, рішення яких буде здійснюватися за допомогою ЕОМ.

В 1992-1993 навчальному році на кафедрі було вперше проведено двохетапний перевідний іспит з терапії з тестуванням на комп'ютері. З урахуванням оснащеності кафедри комп'ютерною технікою та досвіду програмного забезпечення навчального процесу в 1993 році на її базі були проведені семінари завідуючих навчальними частинами кафедр клінічного та теоретичного профілів.

Основними напрямками наукових досліджень співробітників кафедри, як і раніше, є проблеми пульмонології та гастроентерології.

Зокрема, проводяться пошуки з застосування ентеросорбента полісорбу при лікуванні хворих гострими та хронічними запальними процесами бронхо-легеневої системи і органів травлення. За цією тематикою виконуються дві госпдоговірні теми, три кандидатські дисертації. Захищена кандидатська дисертація асистента Н.А. Півторак на тему: "Критерії доклінічної діагностики і особливості амбулаторного лікування загострень виразкової хвороби дванадцятипалої кишки".

За результатами наукових досліджень за останні три роки опубліковано 56 праць. При активній участі проф. В.М. Чорнобрового проведена І Подільська науково-практична конференція гастроентерологів.

На кафедрі здійснюється клінічна оцінка нової медичної техніки для спелео- та фітотерапії згідно з угодою про наукове співробітництво між інститутом та науково-виробничою фірмою "Медприбор".

Значно поліпшилася діагностична і лікувальна база кафедри. В даний час впроваджено ендоскопічне обстеження хворих за допомогою апаратів японської фірми "Олімпус", яку кафедра отримала дякуючи допомозі спонсорів; у відділенні пульмонології обладнано кімнату для спелеотерапії, фітобар; у терапевтичному відділенні - кабінет лазеротерапії.

На кафедрі проходять підготовку два клінічних ординатори: О.М. Шанчук, С.Г. Мелащенко та магістрант Т.П. Пасека, які успішно поєднують навчання з науковими дослідженнями. Щорічно на наукових конференціях гуртківці кафедри посідали призові місця. В 1992 році студент VI курсу В.Ф. Кривецький став переможцем Всеукраїнської олімпіади з терапії та був нагороджений дипломом.

Велику допомогу співробітники кафедри надають лікарям практичної охорони здоров'я: проводять навчання лікарів-фахівців на тематичних циклах удосконалення з інтрагастральної pH-метрії (проф. В.М. Чорнобровий), читають цикли лекцій з актуальних проблем медицини. Щорічно професорами та доцентами консультуються біля 3 тисяч хворих у відділеннях та поліклініці, організовуються виставки нової діагностичної техніки для дослідження функції шлунка, впроваджуються нові методи дослідження функціонального стану органів дихання, лабораторні методи діагностики запальних процесів.

Творча енергія співробітників кафедри спрямована на подальше поліпшення підготовки фахівців, що планується реалізувати через удосконалення методичного забезпечення навчального процесу, подальшу його комп'ютеризацію, підвищення педагогічної майстерності виклада-

чів, поліпшення матеріальної бази кафедри, інтенсифікацію наукових пошуків.

ІСТОРІЯ КАФЕДРИ ГОСПІТАЛЬНОЇ ТЕРАПІЇ №2

Професор В.І. Денисюк

Однією з перших серед медвузів України у Вінницькому медичному інституті ім. М.І. Пирогова в 1973 році була організована кафедра субординатури з терапії. Велика роль в організації і становленні кафедри належить проректору по навчальній роботі проф. Б.О. Зелінському, який був першим зав. кафедрою.

Необхідність створення кафедри обумовлювалася уніфікацією підготовки лікарів-терапевтів по однаковому навчально-методичному плану на всіх терапевтичних кафедрах інституту.

Спочатку кафедра базувалася у терапевтичному і гастроентерологічному відділеннях 1-ї міської лікарні, терапевтичному відділенні вузлової залізничної лікарні, а також в обласному ендокринологічному диспансері і гематологічному відділенні обласної лікарні.

На початку організації кафедри в її складі працювали: проф. М.Б. Шкляр, доценти - Т.М. Ліпницький, А.Х. Бровко, О.О. Яковлева; асистенти - С.О. Богданов, Т.О. Жабіна, Г.І. Мелащенко; гематологи - доцент Г.Д. Симбірцева, асистенти Г.О. Шокур, Н.П. Петрашова; ендокринологи - доценти О.С. Когут, С.Ц. Зелінський.

На базах терапевтичних кафедр заняття з субординаторами проводили досвідчені викладачі: пропедевтичної терапії - проф. М.Г. Шеверда, доц. Т.П. Чуберкіс; терапії педіатричного факультету - доц. О.М. Кучеренко; факультетської терапії - проф. П.Т. Андренко, доц. А.С. Петрук, доц. Т.А. Ширкова; госпітальної терапії 1 - асистенти А.Г. Пехтєрев, Л.С. Кошевська.

В 1977 р. на посаду завідуючого кафедрою був обраний проф. М.Г. Шеверда.

З 1980 р. кафедри терапії інституту перейшли на скрізну програму курсів. Кафедра була поповнена новими асистентами: Ю.К. Откаленко, Г.В. Бондаренко, Г.І. Коцутою, В.М. Дергуном, О.М. Лавровим.

З 1980 до 1986 р. відбулося розширення кафедри за рахунок те-

рапевтичного і ревматологічного відділень 3-ї міської лікарні, міського кардіологічного диспансеру з блоками реанімації та інтенсивної терапії. У склад кафедри увійшов курс фізіотерапії (доц. І.І. Дорошенко), розміщений на базі фізіотерапевтичного відділення психоневрологічної лікарні ім. О.І. Ющенка.

В 1986 р. із кафедри пропедевтичної терапії був переведений доц. В.І. Денисюк, який у тому ж році захистив докторську дисертацію і в 1991 р. був обраний зав. кафедрою госпітальної терапії 2.

В 1991 р. кафедра провела значну методичну роботу по організації навчального процесу в очній інтернатурі. Розширення кафедри відбувалося за рахунок трьох терапевтичних відділень госпіталю інвалідів Великої Вітчизняної війни.

В даний час на кафедрі працюють: проф. В.І. Денисюк, проф. М.Г. Шеверда, доценти Т.М. Ліпницький, А.Х. Бровко, О.В. Олійник; асистенти - Г.В. Бондаренко, Г.І. Мелащенко, Г.І. Коцута, П.Ф. Колесник, В.О. Столярчук, Е.С. Осядла, М.П. Сизова, старший лаборант В.П. Іванов.

За період існування кафедри захистили кандидатські дисертації Ю.К. Откаленко, Г.І. Мелащенко, П.Ф. Колесник.

Клінічну ординатуру закінчили 13 лікарів, і 2 іноземних громадянина пройшли однорічну спеціалізацію. Із числа закінчивших клінічну ординатуру залишилися на кафедрі для роботи асистентами Г.І. Коцута, П.Ф. Колесник, Е.С. Осядла, М.П. Сизова.

Кафедра проводить значну навчально-методичну роботу, і вона в інституті є координуючою і відповідальною за підготовку лікарів загального профілю та лікарів-інтернів серед усіх кафедр терапевтичного профілю. Методичною основою навчання є формування науково-обгрунтованого клінічного мислення, в основу якого покладені клінічні розбори хворих, самостійна курація, вечірні чергування, робота в блоці інтенсивної терапії та реанімації. За останні 2 роки в навчальний процес упроваджений тестовий контроль знань на комп'ютері. За рік студенти 6-го курсу та лікарі-інтерни самостійно здають по 5-6 заліків і підсумкових занять на комп'ютері з різних розділів внутрішніх хвороб.

Колективом кафедри були видані методичні рекомендації по швидкій та невідкладній допомозі при різних захворюваннях внутрішніх органів, які перевидавалися тричі (1979, 1981, 1983 рр.). В 1993 р. надруковані два навчальних посібника: В.І. Денисюк, Е.В. Олійник, Е.А. Богданов:"Фито- и гомеопатиотерапия при различных заболеваниях

внутренних органов"; В.И. Денисюк, Е.В. Олейник, Г.И. Мелащенко:"Медико-социальная экспертиза при различных заболеваниях внутренних органов".

Велику увагу на кафедрі приділяють науковій роботі. Співробітники кафедри вивчають актуальні проблеми діагностики та лікування серцевої недостатності та порушень ритму серця. Проведені наукові дослідження по вивченню гемодинамічних ефектів периферічних вазодилататорів і їх поєднання з серцевими глікозідами в лікуванні серцевої недостатності з підбором індивідуальних і оптимальних доз. Ця робота захищена авторським свідоцтвом на винахід. В 1991 р. видана монографія проф. В.І. Денисюка:"Диагностика и лечение начальной стадии сердечной недостаточности у больных ИБС". У даний час на кафедрі проводяться клініко-експериментальні дослідження патогенезу аритмій серця, диференційного лікування хворих, індивідуального підбору антиаритмічних препаратів та аритмогенних ефектів ліків.

Співробітники кафедри отримали 15 авторських свідоцтв на винаходи. Найбільш активний у винахідницькій і раціоналізаторській роботі доц. Т.М. Ліпницький. Винаходи мають також проф. М.Г. Шеверда, проф. В.І. Денисюк, асистенти П.Ф. Колесник, Г.І. Мелащенко та ін. Лікувально-консультативна робота проводиться професорами і доцентами кафедри в стаціонарах, поліклініках. Доц. О.В. Олійник, асистенти Г.І. Коцута і П.Ф. Колесник широко використовують в лікувальній практиці нетрадиційні методи лікування. За останні роки кафедра організувала і вела 2 обласні науково-практичні конференції з кардіології і видала 2 збірники наукових праць співробітників інституту. На основі проведених наукових досліджень проф. В.І. Денисюк та доц. Т.М. Ліпницький запропонували удосконалення класифікації ішемічної хвороби серця, аритмій, антиаритмічних препаратів, серцевої недостатності, що мають практичне значення в кардіології.

На кафедрі активно працює студентський науковий гурток. Щорічно студенти посідають призові місця на студентській науковій конференції. Вони мають також опубліковані наукові праці.

Перед кафедрою в перспективі стоять завдання готувати наукові кадри. Виконують кандидатські дисертації асистенти Г.І. Коцута, Е.С. Осядла, М.П. Сизова, старший лаборант В.П. Іванов та 3 практичних лікарі. Кафедра разом з співробітниками кардіологічного диспансеру планує проведення електрофізіологічних інвазивних досліджень при захворюваннях серця. Колектив кафедри допрацьовує навчальний

посібник "Невідкладна допомога при різних захворюваннях внутрішніх органів". МОЗ України дозволило співробітникам кафедри написати "Вибрані клінічні лекції з внутрішніх хвороб". Підготовлені до друку 3 навчальних посібники з внутрішньої патології. Необхідно поліпшити забезпечення кафедри науковою і навчальною апаратурою.

Кафедрі потрібно ще багато працювати над удосконаленням навчального процесу, складанням програм тестового контролю для іспитів з внутрішніх хвороб студентів 6-го курсу та лікарів-інтернів.

ІСТОРІЯ КАФЕДРИ ВНУТРІШНІХ ХВОРОБ ПЕДІАТРИЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ

Професор Ю.М. Головцев

Кафедра внутрішніх хвороб педіатричного факультету була організована в 1965 році в зв'язку з відкриттям в інституті педіатричного факультету. На кафедрі проводилося викладання факультетської і госпітальної терапії для студентів 4 і 5 курсів. Завідуючими були: проф. І.А. Рибачук (1965 р.), проф. О.П. Кучук (1965-1967 рр.), д.м.н. О.М. Кучеренко (1967-1968 рр.). З січня 1969 року кафедрою завідує проф. Ю.М. Головцев. Першими асистентами кафедри були О.М. Кучеренко і Т.М. Ліпницький. З переходом на нову програму (1970 р.) збільшилася кількість навчальних годин, що призвело до розширення штату співробітників. З цього періоду викладачами кафедри є доцент О.М. Кучеренко, доцент Г.Д. Симбірцева, асистенти Н.П. Ткаченко, І.П. Апон і Л.О. Тодосієнко. На кафедрі поряд із студентами педіатричного факультету проводилося навчання двох груп студентів 6 курсу лікувального факультету (викладачі - доц. О.М. Кучеренко, асистент Н.П. Ткаченко).

В 1982 році кафедрі було передано курс пропедевтичної терапії і нова база - терапевтичне відділення Вінницької Південно-Західної залізничної лікарні (80 ліжок). Курс пропедевтичної терапії вели доцент В.П. Довгаленко і асистент І.П. Апон. Таким чином, з 1982 року викладання терапії (пропедевтичної, факультетської і госпітальної) проводилося єдиним колективом, що обумовлювало наступність і уніфікацію навчального процесу, значне підвищення якості навчання і виховання студентів.

У 1989 році, в зв'язку з переходом на нову програму, факультетська і госпітальна терапія були об'єднані в курс внутрішніх хвороб педіатричного факультету. Навчання стало проводитися тільки на III і VI курсах. Зменшення кількості навчальних годин привело до скорочення 2 навчальних ставок.

З 1992 року на кафедрі проводиться навчання по терапії лікарів-інтернів лікувального факультету. Заняття проводить д.м.н., доцент О.М. Кучеренко.

З 1993 року кафедра перетворена в курс внутрішніх хвороб і об'єднана з кафедрою пропедевтичної терапії лікувального факультету (зав. - проф. Ю.М. Мостовий).

Усі викладачі кафедри регулярно підвищували свою кваліфікацію, згідно з планом інституту, в інститутах вдосконалення лікарів Київа, Москви, Ленінграда.

Співробітники кафедри постійно вдосконалюють форми і методи навчально-методичної роботи. Кафедра одною із перших в інституті ввела програмоване і базисне опитування студентів, визначення виживання знань з головних розділів терапії і засвоєння знань на кожному практичному занятті. В 1985-1986 навчальному році були перероблені всі методичні розробки практичних занять у плані єдиної методичної системи і введений тестово-еталонний метод контролю знань студентів. У 1992 році всі методичні розробки були доповнені новими даними.

Досвід навчально-методичної роботи кафедри постійно узагальнюється. Завідуючий кафедрою не раз виступав на інститутських і республіканських конференціях про особливості викладання терапії на педіатричному факультеті.

З 1988 року на 4 курсі запроваджено спеціальні заняття по навчанню практичним навичкам студентів. На цих заняттях удосконалювалось клінічне обстеження хворих, вивчалися функціональні методи дослідження, трактовка ЕКГ, ФКГ, аналізи, знайомилися з новими методами дослідження (сканування, УЗД та ін.). З 1989 року на кафедрі введені самостійні практичні заняття студентів. Методика їх постійно вдосконалювалася і не один раз обговорювалася на методичних нарадах. Накопичений досвід свідчить, що така форма учбових занять у певній мірі поглиблює знання і практичні навички студентів, формує їх клінічне мислення, наближає до повсякденної лікарської діяльності.

Особлива увага на кафедрі зверталася на стан навчальних

дисциплін. Проводиться індивідуальна робота з відмінниками і не встигаючими студентами. Постійні відвідування завідуючим кафедрою і доцентом навчальних занять у групах, проведення індивідуальних бесів, суворий контроль за успішністю і усім ходом навчального процесу дозволили досягти високого рівня знань і навчальної дисципліни студентів.

Співробітниками кафедри виконано 6 планових наукових робіт з питань кардіології, пульмонології і диспансеризації, що одержали добру оцінку державної комісії по прийому НДР. Особливо високо була оцінена робота, що виконувалася на комбінаті хлібопродуктів 2 м. Вінниці. Робота закінчилася публікацією в центральній пресі 8 статей і виданням разом з Вінницькою обласною санепідстанцією і облаздороввідділом методичних рекомендацій для працівників хлібопродуктів і тваринницьких комплексів області. Тепер планова НДР виконується разом з кафедрою соціальної гнігієни и присвячена вивченню стану здоров'я, ефективності диспансеризації і розробці нових схем лікування і профілактики для сільських жителів Вінницького району.

Співробітники кафедри завжди брали і беруть велику участь у роботі республіканських і союзних конференцій і з'їздів, виступаючи з доповідями.

За час існування кафедри захищено: 2 докторські (Ю.М. Головцев, О.М. Кучеренко) і 3 кандидатські дисертації (І.П. Апон, Л.О. Тодосієнко і Н.П. Ткаченко). На кафедрі навчалися 15 клінічних ординаторів і 1 заочний аспірант, який своєчасно виконав і захистив кандидатську дисертацію.

Колектив кафедри разом зі співробітниками лікарні проводить велику роботу по підвищенню якості лікування хворих Вінницького і Немирівського (до 1992 р.) районів. Зав. кафедрою проф. Ю.М. Головцев і доценти, д.м.н. О.М. Кучеренко і В.П. Довгаленко систематично ведуть прийом у поліклініці, консультуючи протягом року в середньому 250-300 хворих. Значно розширена допомога сільському населенню району за рахунок консультативних прийомів в передвихідні і виїздні дні, а також спеціального прийому для механізаторів і тваринників. Кафедрою також на протязі 5 років здійснювалася велика робота по оздоровленню робітників тепличного господарства "Дружба" м. Вінниці за спеціально розробленими лікувально-профілактичними програмами.

Співробітники кафедри систематично беруть участь у роботі "Дня терапевта". Проводяться також реферативні і паталого-анатомічні

конференції з залученням терапевтів поліклініки, на яких обговорюються нові положення з питань діагностики і лікування внутрішніх хвороб з метою впровадження їх в практику охорони здоров'я. На цих же конференціях наводяться дані, одержані співробітниками кафедри в результаті виконання науково-дослідної роботи. Подібна робота має місце в дільничних лікарнях Вінницького району. Професор Ю.М. Головцев щорічно проводить аналіз смертності по терапевтичному відділенню Вінницької ЦРЛ, читає лекції про найновіші досягнення терапевтичної науки. Кафедра також надавала шефську допомогу Гайсинському медичному училищу в навчально-методичній роботі і курирувала лікувально-профілактичну роботу Ямпільського і Мур-Куриловецького районів області.

В науково-дослідній роботі кафедри беруть активну участь і студенти - члени студентського наукового гуртка, в якому за звітний період займалося 593 студенти. Результати студентських робіт обговорюються на засіданнях наукового гуртка, студентських наукових конференціях. Кращі роботи (5) були направлені на всесоюзні та республіканські конкурси. Дві з них одержали призові місця.

Результати наукових досліджень, виконаних співробітниками кафедри, опубліковані в багатьох журналах, наукових збірниках праць республіканських з'їздів і тематичних наукових збірниках (біля 300 статей). Одержано 27 посвідчень на раціоналізаторські пропозиції.

За високий рівень навчально-методичної, виховної і лікувальної роботи завідуючий і колектив кафедри не один раз відзначалися нагородами на міських, обласних і республіканських рівнях.

У зв'язку з закриттям педіатричного факультету викладання внутрішніх хворб припиняється на 3 курсі з 1994, а на 4 - 1995 року.

ДО ІСТОРІЇ КАФЕДРИ ТЕРАПІЇ ФАКУЛЬТЕТУ УДОСКОНАЛЕННЯ ЛІКАРІВ

Доцент В.П. Фесенко

Кафедра заснована в 1979 році на базі Хмельницької обласної лікарні, а в 1985 році розмістилася на базі Хмельницької багатопрофільної міської лікарні.

З перших днів існування педагогічний процес на кафедрі забез-

печували досвідчені, висококваліфіковані викладачі: О.С. Бориско, А.А. Свірський, В.В. Колеснік, В.М. Чорнобровий.

Першим завідуючим кафедрою був проф. М.Б. Шкляр, який провів значну роботу по матеріально-технічному забезпеченню учбових приміщень, підготовці учбово-методичних матеріалів, організації навчального процесу.

Згодом склад кафедри оновився. В 1981 р. був обраний по конкурсу к.м.н. В.Г. Іліка, в 1982 р. почала працювати на кафедрі асистент Л.В. Клюзко, а з 1983 р. - асистент Л.Б. Ігнатова.

У зв'язку з переміщенням на іншу роботу кафедру залишили проф. М.Б. Шкляр, О.С. Бориско, В.М. Чорнобровий, А.А. Свірський.

З 1982 року обов'язки завідуючого кафедрою виконував доцент В.В. Колеснік, а з 1986 р. на цю посаду був обраний по конкурсу доц. В.П. Фесенко.

На сьогодні штат кафедри складають 5 викладачів: доц. В.П. Фесенко, доц. В.В. Колеснік, доц. Л.Б. Ігнатова, асистенти В.Г. Іліка і Л.В. Клюзко, ст. лаборант О.Ф. Муравська, лабортант О.С. Стасишина, препаратор Г.О. Аліфанова.

Всі, крім одного, викладачі кафедри мають вчений ступінь кандидата медичних наук і за фахом є спеціалістами вищої кваліфікаційної категорії.

Доцент В.П. Фесенко у 1965 р. захистив кандидатську дисертацію на тему:"Лікування хронічних колітів на курорті Трускавець". Він має 64 друкованих роботи, в тому числі монографію "Лікування хронічних колітів", один винахід "Спосіб корекції ендогенних гіповітамінозів". Працює над докторською дисертацією на тему:"Принципи корекції ендогенних гіповітамінозів". В 1991 р. пройшов підвищення кваліфікації в ЦОЛІУВ (Москва).

Доцент В.В. Колеснік в 1969 р. захистив кандидатську дисертацію на тему:"Клінічні, морфологічні прояви системної склеродермії та її лікування", є автором 67 наукових робіт, в тому числі винаходу - "Спосіб складання моделі системної склеродермії і системного вовчака". Виконує докторську дисертацію - "Первинна профілактика ІХС і можливості ранньої діагностики за допмогою імунологічних методів". Пройшов підвищення кваліфікації в 1990 році в ЦОЛІУВ.

Асистент Л.В. Клюзко працює над кандидатською дисертацією на тему: "Імунореактивність і аутоімунна відповідь до антигенів аорти I, II компонентів у хворих ішемічною хворобою серця".

Кафедра проводить підвищення кваліфікації лікарів на тематичних і передатестаційних циклах, а з 1992 р. здійснює підготовку лікарів-інтернів по дворічній програмі.

Основними формами навчання є пекції з актуальних проблем внутрішніх хвороб, тематичні обходи, клінічні розбори хворих, теоретичні семінари, семінари-консіліуми, науково-практичні та реферативні конференції. У навчальному процесі широко використовують ілюстративні матеріали, алгоритми, ситуаційні задачі, ділові ігри, комп'ютерні програми. По всіх формах навчання розроблено відповідну учбово-методичну документацію.

Для оволодіння необхідними практичними навичками використовують наявні на кафедрі фіброгастродуоденоскоп, електрокардіографи, кардіоскоп, а також усі можливості клінічних баз кафедри.

За час функціонування кафедри співробітники завершили виконання трьох науково-дослідних робіт:

1. Стан кардіодінаміки зовнішнього дихання та імунологічних показників у хворих хронічною ішемічною хворобою серця (ХІХС) на різних стадіях серцевої недостатності при глікозидній і діуретичній терапії.

Одержані результати дали можливість обгрунтувати комплексне лікування хворих на ХІХС з урахуванням порушень газообміну і зовнішнього дихання, рекомендувати застосування серцевих глікозидів на початковій стадії серцевої недостатності, а також методи корекції порушень клітинного та гуморального імунітету.

2. Значення генетичних факторів та імунної реактивності організму в розвитку ішемічної хвороби серця (ІХС). Виконання роботи дало можливість виявити генетичні маркери ішемічної хвороби серця та удосконалити методи первинної профілактики захворювання.

3. Розробка науково обгрунтованих показань до лікування у денних стаціонарах терапевтичного профілю, визначення відповідних контингентів хворих.

На основі одержаних даних розроблено пропозиції по удосконаленню організації і якості лікування хворих в умовах денного стаціонару поліклініки.

На кафедрі постійно проходять підготовку клінічні ординатори під керівництвом завідуючого кафедрою і доцентів. Підготовлено 9 клінічних ординаторів. Поряд з виконанням індивідуальних учбових планів клінічні ординатори брали участь у виконанні планових та пошукових на-

укових досліджень. При безпосередній участі клінічних ординаторів і лікарів-інтернів підготовлено і опубліковано 4 наукові роботи.

Опубліковано кафедрою 54 наукові роботи, в тому числі одна монографія, 4 винаходи. Матеріали наукових досліджень викладені на 18 науково-практичних конференціях, з'їздах, симпозіумах різного рівня.

В зв'язку з введенням дворічної інтернатури на кафедрі передбачається удосконалення штатної структури і диференціація обов'язків викладачів по проведенню навчання на передатестаційних циклах в інтернатурі, розширення клінічної бази за рахунок обласної та Хмельницької районної лікарень.

КАФЕДРА ФТИЗІАТРІЇ З КУРСОМ КЛІНІЧНОЇ ІМУНОЛОГІЇ І АЛЕРГОЛОГІЇ

Професор Б.М. Пухлик

1. До 1973 року існував курс фтизіатрії при кафедрі факультетської терапії. У 1973 р. доцентом (пізніше професором) Б.А. Березовським була створена самостійна кафедра фтизіатрії. З 1979 року при кафедрі було створено курс фтизіатрії факультету підвищення кваліфікації лікарів (нині функціонує суміжно з кафедрою), який очолив доцент В.С. Голанов, а з 1992 року - курс клінічної імунології і алергології.

Довгі роки курс, а потім кафедра фтизіатрії були розташовані на базі старого приміщення облтубдиспансеру (район "П"ятничан"), а з 1977 року вона розмістилась на базі однієї з кращих цього типу споруд у республіці - Вінницького облтубдиспансеру на 600 ліжок (7-й км Гнівансього шосе). Тепер кожний викладач має окрему учбову кімнату, є декілька лабораторій, лекційна зала для ФУЛ, потрібна кількість підсобних приміщень. Студенти і курсанти мають змогу ознайомитись (і попрацювати) в обладнаних сучасною технікою кабінетах функціональної діагностики, лазеротерапії, УЗІ- і термодіагностики, бронхологічному, рентгенологічних, алергологічному, численних і різнопрофільних лабораторіях, побачити складні операції на легенях тощо. Практичні навички з клінічної імунології і алергології студенти отримують в унікальній структурі - імунологічному центрі, який створено спільними

зусиллями кафедри і облтубдиспансеру (головний лікар - канд. меднаук І.М. Горбатюк). Принцип тісної співпраці, взаємодопомоги є одним з провідних у діяльності кафедри і диспансеру. Завдяки цьому останній завжди може розраховувати на інтелектуальний, консультативний потенціал кафедри, а викладачі і студенти без обмежень можуть використовувати для наукової, навчальної роботи будь-який підрозділ клініки чи її устаткування.

Науковим підрозділом кафедри є лабораторія екологічної імунології, де працює понад 20 співробітників, яка існує за рахунок виконання конкурсних держбюджетних і госпдоговірних НДР. Функціонує також невеликий комп"ютерний центр (3 персональних ЕОМ, які обслуговують 2 інженери-програмісти).

2. Викладання фтизіатрії проводиться на 4, 6 курсах для лікувального і 5, 6 курсах для педіатричного факультету. Клінічна імунологія і алергологія викладається на 6 курсі студентам-іноземцям. Курс фтизіатрії ФУЛ (завідуючий - доцент В.А. Кучер) веде підготовку лікарів і лікарів-інтернів для різних областей України. Кафедра користується власними текстами лекцій (вони у формі посібника видані у 1994 р.), методичними розробками, оригінальними учбово-контролюючими комп"ютерними програмами, ситуаційними задачами, діловими іграми, численними таблицями, слайдами.

Кафедра вперше в республіці почала викладати клінічну імунологію і алергологію, для чого була створена оригінальна навчальна програма, організовані кабінети, лабораторії, видано посібник.

Курс фтизіатрії ФУЛ має атестаційні цикли для лікарів, що свідчить про його відповідний рівень.

3. З 1980 року провідною науковою тематикою кафедри були клініко-епідеміологічні дослідження у галузі алергології, імунології. У 1981-1982 роках вперше в Україні було проведене клініко-епідеміологічне дослідження розповсюдженості алергічних захворювань (охоплено близько 60 тис. чол.). В 1991-1992 рр. воно було проведене вдруге (30 тис. чол.), тобто накопичені унікальні дані про динаміку алергій в області. З 1980 по 1994 р. постійно проводиться вивчення частоти алергічних захворювань на різних підприємствах, якими охоплено близько 8 тис. працівників будівельної, електротехнічної, вимірювальної, електронної, біотехнологічної, оліє-жирової, машинобудівної промисловості, сільського господарства та ін. З 1980 року зусиллями кафедри був створений єдиний у СНД алергологічний кабінет при

облтубдиспансері, де обстежено понад 12 тис. хворих на туберкульоз та НЗЛ. У 1988 році була створена перша в Україні розрахована на обстеження населення імунологічна лабораторія при обласній дитячій лікарні, а у 1992 році - імунологічний центр, який з 1993 року працює на правах відділення облтубдиспансеру.

З 1991 року великі зусилля науковці кафедри спрямовують на надання імуно-алергологічної допомоги населенню області, яке постраждало внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС. По цій тематиці виконується 5 держбюджетних конкурсних тем з МОЗ України. Нині інтенсивно вивчаються епідеміологія і перебіг легеневого туберкульозу у мешканців зони посиленого радіоекологічного контролю.

Серед наукових проблем, якими займались і займаються науковці кафедри, є L-форми мікобактерій туберкульозу, проблема його рецидиву, інтермітуюча хіміотерапія, лазеротерапія туберкульозу, роль середовища і спадковості у виникненні бронхолегеневих, імунопатологічних захворювань, біофізичні методи діагностики.

За роки існування кафедри тут захищено 3 докторські дисертації (Б.А. Березовський, Б.М. Пухлик, С.В. Голанов), 11 кандидатських дисертацій (Г.Г. Закопайло, Б.М. Пухлик, В.О. Кучер, Ю.М. Мостовий, Р.Ю. Салобай, С.В. Зайков, Б.Ф. Гохштейн, В. Мзайек, В.В. Марчак, І.В. Корицька, І.М. Горбатюк, А.І. Барциховський - сумісно з кафедрою ЛОР-хвороб). Тепер в рамках аспірантури готуються 4 кандидатських дисертації (І.В. Березюк, О.Л. Бобело, В.М. Гонько, Л.Г. Кулик), близькі до завершення 2 докторські дисертації (доценти І.Ю. Осійський, С.В. Зайков), заплановані і виконуються кандидатські дисертації 5 пошукачів (О.Б. Бондарчук, І.І. Єкімова, А.А. Зайкова, О.П. Незгода, П.М. Остапчук), один (О.Ф. Пільганчук) подав дисертацію до захисту.

Співробітниками кафедри надруковано 487 праць, у тому числі 6 монографій, зареєстровано 2 винаходи. Найближчим часом вийдуть з друку 2 довідники для лікарів. Значною мірою їх зусиллями проведено 2 з"їзди фтизіатрів (1981 р.) та фтизіатрів і імунологів (1993 р.) України, а також Всесоюзну конференцію з алергології (1985 р.) та республіканську з пульмонології (1992 р.), ряд Всесоюзних та республіканських форумів, де вони були співорганізаторами. За спільною ініціативою кафедри та Інституту фтизіатрії і пульмонології АМН України при підтримці облтубдиспансеру тут став видаватися "Український пульмонологічний журнал" - головний редактор - проф. Ю.І. Фещенко

(Київ), заступник - проф. Б.М. Пухлик (Вінниця), зав. редакцією - асистент Л.В. Міхей (Вінниця).

Студентський науковий гурток, який існує при кафедрі, малочисельний, але гуртківці активно працюють в конкурсних НДР, виконують пошукові роботи. Ними опубліковано близько 20 наукових праць, зайнято багато призових місць на міжвузівських студентських конференціях.

Нині науковці кафедри працюють над організацією серійного випуску імунотерміторних аналізаторів алергії, реалізацією проекту "Алергени України".

4. Як вже вказувалося, лікувально-профілактичну роботу співробітники кафедри виконують на базі облтубдиспансеру. За рік ними проводиться близько 5 тис. консультацій, безпосередньо лікується понад 100 хворих. Здійснюються виїзди в райони області для проведення конференцій, консультацій, обслуговуються виклики по санітарній авіації.

З 1992 року вінницькі лікарі та науковці в галузі фтизіатрії, пульмонології, імунології та алергології інтегровані у відповідну Асоціацію (голова - проф. Б.М. Пухлик). Це допомагає концентрації зусиль фахівців в галузі бронхолегеневих захворювань, що значно поширились. Постійно вишукуються нові форми роботи, налагоджуються зв"язки з громадськістю, підприємцями для оптимізації наукової, навчальної, практичної діяльності.

Співробітники кафедри вбачають резерви поліпшення навчальної роботи в подальшій комп"ютеризації учбового процесу, створенні учбових фільмів, ділових ігор тощо. Певні зусилля спрямовуються на розвиток бази кафедри, освоєння нових методів діагностики та лікування. Треба трансформувати викладання фтизіатрії в зв"язку зі змінами в соціально-економічній і екологічній ситуації в Україні. Потрібно розвивати викладання клінічної імунології і алергології, знання з якої конче потрібні лікарям в сучасних умовах.

Нині до складу кафедри входять: Б.М. Пухлик - завідуючий, професор, В.В. Марчак - доцент, І.Ю. Осійський - доцент, Г.Г. Закопайло - доцент, С.В. Зайков - доцент, І.І. Попова - кандидат меднаук, асистент, І.Г. Палій - кандидат меднаук, асистент, І.В. Корицька - кандидат меднаук, асистент, В.О. Кучер - зав. курсом фтизіатрії ФУЛ, доцент, канд. меднаук В.У. Василик та Л.В. Михей - асистенти. Аспіранти - І.В. Березюк, О.Л. Бобело, В.М. Гонько, Л.Г. Кулик, лабо-

ранти з вищою освітою - В.О. Дзюбенко, Л.Д. Котляр, лаборант О.І. Маланич.

ІСТОРІЯ КАФЕДРИ ЕНДОКРИНОЛОГІЇ ВІННИЦЬКОГО МЕДІНСТИТУТУ

Професор Б.О.Зелінський

Кафедра ендокринології, створена у 1977 році на базі курсу ендокринології кафедри госпітальної терапії, започаткована у 1968 році. Перші роки були періодом становлення: розробки та вдосконалення методики викладання, підготовки необхідної методичної та іншої документації. Оригінальним в історії кафедри є те, що вона була першою в Україні, в тому числі і в колишньому Радянському Союзі серед медичних вузів. На кафедрі викладання велося на лікувальному та педіатричному факультетах (4,5 та 6 курсах). У вересні 1981 року на базі кафедри відкриті курси удосконалення лікарів з ендокринології. В січні 1986 року у зв'язку із збільшенням слухачів на ФУЛі кафедра була перейменована на кафедру ендокринології удосконалення лікарів та лікувального факультету. При цьому на ФУЛі іде підготовка не тільки ендокринологів, але і терапевтів, педіатрів з усієї України.

Завідуючим курсом ендокринології, потім завідуючим кафедрою ендокринології є д.м.н., професор Б.О.Зелінський, за ініціативою якого була створена кафедра. Він є автором 4 монографій, близько 300 наукових праць. Під його керівництвом виконано та захищено 15 кандидатських дисертацій, підготовлено 2 спеціаліста для закордонних країн. Професор Б.О.Зелінський за кращу наукову роботу у 1989 році нагороджений дипломом та медаллю МВО України, за підручник ендокринології - дипломом ВДНГ СРСР. Кількість викладачів на кафедрі при її організації - 5 чоловік, нині - 11, у тому числі 3 доценти - О.С.Когут, В.С.Вернигородський, Л.В.Гамарник, 7 асистентів - М.В.Власенко, С.В.Головатюк, Л.І.Гончарук, А.В.Паламарчук, О.А.Слободяник, С.О.Сокур, О.О.Фіщук, а також 3 чоловіки лаборантського складу.

На кафедрі щорічно навчається близько 1300 студентів 4-6 курсів лікувального та педіатричного факультетів, 150 інтернів-терапевтів, педіатрів і хірургів, а також близько 150 лікарів-ендокринологів, терапевтів, педіатрів з усієї України. При кафедрі постійно навчаються клі-

нічні ординатори, є аспірантура, проводиться підготовка спеціалістів для інших країн через клінічну ординатуру.

Клінічною базою кафедри в 1977-1979 роках був обласний ендокринологічний диспансер на 50 ліжок. У 1979 році другою базою кафедри стало відкрите при обласній лікарні ендокринологічне відділення на 60 ліжок. У 1982 році ендокринологічному диспансеру були передані приміщення колишнього онкоцентра, куди перевели як диспансер, так і відділення обласної лікарні. У 1983 році при диспансері було відкрито хірургічне відділення на 40 ліжок, таким чином, лікарня виросла до 150 ліжок і стала найбільшою в країні ендокринологічною клінікою серед мединститутів і обласних спеціалізованих відділень.

Кафедра має необхідну площу для проведення учбової, наукової та лікувальної роботи. Кожний викладач має учбову кімнату, для поліпшення навчальної роботи створені учбово-методичний кабінет, лекційний зал для лікарів-курсантів ФУЛ, на кафедрі працюють біохімічна, радіоімунологічна лабораторії, кабінет функціональної діагностики. Для виконання учбової та наукової роботи кафедра оснащена сучасною апаратурою, технічними засобами навчання. В учбово-методичному кабінеті міститься вся документація кафедри, магнітофон, фонотека лекцій, телевізор, необхідна учбово-методична література, у тому числі видана кафедрою для студентів і лікарів ФУЛ, великий набір кольорових слайдів з усіх розділів ендокринології, кадограми, методичні журнали. Постійно функціонує виставка лікарських препаратів для лікування ендокринних хворих. Оснащена монотематична кімната по цукровому діабету.

Кафедрою підготовлені учбовий план та учбова програма з ендокринології для лікарів ФУЛ, тести для комп'ютерного контролю знань, що затверджені МОЗ України. Завідуючим кафедрою професором Б.О.Зелінським підготовлений підручник ендокринології (1989), 3 монографії - "Функциональное состояние сердечно-сосудистой системы при артериальных гипертензиях", "Аддисонова болезнь", "Функциональное состояние сердечно-сосудистой системы при сахарном диабете", оригінальний посібник для хворих у вигляді питань та відповідей ("Азбука больного сахарным диабетом"). Видані методичні рекомендації по клінічному обстеженню ендокринних хворих і написанню історії хвороби, методика клінічного розбору хворих з урахуванням вимог медичної етики та деонтології. На кафедрі вперше в інституті розроблені та видані оригінальні методичні рекомендації по

самостійній підготовці студентів 4-6 курсів, клінічні ситуаційні задачі з еталонами відповідей для лікарів-курсантів ФУЛ і студентів, що були позитивно оцінені ЦМК з ендокринології МОЗ СРСР та використані для контролю знань студентів у ряді вузів країни. Через МОЗ України, учбово-методичний кабінет видано 36 методичних рекомендацій для лікарів-інтернів, студентів з різних питань діагностики, лікування ендокринних захворювань, методики викладання.

Враховуючи значення в організації учбово-методичної роботи кафедри, на її базі була проведена І Всесоюзна навчально-методична конференція з питань викладання ендокринології, відбувся семінар по обміну досвідом.

Співробітниками кафедри опубліковано близько 550 наукових праць. Основним напрямком наукової роботи кафедри є вивчення патогенезу, клініки, діагностики та розробка методів лікування патології серцево-судинної системи при цукровому діабеті, патології щитовидної залози, хронічної недостатності кори надниркових і ожирінні. При цьому особлива увага приділяється дослідженню мікроциркуляції, транскапілярного обміну, кисневого забезпечення тканин, ліпідного та вітамінного обміну, патогенезу діабетичної ангіопатії та кародіопатії. Вперше розроблена методика використання донаторів сульфгідрильних груп у лікуванні діабетичного кетозу та кетоацидозу, корекції порушення ліпідного обміну, антиоксидантів у лікуванні цукрового діабету, гіпотиреозу та хронічної недостатності кори надниркових, радоновуглекислих ванн санаторію Хмільник у лікуванні діабетичних ангіопатій, сульфазіну та унітіолу - як анорексичного засобу при ожирінні. Розкритий патогенез та створена класифікація артеріальної гіпотензії при хворобі Аддісона, запропонована нова клініко-патологічна класифікація гіпотиреозу. Комітетом по винаходам та відкриттям Ради Міністрів СРСР видано 2 авторських свідоцтва на винаходи. На базі кафедри проведено III Республіканський з'їзд ендокринологів, засідання Президіуму Всесоюзного наукового товариства ендокринологів. Професор Б.О.Зелінський є учасником міжнародного симпозіуму по цукровому діабеті (СРСР, ФРН), 29 Європейського конгресу діабетологів (Туреччина), багатьох пленумів ендокринологів. Співробітники кафедри брали участь у Всесоюзних, Республіканських з'їздах та конгресах.

Під керівництвом зав. кафедрою професора Б.О.Зелінського підготовлено 15 кандидатів медичних наук, 10 із яких працюють на ка-

федрах інституту, в тому числі - ендокринології. Через аспірантуру підготовлено 5 кандидатів наук, 2 спеціаліста для інших країн. Під редакцією професора Б.О.Зелінського видано 15 збірників наукових праць з різних питань ендокринології. При кафедрі працював науковий студентський гурток, член якого не раз посідали призові місця на інститутських студентських наукових конференціях.

Співробітники кафедри проводять велику лікувально-консультативну роботу по удосконаленню спеціалізованої ендокринної допомоги населенню області, по підготовці кадрів і підвищенню кваліфікації лікарів різних спеціальностей з ендокринології. Зав. кафедрою, професор Б.О.Зелінський - головний ендокринолог області, асистент, к.м.н. Л.І.Гончаров - педіатр-ендокринолог області, кожний асистент є куратором району. Професором, доцентами постійно здійснюються консультативні прийоми хворих у поліклініці. Щорічно кафедрою проводиться обласна науково-практична конференція з публікацією матеріалів; 2-3 декадники-семінари для лікарів різних профілів по найбільш важливим розділам ендокринології, 14-16 районних науково-практичних конференцій. Викладачі кафедри виїзджали в райони Житомирської, Київської, Чернігівської областей для консультативної допомоги населенню, яке мешкає у районах жорсткого контролю внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС. Проводиться робота по диспансеризації населення: школярів, які мешкають у радіаційно-забруднених районах Вінницької області. В роботу диспансера, лікувальних закладів області впроваджені сучасні методики діагностики та лікування захворювань ендокринної системи.

Враховуючи значні досягнення в організації навчально-методичної, лікувально-профілактичної та наукової роботи, кафедра визнана кращою в країні, неодноразово посідала призові місця в інституті.

КАФЕДРА ПРОМЕНЕВОЇ ДІАГНОСТИКИ І ПРОМЕНЕВОЇ ТЕРАПІЇ

Доцент О.В. Ковальський

Викладання рентгенології і медичної радіології як самостійної дисципліни в інституті ведеться з 1955 року. Курс рентгенології до 1957

року вів лікар В.В. Новіков, з 1957 року до 1959 року обов"язки завідуючого кафедрою рентгенології і медичної радіології виконувала асистент В.О. Щербина. З 1960 року до 1984 року кафедрою керував визначний радіобіолог, професор Б.З. Сухоруков. З 1984 року до 1993 року кафедрою керував доцент О.В. Ковальський, а з кінця 1993 року кафедру очолив д.м.н. Б.О. Болюх. З 1979 до 1985 року при кафедрі функціонував курс рентгенології ФУЛ (зав. курсом - доцент В.А. Щербина), реорганізований у 1986 році в самостійну кафедру рентгенології ФУЛ, яку очолила доцент Л.М. Бідкова. З 1993 р. кафедра рентгенології ФУЛ увійшла до складу кафедри променевої діагностики і променевої терапії.

З 1991 р. на кафедрі розпочато навчання студентів новому предмету - радіаційній медицині.

Викладання рентгенології, медичної радіології і радіаційної медицини ведуть: доценти О.В. Ковальський, Л.М. Бідкова, Г.О.Коханова, к.м.н. Ю.С. Людвінський, К.Ф. Якубовська, асистенти В.В. Шилкіна, Т.П. Коваленко, М.В. Окаєвич, В.В. Ясько, С.В. Павловський, В.М. Олійник.

Учбовою базою кафедри є відділення Вінницької обласної лікарні ім. М.І. Пирогова і обласного онкологічного диспансеру. За останні роки суттєво поліпшена матеріальна база кафедри. Учбові площі обох учбових баз включають 8 учбових кімнат, кафедральний рентгенодіагностичний кабінет, дві науково-дослідницькі і одну радіометричну лабораторії, де є необхідна сучасна апаратура.

Кафедра обладнана необхідною демонстраційною апаратурою, діапозитивами, таблицями, муляжами, наборами рентгенограм, первинною документацією результатів радіонуклідних методів досліджень по всім темам занять, чотирма учбовими короткометражними кінофільмами, інструментами і необхідними сучасними дозиметричними і радіометричними припадами. Учбові кімнати обладнані спеціально виготовленими негатоскопами-стендами з розміщеним на них рентгенологічним дидактичним матеріалом з необхідною текстовою інформацією і являють собою відмінні монотематичні кімнати для самостійної підготовки студентів по всім розділам рентгенології. Крім того, опубліковані методичні рекомендації: "Методика томографії легенів в косих проекціях", Київ, 1985 р.; "Радіаційна медицина", Вінниця, 1991 р.; посібник "Радіаційна медицина для студентів вузів України", 1993 р. Кафедра брала участь у створенні програми з "Радіаційної медицини" (К., 1991)

для студентів вузів України.

На кафедрі рентгенології з 1979 р. по теперішній час навчалося 804 курсанти з усіх областей України і 11 інтернів за спеціальністю "радіологія". На протязі цього часу створений весь методичний матеріал по учбовому процесу, укомплектований великий архів з усіх тем уніфікованої програми.

Науковий напрямок кафедри - актуальні питання радіобіології, рентгенології - було сформовано ще в 70-х роках і розвивається до теперішнього часу. Всього виконано 16 тем НДР. Результати НДР включені головними виконавцями в заключні звіти і реалізовані в трьох союзних інструкціях і в монографії: "Комбіновані радіаційні ураження", Москва, 1993р.

При кафедрі функціонує студентський науковий гурток, в якому працюють 11-15 студентів. З 1985 р. організована самостійна секція СНТ "Рентгенологія, радіологія і онкологія", яка щорічно представляє на підсумкову студентську конференцію 8-12 доповідей.

Велика увага приділяється підготовці кадрів. Виконані і захищені дві докторські (Б.З. Сухоруков, Б.О. Болюх) і 13 кандидатських дисертацій. У теперішній час готується до представлення до захисту докторська дисертація доцентом О.В. Ковальським і кандидатська дисертація асистентом М.В. Окаєвичем. Асистенти В.В. Ясько, С.В. Павловський, В.М. Олійник, Т.П. Коваленко, старший лаборант С.Г. Лисянський виконують кандидатські дисертації. Кафедрою виконується підготовка висококваліфікованих кадрів для практичної охорони здоров"я через клінічну ординатуру. З рентгенології і медичної радіології закінчили клінічну ординатуру 17 лікарів.

Співробітниками кафедри опубліковано 268 робіт, в т.ч. 2 монографії, дві методичні рекомендації. Отримано 6 авторських свідоцтв на винаходи і 107 посвідчень на раціоналізаторські пропозиції.

Кафедра виконує великий об"єм роботи по поліпшенню рентгенологічної служби Вінницької області. Систематично здійснюються виїзди в райони області для організації і проведення районних семінарів і конференцій, впровадження нових методів дослідження, консультацій хворих і експертної оцінки діяльності служб районів. Суттєву допомогу практичній охороні здоров"я надає Вінницьке відділення асоціації радіологів України (голова - доцент О.В. Ковальський). Воно проводить обласні конференції рентгенологів і радіологів, щотижневі переривчасті курси лікарів-рентгенологів м. Вінниці, здійснює постійну консуль-

тативну роботу. Співробітники кафедри беруть участь у роботі атестаційних комісій облздороввідділу по атестації практичних лікарів та рентгенлаборантів. З метою популяризації серед лікарів України передових досягнень променевої діагностики і променевої терапії з 1993 року розпочато випуск "Українського радіологічного журналу", одним із засновників його і членом редколегії є доц. О.В. Ковальський.

Співробітники кафедри брали участь у роботі 2 міжнародних симпозіумів і 1 конференції, виступали з доповідями на 5 Всесоюзних і 4 Республіканських з'їздах рентгенологів, радіологів і онкологів, а також були активними організаторами проведених в м. Вінниці Республіканської конференції онкологів (1988 р.) і УШ з'їзду рентгенологів і радіологів України (1989 р.).

КАФЕДРИ ХІРУРГІЇ

КАФЕДРА ЗАГАЛЬНОЇ ХІРУРГІЇ

Професор О.Я.Фіщенко

Однією з перших кафедр хірургічного профілю в інституті була кафедра загальної хірургії, заснована в 1934 році на базі хірургічного відділення обласної лікарні ім. М.І.Пирогова. Основоположником, організатором і першим завідуючим був доктор медичних наук, професор Григорій Маркович Гуревич. Наукова тематика кафедри мала патофізіологічне спрямування. Вперше на Вінниччині було здійснено переливання крові. Пізніше пункт переливання крові був реорганізований в обласну станцію переливання крові. Завідуючим кафедрою і співробітниками на той період виконано 30 наукових робіт і під керівництвом проф. Г.М.Гуревича захищено 3 кандидатських дисертації. Одним із перших асистентів, а пізніше доцентом кафедри працював М.М.Головцев.

Після проф. Г.М.Гуревича кафедру очолив доктор медичних наук, професор М.Ю.Лорин-Епштейн (1940-41рр., 1944-45 рр.), який опублікував біля 50 наукових праць, присвячених ранній діагностиці правця, застосував блокаду сім'яного канатика з метою диференційної діагностики між гострим апендицитом і нирковою колікою, що мало практичне значення в ургентній хірургії.

Німецько-фашистські окупанти зруйнували Вінницький медичний інститут з його багатими посібниками, інструментарієм, а хірургічний корпус лікарні спалили. В 1945 р. проф. М.Ю.Лорин-Епштейн, повертаючись із Жмеринки, де проводив консультування хворих, загинув при залізнично-дорожній аварії.

З 1946 по 1951 р. завідував кафедрою професор Михайло Олександрович Благовіщенський. У ці важкі повоєнні роки кафедра знаходилася на базі обласної лікарні ім. М.І.Пирогова. Кафедра поповнилася хірургічним інструментарієм та апаратурою, учбовими посібниками, дякуючи чому значно поліпшилася якість навчального процесу. До навчання прийшло нове поповнення демобілізованих воїнів із армії, які з великим бажанням взялися опанувати медичну науку. В цей час асистентами кафедри були М.Є.Дідур, К.С.Вшивцева, С.А.Печерська, Д.А.Коган і доцент кафедри М.М.Головцев. Науковою проблемою, якою займалася кафедра, було вивчення наслідків травматизму у інвалідів Великої Вітчизняної війни. Асистент М.Є.Дідур почала проводити клінічні дослідження формули крові в зонах Захар'їна-Геда при гострому апендициті.

В 1950 році кафедра була переведена на базу Вінницької залізничної лікарні. З 1951 по 1954 р. кафедру очолював проф. Аркадій Георгійович Караванов. Наукові розробки торкалися залізничного та сільськогосподарського травматизму. У цей час на кафедрі працювали крім вище згаданих викладачів Н.В.Завадовська, С.П.Белканія.

З 1954 р. кафедрою керував професор Анатолій Павлович Юріхін. Наукові дослідження мали клініко-експериментальний характер, в основному вони торкалися проблеми гострої кишкової непрохідності. На цю тему успішно захистив кандидатську дисертацію асистент С.С.Колібаба. Крім нього також захистили кандидатські дисертації С.П.Белканія, М.Є.Дідур, Т.М.Дроздовська та М.К.Дремлюга.

З 1971 по 1975 р. завідував кафедрою професор Сергій Сергійович Забазлаєв. В 1974 р. кафедра була переведена на базу 4 міської клінічної лікарні, де знаходиться і нині. Наукові дослідження присвячені питанням мікроциркуляції та її значенню в патогенезі ряду хірургічних захворювань. По цій проблемі була проведена республіканська конференція в 1974 р. м. Вінниці.

З 1976 до 1994 р. кафедрою керував доктор медичних наук, професор Олександр Якович Фіщенко - ветеран Великої Вітчизняної війни та праці. З його приходом наукові дослідження були присвячені

патології органів травлення: гострим шлунково-кишечним кровотечам, приділялася велика увага хірургії ускладнень калькульозного холециститу, жовчних проток, захворюванням підшлункової залози.

В результаті глибоких клінічних досліджень професором О.Я.Фіщенком була розроблена класифікація ускладненого каменевого холецистіту, на яку посилаються в багатьох монографіях. Розроблені і застосовуються: метод регіонарної перфузії протеолітичних препаратів і холодова блокада новокаїном через круглу зв'язку печінки при гострому панкреатиті і холецистопанкреатиті. Запропоновані різні модифікації і варіанти холедохотомії, дренування загальної жовчної протоки, розроблений пелюстковий холедоходуоденальний анастомоз, декілька варіантів захисту швів біліодигестивного анастомозу. Введено в практику новий метод дренування загальної жовчної протоки через бокове віконце міхурової протоки.

Установлені та обгрунтовані нові показання до папіло-сфінктеротомії при локально розширеній ампулі фатерова сосочка з наявністю каміння, коли діаметр холедоха значно менший діаметра камінця, описаний проф. О.Я.Фіщенком, симптом натягування і товчка при перихолециститі, отримано авторське свідоцтво на голку-скальпель, яка застосовується для дренування емпієми жовчних проток.

Вивчений патогенез утворення каменів жовчного міхура і жовчних шляхів на основі дослідження жовчних кислот жовчі і хімічного складу камінців.

По проблемі захворювань жовчовивідної системи та підшлункової залози під керівництвом проф. О.Я.Фіщенка захищені кандидатські дисертації Б.І.Дударенком на тему: "Порівняльна оцінка холедоходуоденостомії і папілосфінктеропластики", асистентом І.Н.Ошовським - "Лікування гострого панкреатиту та холецистопанкреатиту", М.Д.Желібою - "Комплексне лікування ускладненого холециститу у осіб похилого і старого віку", асистентом О.Я.Сливкою - "Хімічний склад жовчі і камінців при калькульозному холециститі", асистентом С.Д.Хімічем - "Хірургія жовчної протоки", відбулася апробація кандидатської дисертації О.О.Жупанова, що присвячена обробці ложа жовчного міхура.

Поряд з проблемою захворювань біліарної системи успішно розробляються питання, присвячені хірургічній інфекції. Так, доцент В.Т.Зоря захистив докторську дисертацію, присвячену лікуванню і профілактиці правця; кандидатську дисертацію - асистент О.П.Жученко,

присвячену профілактиці і лікуванню лактаційних маститів, в результаті чого різко зменшилося число таких хворих у клініці.

Асистент П.С.Шевня захистив кандидатську дисертацію, присвячену питанням асептики - обробці рук хірурга декаметоксином та його композиціями.

Практичним лікарем В.П.Кравцем виконана кандидатська дисертація, яка присвячена профілактиці та комплексному лікуванню гострих гнійно-запальних захворювань пальців і кисті з використанням декаметоксину.

Знаходиться в стадії завершення докторська дисертація доц. М.Д.Желіби, яка присвячена профілактиці та лікуванню гнійно-запальних захворювань.

Таким чином, поряд з тематикою захворювань органів травлення за останні десять років напрямки наукових досліджнеь доповнилися клінічними розробками, пов'язаними з застосуванням нових антисептиків, зокрема, декаметоксину та його композицій при хірургічній інфекції.

Протягом останніх 20 років співробітниками кафедри було опубліковано біля 600 наукових робіт, отримано 14 авторських свідоцтв на винаходи і 194 посвідчення на рацпропозиції. Матеріали наукових досліджень доповідалися на Всесоюзних те республіканських з'їздах хірургів, хірургічних пленумах, конференціях, симпозіумах, висвітлювалися в центральних хірургічних журналах.

На протязі останніх 10 років співробітниками кафедри проведена велика учбово-методична робота, направлена на поліпшення навчального процесу. Декілька разів перероблялися учбово-методичні розробки проведення практичних занять та лекцій, а також переведені на українську мову з урахуванням змін у програмі загальної хірургії.

Останні 3 роки кафедра є опорною серед однопрофільних кафедр вузів України. У зв'язку з цим значно активізувалася робота співробітників, тому що це покладає велику відповідальність на працівників кафедри. Проведено три учбово-методичні конференції, спрямовані на поліпшення викладання загальної хірургії та догляду за хірургічними хворими.

У 1993-94 рр. були опубліковані матеріали конференції, які присвячені методичним аспектам викладання загальної хірургії і актуальним проблемам гнійної хірургії та органів черевної порожнини.

На цих конференціях вироблена нова програма по загальній хірургії з доглядом за хірургічними хворими. Прийнято рішення, що до-

гляд за хірургічними хворими буде вивчатися протягом третього-четвертого семестрів. Для цього виділяється 72 години, а на п'ятому і шостому семестрах - основні розділи загальної хірургії. Весною після шостого семестра - іспити.

Для того, щоб інтенсифікувати навчальний процес, щоб розвити у студентів клінічне мислення, щоб поліпшити викладання загальної хірургії, застосовуються ділові ігри та конкурси по закріпленню практичних навичок, використовується тестовий контроль знань, а також введено новий, комп'ютерний метод контрою, оформлені тематичні учбові кімнати. Всі запроваджені методики спрямовані на значне підвищення рівня підготовки висококваліфікованих лікарів.

Крім того, на кафедрі проходять навчання студенти-іноземці, які на протязі п'яти тижнів вивчають ургентну хірургію.

В клініці загальної хірургії проводиться велика лікувально-профілактична робота з хворими.

На протязі останніх 5 років клініка надає невідкладну допомогу хворим м. Вінниці та Вінницького району. Щорічно в клініці, яка розрахована на 80 ліжок, проводиться більше двох тисяч оперативних втручань, пов'язаних з ургентними та плановими показаннями.

Клініка є центром по лікуванню захворювань печінки, жовчного міхура та жовчовивідних шляхів, підшлункової залози. Обстеження хворих з цими захворюваннями відбувається на сучасному рівні, і виконується щорічно більше 200 операцій, які пов'язані з патологією біліарної системи. В останній час клініка поновилася новими учбовими приміщеннями, обладнаними сучасною апаратурою, та методами діагностики: гемосорбція, фіброгастродуоденоскопія, лапароскопія, ультразвукова діагностика, плазмофорез, лазерними апаратами, УФО.

Складні оперативні втручання виконуються висококваліфікованими співробітниками кафедри: доцентами С.С.Колібабою, І.Н.Ошовським, М.Д.Желібою, кандидатами медичних наук О.П.Жученком, П.С.Шевнею, С.Д.Хімічем, О.О.Вільцанюком, асистентами О.О.Жупановим, В.Г.Середіним.

На кафедрі проводиться підготовка лікарів-хірургів через клінічну ординатуру для практичної охорони здоров'я.

За останні роки таку підготовку пройшли 20 лікарів та четверо іноземних громадян з Ємену, Нігерії, Ефіопії та Лівану. Через очну та заочну аспірантуру підготовлено три кандидатські дисертації. Проходить також первинна спеціалізація з хірургії через очну-заочну інтер-

натуру першого та другого року навчання.

На протязі багатьох років на кафедрі формувався і утворився дружний творчий колектив, який успішно справляється із завданнями, поставленими органами охорони здоров'я та ректоратом інституту.

ІСТОРІЯ КАФЕДРИ ФАКУЛЬТЕТСЬКОЇ ХІРУРГІЇ

Професор А.І.Годлевський, доцент В.П.Островський

Кафедра факультетської хірургії була заснована в 1934 році і розташувалась на базі хірургічного відділення обласної лікарні ім. М.І.Пирогова. Організатором та першим завідуючим кафедрою був професор М.М.Болярський (1934-1939 рр.). Одночасно він працював заступником директора інституту по науковій роботі. З 1919 по 1934 рік Микола Миколайович був одночасно і головним лікарем і завідуючим хірургічним відділенням обласної лікарні ім. М.І.Пирогова. Професор М.М.Болярський високоерудований педагог та вчений, блискучий хірург. Йому належить більш 40 друкованих наукових робіт і 30 доповідей на з'їздах хірургів, засіданнях наукових товариств.

З 1939 по 1940 рік кафедру очолював проф. С.Т.Новицький, а з 1940 по 1941 - проф. І.А.Шраєр.

З 1945 по 1951 рік завідуючим кафедрою факультетської хірургії працював ректор інституту заслужений діяч науки, проф. І.Я.Дейнека. Активний хірург та науковець, І.Я.Дейнека займався проблемами раку та передраку прямої кишки, ехінококкозу внутрішніх органів. Під його керівництвом на кафедрі працювали та виконували кандидатські та докторські дисертації такі провідні хірурги, як проф. Д.П.Чухрієнко, проф. М.В.Даниленко, проф. М.В.Піневич, проф. К.Д.Двужильна, доц. І.Ф.Годлевський, доц. І.Ф.Перепелиця.

З 1951 по 1970 рік завідує кафедрою - заслужений діяч науки, професор І.М.Грабченко. Він приділяв велику увагу практичним та науковим проблемам онкології. Впровадив активну хірургічну тактику в лікування кровоточивої виразки шлунка та дванадцятипалої кишки. Одним з перших у інституті проф. І.М.Грабченко одержав високе та почесне звання заслуженого діяча науки. Іван Митрофанович виховав велику школу хірургів та онкологів.

З 1970 по 1974 рік кафедрою завідував доц. І.Ф.Годлевський.

Його наукові дослідження були спрямовані на покращення лікування хворих з передраковими захворюваннями легень, виразковою хворобою шлунка та дванадцятипалої кишки та проктологічною патологією. Під його керівництвом підготовлено 3 кандидати наук.

З 1974 по 1991 рік колектив кафедри очолював проф. В.М.Нечипорук, який займався розробкою органозберігаючих операцій при ускладненій виразковій хворобі дванадцятипалої кишки у плановій та ургентній хірургії. Ним підготовлено 6 кандидатів наук.

З 1991 року кафедрою завідує проф. А.І.Годлевський. До його наукових досліджень належать проблеми хірургічної патології товстої кишки та ускладненої виразкової хвороби дванадцятипалої кишки. Під його керівництвом співробітниками кафедри та лікарні виконуються 2 кандидатські та 2 докторські дисертації.

З 1934 по 1976 рік кафедра факультетської хірургії розміщувалась на базі обласної лікарні ім. М.І.Пирогова. В 1976 році кафедра переведена у 2 міську клінічну лікарню, де заняття проводяться у хірургічному відділенні на 80 ліжок.

В педагогічному процесі кафедри головна увага приділяється придбанню студентами практичних навичок з діагностики хірургічних захворювань, що вимагають невідкладну лікарську допомогу. В зв'язку з цим практичні заняття проводяться не тільки в палатах, кабінетах поліклініки, перев'язочних та операційних, але і в приймальному відділенні лікарні під час ургентних чергувань, включаючи і вечірні.

Удосконалення навчального процесу на кафедрі здійснюється шляхом створення монотематичних учбових кімнат та стендів з використанням сучасних технічних засобів навчання. В минулому навчальному році створено комп'ютерний клас, де навчаються студенти IV, VI курсів та лікарі-інтерни. По всій тематиці розроблені тестові завдання та ситуаційні задачи, які використовуються по кожній темі з початку цього навчального року. Тестові та ситуаційні задачі успішно використовуються на державних іспитах по практичних навичках з хірургії. Співробітниками кафедри створені та опубліковані чотири методичні розробки.

За останні 20 років колектив кафедри проводив наукові дослідження по змінам біоелектричної активності шлунка та головного мозку при виразковій хворобі шлунка та 12-палої кишки, гострому панкреатиті. Вивчалися віддалені результати ваготомії з дренуючими операціями та резекції шлунка при виразковій хворобі. Виконані планові науко-

ві роботи по вивченню гемодинамічних порушень при гострому панкреатиті і холециститі, їх ролі в патогенезі, діагностування заочеревинних блокад при гострому панкреатиті, вибору та обгрунтування строків оперативного лікування. Окрім цього проведені наукові дослідження відносно визначення оптимальних строків оперативного втручання при гострому холециститі в осіб похилого в старечого віку.

З 1991 року кафедра виконує планову наукову роботу, пов'язану з проблемами діагностики та лікування післяопераційних ускладнень в абдомінальній хірургії.

За весь час існування кафедри на її базі виконані докторські дисертації такими видатними українськими вченими, як І.Я.Дейнека, С.І.Корхов, К.Д.Двужильна, М.В.Даниленко, М.В.Піневич, О.Я.Фіщенко. Звання кандидата медичних наук здобули 26 вчених.

Члени студентського наукового гуртка беруть участь в науковій роботі кафедри, а також проводять самостійні дослідження. На базі кафедри на протязі останніх 3 років проводились республіканські тури олімпіади серед студентської молоді.

Співробітниками кафедри опубліковано у провідних хірургічних журналах понад 350 наукових робіт. Одержані посвідчення на 140 раціонапізаторських пропозицій та 7 авторських свідоцтв на винаходи. Колектив кафедри видав 5 інформаційних листків республіканського значення.

Лікувально-профілактична робота кафедри проводиться в основному на базі хірургічного відділення 2 міської клінічної лікарні, а також в обласній лікарні 2. Консультативна та лікувальна робота виконується у 2-му пологовому будинку та районах Вінницької області. Особливу увагу колектив клініки приділяє хворим з виразковою хворобою шлунка та 12-палої кишки, гострим панкреатитом та післяопераційним перитонітом. По цим патологічним станами виконуються наукові дослідження з впровадженням нових сучасних лікарських засобів та оперативних втручань.

Перспективою розвитку кафедри є розширення її бази за рахунок нових хірургічних відділень міських лікарень, а також нової лікарні швидкої допомоги, відкриття наукової лабораторії для вдосконалення існуючих та розробки нових методів лікування хворих з патологією органів травлення.

КАФЕДРА ОПЕРАТИВНОЇ ХІРУРГІЇ ТА ТОПОГРАФІЧНОЇ АНАТОМІЇ

Професор Г.Я.Костюк

Кафедра організована в 1934 році. Викладання вели за сумісництвом хірурги і анатоми.

До 1941 року лекції спочатку читав професор Н.Н.Болярський, потім послідовно - доцент Ш.Д.Хахутов та професор С.Т.Новицький. У період окупації Вінниці цінне обладнання кафедри було вивезено, а те, що залишилося, було приведене в непридатне.

Після звільнення Вінниці кафедру очолив доцент І.П.Калістов. До 1950 року асистентами працювали А.А.Губанов, Й.Г.Айзенберг, В.Й.Шмуленсон, Є.М.Філенко, М.Н.Запрунова, А.П.Самірова.

В 1948 році доцент І.П.Калістов захистив докторську дисертацію на тему: "До питання про будову синовіальної оболонки колінного суглоба". В цьому ж році кандидатську дисертацію захистив А.Г.Чубанов на тему: "Природжена косолапість".

З 1948 року до 1951 року кафедрою керувала доцент К.Д.Двужильна. Вона працювала над докторською дисертацією на тему: "Вогнестрільні пошкодження черевної порожнини", яку захистила в 1952 році.

З 1951 року кафедрою завідував доцент П.П.Кулик, який в 1957 році захистив докторську дисертацію на тему: "Матеріали до хірургічної анатомії ілеоцекального відділу кишечника". Професор П.П.Кулик керував кафедрою до 1973 року. За цей період в різний час викладачами були Г.В.Терентєв, А.С.Жупанов, І.І.Остапенко, М.П.Єпишин. Аспірантами були А.З.Пархомчук, Г.Я.Костюк, П.К.Загниборода.

Асистент Г.В.Терентєв захистив кандидатську дисертацію на тему: "Хірургічна анатомія глибокої стегнової артерії з особливостями колатерального кровообігу". А.С.Жупанов захистив кандидатську дисертацію в 1964 році на тему: "Топографічно-анатомічні особливості ліктьової ділянки та шляхи розповсюдження в ній гнійних процесів". Доцент Г.В.Терентєв захистив докторську дисертацію в 1972 році на тему: "Топографічне і експериментальне обгрунтування до оперативних втручань в панкреато-дуоденальній ділянці". В 1973 році завідуючим кафедрою був обраний професор Г.В.Терентєв. За період його керівництва викладачами кафедри були Г.Я.Костюк, С.П.Жучен-

ко, О.І.Бондарчук, В.Ф.Цигалко, С.Г.Багрій, С.І.Андросов, Д.Д.Буткалюк, В.І.Півторак, О.О.Вільцанюк, В.Г.Середін. Кандидатські дисертації захистили асистенти Г.Я.Костюк (1974), О.І.Бондарчук (1975), А.З.Пархомчук (1975), П.К.Загниборода (1976), С.П.Жученко (1977), О.О.Вільцанюк (1989), В.І.Півторак (1991). Науковим напрямком робіт кафедри є вивчення морфофункціональних змін в організмі при хірургічному лікуванні гострих захворювань органів травлення з обгрунтуванням профілактики бактеріальних ускладнень.

Доцент Г.Я.Костюк в 1988 році захистив докторську дисертацію на тему: "Морфофункціональний та математичний аналіз змін підшлункової залози при експериментальному гострому панкреатиті і його корекції".

На кафедрі виконувалися і успішно захищалися докторські дисертації співробітників інших кафедр: Т.А.Кадощука (1982), С.П.Жученка (1990), кандидатські дисертації Б.А.Болюха (1975), І.О.Кардасевича (1979) і Г.С.Багірова (1980).

З 1989 року кафедрою завідує професор Г.Я.Костюк. Під його керівництвом захищена кандидатська дисертація Ю.В.Заблоцьким (1990).

У даний час на кафедрі працюють доценти П.Л.Потолочний, П.К.Загниборода, В.І.Півторак; асистенти: В.Ф.Цигалко, І.П.Довгань, М.М.Вовк, О.О.Ольхомяк, С.Г.Богачук.

На кафедрі особливе значення надається наочності процесів навчання. На протязі останніх років на кафедрі, поруч з традиційними методами, велика увага приділяється виготовленню та широкому використанню сучасних технічних засобів, використанню елементів автоматизації. Створено 10 електротренажерів з усіх розділів топографічної анатомії. На них за допомогою світлової сигналізації представлена інформація більше 1000 найменувань різних анатомічних утворень. Електротренажери дають можливість самостійно повторити, проконтролювати та закріпити знання з усіх розділів топографічної анатомії. Для вивчення та повторення другої частини дисципліни - оперативної хірургії - використовуються поворотня довідкова установка (АСУ-50), вона дозволила розмістити на 200 листках інформацію з усіх розділів оперативної хірургії у вигляді кольорових фотографій, малюнків, схем, описання етапів основних хірургічних втручань. Для вивчення інструментарія виготовлено окремий тренажер.

На кафедрі є 2 тематичні учбові кімнати. В одній із них розміще-

ні 6 електротренажерів з невідкладної хірургії, у другій - 6 електротренажерів з гнійної хірургії. Елементи автоматизації значно полегшують роботу викладача та студентів, економлять час.

На лекціях та практичних заняттях широко використовуються кольорові слайди з топографічної анатомії та оперативної хірургії. Кафедральна слайдотека нараховує більше 200 кольорових слайдів. Широко використовуються учбові кінофільми. 3/4 лекцій та 1/5 практичних занять супроводжуються кінофрагментами.

За останні 2 роки в навчальний процес також впроваджено навчання та контроль знань студентів на 2 комп'ютерах, співробітниками кафедри складені та введені в комп'ютери тести по всім темам топографічної анатомії. За кафедрою закріплені 2 кімнати-операційні в науковому центрі, які також використовуються для проведення наукових експериментів.

Професор Г.В.Терентєв є співавтором учбових матеріалів: "Методические разработки практических занятий по оперативной хирургии и топографической анатомии для лечебного факультета" (1975) і "Практикума по оперативной хирургии и топографической анатомии" (1988).

На кафедрі в усі періоди переважав науковий напрямок по вивченню топографії органів черевної порожнини з розробкою патогенеза і лікування гострої абдомінальної патології. Проблемі вогнепальних пошкоджень органів черевної порожнини присвячені праці К.Д.Двужильної, проблемі захворювань та лікуванню підшлункової залози - праці Г.В.Терентєва, Т.А.Кадощука, Г.Я.Костюка, Ю.В.Заблоцького, Л.Й.Лонського; питанням патогенеза та лікування гострої кишкової непрохідності - праці Г.В.Терентєва, П.К.Загниборода, О.О.Вільцанюка, Г.С.Багірова, В.Г.Середіна, В.І.Півторака, О.М.Бондаря; питанням топографії ілеоцекального кута, створенню тонко-товстокишкового анастомозу після резекції ілеоцекального кута - праці П.П.Кулика, С.П.Жученка, О.І.Бондарчука. Велика кількість робіт присвячена вивченню ролі ендогенної мікрофлори при гострій патології черевної порожнини з розробкою способів лікування та профілактики бактеріальних ускладнень.

Студентський науковий гурток продуктивно працював останні 25 років. Студенти активно брали участь у раціоналізаторській роботі та міжінститутських конференціях. Багато членів гуртка стали вченими, успішно ведуть наукову роботу на кафедрі оперативної хірургії, в хі-

рургічних клініках. За останні 20 років гуртківці кафедри опублікували 45 наукових робіт, отримали 10 авторських свідоцтв на винаходи і більше 100 посвідчень на раціоналізаторські пропозиції. За доповіді на різних республіканських і союзних конференціях гуртківці отримали більше 25 дипломів I-III ступеня.

Активний член гуртка С.Г.Богачук у 1987 році по підсумкам конкурсів кращих студентських робіт відзначений найвищою нагородою по республіці - медаплю Академії наук УРСР та дипломом I ступеня.

Підготовка кадрів. Усі викладачі кафедри - це бувші члени студентського наукового гуртка кафедри оперативної хірургії. На кафедрі за весь період роботи було підготовлено 8 докторів наук: С.Т.Новицький (1939), І.П.Калістов (1948), К.Д.Двужильна (1951), П.П.Кулик (1957), Г.В.Терентєв (1972), Т.А.Кадощук (1982), Г.Я.Костюк (1988), С.П.Жученко (1990).

Також було підготовлено 13 кандидатів наук: А.Г.Губанов (1948), Г.В.Терентєв (1955), А.С.Жупанов (1964), Б.А.Бопюх (1975), Г.Я.Костюк (1974), О.І.Бондарчук (1975), А.З.Пархомчук (1975), П.К.Загниборода (1976), С.П.Жученко (1977), І.А.Кардасевич (1979), Г.С.Багиров (1984), О.О.Вільцанюк (1989), Ю.В.Заблоцький (1990), В.І.Півторак (1990).

Основні публікації:

Монографії:

П.П.Кулик - Топография илеоцекального угла (1948).

Препринты:

1. С.П.Жученко, Б.Б.Нестеренко. Применение математического моделирования для разработки и оценки эффективности способов замедления пассажа по пищеварительной трубке (Киев, 1985).

2. Г.Я.Костюк, С.П.Жученко, Б.Б.Нестеренко. Математическое моделирование биомеханизма выделительной функции поджелудочной железы (Киев, 1986).

3. С.П.Жученко, Б.Б.Нестеренко. Математическое моделирование и разработка тонко-толстокишечного аппарата (Киев, 1987).

4. С.П.Жученко, Г.Я.Костюк, Ю.В.Балтайтис, Б.Б.Нестеренко. Принципы построения математической модели перистальтики тонкой кишки (Киев, 1987).

6. С.П.Жученко, Г.Я.Костюк, Ю.В.Балтайтис, Б.Б.Нестеренко. Математическое моделирование процессов перемещения кишечного содержимого (Киев, 1988).

Опубліковані статті, тези становлять більше 480.

Винаходи та відкриття.

Винахідницька робота на кафедрі розгорнулася з 1975 року і з цього часу по 1994 рік подано 49 заявок на винаходи, на які було отримано авторські свідоцтва, що в основному відповідали тематиці наукових досліджень кафедри. Отримано також 181 посвідчення на рацпропозиції. 16 авторських свідоцтв на винаходи та 8 рацпропозицій мають впровадження на республіканському рівні. Оформлено 11 інформативних листів.

ОСНОВНІ ВІХИ ДІЯЛЬНОСТІ КАФЕДРИ ГОСПІТАЛЬНОЇ ХІРУРГІЇ

Професор І.І. Мітюк

Кафедра госпітальної хірургії організована в 1937 році на базі обласної лікарні при участі і під керівництвом професора Миколи Миколайовича Болярського, при двох асистентах. До початку Великої Вітчизняної війни кафедра розміщувалася на базі 6-ї радянської лікарні і мала 100 ліжок зі всіма підсобними приміщеннями. Кількість викладачів збільшилася до 7 чол. Основна увага в роботі кафедри приділялася навчально-педагогічному процесу. Лікувальна робота полягала в основному в наданні ургентної допомоги і таких планових операціях, як грижепластика, апендектомія, інколи - гастроентероанастомози, геміструмектомії, операції на кістках. Наукова робота в той період тільки починалася.

Після звільнення м. Вінниці від німецько-фашистських окупантів у 1944 році було організоване клінічне містечко в передмісті П"ятничани для викладання клінічних дисциплін студентам 5 курсу. Госпітальна хірургічна клініка мала 50 ліжок. Спочатку клініку очолював доц. І.П. Каллістов, а потім проф. М.О. Благовіщенський. Майже одночасно в клініку прийшли демобілізовані із армії лікарі, збагачені досвідом проведення операцій під час війни, - Н.В. Завадська, М.Б. Островський, Г.Д. Лернер, Я.В. Слюсар, В.І. Суриш, В.В. Метелицька.

Колектив взяв участь у відбудові будівлі для клініки, обладнує та організує операційний блок і всі функціональні та допоміжні приміщення. В 1947 році клініка вже розміщувалася у відремонтованому корпусі на 100 ліжок. У цей час до клініки прийшли доц. С.М. Праведніков,

асистент П.В. Заболотиков та клінічний ординатор І.А. Краковський. Клініка вивчає травматизм на заводах цукрової промисловості та підсадки гетерогенної консервованої тканини на протязі 5 років. У цей час викладачами стають к.м.н. М.В. Микитенко, лікар В.Ф. Бзинко та лаборант О.Є. Кучеренко.

В 1950 році кафедра була переведена в 2-у міську лікарню по вул. Ворошилова в приміщення на 80 ліжок. Крім того, в складі клініки було ортопедичне відділення обласної лікарні ім. М.І. Пирогова (куратор - доц. Я.В. Слюсар) та хірургічне відділення 1-ї міської лікарні на 35 ліжок (куратор - доц. С.М. Праведніков).

В 1960 році кафедру очолив проф. М.В. Даниленко. З її складу вибули Н.В. Завадовська, Т.М. Дроздовська та М.В. Скибенко. Прийшли на кафедру і стали працювати доц. І.Ф. Перепелиця, асистент В.Ф. Літвінов, Ц.К. Боржієвський, асистенти О.А. Лукашенко, С.М. Соломенний, О.В. Кириленко.

Проф. М.В. Даниленко володів чималими організаторськими здібностями, він докорінно перебудував усю роботу клініки. Поліпшилися навчальний процес і наукова робота. Значно розширився діапазон оперативних втручань. Вперше почали проводитися радикальні операції на легенях (лоб- та пульмонектомії), на серці (комісуротомії, на боталовій протоці, при тетраді Фалло). Проф. М.В. Даниленко розробив новий метод шлунково-стравохідного анастомозу. В клініці стало можливим проводити складні дослідження (ангіографії, зондування серця, сучасні біохімічні дослідження).

В 1962 році кафедра перейшла в новозбудоване приміщення 2-ї міської лікарні по вул. Київській, де мала 80 хірургічних та 40 торакальних ліжок. Розширився діапазон оперативних втручань, поліпшилися умови для використання сучасних діагностичних методів та навчального процесу. В клініці завідуючим торакальним відділенням став І.І. Мітюк, який співпрацював головним хірургом облздороввідділу. В зв"язку з переходом проф. М.В. Даниленка ректором Львівського мединституту в 1964-1965 навчальному році клініку тимчасово очолив доц. І.Ф. Перепелиця. Перевелися в другий вуз Ц.К. Боржієвський та О.А. Лукашенко, переведений з кафедри факультетської хірургії доц. П.Х. Гайдук.

В 1965 році завідуючим кафедрою обраний д.м.н. Г.А. Сардак, який добре володів, крім абдомінальної хірургії, операціями на судинах та органах грудної клітки. Крім лікувального, значно поліпшився на-

вчальний процес, достатню увагу приділяли роботі наукового хірургічного гуртка.

В лютому 1975 року кафедру очолив проф. І.І. Мітюк. Вивчення обсягу викладання по програмі госпітальної хірургії показало, що існуючий профіль відділень клініки не відповідає її завданням. Через те, при погодженні з органами охорони здоров"я, клініка перебазувалася із 2-ї лікарні в обласну лікарню ім. М.І. Пирогова. З серпня 1976 р. кафедра розміщується на базі хірургічного і торакального відділень обласної лікарні ім. М.І. Пирогова, в її склад входило також хірургічне (проктологічне) відділення 1-ї міської лікарні (куратор - І.О. Кардасевич). В 1981 р. організовано судинне відділення, яке курирує доц. В.Р. Шевчук. Тепер базами клініки є також, крім перерахованих, урологічне, стоматологічне та анестезіологічне відділення з реанімацією.

Значний розвиток кафедра хірургії одержала під керівництвом проф. І.І. Мітюка.

1. Проф. І.І. Мітюк розробив і успішно впровадив у практику методику створення штучного стравоходу із товстої кишки та шлунка, з загрудинним і підшкірним проведенням трансплантату.

2. Розроблений метод поетапного бужування при рубцьово-виразкових змінах у стравоході через гастростому з наступним відновленням його прохідності.

3. Розроблена методика лікування пошкодження стравоходу методом ранньої операції шляхом подвійної гастростомії (одна для декомпресії шлунка, друга - для ентерального харчування) з комплексним лікуванням медіастеніту.

4. Вперше в історії клініки були успішно зроблені (проф. І.І. Мітюк) панкреато-дуоденальні резекції (5 операцій).

5. Розроблена методика комплексного лікування гострих абсцесів і гангрени легенів та консервативні методи лікування в гострому періоді, що дозволило одержати повне видужання у 75% хворих. У цьому питанні великий внесок зробив доц. В.І. Попов.

6. Впроваджено реконструктивно-відновлюючі операції на трахеї та бронхах, при доброякісних пухлинах, травмах, рубцевих звуженнях.

7. Впроваджена методика екстраплеврального та позачеревного вшивання електростимулятора серця.

8. Розроблена і впроваджена операція при шлунково-тонко-товстокишкових норицях з резекцією шлунка, поперечно-ободової кишки, сегментів тонкої кишки і гастроентероанастомозом по Ру та розван-

тажною колоностомією.

9. Впроваджені сучасні реконструктивні операції на шлунку при пептичній виразці гастроентероанастомозу, органозберігаючі операції при дуоденальних виразках з висіченням виразки, дуоденопластикою і ваготомією. Розроблена методика ведення цих хворих після операцій з застосуванням декомпресій шлунка і раннім ентеральним харчуванням.

10. Впроваджені методи профілактики недостатності кукси 12-палої кишки з оригінальним закриттям її і дренуванням привідного сегмента для декомпресій і профілактики дуоденостазу.

Цьому питанню присвячена докторська дисертація А.І. Годлевського (1991 р.).

11. Вперше в області в ургентних умовах була успішно виконана операція - аутовенозна пластика при пошкодженні стегнової артерії (1965 р., І.І. Мітюк).

Під керівництвом доц. В.Р. Шевчука і при його безпосередньому виконанні розроблено багато питань судинної хірургії.

В клініці розроблені:

а) спосіб реконструкцій стегново-підколінного сегмента артерії при відсутності аутовени достатньої довжини;

б) спосіб заміщення аутовеною артерій великого діаметра при травмах із трьох клаптиків аутовени;

в) спосіб протезування та шунтування артерій великого діаметра стегновою веною;

г) спосіб реконструкцій аортостегнового сегмента при тромбозах експлантатів з ендартеректомією із стегнового доступу;

д) розроблений метод дилятації артерій після ендартеректомії;

е) розроблена класифікація клінічного перебігу гнійно-некротичного процесу у хворих оклюзійними хворобами аорти і магістральних артерій кінцівок;

ж) застосування аутовакцини для активної імунізації хворих гнійно-некротичними процесами при оклюзійних хворобах аорти і магістральних артерій кінцівок;

з) створено набір інструментів для напіввідкритої ендартеректомії;

і) при варикозному розширенні вен розроблена методика одномоментної флебектомії на обох ногах;

к) розроблено метод обробки сафено-стегнового сегмента і приток великої і малої підшкірних вен однією лігатурою;

л) розроблено і впроваджено в клінічну практику метод роз"єднання комунікантних вен гомілки із невеликого розрізу;

м) розроблено і запроваджено в клінічну практику метод екстравазальної корекції венозних клапанів;

н) розроблено і запроваджено в клінічну практику метод аутотрансплантації шкіри на трофічну виразку після попередньої імунізації аутовакциною;

о) розроблено метод лікування трофічних виразок аутовакциною; створено оригінальне пристосування для видалення розширеннх вен;

п) розроблено і запроваджено в клінічну практику спосіб склеротерапії розширених вен.

Значна лікувальна і педагогічна робота проводиться на тих циклах, що є складовою частиною кафедри.

Курс стоматології був введений у 1948 році і спочатку належав до різних кафедр хірургічного профілю. Першим його очолив С.М. Праведников, який в роки Вітчизняної війни працював в хірургічному госпіталі. В 1960 році з відкриттям відділення щелепно-лицьової хірургії при обласній лікарні ім. М.І. Пирогова були затверджені дві ставки викладачів. З 1973 р. завідуючим курсом стоматології став М.Ф. Пшеничний, асистентами - С.М. Соломенний (з 1962 р.) і А.Д. Веригіна (з 1972 р.).

Викладачами курсу стоматології проводиться велика раціоналізаторська і винахідницька робота. Ними виконано 38 наукових робіт, які захищені авторськими свідоцтвами на винаходи. Одержано 60 посвідчень на раціоналізаторські пропозиції. В 1978 р. доц. М.Ф. Пшеничному присвоєно звання "Заслужений винахідник УРСР". На республіканській виставці досягнень народного господарства демонструвалися 5 винаходів, удостоєних дипломів П ступеня, і один винахід - медалі. На ВДНГ СРСР демонструвалися 3 винаходи.

Співробітники кафедри виконали 42 наукових роботи, які захищені авторськими свідоцтвами на винаходи. Ними одержано більше 125 посвідчень на раціоналізаторські пропозиції.

Студентський науковий гурток на кафедрі почав свою роботу в 1937 році з дня заснування проф. М.М. Болярським першої хірургічної кафедри. Науковим керівником гуртка були асистенти і доценти кафедри, які передавали свій досвід студентам. За більш як півстоліття прочитані сотні доповідей, тисячі студентів взяли участь в цікавих

дискусіях, проведено біля тисячі операцій з активною участю студентів - членів хірургічного гуртка.

В 1975 році відкрито самостійний курс анестезіології і реаніматології (пізніше в складі кафедри госпітальної хірургії), який очолює професор І.І. Міщук. З 1983 року на базі відділення реанімації почали проходити однорічну інтернатуру по анестезіології і реаніматології молоді лікарі, які нині очолюють нашу службу в районах області. У Вінницькій області працює 185 лікарів - анестезіологів-реаніматологів. Збільшився діапазон різних видів і способів анестезій. З 1993 року у відділенні стали проводити комп"ютерне дослідження центральної гемодинаміки і мозкового кровообігу. Проводяться дослідження реологічних властивостей крові і їх корекції.

Викладання курсу урології почалося в період організації хірургічних клінік в інституті. До війни її викладав доц. Е.А. Тузик, а після війни організатором урологічної клініки став М.В. Піневич. Спочатку було кілька ліжок у складі клініки факультетської хірургії, потім - організоване урологічне відділення, де кількість ліжок доведено до 50. Разом з М.В. Піневичем викладацьку роботу по урології виконувала асистент В.М.Корхова.

Під керівництвом проф. М.В. Піневича розпочинається підготовка кадрів вищої кваліфікації. За короткий строк кандидатами медичних наук стали В.Д. Максимов, Б.Ф. Гурський, І.М. Рибінник, П.І. Пивоваров, А.З. Пархомчук. В подальші роки захистили кандидатські дисертації І.М. Гурін, Б.Г. Веденко, В.С. Тарасюк, М.П. Кавка, В.І. Горовий. На сьогоднішній день успішно працюють над дисертаціями Ю.Б. Потєха, ординатор І.В. Барало.

З 1956 року в урологічній клініці постійно навчаються клінічні ординатори, у тому числі із зарубіжних країн, а з 1993 року розпочата підготовка урологів через трирічну інтернатуру.

Завідує курсом урології з 1971 року доцент П.І. Пивоваров, асистентами працюють В.Д. Максимов, Ю.Б. Потєха, В.І. Горовий.

Науково-дослідна робота співробітників курсу урології охоплює різноманітні клінічні проблеми. В докторській дисертації М.В. Піневича вивчені особливості туберкульозу чоловічих статевих органів. В інших його працях викладені питання ушкоджень сечових органів пухлин нирок, пієлонефриту та ін.

Кандидатські дисертації були присвячені вивченню пухлин сечового міхура (В.Д. Максимов), захворюванням передміхурової залози

(Б.Ф. Гурський), сечоводу після нефректомії (І.М. Рибінник), сечокам"яній хворобі (П.І. Пивоваров), полікістозу нирок (А.З. Пархомчук), пієлонефриту (І.М. Гурін), сечовим свищам (Б.Г. Веденко), функціональним дослідженням сечового міхура (В.С. Тарасюк). Глибоко проаналізовано результати хірургічного лікування післятравматичних стриктур уретри, гідронефрозу, обструкцій міхурево-уретрального сегмента, ефективність міжм"язових доступів до нирки та сечоводу, особливості хронічної ниркової недостатності при урологічних захворюваннях.

Останнім часом основними науковими проблемами курсу урології є розробка методів попередження рецидивів різних форм нефролітіазу та ранніх і пізніх ускладнень після аденомектомії передміхурової залози.

У співробітників курсу урології друкованих праць - 150, авторських свідоцтв на винаходи - 3, посвідчень на раціоналізаторські пропозиції - 20.

Курс урології протягом всіх років існування інституту розташований на базі урологічного відділення обласної лікарні ім. М.І. Пирогова. Сьогодні це 70 ліжок, діагностичні кабінети, лабораторія, три учбових кімнати та ін. У лікувально-профілактичній роботі використовуються сучасні методики: ізотопна ренографія та сканування нирок, ультразвукове та тепловізійне дослідження сечостатевих органів, комп"ютерна аксіальна рентгенівська томографія. Із хірургічних втручань виконується майже весь арсенал сучасних методик. Серед останніх пластичних операцій на різних відділах сечової системи - позадулонна та за методом Київського інституту урології аденомектомія, нефролітотомія на "сухій" нирці та ін.

Студентський науковий гурток з урології діє з 1958 року. Всього в гуртку працювало 235 студентів, які виконали 172 роботи. Багато хто з них працює урологом.

Співробітники курсу урології є авторами учбового посібника для субординаторів, видані методичні рекомендації: "Профілактика рецидивів каменеутворення при сечокам"яній хворобі".

Перспективами розвитку курсу урології слід вважати ліквідацію перевантаження палат хворими; зменшення учбового навантаження на викладачів, що дозволить підняти рейтинг їх в лікувально-профілактичній роботі, появу можливості оснащення клініки необхідною якісною діагностичною та лікувальною апаратурою; комп"ютеризацію навчального

процесу та інше.

У 1994 році на кафедрі госпітальної хірургії працюють проф. І.І. Мітюк, проф. І.І. Міщук, доценти: І.Ф. Перепелиця, В.Р. Шевчук, І.О. Кардасевич, М.Ф. Пшеничний, А.Д. Вериґіна, П.І. Пивоваров, В.І. Попов, к.м.н. В.М. Шостак, асистенти О.С. Пустоваренко, В.Д. Максимов, Ю.Б. Потєха, В.П. Сливка.

Співробітники клініки виконують значну громадську роботу. Так, проф. І.І. Мітюк очолює обласне хірургічне наукове товариство, проф. І.І. Міщук - обласне товариство анестезіологів, доц. М.Ф. Пшеничний - обласне товариство стоматологів, а доц. П.І. Пивоваров - обласне товариство урологів.

Нині кафедра, як і скрізь на Україні, у зв"язку з економічною кризою терпить нестачу постачання усіх видів медикаментів та засобів обстеження і лікування хворих. До того ж будівля, в якій розташована кафедра (хірургічне та торакальне відділення) і яка була спалена під час війни, вже вичерпала свій строк існування. Через те труби часто протікають, а учбові приміщення заливає водою із стічної системи або грунтовою, підземною в дощову погоду. Через те виникла необхідність у будівництві нової бази для хірургічної клініки.

ІСТОРІЯ КУРСУ АНЕСТЕЗІОЛОГІЇ ТА РЕАНІМАТОЛОГІЇ

Професор І.І. Міщук

Знеболювання при хірургічних втручаннях застосовувалося вперше в обласній лікарні ім. М.І. Пирогова - основній базі медичного інституту - з 1933 року хірургом із Петербурзької Обухівської лікарні д.м.н. М.М. Болярським. Однак за всю службу знеболювання відповідали два фельдшера: К.А. Ткач та К.Т. Матвійчук, який, не дивлячись на свій вік, з великою майстерністю проводив знеболювання дітям і тяжко хворим. Він продовжував працювати в лікарні на протязі 57 років. До 1964 року за знеболювання юридично ніс відповідальність оперувавший хірург. В 1964 році вперше було відкрито анестезіологічне відділення в обласній лікарні. Очолив відділення лікар Анатолій Федорович Вронський. У відділенні працювали ще два штатних лікаря, які проводили знеболювання в усіх хірургічних клініках (хірургічній, травма-

тологічній, урологічній, гінекологічній та ін.). Вперше інтратрахеальний наркоз використав доцент клініки травматології Я.В. Слюсар, а під керівництвом професора М.В. Даниленка вперше було застосовано наркозну апаратуру при проведенні знеболювання. Операції виконувалися в більшості під ефірним наркозом та при провідниковому знеболюванні. В 1975 році було відкрито самостійний курс анестезіології та реаніматології, який очолив професор анестезіології та реаніматології Іван Ількович Міщук. В керованій ним клініці при обласній лікарні ім. М.І. Пирогова кількість ліжок досягала 6, а згодом 12. На базі клініки проводиться велика педагогічна робота, готуються кадри анестезіологів та реаніматологів для обласного центру та районних лікарень. З 1983 року на базі курсу стали проходити однорічну інтернатуру по анестезіології та реаніматології молоді лікарі, які очолюють службу в районах області. Такі відділення відкриті в Немирівському, Калинівському, Хмельникському, Гайсинському, Могилів-Подільському, Барському, Шаргородському районах. А також відкрито самостійне анестезіолого-реанімаційне відділення в дитячій обласній лікарні, на базі якого студенти педіатричного факультету проходили практичні заняття по анестезіології та реаніматології.

Підготовка кадрів велася також по напрямку спілки обласного науково-методичного товариства анестезіологів та реаніматологів, яке було організовано в 1976 році під керівництвом професора І.І. Міщука. Кількість членів спілки дорівнює 185. В середньому щорічно відбувається 5-6 засідань ОНМТАР, на яких заслуховуються актуальні питання з анестезіології та реаніматології. Щорічно проводяться також 3-4 обласні наукові конференції з анестезіології та реаніматології. За короткий строк служба анестезіології та реаніматології поповнилася кандидатами медичних наук: З.Б. Березовська, О.І. Кедик, О.І. Дацюк, які проводять практичні заняття з анестезіології та реаніматології і входять в склад курсу. На сьогоднішній день успішно працюють над дисертаціями асистент М.Л. Гомон та А.Б. Осовська. З 1986 року в анестезіологічній клініці постійно навчаються клінічні ординатори, у тому числі із Колумбії, Марокко. З 1993 року розпочата підготовка анестезіологів та реаніматологів в трирічній інтернатурі. На сьогодні в клініці навчається 4 групи лікарів-інтернів, всього 21.

Навчально-методична та виховна робота є одною із основних в діяльності викладачів курсу анестезіології та реаніматології. Заняття проводяться згідно з програмою. Робочі плани лекцій та практичних за-

нять складаються на початок навчального року, викладання ведеться у відповідності до сучасних вимог. Оцінка знань проводиться за допомогою тестів, ситуаційних задач, мікрофільмів, слайдів, оригінальних таблиць та манекенів. Особлива увага приділяється володінню практичними навичками при невідкладній допомозі та при проведенні знеболювання. Перелік невідкладних станів, виведенням з яких повинен володіти випускник інституту, виносяться на державні екзамени.

Науково-дослідна робота на курсі анестезіології та реаніматології здійснюється з 1975 року в основному по вивченню реологічних властивостей крові у різних груп тяжко хворих. По цій темі за останні 10 років виконано 2 наукові курсові роботи та надруковано десятки наукових праць.

Удосконалення викладання анестезіології та реаніматології відбувається щорічно з використанням всього нового та передового, що має місце в публікаціях по спеціальності в близькому та далекому зарубіжжі. Втілюються винаходи та рацпропозиції.

Підвищення з фаху співробітників курсу проводиться на базах Інституту удосконалення лікарів, семінарах, конференціях, з"їздах, міжнародних конгресах. В 1990 році на курсах удосконалення в м. Москві був проф. І.І. Міщук. В 1992 р. та 1993 р. були також в м. Москві на міжнародних перериваних курсах асистенти М.Л. Гомон та З.Б. Березовська.

Студентська наукова спілка з анестезіології та реаніматології працює по скоординованій програмі з кафедрою госпітальної хірургії. Щорічно виступають з доповідями з анестезіології та реаніматології 2-3 студенти. Деякі з них нагороджені похвальними грамотами.

Співробітники курсу багато уваги приділяють винахідницькій роботі. Так, за останні 10 років ними отримано 5 Авторських свідоцтв на винаходи по медичним приладам та 16 оригінальних пропозицій та вдосконалень, які втілені в працю анестезіологічного відділення обласної лікарні та інших лікарень області.

Співробітники курсу постійно працюють у відділенні анестезіології та реаніматології, а також здійснюють знеболювання в співпраці з практичними лікарями. Постійно проводяться обходи хворих у відділенні проф. І.І. Міщуком, надаються консультації в обласній лікарні, міських лікарнях та районах області.

ІСТОРІЯ КУРСУ УРОЛОГІЇ

Доцент П.І.Пивоваров

З перших років існування інституту належна увага приділяється розвитку урології як однієї з важливих клінічних дисциплін. Так, уже в 1935 році кандидат медичних наук доцент Е.А.Тужик викладав студентам курс урології.

Після закінчення Великої Вітчизняної війни викладання та розвиток урології на Вінниччині пов'язані з ім'ям доктора медичних наук, професора Піневича Михайла Васильовича, чудового клініциста, хірурга,педагога, вихователя. В керованій ним клініці кількість ліжок досягла пятидесяти, проводиться велика педагогічна робота, виконуються складні хірургічні втручання, готуються кадри урологів для обласного центру та районних лікарень, починає працювати наукове товариство урологів. Разом з професором М.В.Піневичем викладацьку роботу виконує асистент В.М.Корхова.

Підготовка кадрів ведеться по різним напрямкам урології - дитяча урологія, фтізіоурологія, онкоурологія, сексопатапогія, хірургічна нефрологія.

Під керівництвом проф.М.В.Піневича розпочинається підготовка кадрів вищої кваліфікації. За короткий строк кандидатами медичних наук стали В.Д.Максимов, Б.Ф.Гурський, І.М.Рибінник П.І.Пивоваров А.З.Пархомчук. В подальші роки захистили кандидатські дисертації І.М.Гурін, Б.Г.Веденко, В.С.Тарасюк, М.П.Кавка, В.І.Горовий. На сьогоднішній день успішно працюють над дисертаціями асистент Ю.Б.Потеха, одинатор І.В.Барало.

З 1956 року в урологічній клініці постійно навчаються клінічні ординатори, у тому числі із зарубіжних країн, а з 1993 року розпочата підготовка урологів через трирічну інтернатуру.

Завідує курсом урології з 1971 року доцент П.І.Пивоваров, асистентами працюють В.Д.Максимов, Ю.Б.Потеха, В.І.Горовий.

Навчально-методична і виховна робота є одною з основних в діяльності викладачів курсу урології. Викладання дисципліни ведеться з урахуванням контингентів тих, хто навчається, у відповідності з сучасними вимогами, складені методичні розробки для викладачів та студентів,оцінка знань проводиться за допомогою тестів,складені ситуаційні задачі, виготовлені оригінальні таблиці, малюнки, слайди.

Особлива увага приділяється формуванню у студентів професійних навичок та умінь. Цьому сприяють заняття у вигляді самостійної роботи студентів, залучення всіх без винятку студентів до виконання завдання на практичному занятті, оформлення виконаної роботи письмовим протоколом.

Науково-дослідна робота співробітників курсу урології охоплює різноманітні клінічні проблеми. В докторській дисертації М.В.Піневича вивчені особливості туберкульозу чоловічих статевих органів. В інших його працях викладені питання ушкоджень сечових органів, пухлин нирок, пієлонефриту та ін.

Дисертаційні дослідження були присв'ячені вивченню пухлин сечового міхура (В.Д.Максимов), захворюванням предміхурової залози (Б.Ф.Гурський), сечоводу після нефректомії (І.М.Рибінник), сечокам'яній хворобі (А.З.Пархомчук), пієлонефриту (І.М.Гурін), сечовим свищам (В.С.Тарасюк). Глибоко проаналізовано результати хірургічного лікування післятравматичних структур уретри, гідронефрозу, обструкцій міхурево-уретрального сегмента, ефективність міжм'язових доступів до нирки та сечоводу, особливості хронічної ниркової недостатності при урологічних захворюваннях.

Останнім часом основними науковими проблемами курсу урології є розробка методів попередження рецидивів різних форм нефролітіазу та ранніх і пізніх ускладнень після аденомектомії предміхурової залози.

У співробітників курсу урології друкованих праць - 150, авторських свідоцтв на винаходи - 3, посвідчень на раціоналізаторські пропозиції - 20.

Курс урології протягом усіх років існування інституту розташований на базі урологічного відділення обласної лікарні ім. М.І.Пирогова. Сьогодні це 70 ліжок, діагностичні кабінети, лабораторія, три учбових кімнати та ін.

В лікувально-профілактичній роботі використовуються сучасні методики: ізотопні реографії та сканування нирок, ультразвукове та тепловізійне дослідження сечостатевих органів, комп'ютерна аксіальна рентгенівська томографія. Із хірургічних втручань виконується майже весь арсенал сучасних методик. Середостанніх-пластичні операції на різних відділах сечової системи, позадулобкова по методу Київського інституту урології аденомектомія, нефролітомія на "сухій" нирці та ін.

Удосконалення урологічної допомоги населенню досягається слі-

дуючим чином:

1. Щорічно проводиться 5-6 засідань наукового товариства урологів, де широко висвітлюються питання поліпшення амбулаторної та стаціонарної допомоги сільському населенню.

2. Створено при школах передового досвіду: по організації охорони здоров'я на базі урологічного відділення обласної лікарні ім. М.І.Пирогова, по організації стаціонарної урологічної допомоги на базі міжрайонного урологічного відділення Немирівської ЦРЛ, по організації амбулаторної допомоги і диспансеризації урологічних хворих на базі урологічного кабінету та оргметодвідділу Калинівської ЦРЛ.

Систематично на базі обласних лікувально-профілактичних закладів та на базі шкіл передового досвіду проводяться науково-практичні конференції та семінари по обміну досвідом робти. Практикуються конференції з лікарями суміжних спеціальностей.

3. Підвищення кваліфікації урологів області на базі клініки здійснюється по слідуючим формам: дворічні переривисті курси для молодих урологів, первинна 2-3-місячна спеціалізація по урології, навчання в клінічній ординатурі, індивідуальне удосконалення на робочому місці.

Студентський науковий гурток з урології працює з 1958 року. Всього в гуртку займалися 235 студентів, які виконали 172 наукові роботи. Багато з них працюють урологами.

Співробітники курсу урології є авторами учбового посібника з урології для субординаторів, видані методичні рекомендації : "Профілактика рецидивів каменеутворення при сечокам'яній хворобі".

Перспективами розвитку курсу урології слід вважати ліквідацію перевантаження палат хворими; зменшення учбового навантаження викладачів, що дозволить підняти рейтинг їх в лікувально-профілактичній роботі, оснащення клініки необхідною якісною діагностичною та лікувальною апаратурою; комп'ютерізацію навчального процесу та ін.

Традиційним в історії курсу урології є постійна робота його колективу в тісній співдружності з колективом урологічного відділення лікарні. Така спільна праця дозволяє домагатися певних успіхів у навчальній, методичній, виховній, науково-дослідній та лікувально-профілактичній роботі.

КАФЕДРА ОНКОЛОГІЇ

Доктор медичних наук Б.О. Болюх

Курс онкології Вінницького медичного інституту був створений у 1968 році вперше в Україні. Очолив його кандидат медичних наук доцент Микола Максимович Шевченко. Учбовою базою курсу стало онкологічне відділення на 50 ліжок Вінницької обласної лікарні ім. М.І. Пирогова. Викладання онкології проводилося для субординаторів терапевтичного, хірургічного, акушерсько-гінекологічного циклів.

У 1976 році курс онкології був передислокований на базу обласного онкологічного диспансеру. Навчальною базою є хірургічне відділення на 60 ліжок. У складі викладачів онкології працювали доцент М.М. Шевченко (зав. курсом), асистенти М.М. Погуляйко та Н.І. Петрашова, яка викладала гемобластози на базі обласної лікарні ім. М.І. Пирогова.

У 1981 році закінчено будівництво приміщення нового обласного онкологічного диспансера на 350 ліжок, до якого переведено і курс онкології. Це дозволило курсу отримати нові сучасні навчальні приміщення: 4 учбові кімнати, лабораторію та допоміжні приміщення.

На початку 1982 року був розроблений новий курс онкології для факультету удосконалення лікарів. Очолив його доцент Борис Опанасович Болюх. На курсі ФУЛ також працювали доцент І.Ф. Годлевський, асистенти М.М. Погуляйко та М.І. Шанчук. Курс онкології ФУЛ проводив удосконалення за 1,5-місячною програмою і охоплював удосконаленням лікарів загальної лікарської мережі. У 1983 році курс онкології лікувального факультету та ФУЛ було об"єднано і утворено єдину кафедру онкології, котру очолив доцент М.М. Шевченко. Кафедра у такому вигляді проіснувала до кінця 1986 року.

З січня 1987 року курс онкології ФУЛ ліквідовано, а курс онкології лікувального факультету приєднано до кафедри рентгенології і організовано кафедру рентгенрадіології та онкології. Підрозділи рентгенології та онкології у складі нової кафедри зберегли склад та структуру автономних курсів на весь період такого існування.

З 1986 року істотно змінилася програма викладання онкології в інституті. На 5 курсі було введено викладання онкології як самостійної дисципліни по 46-годинній програмі. На 6 курсі групи субординаторів стали навчатися по єдиній 34-годинній програмі. У такому вигляді на-

вчання студентів 5 курсу та субординаторів проводиться і в наш час.

У 1993 році об"єднано кафедри рентгенології ФУЛ, рентгенології та медичної радіології та онкології. Новоутворену кафедру очолив доктор медичних наук Б.А. Болюх. Викладачами онкології на кафедрі працювали доцент М.М. Шевченко та к.м.н., в.о. доцента В.С. Тарасюк, асистентами - кандидати медичних наук М.П. Кавка та В.Г. Орлов.

На час створення у 1968 році курс онкології не мав матеріальної бази та навчально-методичної документації. Викладачам довелося спішно усе це створювати самостійно, тому що на той час у вітчизняних вищих учбових закладах їх ще не існувало. Викладачі також потурбувалися про створення анатомічних малюнків, схем операцій та різноманітних таблиць. За короткий час їх було виготовлено понад 200. Було зібрано архів навчальних рентгенограм з усіх нозологічних форм злоякісних новоутворень. З розвитком радіонуклідної діагностики для викладання було створено архів навчальних гепатограм, реноргам та сканограм різних органів.

З метою поліпшення наочності у викладанні використовується демонстраційна апаратура. Придбано або виготовлено 7 кінофільмів з проблем діагностики та лікування онкологічної патології, набори діапозитивів з усіх тем викладання. Колектив кафедри створив учбові стенди з тем: рак прямої кишки, шлунку, легенів, стравоходу, лімфографії, використання хіміопрепаратів в онкології. Виготовлено 8 стендів для патріотичної та виховної роботи серед молоді.

На кафедрі застосовується ендоскопічна апаратура: ректороманоскоп, гастроскоп, торакоскоп. Поряд з цим в педагогічному процесі використовуються діагностичні і лікувальні прилади та апарати, котрі є власністю онкологічного диспансеру. На базі диспансеру студенти мають можливість ознайомитися з основами діагностики онкологічної патології, методами ультразвукового дослідження, радіонуклідних обстежень, різноманітних рентгенологічних методів діагностики, а також морфологічних досліджень. На кафедрі використовується комп"ютерна техніка для проведення навчального процесу та наукових досліджень.

У зв"язку з новими вимогами в останні два роки колективом викладачів удосконалено та перекладено на державну, українську мову методичні розробки практичних та самостійних занять. Створено карти контролю початкового та кінцевого рівня знань студентів з ета-

лонами відповідей. Усі методичні матеріали створювалися та удосконалювалися згідно з вимогами єдиної методичної системи, запропонованої навчальним відділом інституту.

На курсі онкології викладачами було виконано 4 пошукові науково-дослідні роботи з онкології, з питань діагностики та лікування раку молочної залози, шлунку, прямої кишки. Виконано та успішно захищено 3 дисертації. Серед них докторська дисертація Б.О. Болюха та кандидатські дисертації І.В. Огородника та В.Г. Орлова.

Працівниками кафедри онкології опубліковано біля тисячі наукових праць, надруковано 2 підручники, 4 посібники, 6 науково-методичних рекомендацій, 8 методичних листів. Впроваджено у лікарську та педагогічну практику 106 раціоналізаторських пропозицій. Отримано 3 авторських свідоцтва на винаходи.

Кафедра онкології є також базою підготовки висококваліфікованих онкологів через клінічну ординатуру. За період її існування в ординатурі підготовлено 6 лікарів для нашої держави та 2 іноземних фахівця.

ІСТОРІЯ КАФЕДРИ ХІРУРГІЇ ПЕДІАТРИЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ

Професор Т.А.Кадощук

Кафедра хірургії педіатричного факультету була сформована у вересні 1965 р. у зв'язку із створенням в інституті педіатричного факультету . Очолив кафедру проф. С. І. Корхов. Ним були закладені основи навчально-методичної роботи кафедри, розроблені програми, навчальні плани, сформований колектив. Першими викладачами кафедри були доц. І. Ф. Годлевський, доц. Ю. П. Кукуруза, асистенти В. П. Островський, В. М. Фурман, О. В. Ткаченко, ст. лаборант, аспірант, а потім асистент, нині доцент, декан лікувального факультету П. Л. Потолочний.

Кафедра розташована на базі хірургічного відділення Вінницької ЦККЛ.

У 1967 р. доцентом кафедри був обраний асистент кафедри госпітальної хірургії к.м.н. Т. А. Кадощук.

З 1967 р. на протязі двох років кафедрою завідував доц. І. Ф.

Годлевський у зв'язку з призначенням професора С. І. Корхова ректором медичного інституту.

З початку 1970 р. кафедру очолив д.м.н. В. М. Нечипорук, якому в 1972 р. було присвоєно вчене звання професора. До складу викладачів кафедри увійшли ас. Б. Ф. Вознюк і ас. А. А. Луговський, який у 1978 р. захистив кандидатську дисертацію і з 1982 р. працює доцентом кафедри.

У 1974 р. в зв'язку з обранням проф. В. М. Нечипорука завідуючим кафедрою факультетської хірургії, кафедру очолив проф. В. Г. Зоря, який був на той час автором 76 наукових праць. Під його керівництвом була підготовлена 1 докторська і 5 кандидатських дисертацій.

У 1977 р. в зв'язку з важкою хворобою проф. В. Г. Зорі, кафедру очолив Т. А. Кадощук, який керує нею і до цього часу.

На кафедрі активно проводилися дослідження, присвячені таким актуальним проблемам, як перитоніт, виразкова хвороба, рак шлунку, гострий панкреатит та ін. В 1978 р. на базі кафедри був створений Вінницький обласний центр хірургії печінки, жовчних шляхів і підшлункової залози, а в 1987 р. на базі центру додатково було відкрито відділення реанімації та штучної нирки. В даний час центр є провідною хірургічгою клінікою цілого регіону України, де виконано більше ніж 2500 оперативних втручань з приводу різних форм гострого і хронічного панкреатиту, пухлин підшлункової залози, в тому числі більше 1200 прямих операцій на підшлунковій залозі, посідаючи з цього показника одне з провідних місць у країні.

На початку 80-х років до колективу кафедри увійшли доц. О. І. Бондарчук і асистент С. І. Андросов.

Пріоритетним напрямком наукової роботи кафедри була вибрана патологія органів гепато-панкреато-біліарної системи, яка посідає в останні роки провідне місце серед інших хірургічних захворювань як за частотою, так і серед причин летальності. Більше 60 наукових розробок, виконаних співробітниками кафедри, визнані винаходами. Кафедра неодноразово визнавалася в інституті кращою з винахідництва.

Серед розробок кафедри, присвячених проблемі хірургічного лікування панкреатиту, цілий ряд захищений авторськими свідотцтвами. Це, зокрема: спосіб лікування зовнішніх панкреатичних фістул; спосіб лікування кіст підшлункової залози; спосіб дренування позачеревного простору при гострому деструктивному панкреатиті; спосіб дренуван-

ня ложа підшлункової залози; спосіб лікування деструктивних форм гострого панкреатиту; спосіб лікування гострої кишечної непрохідності; спосіб інтраопераційної холангіографії; спосіб ушивання дефектів порожнинних органів; слосіб формування тимчасової стоми, спосіб баугінопластики. Створено ряд пристроїв для ангіографії, для пункційної біопсії, для папілосфінктеротомії, затискувач, провідник для дренажної трубки, хірургічний зшиваючий апарат, ранорозширювачі, дренажі, які забезпечують не тільки тривалість їх функціонування без зміни, але й збереження каркасності порожнин, медичне крісло, хірургічний апарат для накладання анастомозів на порожнинних органах і ряд інших.

Тільки за останнє двадцятиріччя співробітниками кафедри надруковано понад 250 робіт, у тому числі монографія "Профілактика і лікування гнійно-некротичних ускладнень гострого панкреатиту" /Т. А. Кадощук та ін., 1994/.

Результатами великої роботи кафедри з проблеми захворювань гепато-панкреато-дуоденальної зони стали ряд підготовлених докторських /Т. А. Кадощук - захищена в 1982 р., О. І. Бондарчук - 1994 р./ і кандидатських дисертацій /С. А. Андросов - 1987 р., О. Е. Каніковський - 1991 р., Фуад Хаж Касем - 1991 р., С. В. Сандер - 1993 р., А. В. Фуніков - 1993 р./. Всього за період роботи кафедри захищено 4 докторських і 14 кандидатських дисертацій.

В 1989 р. за великі заслуги і здобутки в розробці цієї важливої наукової проблеми професору Т. А. Кадощуку була присвоєна Державна премія України.

В останній час до складу колективу кафедри влився ряд молодих талановитих вчених і цілі науково-педагогічні колективи. В 1983 р. до складу кафедри приєднаио курс загальної хірургії педіатричного факультету, який розташований на базі Вінницької залізничної лікарні. В зв'язку з цим, у колектив кафедри увійшли доц. С.П.Бєлканія, почесний громадянин м. Вінниці, і проф. С.П.Жученко, який в 1990 р. захистив докторську дисертацію, а з 1989 року - проректор інституту з навчальної роботи.

Слід відзначити, що на кафедрі завжди приділялася велика увага роботі із студентським науковим гуртком. Студенти-гуртківці неодноразово були переможцями і лауреатами інститутських, республіканських, Всесоюзних наукових конференцій, конкурсів і виставок, включаючи ВДНГ СРСР.

Гуртківцями кафедри одержано 6 авторських свідоцтв на

винаходи і 1 срібна медаль ВДНГ СРСР.

Успіхи кафедри в лікувальній та науковій роботі були добрим фундаментом для ефективної навчальної роботи. Співробітники кафедри активно впроваджували в навчальний процес усе нове, що народжувалося життям - єдину методичну систему, навчаючі алгоритми, ділові ігри, ситуаційні задачі, технічні засоби навчання, включаючи електронно-обчислювальну техніку та багато іншого.

Обличчя кафедри - це перш за все - її випускники. Кафедра по праву пишається своїми випускниками. Багато з них стали професорами, які очолюють клініки. Наприклад, відділенням хірургії серця інституту хірургії ім. І. О. Вишневського завідує наш випускник, професор, лауреат премії Ради Міністрів СРСР О. Н. Кайдаш. Але не менше пишається кафедра тими, хто чесно і сумлінно виконує свій благородний, але такий нелегкий обов'язок - обов'язок милосердя.

ДО ІСТОРІЇ КАФЕДРИ ХІРУРГІЇ ФАКУЛЬТЕТУ УДОСКОНАЛЕННЯ ЛІКАРІВ

Доцент Ф.П. Міщенко

Кафедра хірургії ФУЛ заснована у 1979 році. Організатором її є доктор медичних наук, професор Микола Петрович Чорнобривий. За період заснування до сьогоднішнього дня співробітниками кафедри захищено п"ять кандидатських дисертацій. В теперішній час на кафедрі працює 9 співробітників, із них - один доктор медичних наук, професор М.П. Чорнобривий - 0,5 ставки, чотири доценти. Це Ф.П. Міщенко, І.О. Козак, М.Г. Соболь, Л.М. Бриндіков (0,5 ставки), три асистенти на половину ставки - А.І. Суходоля, А.П. Підопригора, Ф.Т. Петерчук, Б.П. Шаталюк, а також лікарі-погодинники, анестезіологи М.Д. Бесараба, О.І. Грач, Є.С. Ніколенко. З 1988 по 1990 рік на кафедрі на посаді асистента кафедри працював д.м.н., професор М.І. Селезінка. Кожні 3-5 років окремі співробітники кафедри проходять курси удосконалення.

Кафедра здійснює удосконалення лікарів на 5 циклах. В осатанні три роки проводиться переатестаційне удосконалення лікарів. З 1992 року на кафедрі хірургії ФУЛ проходить очне навчання - спеціалізація лікарів-інтернів першого та другого року навчання. На кафедрі за-

кінчили клінічну ординатуру 5 лікарів.

Наукова робота. В теперішній час співробітники кафедри ведуть ініціативну наукову роботу по темах докторських дисертацій: доцент І.О. Козак: "Хірургічне лікування зацибулинної виразки дванадцятипалої кишки"; доцент Л.М. Бриндіков: "Хірургічна та консервативна корекція передпухлинних станів шлунка в умовах хронічного надходження радіонуклідів"; асистент А.І. Суходоля: "Обгрунтування диференційного підходу до хірургічного лікування виразкової хвороби дванадцятипалої кишки". Науковою темою кафедри є "Хірургічна та консервативна корекція передпухлинних станів шлунка в умовах хронічного надходження радіонуклідів".

Лікувально-профілактична робота. Навчання лікарів-інтернів та лікарів-курсантів проводиться на чотирьох базах лікувальних закладів м. Хмельницького. Ними є хірургічне відділення обласної лікарні (75 ліжок), два хірургічних відділення обласного онкологічного диспансера (100 ліжок), два хірургічних відділення міської лікарні (100 ліжок), торакальне відділення обласної лікарні (40 ліжок). Крім того, лікарі-інтерни навчаються у відділеннях обласної лікарні - проктологічному, судинному, нейрохірургічному, опіковому, урологічному, травматологічному. За останні п"ять років співробітниками кафедри виконано 1780 операцій. Надано допомогу 225 хворим по лінії санавіації, з них оперовано 110 хворих. Консультовано 1780 пацієнтів.

Впроваджені в роботу базових лікувальних закладів:

1. Органозберігаючі операції при абсцесах легенів.

2. Вимірювання тиску в порожнині абсцесу та вибір методу його дренування.

3. Органозберігаючі операції з виключенням 12-палої кишки при виразковій хворобі.

4. Модифікований спосіб резекції шлунку для виключення при зацибулинних виразках 12-палої кишки.

5. Спосіб хірургічного лікування виразкової хвороби.

6. Спосіб хірургічного лікування дуоденальних нориць.

7. Профілактика і лікування післяопераційних ускладнень після операцій з приводу виразкової хвороби.

8. Інвагінаційний спосіб формування кукси 12-палої кишки при зацибулинних дуоденальних виразках.

9. Хірургічна і консервативна корекція передпухлинних станів шлунку в умовах хронічного надходження радіонуклідів.

10. Спосіб операції з приводу дуоденостазу з виключенням 12-палої кишки і дуоденоентеростомією.

Робота молодих учених. До наукової роботи залучено декілька лікарів-інтернів. Ними виконується наукова робота з таких тем: "Хірургічне лікування непрохідності гастроентероанастомозу після резекції шлунка", "Особливості надання допомоги хворим з профузними шлунково-кишковими кровотечами в умовах санітарної авіації", "Резекція для виключення дуоденальної виразки при зацибулинній локалізації виразки".

Друкована продукція кафедри. Співробітниками кафедри надруковано 508 статей, є 13 авторських свідоцтв. Надруковано 5 монографій - "Бронхоектази" (1991 р.), "Допікарняна допомога на фермі та в полі" (1983, 1988 рр.), "Невідкладні стани в пульмонології" (1991 р.).

Перспективи розвитку кафедри. На даний час три співробітники кафедри працюють над докторськими дисертаціями. Через 4-5 років кафедра буде очолена доктором медичних наук і матиме професора кафедри.

ІСТОРІЯ КАФЕДРИ СТОМАТОЛОГІЇ ФАКУЛЬТЕТУ УДОСКОНАЛЕННЯ ЛІКАРІВ

Доцент М.К. Добровольська

Кафедра стоматології працює з 1 вересня 1979 року. Першим завідуючим кафедрою був доцент І.В. Мільман, першими асистентами стали к.м.н. П.З. Савранський, М.П. Антонюк, В.І. Рокицький, В.М. Живогляд.

Ілля Володимирович Мільман - випускник Київського медичного інституту 1949 року, в 1968 році захистив кандидатську дисертацію на тему: "Стоматологічна захворюваність серед мешканців півдня Киргизії". Він автор 63 наукових статей, 18 раціоналізаторських пропозицій.

У вересні 1984 року завідуючою кафедрою стала Алла Дмитрівна Веригіна, кандидат медичних наук. Тема кандидатської дисертації: "Обгрунтування нормативів стаціонарної допомоги хворим злоякісними новоутвореннями голови і шиї".

У листопаді 1985 року завідуючим кафедрою був призначений

кандидат медичних наук Пилип Захарович Савранський. У 1989 році він захистив докторську дисертацію на тему: "Закономірності розвитку та клінічного перебігу карієсу зубів і захворювань пародонту та фактори, що їх зумовлюють".

В грудні 1990 року кафедру очолила доцент Маріанна Костянтинівна Добровольська, випускниця Львівського медичного інституту 1973 року. У вересні 1982 року після закінчення аспірантури прибула за призначенням на кафедру стоматології ХФУЛ. У 1984 році захистила кандидатську дисертацію на тему: "Застосування клейової стоматологічної композиції СК-1 в комплексному лікуванні захворювань пародонту", вона автор 40 наукових статей, 2 авторських свідоцтв на винаходи, 13 раціоналізаторських пропозицій.

Асистентами кафедри працюють:

З 1979 року - Микола Петрович Антонюк, випускник Київського медичного інституту 1968 року. У 1988 році захистив кандидатську дисертацію на тему: "Ураженість СОПР при хронічній інтоксикації отрутохімікатами (гексахлоран, хлорофос)", автор 21 наукової статті, 4 раціоналізаторських пропозицій.

З 1987 року - Станіслава Іванівна Зайонц, випускниця Одеського медичного інституту 1976 року. Працює над кандидатською дисертацією, автор 16 наукових статей, 3 раціоналізаторських пропозицій.

З 1990 року - Галина Василівна Косинська, випускниця ММСІ 1980 року. Працює над кандидатською дисертацією, автор 5 статей.

З 1991 року - Лілія Іванівна Чепель, випускниця Київського медичного інституту 1980 року. В 1991 році захистила кандидатську дисертацію на тему: "Використання полімерних плівок з сульфапіридазин-натрієм для лікування запальних захворювань тканини пародонту", автор 9 наукових статей, 4 раціоналізаторських пропозицій.

З 1993 року - Світлана Миколаївна Заяц, запланувала кандидатську дисертацію.

В проведенні науково-дослідної роботи, а також інших видів робіт на кафедрі активну участь беруть лаборанти: Ольга Артемівна Кучук, Галина Фадіївна Іщенко, Віра Павлівна Іванова.

Учбова робота кафедри складається із проведення циклів загального, тематичного удосконалення, передатестаційних циклів та очної частини інтернатури за спеціальністю: терапевтична, ортопедична, хірургічна та дитяча стоматологія. Для забезпечення навчального процесу створені методичні розробки лекцій, семінарських, практичних за-

нять, графи логічної структури тем. Для контролю знань розроблені комплекти тестових завдань, ситуаційні задачі, комп"ютерні програми. На кафедрі діє школа підвищення педагогічної майстерності.

Заняття проводяться в 2 аудиторіях та 8 навчальних кабінетах загальною площею 245 кв.м. До учбово-методичної роботи залучаються практичні лікарі першої та вищої категорій, які працюють як сумісники або погодинники.

За час існування кафедри на циклах удосконалення кваліфікації навчалося 1365 лікарів. Очну частину інтернатури на кафедрі пройшов 141 лікар-інтерн.

По матеріалах науково-дослідницької роботи, що проводиться на кафедрі, були захищені 1 докторська дисертація (П.З. Савранським) та 4 кандидатських дисертації (М.П. Антоюк, М.К. Добровольська, С.М. Кабанова, Л.І. Чепель).

Згідно з планом досліджень по виконанню науково-дослідницької теми "Розробка територіально орієнтованої програми профілактики стоматологічних захворювань у мешканців Подільського регіону з урахуванням спадкових та середовищних факторів" проведено епідеміологічне обстеження дітей та вагітних жінок 11 районів Хмельницької області, а також мешканців Житомирської області. Отримані дані увійшли до матеріалів докторської та двох кандидатських дисертацій, що готуються до планування, використовуються дитячою стоматологічною поліклінікою в плануванні профілактичної допомоги дітям.

По матеріалах досліджень у Житомирській області заочним аспірантом В.М. Косенко запланована кандидатська дисертація.

За період існування кафедри співробітниками було підготовлено 57 доповідей, опубліковано 14 методичних рекомендацій, 123 наукових статті, отримано 2 авторських свідоцтва на винаходи, отримано 39 посвідчень на раціоналізаторські пропозиції.

Лікувальна робота проводиться в 6 кабінетах загальною площею 120 кв.м. У роботі використовуються нові методики застосування антимікробних препаратів пролонгованої дії у вигляді клейових композицій та полімерних плівок, адсорбентів, співробітниками кафедри було прийнято 81456 хворих, консультативну допомогу надано 4580 чоловікам.

З 1981 року на кафедрі відкрита клінічна ординатура, яку вже закінчили 9 чоловік, двоє з них захистили кандидатські дисертації.

Резерви викладацького складу вбачаються у залученні до вико-

нання дисертаційних наукових робіт практичних лікарів, клінічних ординаторів та прийому в заочну аспірантуру. Кафедра підтримує зв"язок з науково-дослідним інститутом медичної техніки в Москві, Казанським медичним інститутом, з кафедрами і лабораторіями Вінницького медичного інституту. Сумісно з Хмельницьким інститутом удосконалення вчителів написано ряд методичних розробок з гігієнічного виховання дітей різних вікових груп.

У перспективі планується розширення площі учбових приміщень та кількості робочих місць у лікувальних кабінетах за рахунок будівництва обласної дитячої стоматологічної поліклініки та добудови Хмельницької стоматологічної поліклініки.

КАФЕДРИ АКУШЕРСТВА ТА ГІНЕКОЛОГІЇ

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ КАФЕДРИ АКУШЕРСТВА ТА ГІНЕКОЛОГІЇ № 1

Професор Б.Ф. Мазорчук

До свого 60-річчя інституту кафедра акушерства та гінекології №1 підійшла із значнимі досягненнями. Так, сьогодні на кафедрі працюють три доктори медичних наук, професори; три доценти та 9 асистентів. Нижче подано в таблиці склад кафедри та її наукову продукцію.

№	Призвіще Ім"я По батькові	Вче на ступ інь	Посада	К-ть друк. робіт	вина ходи	Монографії	Мет. рек-да ц.	Рац. проп.
1.	Мазорчук Б.Ф.	дмн.	зав.каф.	152	7	4	9	78
2.	Жученко П.Г.	дмн.	проф.	120	4	8	6	30
3.	Ситник І.А.	дмн.	проф.	48	2	3	3	12
4.	Іванова А.С.	кмн.	доц.	43	-	-	4	8
5.	Ложкарьова В.О.	кмн.	доц.	38	-	1	3	6

6. Степанюк Л.І.	кмн.	доц.	18	-		-	-	7
7. Жук С.І.	кмн.	ас.	23	-		-	1	3
8. Камінський В.В.	кмн.	ас.	14	-		-	1	3
9. Печевиста Н.Г.	кмн.	ас.	10	-		-	2	3
10. Гайструк В.В.	кмн.	ас.	34	-	1		8	2
11. Рудюк М.М.		ас.	35	-	2		3	14
12. Байда Л.С.		ас	18	-		-	2	1
13. Столяревський Ю.М.		ас.	16	-		-	-	11
14. Чайка Г.В.		ас.	14	-		-	-	3
15. Буглова Т.П.		ас.	17	-		-	-	1
16. Літвінов С.К.		ас.	2	-		-	-	1

Кафедра акушерства розпочала свою роботу з 1938 р. в новому корпусі обласної лікарні ім. М. І. Пирогова. Першим зав. кафедрою був професор С. І. Топузе. Його докторська дисертація "Реакція Фрідмана як модифікація реакції Ашгейм-Цондека".

У різні роки та з різними проміжками часу до Великої Вітчизняної війни 1941-1945 рр. кафедрою завідували кандидат медичних наук О. О. Коган (травень-вересень 1938 р.), доц. Н. П. Верховський (з вересня 1938 р. по січень 1940 р.), проф. С. Б. Голубчин (з лютого 1940 р.).

У перші післявоєнні роки кафедру очолювали спочатку доц. Н. П. Верховський (до кінця 1946 р.), а потім к.м.н. Р. І. Штеренберг, проф. Г. Н. Смірнов (з вересня 1947 р. по вересень 1950 р.). У ці роки база кафедри збільшилася на 80 ліжок за рахунок акушерського та гінекологічного відділень 2-го пологового будинку м. Вінниці.

Значних успіхів в своєму розвитку кафедра досягла, коли її завідуючим був Р. А. Вартапетов (він завідував з 1951 по 1955 рр.). За цей період розширилася навчальна база та виконувалася наукова робота по підготовці кандидатів медичних наук (М. П. Рудюк, Я. П. Сольський, І. П. Гоменюк. П. Г. Жученко).

На протязі 1955-1956 рр. обов'язки завідуючого кафедрою виконував доц. С. К. Барутчев. З вересня 1956 р. по 1961 р. кафедру очолив проф. М. К. Венцковський. Під його керівництвом працівники кафедри надрукували більше 30 наукових праць. З 1961 р. кафедру знову очолив доц с. К. Барутчев.

З червня 1964 р. став виконувати обов'язки завідуючого кафедрою доц. П. Г. Жученко, який після захисту в 1968 р. докторської дисертації очолював кафедру до листопаду 1990 р. З листопаду 1990 р. до теперішнього часу на посаду завідуючого кафедрою був обраний

проф. Б. Ф. Мазорчук.

Підготовка наукових кадрів на кафедрі за період з 1964 по 1990 рр. дещо активізувалася при допомозі проф. Л. В. Тимошенка (Львів-Київ).За цей період ряд асистентів почали активно працювати та захистили кандидатські дисертації. Ас. І. А. Ситник в 1969 р. захистив дисертацію на тему "Про значення функціонального стану гіалуронідаза гіалуронової кислоти при вагітності, ускладненій резус-сенсебілізацією", а Б. Ф. Мазорчук захистив кандидатську дисертацію на тему: "Активність гіалуронідазної ферментної системи при запальних захворюваннях жіночої статевої сфери". Проф. М. С. Башкеєв також багато допомогав при виконанні наукової роботи на кафедрі. Так, під його безпосереднім керівництвом виконана в 1972 р. кандидатська дисертація А. С. Іванової "Мінералокортикоїдна функція надниркових залоз і деякі сторони водно- сольового обміну при токсикозах першої половини вагітності (блювота вагітних)" та дисертація на здобуття вченого ступеню доктора медичних наук доц. кафедри В. І. Кузнецовою ("Мінералокортикоїдна функція надниркових залоз при пізніх токсикозах вагітних" - 1972 р.). У 1988 р. успішно захистили докторські дисертації доц. Б. Ф. Мазорчук ("Вагітність та пологи у жінок, які проживали в зонах дії пестицидів") та доц. І. А. Ситник ("Пологовий травматизм, прогнозування та шляхи його профілактики").

По учбово-методичній роботі проводиться на кафедрі переробка та вдосконалення методичних рекомендацій, які видані в двох томах для студентів IV-VI курсів, окремо видані ситуаційні задачі. Крім цього, періодично друкуються у збірниках та журналі "Педіатрія, акушерство та гінекологія" статті по вдосконалення навчального процесу на кафедрі (П. Г. Жученко, Б. Ф. Мазорчук, В. О. Ложкарьова, А. С. Іванова, Л. І. Степанюк, Л, С. Байда та ін.).

Сьогодні знаходяться у видавництві: підручник для медичних училищ (П. Г. Жученко та співавт.); монографія "Передчасний розрив навколоплідних оболонок при вагітності" (Б. Ф. Мазорчук та співавт.); готується до друку підручник для магістрів великим авторським колективом під керівництвом академіка В. І. Грищенко, де співавтори проф. Б. Ф. Мазорчук та доц. В. О. Ложкарьова.

Над кандидатськими дисертаціями тепер працюють: асистенти М. М. Рудюк, Л. С. Байда, С. К. Літвінов, Г. В. Чайка, аспіранти А. П. Дністрянська, Н. Г. Масіброда, Омран Нізар та практичні лікарі П. К. Пустовітенко, М. М. Снегірьов (науковий керівник проф. Б. Ф. Мазор-

чук).

Головні напрямки наукових досліджень за роки існування кафедри такі: до Великої Вітчизняної війни (1941-1945 рр.) вивчались проблеми діагностики ранніх строків вагітності (проф. С. І. Топузе), клініку абдомінального кесарського розтину вивчав у своїй кандидатській дисертації О.О.Коган. Дещо пізніше Л. В. Гітельман працював над питаннями класифікації та діагностики пуерперальних септичних захворювань. В повоєнні роки науковий напрямок працівників кафедри був спрямований на вивчення питань методики переривання вагітності в пізніх строках (проф. Р. А. Вартапетов, ас. І. П. Гоменюк); знеболення пологів (проф. Р. А. Вартапетов, ас. М. П. Рудюк, Я. П. Сольський); лікування лактаційних маститів (М. П. Рудюк); патогенез та лікування ранніх токсикозів вагітних (Р. А. Вартапетов, С. К. Барутчев та П.Г. Жученко). Асистентом М. Ф. Мільченко вивчались питаиня порушень обміну речовин при пізніх токсикозах вагітних. Я.П.Сольський вивчав важливу проблему - лікування запальних процесів жіночих статевих органів.

З 1960 р. в лабораторії кафедри налагоджено дослідження гормонів (альдостерон), а також визначали гіалуроиідазу та гіалуронову кислоту, імунологічні дослідження, гістохімічне вивчення ДНК, РНК, солей калію та натрію, прегнандіол та ін.

Багато уваги приділялося вивченню проблеми етіології, патогенезу та лікування пізніх токсикозів (П.Г.Жученко, В.І.Кузнецова та ін.). Доц. М.П.Рудюк вивчав особливості протікання вагітності та пологів у жінок старшого віку. В 1964 р. випущено підручник "Акушерство і гінекологія" (М. К. Венцковський, М. П. Рудюк) для медичиих училищ, а в 1967 р. доц. М. П. Рудюк, М. С. Філіпович, А. І. Михальчук видали підручник "Акушерство" для медичних училищ.

Сучасний колектив кафедри працює над проблемою "Клініко-математичне прогнозування основних видів акушерської патології, а також вплив зовнішніх факторів на вагітність, плід та новородженого (пестициди, нітрати, радіація та ін.)".

Працівниками кафедри за останні роки отримано 13 авторських свідоцтв на винаходи, біля 200 рац. пропозицій, видано 8 монографій (П. Г. Жученко, Б. Ф. Мазорчук, І. А. Ситник, В. О, Ложкарьова,М. П. Рудюк, Л. І. Степанюк, Г. В. Чайка та ін.). Крім цього підготовлено і надруковано 16 методичних рекомендацій, більше 500 наукових праць в збірниках та журналах. Результати досліджень доповідались на між-

народних конгресах, з'їздах та конференціях (Б. Ф. Мазорчук, П. Г. Жученко), отримана премія на VI європейському конгресі в 1991 р. (проф. Б. Ф. Мазорчук) за наукові розробки по впливу зовнішнього середовища (пестициди) на вагітність, плід та пологи.

Сучасна кафедра проводить навчальний процес та наукові дослідження на чотирьох базах: перший пологовий будинок, акушерське та гінекологічне відділення Вінницької райлікарні та онкогінекологічне відділення обласного онкодиспансеру.

Кожне відділення учбової бази має свої кімнати, які обладнані наочними учбовими таблицями, фантомами, муляжами, інструментами, діапроекторами та ін. На основній клінічній базі є дві кімнати, де розташована кафедральня лабораторія, а також є окрема кімната - комп'ютерний клас, де проводиться навчання та екзаменування студентів на комп'ютері. Сучасна апаратура в клініці, на жаль, не багата (кардіомонітор, апарат УЗД, "Малыш", лазерний апарат та деякі ін.).

На цих базах, крім штатних працівників кафедри, працюють по сумісності завідуючі відділенням, 5 клінічних ординаторів, аспіранти та студенти-науковці кафедрального наукового гуртка, який нараховує біля 80 чоловік. Щороку члени наукового студентського гуртка виступають з доповідями та повідомленнями на республіканських студентських конференціях, де займають призові місця. Багато із студентів-науковців після закінчення вступають до аспірантури чи клінічної ординатури, а окремі з них стали викладачами кафедри.

За останні 5 років на кафедрі підготовлено клінічних ординаторів - 22 чол., з яких 12 - іноземці та 3 аспіранти.

Деякі із працівників кафедри поряд з педагогічною, науково-дослідною та лікувальною роботою виконують і іншу види роботи: проф. Мазорчук Б.Ф. - член РПК (Республіканської проблемної комісії), член редакційної колегії журналу "Педіатрія, акушерство і гінекологія", член атестаційної комісії при облдержадміністрації; проф. Жученко П.Г. - голова обласного товариства акушерів-гінекологів; асистент Гайструк В.В. - головний акушер-гінеколог Вінницької області.

Колектив кафедри надає значну лікувально-консультативну допомогу не лише на 4-х клінічних базах, а також і районах області як ургентну, так і планову з показовими операціями та консультаціями хворих.

Професори кафедри (Мазорчук Б.Ф., Ситник І.А.), доценти (Степанюк Л. І., Ложкарьова В. О.) та асистенти мають щомісячно ур-

гентні чергування по санітарній авіації, а також консультують хворих, здійснюють обходи в клініках кафедри. Працівники кафедри виконують від 55% до 75% операцій на рік, крім цього, з їх участю проводяться науково-практичні конференції, ради-допомоги, семінари по підвищенню кваліфікації.

Працівники кафедри П. Г. Жученко, Б. Ф. Мазорчук, В. В. Гайструк - нагороджені знаком "Відмінник охорони здоров'я", а заслужений лікар України, кандидат меднаук В. В. Гайструк біля 30 років виконує обов'язки обласного акушера-гінеколога.

З вересня 1972 р. кафедра розділена на дві рівноцінні - лікувального та педіатричного факультетів, а з 1989 р. вони стали відповідно кафедрою акушерства та гінекології №1 та №2.

Кафедра акушерства та гінекології №1 бере активну участь в організації акушерсько-гінекологічної служби Вінницької області. Колектив кафедри пройшов атестацію - всі отримали вищу та 1 атестаційну категорії. Для області підготовлено більше 230 лікарів акушерів-гінекологів, не враховуючи лікарів-інтернів.

Працівники кафедри активно беруть участь в роботі обласного акушерсько-гінекологічного товариства (доповіді з актуальних питань, рецензії історій пологів та хвороб та ін.).

Таким чином, кафедра акушерства та гінекології №1 як базова кафедра Вінницького державного університету ім. М. І. Пирогова досягла значних успіхів на всіх ділянках її діяльності і, підходячи до свого 60-річчя, продовжує накопичувати все більше досягнень в навчальній, лікувальній та науковій роботі.

ДО ІСТОРІЇ КАФЕДРИ АКУШЕРСТВА ТА ГІНЕКОЛОГІЇ № 2

Професор А.Н. Гайструк

У 1972 році, згідно з розпорядження М/МОЗ УРСР 1632, у Вінницькому медичному інституті ім. М.І. Пирогова засновано кафедру акушерства і гінекології педіатричного факультету, яку очолив доктор медичних наук, професор І.П. Гоменюк. Першими викладачами кафедри були доцент А.Н. Гайструк, ас., к.м.н. В.І. Клебан, ас., к.м.н. О.С. Жукова, ас. З.М. Орлова, пізніше працювали доц. Б.Ф. Мазорчук, ас., к.м.н. А.П. Яковенко, ас., к.м.н. Л.І. Степанюк, ас.,

к.м.н.А.С. Іванова.

У 1989 році проведена реорганізація в кафедру акушерства і гінекології 2, завідуючий кафедрою - доктор медичних наук, професор А.Н.Гайструк. Колектив кафедри складають доцент Г.А. Потолочна, доцент В.І.Клебан, викладачі к.м.н. Л.Ц.Крижанівська, к.м.н.О.С. Жукова, к.м.н. В.В. Чан-ти-шан,к.м.н. В.В. Шамільян, к.м.н. М.А. Михальчук, к.м.н. С.В.Балабуєва, к.м.н.В.І.Ситнік, ас. С.А. Костюк, к.м.н. В.О. Одинець, лаборанти. Головний лікар пологового будинку 2 В.О. Гайдуков і завідуюча гінекологічним відділенням С.Г. Кочко є співробітниками кафедри з 1993 року. На кафедрі навчаються 6 клінічних ординаторів і 3 магістра першого та другого року навчання.

Клінічними базами кафедри є пологовий будинок 2 та акушерсько-гінекологічне відділення міської лікарні 3.

З початку заснування кафедри її колектив розробив методичні рекомендації з урахуванням специфіки викпадання акушерства і гінекології на педіатричному факультеті. В учбовий процес впроваджені навчання і контроль на ЕОМ, тестово-еталонна система оцінки знань студентів, розроблені алгоритми і ситуаційні задачі. Професори І.П. Гоменюк і А.Н. Гайструк, доценти В.І. Клебан, Г.А. Потолочна неоднаразово виступали з різними доповідями методичного характеру на інститутських учбово-методичних конференціях, конференціях перед керівниками інтернів. У різний час діяльності кафедри професор А.Н.Гайструк, проф. І.П. Гоменюк, доц. В.І. Клебан, будучи членами центрального та профільного методкомів хірургічного профілю, членами ради інституту і ради факультету брали, активну участь в обговоренні учбово-методичних питань.

Головними напрямками науковвих досліджень кафедри були:

1. Трофобластичні захворювання (1972-1976 рр.).

2. Особливості перебігу вагітності, пологів, гінекологічних захворювань і імунологічних, ферментативних процесів у робітниць радіолампового заводу (1977-19811 рр)

3. Вивчення умов праці та стану здоров"я жінок, які працюють в герметизованних приміщеннях радіолампового заводу, шляхом фізіолого-гігієнічних, клінічних та санітарно-статистичних досліджень і розробка комплексних заходів щодо підвищення працездатності, поліпшення генеративної функції (1982-1985 рр.).

4. Розробка та впровадження в практику охорони здоров"я орга-

нізаційних і лікувально-профілактичних заходів, які направлені на зниження рівня перинатальних та дитячих захворювань у робітниць та їх дітей, головних галузей народного господарства на основі вивчення етиології, патогенезу,клініки невинощування вагітності, стану здоров"я і психомоторного розвитку недоношених дітей (1983-1987 рр.)

5. Союзна наукова тема з вивчення наслідків аварії на Чорнобильській АЕС (1987-1990рр.)

6. Патогенетичне обгрунтування прогнозування профілактики і лікування акушерської патології, стану плоду та новонародженого у жінок з аліментарно-конституційним ожирінням(1987-1990 рр.)

Нині співробітники кафедри працюють над темою:" Фетоплацентарна система у жінок з деякими екстрагенітальними захворюваннями і ускладненнями вагітності".

Доцентом В.І. Клебаном закінчена дисертація на здобуття наукового ступеня доктора медичних наук на тему:"Патогенетичне обгрунтування прогнозування, профілактики та лікування акушерської і перинатальної патології у жінок з аліментарно-конституційним ожирінням з урахуванням стану фето-плацентарного комплексу".

Асистент С.А.Костюк закінчила дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук на тему:"Стан фето-плацентарного комплексу при гестаційному пієлонефриті".

Запланована кандидатська дисертація на тему:""Запальні пухлини придатків матки,тактика і лікування" С.Г. Кочко.

Клінічні ординаторі З.Г.Дубовая, Н.П.Дзись працюють,відповідно, над темами: "Профілактика кровотеч у послідовому та ранньому післяпологовому періоді у жінок з анемією" та "Сучасні підходи до проблеми комплексного лікування ендометритів з використанням антимікробних препаратів".

Співробітники кафедри надають консультативну та лікувально-профілактичну допомогу населенню на базі клінічного полового будинку 2,клінічної міської лікарні 3, залічничної лікарні і клінічної міської лікарні 2. Кожного року співробітники кафедри в середньому надають понад 2000 консультацій, виконується понад 200 операції, серед яких біля 120 - порожнинні. До 1993 року фахівці кафедри надавали невідкладну допомогу по лінії санітарної авіації.

З 1980 по 1991 рік за наказом Міністра охорони здоров"я України кафедра надавала пологодопомогу в Житомирській області, що стала Республіканською школою передового досвіду по організації

та лікуванню акушерсько-гінекологічної патології у жінок, які проживають у сільскій місцевості. Викладачі кафедри є авторами монографій та посібників, які вийшли у різні роки:проф. І.П. Гоменюк - "Практична гінекологія" (1988), проф. А.Н. Гайструк - "Артеріальна гіпотонія і вагітність", к.м.н. В.В. Шамільян - "Прогнозування деяких видів акушерськоі патології"(1987).

За останні роки (з 1988) викладачами кафедри надруковано 80 наукових робіт, у тому числі професором А.Н. Гайструком - 18, доц. В.І.Клебаном - 8, доц.Г.А.Потолочною - 3, к.м.н. М.А..Михальчуком - 7, к.м.н. О.С. Жуковою - 9, Л.Ц. Крижановською - 3, к.м.н. В.В. Чанти-шаном - 2, к.м.н. В.В. Шамільяном - 10, к.м.н. С.В. Баламуєвою - 7, к.м.н. В.І. Ситніком - 8, С.А. Костюк - 5.

Для поліпшиння акушерсько-гінекологічної допомоги населенню видано 2 методичні рекомендації з проблем слабкості пологової діяльності і профілактики та лікування маткових кровотеч в акушерстві.

ДО ІСТОРІЇ КАФЕДРИ АКУШЕРСТВА ТА ГІНЕКОЛОГІЇ ФАКУЛЬТЕТУ УДОСКОНАЛЕННЯ ЛІКАРІВ

Професор П.П.Григоренко

Кафедра акушерства та гінекології ФУЛ організована в 1979 році. В штаті кафедри 5 викладачів. Першим завідуючим кафедрою (1979-1982 р.р) був доктор меднаук, професор А.Н. Гайструк. З 1982 по теперішній час кафедру очолює доктор меднаук, професор П.П. Григоренко. Викладацький склад кафедри: П.П.Григоренко в 1978 р. захистив кандидатську дисертацію на тему: "Переливання пуповинної крові в комплексі заходів по виходжуванню недоношених дітей", в 1988 р. захистив докторську дисертацію на тему: "Прогнозування і профілактика порушень в 14-фетоплацентарному комплексі при невиношуванні вагітності". В 1990 році йому присвоєно вчене звання "професор", у 1993 році - почесне звання "Заслуженний лікар України".

Г.А. Казіренко захистив кандидатську дисертацію в 1974 році на тему: "Стан плоду і новонародженого у вагітних з неспецефічними запальними захворюваннями", в 1983 році присвоєно вчене звання "до-

цент". Запланована докторська дисертація з проблеми кесаревого розтину.

О.М. Юзько захистив кандидатську дисертацію в 1984 році на тему: "Взаємостосунки матері і плоду при захворюваннях серця у вагітних", подав на захист /1994р./ докторську дисертацію на тему:"Передчасний розрив плідних оболонок у вагітних", доцент з 1989 року.

І.М. Рудик захистив кандидатську дисертацію в 1973 році на тему: "Рівень гестаміну і електролітів у крові жінок зі слабкістю пологової діяльності", асистент кафедри. Працює над проблемою - склад амніотичної рідини при фізіологічній і ускладненій вагітності.

Н.С. Шатківська захистила кандидатську дисертацію в 1983 році на тему :"Прогнозування і профілактика ускладнень у фетоплацентарній системі при гестаційному пієлонефриті", асистент кафедри. Запланувала /1993р/ докторську дисертацію з проблеми лікування акушерських перитонітів.

На кафедрі захистили кандидатські дисертації В.В.Шинкарчук /19988/, В.Е. Онишко /1989/, Л.В.Бородій /1990/, О.Л. Жилко /1992/ Н.Г. Гойда /1991/, Т.В. Виговська /1992/.

На кафедрі проводиться велика учбово-методична робота. Кожного року проходять перепідготовку на атестаційних циклах більше 60 лікарів, 40 інтернів, 4-5 клінічних ординаторів, 3 магістри. Для кожного рівня підготовки розроблено тематичні плани, методичні розробки практичних занять, семінарів і лекцій. Впроваджено всі види контролю. На кафедрі є 3 сучасних ПЄОМ, для яких розроблено 8 учбових і контролюючих програм. Кафедра має великий матеріальний потенціал, розміщується на 5 клінічних базах /ліжковий фонд більше 500 ліжок/, має 8 учбових кімнат, два лекційних зали, лабораторію.

Бази оснащені сучасною апаратурою, що дає можливість проводити на достатньому рівні навчальний, науковий і лікувальний процесі.

На кафедрі за останні 5 років видано 4 методичні рекомендації республіканського рівня і більше 10 обласного рівня. Опубліковано більше 100 наукових робіт, отримано 4 авторських свідотства на винаходи.Опубліковано 3 монографії у видатництві "Здоров"я".

На протязі 10 років кафедра розробляє наукову тематику з проблеми антенатальній охороні плоду: "Невиношування вагітності, передчасний розрив плідних оболонок, гіпотрофія плоду, внутріутробне інфекування плоду".

На базі кафедри проведено 4 науково-практичні конференції з актуальних питань акушерства і гінекології. В перспективі розвитку кафедри планується відкриття нового пологового будинку, що дасть можливість проводити більш якісну і глибоку підготовку лікарів - інтернів.

КАФЕДРИ ПЕДІАТРІЇ

ІСТОРІЯ КАФЕДРИ ДИТЯЧИХ ХВОРОБ ПЕДІАТРИЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ

Професор Т.К.Набухотний

В 1964 р. організовано кафедру пропедевтики дитячих хвороб; в 1965 р. - кафедру пропедевтики і факультетської педіатрії; в 1966 р. - кафедру пропедевтики, факультетської та госпітальної педіатрії; в 1973 р. - на базі єдиної кафедри педіатрії організовано дві кафедри: кафедра пропедевтики, факультетської педіатрії та субординатури (зав. - проф. Л.П.Решоткіна); кафедри госпітальної педіатрії та субординатури (зав. - проф. О.І.Гнатюк). В 1982 р. кафедри одержали назву дитячих хвороб педіатричного факультету (зав. - проф. Т.К.Набухотний). На кафедрі працюють: проф. О.І.Гнатюк, проф. Л.П.Решоткіна; доценти - В.О.Чеканов, В.Г.Гришко, О.Д.Зелінська, І.С.Горовий, С.В.Галюк, О.І.Ізюмець; асистенти - Т.В.Колеснік, Н.Й.Кириченко, Т.В.Капітан, В.П.Попов, Н.М.Пахнюща, О.І.Синьова, Л.А.Скоропадська, Н.І.Сінчук, І.В.Сторожук, С.А.Чешенчук, Л.А.Шангутова, О.С.Яблонь, В.Г.Якущенко.

За роки існування підготовлено - 25 кандидатів медичних наук - В.Г.Гришко, О.Д.Зелінська, Г.І.Тарнавська, В.П.Рибачук, В.Я.Козачек, Г.М.Рагуліна, Л.Ф.Проценко, О.П.Лебедь, М.С.Пушкар, О.І.Ізюмець, Л.А.Шангутова, І.С.Горовий, О.С.Яблонь, Л.Б.Коблянська, Р.Хадур, І.В.Сторожук, Н.І.Сінчук. Підготовлено до захисту 3 кандидатських дисертації. Продовжується робота над 2 докторськими дисертаціями (доц. Гришко В.Г., Попов В.П.).

Співробітниками кафедри постійно удосконалювався навчальний процес. Головною формою навчання є самостійна праця студентів, субординаторів та інтернів біля ліжка хворої дитини з обстеженням її у ді-

агностичних кабінетах і наступним поглибленим клінічним розбором. Практична підготовка проводилася під час навчання в спеціалізованих відділеннях обласної клінічної лікарні, в лікувально-діагностичних кабінетах та під час виконання комплексу робіт по програмі дільничного педіатра. Багато уваги на кафедрі дитячих хвороб 1 і 2 приділялося розробці та виданню учбово-методичних рекомендацій для студентів 1-го курсу (по догляду за дитиною), для студентів IV-VI курсів і інтернів - по нозологічних формах хвороб, дитячій нефрології, класифікаціях дитячих хвороб, патронажу дітей раннього віку на селі, діагностиці та лікуванні невідкладних станів в педіатрії, довідник інфекціоніста, профілактиці радіаційних ушкоджень дітей, які живуть у зонах тривалої дії малих доз радіації, інфузійній терапії у дітей різного віку і ін. Значна робота проводиться з співробітниками кафедри по підготовці та виданню монографій, збірників, науково-популярних брошур. Професор О.І.Гнатюк співавтор підручника дитячих хвороб для педіатричного факультету (трьох видань). Професор Т.К.Набухотний, проф. О.І.Гнатюк та доцент О.Д.Зелінська - співавтори нового видання підручника дитячих хвороб для інтернів-педіатрів. Учбово-методичні матеріали систематично використовуються на практичних заняттях, при виконанні самостійної навчальної роботи, під час заліків і екзаменів. Оригінальністю методичних розробок є чітке виділення по кожній нозологічній формі хвороби таких розділів, як мета заняття, студент повинен вміти і знати, базисні знання-вміння, схему обстеження хворого, перелік лікарських препаратів, їх дози і форми випуску, рецепти, література для вивчення. На базі обласної дитячої лікарні створено гарні умови для підготовки студентів. Крім обласної дитячої лікарні для навчання використовуються інші дитячі лікарні і поліклініки, пологовий будинок м. Вінниці. В останні роки якість навчання поліпшилась завдяки організації комп'терного класу.

Наукова робота кафедри була присвячена актуальним проблемам нефрології, розробці комплексу рекомендацій по виходжуванню і реабілітації недоношених дітей і дітей з вродженою гіпотрофією, особливостям розвитку і поетапній реабілітації дітей групи перинатального ризику, стану здоров'я дитячого населення в умовах тривалої дії малих доз радіації. Співробітники кафедри брали участь у роботі 12 міжнародних, 67 республіканських, 229 міжобласних і обласних, 40 всесоюзних з'їздів, симпозіумів і конференцій, а також 45 конференціях молодих вчених. На кафедрі підготовлено 10 аспірантів, 76 - клі-

нічних ординаторів, зокрема 14 із зарубіжних країн. Значну роботу співробітники кафедри виконали по організації і проведенню в м. Вінниці 2 Всесоюзних симпозіумів, які були присвячені актуальним проблемам дитячої нефрології. На них науковці кафедри виступили з 16 науковими доповідями, які присвячені результатам наукових досліджень співробітників кафедри. Крім того, наукові досягнення у дитячій нефрології доповідалися і друкувалися в працях міжнародних конгресів і симпозіумів (Париж, 1971; Дублін, 1975; Будапешт, 1978; Берлін, 1981; Прага, 1983, 1986; Хельсінки, 1985). Колектив кафедри багато уваги приділяв удосконаленню профілактичної, лікувальної та консультативної роботи в лікувально-профілактичних установах м. Вінниці і в районах області. Виконувалася організаційно-методична робота (кураторство районів, аналіз стаціонарно-поліклінічної допомоги, рецензування історій хвороб, клініко-анатомічні та науково-практичні конференції, семінарські заняття), лікувально-консультативна (планові обходи в дитячих відділеннях лікарень, консультативні прийоми в поліклініках, ургентні консультації по санітарній авіації, у реанімаційних відділеннях та пологових стаціонарах), а також робота по підвищенню кваліфікації лікарів, впровадженню досягнень науки в практику лікувальних установ, по підготовці методичних рекомендацій для лікарів, атестацію лікарів-педіатрів. Оригінальні розробки кафедри по удосконаленню лікувальних схем і комплексів по диспансеризації і реабілітації дітей з захворюваннями нирок і сечової системи, етапному лікуванні первинного гломерулонефриту одержали у свій час високу оцінку в практичній педіатрії на союзному і республіканському рівнях. У роботі практичних лікарів-педіатрів широко використовуються монографії та практичні рекомендації співробітників кафедри (практична нефрологія дитячого віку, патологія дітей раннього віку, філотерапія в педіатрії, діагностика та лікування невідкладних станів у педіатрії і ін.). Підручнику "Дитячі хвороби" присуджена Державна премія України (лауреат - проф. О.І.Гнатюк). Інтенсивно розвивалася і розширялася матеріальна база кафедри. Основною її базою є обласна клінічна багатопрофільна спеціалізована дитяча лікарня (450 ліжок). Для учбового процесу виділено достатньо кімнат, які оформлені за типом монотематичніх класів з сучасним оснащенням (діагностичні апарати, слайди, набори імунологічних та біохімічних досліджень, кодограми, учбові альбоми, виставки лікувальних препаратів, продукти дитячого харчування, предмети догляду за дитиною, набори ситуаційних задач, електрокардіограми і

рентгенограми).

На кафедрі систематично працює студентський науковий гурток, у складі якого 15-20 студентів. Кожного року успішно виконуються 7-10 наукових робіт, які заслуховуються на конференціях різних рівней. Науковим роботам студентів часто присуджуються призові місця. Співробітники кафедри О.І.Ізюмець, В.П.Попов, Л.А.Шангутова - колишні студенти-гуртківці кафедри. За роки існування кафедри студентами підготовлено 456 наукових праць. З них на вузівських конференціях доповідалися 323, на республіканських - 48.

Колектив кафедри взяв участь у насписанні підручника дитячих хвороб для студентів, підручника дитячих хвороб для лікарів-інтернів; видано 12 монографій, 23 учбово-методичних посібникіа і рекомендацій. Співробітники кафедри опублікували 782 наукових роботи, 36 інформаційних листів, отримано 99 посвідчень на рацпропозиції та авторські свідоцтва.

Колектив кафедри продовжує працювати над розробкою комплексної наукової проблеми "Стан здоров'я дитячого населення в умовах тривалої дії малих доз радіації". По цій проблемі планується підготовка кандидатських і докторських дисертацій. У наукову роботу залучені практичні лікарі Вінницької та Житомирської областей.

Найбільш суттєвими науковими досягненнями кафедри є розробка комплексних методів виходжування новонароджених дітей та розробки з дитячої нефрології. Кафедра на протязі багатьох років виконує роль лікувально-консультативного центру з дитячої нефрології на республіканському рівні.

ІСТОРІЯ КАФЕДРИ ДИТЯЧИХ ХВОРОБ ЛІКУВАЛЬНОГО ФАКУЛЬТЕТУ

Професор М.Б.Царюк

Кафедра дитячих хвороб організована у 1934 році. Завідуючим на протязі десяти років був проф. Б.П.Бруханський, а далі проф. А.А.Разумовський. У 1951-52 рр. кафедру очолював доц. С.А.Піотровська-Векслер, з 1952 по 1960 р. - доц. М.М.Красногорський. До 1962р завідуючими були доц. Е.М.Мечинська, а до 1964-65 рр. кафедру очолювали проф. О.І.Гнатюк, а далі (1965-66 рр.) доц. В.А.Чека-

нов. З 1966 р. до нинішнього часу кафедрою дитячих хвороб лікувального факультету завідує проф.М.Б.Царюк. На кафедрі двоє асистентів (В.Д.Придатко, Л.І.Лайко) з ученими ступенями кандидата медичних наук і чотири доценти (Н.Б.Рудковська, М.П.Ліпко, Л.М.Булат, В.П.Павлюк) Більше 10 років увесь викладацький склад має вчені ступені , проводиться робота по підготовці кадрів (резерву). У 1994 р. після завершення докторантури захистив дисертацію на ступінь доктора медичних наук доц. Л.М.Булат.

Головним науковим напрямком роботи кафедри є клініко-фізіологічні дослідження терморегуляції, біоенергетики та нервової системи при різних функціональних розладах та запальних захворюваннях у дітей. За допомогою сучасних методик розроблено діагностичну та лікувальну тактику при затяжному субфебрилітеті, невідкладна допомога хворим з гіпертермічним синдромом та фебрільними судомами. За цим матеріалом видано 5 методичних рекомендацій для лікарів-педіатрів; захищено 7 кандидатських дисертацій.

На кафедрі з науковою та диагностичною метою застосовуються методики дистанційної термографії за допомогою тепловізора "Факел". Розроблено діагностичні критерії багатьох захворювань. За час багаторічного співробітництва з лікувальними закладами Житомирської області тепловізійний метод упроваджено у ЦРЛ міста Народичі. Після аварії на Чорнобильській АЕС кафедрою проводилося діагностичне обстеження дітей, які зазнали радіаційного впливу. За цими матеріалами видано 2 методичні рекомендації, захищено кандидатську дисертацію практичним лікарем, ліквідатором аварії на Чорнобильській АЕС.

На протязі 7 років на кафедрі розроблено метод вивчення біоенергетичних реакцій за допомогою системи апаратів типу "Біон". Дослідження проводилися на дітях з різними захворюваннями, у тому числі тих, які зазнали радіаційного впливу. Показана доцільність використовування апарату "Біон" для діагностики та лікування. Отримані авторські свідоцтва на винаходи, 4 позитивних рішення на заявки про винаходи.

Навчальний процес усі роки здійснюється у відповідності до програми по дитячим хворобам, проводиться із студентами 5 та 6 курсу. Методична робота організована на підставі тісного співробітництва з опорною кафедрою, призначеною МОЗ України. Постійно складаються і удосоналюються методичні матеріали у відповідності до вимог МОЗ

України та навчальної частини інституту. Складено методичні розробки для викладачів по проведенню практичних занять, для студентів - по підготовці до заняття та по самостійні роботі з усіх тем предмету.

На весь курс навчання по темам занять розроблені тести контролю та самоконтролю знань-умінь, ситуаційні задачі з еталонами відповідей. Для навчального процесу на кафедрі освоюється комп'ютер. Створена комп'ютерна навчальна програма на тему: "Клінічна дистанційна термографія", яка вміщує більш 50 кольорових термограм з описом. Кафедра має банк тестових запитань та відповідей для створення контрольних програм. В навчальному процесі студенти мали змогу ознайомитись з новою апаратурою і методами дослідження (тепловізор "Біон", електроенцефалограф, тромбеластограф, 8-канальний поліграф, автоматичний аналізатор вивчення морфологічного складу крові та ін.) Викладачі керують виробничою практикою, підготовкою інтернів педіатрів.

Співробітники кафедри на базі лікувально-профілактичної установи (Друга клінічна лікарня) проводять значну роботу. Чверть хворих за рік обстежуються викладачами в стаціонарних відділеннях. Два рази на тиждень у відділеннях роблять обходи професор та доценти. Важко хворі оглядаються за вимогами у будь-який день та час цілодобово. Консультуються діти не тільки у відділеннях стаціонару, а також у поліклініці всіма співробітниками кафедри згідно з окремим графіком. Консультуються діти в інших лікувальних закладах м.Вінниці (3 міська та залізнича лікарні - дитячі відділення) Консультативна робота проводиться в районах Вінницької області по санітарні авіації. Працівники кафедри беруть участь у різних формах удосконалення і втілення нового в діагностичній та лікувальній справі, експертних оцінках різних показників роботи базової установи.

Кафедра на протязі 10 років надавала допомогу Житомирській області, особливо в роки після аварії на ЧАЕС; проводила огляди дітей.

Викладачі виїздили в плановому порядку в райони області, особливо в Народицький. В цьому районі вперше співробітниками кафедри втілено тепловізійне обстеження потерпілих від аварії дітей. По Чорнобильській тематиці написано та втілено в лікувальну роботу 2 методичні рекомендації: "Паталогія центральної нервової системи і вегетативних функцій у дітей,які зазнали радіаційного впливу", "Тепловизионный скрининг у детей, подвергшигся радиационному воздействию".

На кафедрі працює науковий студентський гурток, де розробляються питання співзвучні з науковою тематикою кафедри. Кожен рік на підсумкову студенську інститутську конференцію подається одна доповідь. Неодноразово роботи гуртківці кафедри посідали призові місця. Викладачі кафедри доц. М.Р.Ліпко, Л.М.Булат, асистент Т.В.Капітан - колишні гуртківці, які починали наукову роботу в студенські роки і завершили на практичній роботі.

З молодими вченими завідуючий кафедрою проводить залікові співбесіди з вузлових питань педіатрії. Вони знайомляться з сучасною апаратурою, новими методами діагностики та лікування, відвідують лекції завідуючого кафедрою, практичні заняття досвідчених викладачів, беруть участь в обходах та розборах хворих.

За останні 10 років співробітники кафедри видали 3 монографії, 280 наукових статей.

В майбутньому кафедра може вести педагогічну, наукову і лікувальну роботу з різних програма педіатрії. Це стало можливим завдяки успішному рішенню проблеми підготовки кадрів.

ІСТОРІЯ КАФЕДРИ ПЕДІАТРІЇ ФАКУЛЬТЕТУ УДОСКОНАЛЕННЯ ЛІКАРІВ.

Професор Н.С.Грешило

Кафедру педіатрії ФУЛ організовано в серпні 1979 року на базі Хмельницької обласної дитячої лікарні, в структурі якої є 8 спеціалізованих відділень (реанімаційне, кардіоревматологічне, пульмонологічне, нефрологічне, гастроентерологічне, ендокринологічне,гематологічне, поліклінічне). В останні роки для навчання лікарів-курсантів та інтернів використовуються бази Хмельницької міської дитячої та міської інфекційної лікарень.

На протязі перших 4 років кафедрою завідував доцент М.С.Пушкар, у період з 1983 по 1993 рік - професор М.С.Грешило, з жовтня 1993 року кафедру очолює д.м.н. О.К.Каблукова.

В період організації та становлення на кафедрі працювали доцент В.В.Куценко (1979-1982 рр.), асистент к.м.н. М.М.Тарасюк (1979-1981 рр.), асистент В.М.Кононенко (1979-1982 рр.). В наступні роки на кафедрі викладали доцент Г.А.Картиш (1982-1987 рр.) та

асистент О.М.Ковалевська. В останній час на кафедрі трудяться доценти А.В.Філик та О.С.Зима, асистенти Л.В.Пипа і В.М.Кононенко. Навчальний процес та наукова робота викладачів кафедри здійснюється ща допомогою старшого лаборанта П.П.Шматко, лаборантів О.В.Мазур та С.Ю.Величко.

За час існування кафедри на курсах удосконалення лікарів пройшли підготовку 1740 педіатрів, переважно сільських районів Хмельницької, Вінницької, Чернівецької, Полтавської, Кіровоградської,Сумської та інших областей України. Крім того, в клінічній ординатурі підготовлено 18 лікарів для роботи в обласних та міських дитячих лікувально-профілактичних закладах.

Викладачами кафедри виконується велика учбово-методична робота по оптимізації навчального процесу, розробці та впровадженню в практику нових дидактичних підходів, які опубліковані в журналі "Вестник высшей школы" 7 за 1988 рік. Протягом останніх років співробітниками кафедри докладено багато зусиль для створення програм, учбового плану та методичних розробок для навчання майбутніх педіатрів у двохрічній очно-заочній інтернатурі.

На кафедрі розроблено принципово нові форми та методи удосконалення навчального процесу, які дозволили значно підвищити виживання знань курсантів та інтернів. У навчанні широко використовуються предметно-схематичне моделювання хвороб, синдромальний принцип викладання клініки, виділення діагностичних критеріїв різного рівня, створення лікувальних та реабілітаційних алгоритмів, визначення конкретних матеріалів для впровадження в практику охорони здоров'я.

Співробітники кафедри виконали ряд важливих для практичної охорони здоров'я проблемних, ініціативних та пошукових наукових тем, на основі цих матеріалів опубліковано 98 статей, видано 4 монографії, 26 методичних рекомендацій та інформаційних листів, захищено 5 кандидатських дисертацій.

Співробітники кафедри брали участь у роботі Міжнародного конгресу дитячих лікарів (м. Варна, 1979 р.) та Міжнародного симпозіуму (м.Київ, 1989р.), неодноразово були делегатами республіканських та всесоюзних з'їздів педіатрів, виступали з доповідями з актуальних питань педіатрії на багаточисленних науково-практичних конференціях.

Кафедра постійно виконує сумісну роботу з органами практичної охорони здоров'я Хмельницької та Вінницької областей (консультативну, лікувальну, методичну та організаціну). За 15 років існування

кафедри впроваджено в практику охорони здоров'я 86 рацпропозицій та нових розробок з діагностики, лікування та реабілітації дітей.

Разом з Хмельницьким управлінням охорони здоров'я кафедрою проводиться важлива робота по підвищенню кваліфікації педіатрів та терапевтів сільських дитячих лікарень, які обслуговують дитяче населення області. Наслідком цієї роботи є низькі показники смертності немовлят та поліпшення її причинної структури, скорочення лікарняної летальності та смертності дітей на дому.

В останній час кафедра проводить підготовку до переходу на інтенсивне навчання лікарів-курсантів та інтернів педіатричного профілю з урахуванням перебудови охорони материнства та дитинства. Впроваджується комп'ютерне та проблемне навчання. Використовується атестаційні програми, удосконалюється технологія лекцій, практичних занять та семінарів.

КАФЕДРА ДИТЯЧИХ ІНФЕКЦІЙНИХ ХВОРОБ

Професор Кириленко В.А.

До 1965 р. дитячі інфекційні хвороби студенти вивчали на кафедрі педіатрії. У з'язку з відкриттям в 1965 р. педіатричного факультету був організований окремий курс дитячих інфекційних хвороб, яким завідувала доц.М.П.Дергільова. В 1971 р. курс перетворено на кафедру /зав.- проф.Д.Ф.Кириченко/, далі з 1983 по 1989 р. знов був курс, послідовно очолюваний доц.М.П.Дергільовою та доц.О.К.Каблуковою. В 1989 р. відкрита кафедра, на завідування якою обрано проф.В.А.Кириленка. На кафедрі шість викладачів. Крім завідуючого, проф. В.В.Гавура, к.м.н.В.Ф.Южаніна, асистенти Р.П.Валькова, І.І.Незгода.

Базою кафедри є дитяча міська клінічна інфекційна лікарня, яка складається з приймально-діагностичного відділення,відділень респіраторних, кишкових інфекцій, вірусних гепатитів та інтенсивної терапії. Лікарня та кафедра фактично виконують функції обласного лікувально-діагностичного цетру, у якому щорічно отримують допомогу майже 3000 хворих дітей міста та області. В клініці проходять підвищення кваліфікації лікарі міських та районних лікарень, проводяться семінари, клініко-анатомічні конференції. Співробітники кафедри очолюють спеці-

алізовану допомогу, ведуть консультативну роботу, беруть участь в атестації лікарів, виконують експертні завдання МОЗ України. Запровадження більш досконалих методів обстеження та лікування хворих позначилося на знижчені летальності з 1.7% в 1965 р. до 0.4% в 1993 р.

На кафедрі навчаються студенти V курсу, субординатори, інтерни та клінічні ординатори педіатричного факультету , іноземці-субординатори лікувального факультету. Основна форма навчання полягає в клініко-епідеміологічному обстеженні хворих, цілеспрямованому призначенні лікувальних та профілактичних заходів. Одночасно застосовуються методи програмованого навчання та контролю, тестові завдання, наочні матеріали у вигляді таблиць, слайдів, учбових фільмів, біопрепаратів /вакцин, сироваток та інш./. На лекціях головна увага приділяється питанням стратегії та тактики боротьби з інфекційними хворобами, поглибленому вивченню етіології, патогенезу, клініки, діагностики, лікування і профілактики найбільш поширених методичної етики та деонтології, свідомому ставленню молодих спеціалістів до своїх професійних та громадянських обов,язків.

Слід відзначити, що студентська молодь виявляє значний інтерес до предмету. На кафедрі працює студентський науковий гурток, члени якого регулярно виступають з підсумковими доповідями на вузівських та міжвузівських конференціях.

Наукова тематика кафедри спрямована на практичне вирішення проблем інфектології, зокрема гострих інфекційних захворювань у дітей. Про це свідчать теми планових праць та дисертацій, присвячених вивченню кишкових і респіраторних інфекцій, вірусних гепатитів. Так, на протязі 1967-1980 років проф.Д.Ф.Кириченко, проф.М.С.Грешило, доц.М.П.Дергільова, доц.О.К.Каблукова, асистенти С.П.Чеканова, М.Б.Миронюк-Коваль, Р.П.Валькова вивчали перебіг шлунково-кишкових інфекцій. На основі отриманих даних запропоновано удосконалені методи обстеження, лікування та профілактики. Захищено докторські дисертації Д.Ф.Кириченко "Епідеміологічні та клінічні спостереження за холерою в Афганістані", М.С.Грешило "Сальмонельози у дітей та дорослих" /1973/. Наукові інтереси проф.В.А.Кириленка, д.м.н.В.В.Гавури, к.м.н.В.Ф.Рудинського, к.м.н.П.П.Іванова були зосереджені на проблемі вірусних гепатитів . Вони відображені в темах дисертацій: кандидатської В.Ф.Рудинського "Клініко-патогенетичні особливоств вірусного гепатиту А у хворих з персистуючим носійством НВ-антигену" /1987/, докторських В.А.Кириленка "Клініко-епідеміоло-

гічні аспекти посттрансфузійного вірусного гепатиту В" /1987/, В.В.Гавури "Специфічна сенсибілізація та аутоімунні процеси в патогенезі і клініці важких та затяжних форм вірусного гепатиту В" /1991/, а також в монографії В.А.Кириленка "Посттрансфузійний вірусний гепатит" /Київ, Здоров'я, 1981. -111 с./.

Не залишалися поза увагою респіраторні інфекції. Їм присвячена кандидатська дисертація В.М.Южаніної "Антибіотикотерапія гострих пневмоній при грипі та інших гострих інфекціях" /1989/, докторська дисертація О.К.Каблукової "Зміни клітинних мембран при неускладнених та ускладених респіраторних вірусних захворюваннях у дітей та ефективність препаратів мембраностабілізуючої дії" /1991/.

Співробітниками кафедри опубліковані методичні рекомендації, інформаційні листи, статті, присвячені методам лікування та профілактики дифтерії, менінгококової інфекції, вірусних гепатитів, кишкових інфекцій. При взаємодії з іншими кафедрами, науковими підрозділами інституту та практичними органами охорони здоров'я в медичну практику запроваджено функціональні та вірусологічні обстеження хворих вірусними гепатитами, ентеровірусними захворюваннями, епідемічним гастроентеритом, парагрипом. Для боротьби з токсикозами різного походження широко використовується ентерополісорб, запропонований кафедрою біологічної та загальної хімії /зав.каф. проф. М.Б.Луцюк/. Застосовується протимікробний препарат декаметоксин, розроблений на кафедрі мікробіології /зав.каф.проф.Г.К.Палій/. Зокрема, цей препарат призначається для лікування дифтерійної інфекції. Разом з Центральною науково-дослідною лабораторією /проф. Б.Й.Коган/ започатковано вивчення генетичних маркерів при стенозуючому ларинготрахеїті з метою удосконалення лікувальної тактики та профілактичних заходів. Цій тематиці присвячена кандидатська дисертація ас.І.І.Незгоди. В перспективі розробка генетичних критеріїв сприятиме своєчасному попередженню небажаних наслідків інфекційних захворювань у дітей.

Світова тенденція до зростання кількості захворювань, змін в їх перебігу, поява нових невивчених форм інфекцій обумовлює необхідність удосконалення навчального процесу та глибокого засвоєння предмету майбутніми лікарями.

КАФЕДРА ХІРУРГІЇ ТА ОРТОПЕДІЇ ДИТЯЧОГО ВІКУ

Професор Ю.П. Кукуруза

В 1960 р. на базі Вінницької обласної клінічної лікарні ім. М.І. Пирогова відкрито відділення дитячої хірургії на 40 ліжок. Першим завідуючим відділення була призначена хірург-фронтовик Клавдія Степанівна Білецька, яка працювала асистентом госпітальної хірургічної клініки. Лікарем ортопедом-травматологом був Анатолій Никифорович Кедик (1921-1989). В 1966 р. на базі цього відділення організовано курс дитячої хірургії, який очолив доцент Юрій Петрович Кукуруза, а лікар А.Н. Кедик переведений асистентом. В 1969 р. асистентами прийняті лікарі Олександр Володимирович Левківський (1935-1994) та Іван Григорович Назаренко, а в 1972 р. - Юрій Миколайович Коцюбинський (1939-1993). В 1976 році на базі доцентського курсу організована самостійна кафедра. В зв"язку з поступовим розширенням програми новими співробітниками кафедри були вибрані лікарі Володимир Анатолійович Навроцький, Євген Євгенович Лойко, Микола Миколайович Ситник, Володимир Олександрович Швець, Анатолій Федорович Вронський, Володимир Олександрович Фіщенко, Олександр Олександрович Фомін, Анатолій Іванович Стародуб. Завідуючому кафедрою д.м.н. Ю.П. Кукурузі присвоєно звання професора, кандидатам медичних наук А.Н. Кедику, О.В. Левківському, І.Г. Назаренку, В.О. Швецю, Є.Є. Лойку, В.О. Фіщенку - звання доцентів.

З невеликого відділення в лікарні ім. М.І. Пирогова, в якому оперувались і лікувались діти всіх профілів, клініка поступово виросла до 187 ліжок в обласній дитячій лікарні, де створені відділення гнійної та чистої хірургії, ортопедії та травматології, торакопульмонологічне, реанімаційне. Кожен викладач кафедри має окрему учбову кімнату. Всі кімнати забезпечені наборами учбових таблиць, слайдів, рентгенограм, технікою для їх демонстрації.

Оформлені чотири монотематичних класи: урологія, ортопедія і травматологія, хірургія новонароджених, пульмонологія. Створена кафедральна лабораторія по вивченню проблем хірургічної інфекції. Функціонує кабінет діагностичного теплобачення, ендоскопії, УЗД. Створено відмінний лекційний зал. Застосовується ЕОМ для контролю знань і навчання. Впроваджено ЕОМ в учбовий процес, відповідно до сучасних

вимог перероблено методичні вказівки.

Науковим напрямом кафедри є гнійна хірургічна інфекція. По розділу "Гематогенний остеомієліт у дітей" захищена одна докторська дисертація (проф. Ю.П. Кукуруза), дві кандидатські (доц. О.В. Левківський, ас. В.В. Погорілий), готується до захисту кандидатська дисертація ас. М.М. Ситником. По гнійно-септичних захворюваннях різної локалізації, в тому числі у новонароджених, захищені кандидатські дисертації доц. І.Г. Назаренко, ас. В.А. Навроцьким. Особливості гнійно-деструктивної пневмонії у дітей - тема кандидатської дисертації Є.Є. Лойко. Асистент А.І. Стародуб, старший лаборант В.С. Коноплицький, аспірант-сірієць Алі Важих працюють над кандидатськими дисертаціями по вивченню синдрому ендогенної інтоксикації у дітей з гнійно-запальними захворюваннями, лікар-хірург Г.А. Бойко вивчає особливості тонко-товстокишкового анастомозу у дітей.

Студентський науковий гурток кафедри неодноразово відзначався як кращий в інституті. Роботи студентів кожен рік доповідались на Всесоюзних конференціях, публікувались у вигляді тез. Співробітники кафедри Є.Є. Лойко, М.М. Ситник, О.О. Фомін, В.В. Погорілий - в минулому активні гуртківці.

За час роботи клініки дитячої хірургії її співробітниками захищено дві докторські та сім кандидатських дисертацій. Працюють над докторськими дисертаціями три співробітники (Є.Є. Лойко, О.О. Фомін, В.В. Погорілий). В клініці дитячої хірургії м. Вінниці проводиться підготовка науково-педагогічних працівників та практичних дитячих хірургів. Навчання дитячих хірургів для практичної охорони здоров'я здійснюється вже на протязі 18 років. За ці роки підготовлено більше 100 спеціалістів.

Співробітниками опубліковано дві монографії: "Клиника и лечение пилоростеноза у новорожденных и грудных детей". Киев, 1976 (Ю.П. Кукуруза, Н.Б. Ситковский), "Консервативное лечение остеохондроза позвоночника". К.:"Здоров'я", 1989 (В.А. Швец, В.А. Фищенко и др.), Методрекомендації по гематогенному остеомієліту (Ю.П. Кукуруза), отримано затвердження двох винаходів (Ю.П. Кукуруза, Є.Є. Лойко).

Співробітники кафедри здійснюють контроль над диспансеризацією і оздоровленням дітей з хірургічною патологією по всій області, надають найбільш складну оперативну та консультативну допомогу. Для покращення підготовки загальних хірургів ЦРБ з питань

дитячої хірургії в області створена і працює секція дитячих хірургів під керівництвом позаштатного обласного дитячого хірурга проф. Ю.П. Кукурузи.

В конференціях та симпозіумах з міжнародною участю працювали проф. Ю.П. Кукуруза, доц. Є.Є. Лойко, ас. М.М. Ситник.

КАФЕДРИ ВУЗЬКИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ДІЯЛЬНОСТІ КАФЕДРИ НЕРВОВИХ ХВОРОБ З КУРСОМ НЕЙРОХІРУРГІЇ ТА КАФЕДРИ НЕВРОЛОГІЇ ФАКУЛЬТЕТУ УДОСКОНАЛЕННЯ ЛІКАРІВ

Професор В.Д. Білик, доцент А.Г. Корнійчук

Кафедра нервових хвороб з курсом нейрохірургії та кафедра невропатології ФУЛ розташовані на базі однієї з найстаріших на Україні лікарень - обласної психіатричної лікарні ім. акад. О.І. Ющенка, котрій у 1997 році виповниться 100 років. Кафедра нервових хвороб була створена в 1935 році, очолив її професор В.Л. Бедер. Науковим напрямком кафедри було вивчення семіології уражень нервової системи, зокрема, патологічних рефлексів. У період Великої Вітчизняної війни під час окупації м. Вінниці фашистськими військами діяльність кафедри була припинена. Після звільненя міста від окупантів діяльність кафедри відновлена. В 1947 році кафедру нервових хвороб очолив доктор медичних наук П.М. Альперович. Асистентами на той час працювали О.П. Барабаш, А.І. Забара, Р.Я. Мамичев, В.Б. Поліщук. В наступні роки асистенський склад кафедри змінився. На іншу роботу перейши Р.Я. Мамичев та В.Б. Поліщук. В 1951 році раптово помер А.І. Забара. На посаду асистентів були зараховані В.Д. Білик (1951 р.) та Я.В. Пішель (1954 р.). В подальші роки на кафедрі також працювали асистент З.М. Пшенична (1959-1966 рр.) і доцент з курсу нейрохірургії Ю.І. Коп"яківський (1963-1965 рр.). В 60-70 роки, в зв'язку із збільшенням набору студентів, відкриттям педіатричного факультету та факультету удосконалення лікарів, на кафедру прийшли нові викладачі:

після закінчення клінічної ординатури та аспірантури - А.І. Демчук (1966 р.), А.Г. Корнійчук (1966 р.), Т.І. Петрова (1967 р.), Г.О. Старинець (1975 р.), практичні лікарі Я.І. Пшук (1971 р.), В.І. Бурля (1973 р.), С.П. Московко (1979 р.). Доцент Я.В. Пішель в 1967 році наказом по Міністерству охорони здоров'я України був призначений директором Харківського науково-дослідного інституту неврології та психіатрії ім. Протопопова.

В 1962-63 роках при кафедрі були створені нові доцентські курси - з дитячої неврології (доц. Я.В. Пішель) та нейрохірургії (доц. Ю.І. Коп'яківський). Лекції з медичної генетики читаються з 1968 року. Спочатку їх читав доц. В.Д. Білик, а з 1975 р. - доц. А.І. Демчук. В 1979 р. при кафедрі був створений доцентський курс з неврології і рефлекосотерапії для лікарів-курсантів факультету удосконалення лікарів (ФУЛ). Очолив цей курс доц. А.Г. Корнійчук, викладачами стали доц. Г.О. Старинець (зам. декана ФУЛ) та асистент О.П. Коваль. В 1986 р. на базі цього доцентського курсу була відкрита нова кафедра - невропатології з рефлексотерапією ФУЛ. Завідуючим кафедрою по конкурсу був обраний доц. А.Г. Корнійчук, викладачами кафедри працюють доц. Г.О. Старинець, доц. О.В. Желіба, асистенти: к.м.н. В.Д. Кириченко, О.П. Коваль, О.М. Бородій. У даний час на кафедрі проходять теоретичну підготовку лікарі-інтерни та передатестаційну підготовку лікарі-невропатологи з різих областей України. З 1979 року первинну спеціалізацію з рефлексотерапії проходили практичні лікарі.

Як згадувалося вище, кафедру нервових хвороб в 1947 році очолив професор Павло Маркович Альперович. В 1977 р. проф. П.М. Альперович в зв'язку з переходом на пенсію був переведений на посаду наукового консультанта кафедри. На цій посаді він працював до 1988 року. Тепер Павло Маркович на заслуженому відпочинку. Завідуючим кафедрою в 1977 р. по сумісництву був обраний професо В.Д. Білик, який з 1971 по 1974 р. працював проректором по навчальній частині, а з 1974 по 1988 рік - рекором інституту В даний час у складі кафедри нервових хвороб з курсом нейрохірургії є сім викладачів: завідуючий кафедрою - заслужений працівник вищої школи України, Лауреат державної премії України, доктор медичних наук, професор В.Д. Білик, завідуючий учбовою частиною кафедри доцент А.І. Демчук, доцент по курсу дитячої невології Я.І. Пшук, доцент по курсу нейохірургії В.І. Бурля, асистенти: кандидати медичних наук Т.І. Петрова, С.П. Московко, В.М. Ольхов. На кафедрі працюють два старших лаборанти, два

лаборанти, препаратор. Проходять навчання клінічний ординатор та заочний аспірант.

В перші післявоєнні роки кафедра була розміщена на базі єдиного на той час неврологічного відділення на 40 ліжок, що входило до складу обласної психіатричної лікарні ім. О.І. Ющенка. В 50-60 роках в лікарні ім. О.І. Ющенка клінічна база кафедри значно розширилася. Неврологічне відділення для дорослих збільшилося до 65 ліжок (завідуючі відділенням П.М. Крамен, М.В.Файнгольд, Ю.М. Бородій). В 1959 році було відкрито нейрохірургічне відділення на 50 ліжок (завідуючі відділенням Л.С. Ярославський, В.М. Ольхов), а через три роки в 1962 р., вступило до ладу дитяче неврологічне відділеня на 50 ліжок (завідуючі відділенням М.З. Костовецький), Н.М. Штатько, В.Д. Кириченко. В 1988 році на базі лікарні ім. О.І. Ющенка відкрито відділення гострої судинної мозкової патології, яке також входить до комплексу клінічних відділень кафедри. Розширилася і лабораторна база кафедри. Поряд з клінічною лабораторією з 1958 року функціонує електрофізіологічна лабораторія, в котрій виконуються такі дослідження як електроенцефалографія, електроміографія, ехоендцефалографія, реоенцефалографія. При нейрохірургічному відділені є рентгенкабінет, обладнаний сучасною апаратурою, яка дозволяє виконувати якісні ангіографічні та інші контрастні методи дослідження. В 1993 р. відкрито кабінет комп'ютерної томографії. На базі дитячого неврологічного відділення створена міжкафедральна лабораторія комп'ютерної техніки. Встановлено три комп'ютери системи IBM, які використовуються в навчальному процесі та в наукових дослідженнях.

Головним напрямком діяльності кафедр є організація та проведення навчального процесу зі студентами, інтернами, курсантами. Кафедра нервових хвороб з курсом нейрохірургії має 6 добре обладнаних учбових кімнат. На кафедрі неврології ФУЛ є три учбових кімнати, лекційна аудиторія. За роки існування кафедр створені всі необхідні навчально-методичні розробки для викладачів та студентів, виготовлена велика кількість таблиць, слайдів, придбані навчальні кінофільми. Лекції та практичні заняття супроводжуються демонстрацією хворих. Виправдовує себе запроваджена в останні роки така форма самостійної роботи студентів як "мікрокурація". Студент-куратор на протязі двох академічних годин повинен обстежити неврологічний стан хворого, заповнити карту обстеження, поставити топічний діагноз, здати діагностичну карту для перевірки асистенту. 1986 році на базі

Вінницького медичного інститут при активній участі співробітників кафедри була проведена Всесоюзна навчально-методична конференція завідуючих кафедрами нервових хвороб та нейрохірургії, присвячена викладанню в медичних інститутах нервових хвороб, нейрохірургії та медичної генетики. В конференції брали участь видатні неврологи, керував роботою конференції академік Л.О. Бадалян.

Належна увага на кафедрах приділяється науково-дослідній роботі. В післявоєнні роки визначились слідуючі напрямки наукових досліджень: 1) нейроінфекції, їх наслідки; 2) нейроонкологія; 3) захворювання периферичної нервової системи; 4) екстрапірамідні гіперкінетичні синдроми. За післявоєнні роки співробітниками кафедри та клініки надруковано в журналах та збірниках більше 350 наукових робіт, видано 6 збірників наукових праць, 5 методичних рекомендацій. На кафедрах виконано та захищено 2 докторські та 17 кандидатських дисертацій, з них докторські та 13 кандидатських дисертацій виконані під керівництвом професора П.М. Альперовича. У даний час колективи обох кафедр працюють над темою "Клініко-епідеміологічна характеристика захворювань екстрапірамідної системи у Вінницькій області України". В напрямку цієї тематики виконуються докторська (доц. А.Г. Корнійчук) та кандидатська (аспірант С.Н. Саліхова), дисертації, виконана та захищена одна кандидатська дисертація іноземним громадянином Іссамом Муавадом (керівник - доц. А.Г. Корнійчук). Співробітники кафедри нервових хвороб з курсом нейрохірургії брали також участь у виконанні господарсько-договірної тематики. Вивчався стан здоров'я робітників легкої (доц А.І. Демчук) та хімічної (доц. Я.І. Пшук) промисловості. Розроблені з участю співробітників кафедри (асистенти С.П. Московко, Т.І. Петрова, доц. В.І. Бурля) моделі комп'ютерної кардіоаналізатора та електроенцефалографа експонувалися на міжнародних виставках.

При кафедрі нервових хвороб функціонує студентський науковий гурток. Члени гуртка виступають з доповідями на його засіданнях, студентських наукових конференціях. Схвальні відгуки серед студентів отримали об'єднані засідання наукових гуртків кафедр нормальної фізіології та нервових хвороб. Кафедра нервових хвороб з курсом нейрохірургії та кафедра неврології ФУЛ беруть активну участь у роботі наукового товариства невропатологів, психіатрів та наркологів. Професор В.Д. Білик є головою Правління обласного наукового товариства невропатологів, психіатрів та неркологів, входить до складу президії Правлін-

ня наукового товариства невропатологів, психіатрів та наркологів України. В 1984 р. в м. Вінниці відбувся VII з'їзд невропатологів, психіатрів та наркологів України. Всі співробітники кафедр брали активну участь у підготовці та проведенні з'їзду. Професори П.М. Альперович, В.Д. Білик, доц. А.Г. Корнійчук, канд. меднаук Т.І.Петрова увійшли до складу редакційної колегії по виданню наукових праць з'їзду.

Професорсько-викладацький склад обох кафедр багато уваги приділяє лікувально-профілактичній роботі. В усіх базових клінічних відділеннях ця робота проводиться у відповідності до вимог "Положення про клінічну лікарню". Поряд з цим професорсько-викладацький склад кафедри надає консультативну допомогу всім лікувальним установам міста та області, вилітає для надання термінової та невідкладної допомоги хворим в райони області по лінії санітарної авіації. Доценти А.І. Демчук, Я.І. Пшук в 1989-1991 роках працювали у складі комплексних бригад по обстеженню дітей у Коростенському, Народичському, Лугинському районах Житомирської області. Завідуючі кафедрами, доценти беруть участь в атестації лікарів-невропатологів, нейрохірургів, психіатрів. Щорічно проводяться науково-практичні конференції, присвячені сучасним поблемам неврології.

Подальші перспективи своєї роботи колективи обох кафер вбачають у поглибленому вивченні структури неврологічної захворюваності серед населення області, поглибленні методичного рівня науково-дослідної роботи. Поряд з цим головним завданням залишається удосконалення учбово-методичної роботи, підготовка лікарів загальної практики з необхідним рівнем неврологічних умінь та навичок.

ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ КАФЕДРИ ПСИХІАТРІЇ ТА МЕДИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

Професор Г.А. Вієвська, доцент В.Є. Бузанова

Створену в 1935 році кафедру очолював професор А.К. Судомир, який багато працював над проблемами судової психіатрії. Докторська дисертація А.К. Судомира "Про стимуляцію психічних захворювань" добре відома широкому загалу психіатрів та судових лікарів.

З 1944 року кафедрою завідував доцент О.О. Зайцев. У цей час

кафедра працювала, головним чином, над проблемою шизофренії.

В 1960-1962 роках завідуючим кафедрою було призначено доцента Б.В. Шарова. З 1955 по 1959 р. та з 1963 по 1971 р. кафедру очолював професор І.А. Мізрухін. З 1972 року кафедру очолювала професор Г.А. Вієвська, а у 1985 році завідуючою кафедрою було обрано доцента В.Є. Бузанову.

Основним напрямком наукової роботи кафедри, за часіва завідування професора І.А. Мізрухіна, була проблема гериатричної психіатрії. Розроблялися питання клініки, перебігу та лікування атеросклеротичних, пресенильних психозів, а також особливості клініки окремих психічних захворювань у похилому віці. В період з 1972 до 1985 рік під керівництвом професора Г.А. Вієвської на кафедрі розглядалися питання особливостей перебігу алкоголізму в умовах контакту з пестицидами у сільських мешканців та клініки алкогольних психозів у цих хворих. Сьогодення висуває нову актуальну проблему щодо застосування ентеросорбентів у лікуванні психічно хворих, над якою і працює нині кафедра.

Кафедрою регулярно проводилися сесії та конфренції, серед них перша в Союзі наукова сесія з аміназинотерапії психічних захворювань. В 1965 році за участю співробітників кафедри було проведено наукову сесію інституту геронтології АМН СРСР та Вінницького медичного інституту. Всього за час роботи кафедри психіатрії було опубліковано більше як 500 наукових робіт. Лише за повоєнні роки співробітниками кафедри було захищено 2 докторські та 6 кандидатських дисертацій, 3 чоловіки закінчили аспірантуру. Сьогодні на кафедрі працюють професор, доцент, 4 кандидати наук. Асистенти С.В. Головенко і Н.Г. Пшук завершують роботу над докторськими дисертаціями.

Для роботи кафедра обладнана навчальними кімнатами, конференцзалом, має біохімічну, електроенцефалографічну та експериментально-психологічну лабораторії. Як клінічну базу кафедра використовує чоловіче відділення на 100 місць та для потреб наукової і навчальної роботи має можливість користуватися послугами всіх відділень лікарні. На кафедрі працює студентський науковий гурток з проблем психатрії та медичної психології.

З метою оптимізації навчального процесу кафедра поліпшує якість лекційного процесу за рахунок впровадження проблемних лекцій з питань алкоголізму, наркоманії, токсикоманії, ендогенних психозів, граничних захворювань. Співробітниками кафедри підготовлено

методичний посібник з психіатрії та термінологічний словник українською мовою; складено словник психіатричних термінів дя студентів-іноземців англійською мовою.

Сьогодні у вищій медичній школі утвердився принцип підготовки лікаря широкого профілю. Складаючи програму з психіатрії для лікарів загального профілю, кафедра виходить з того, що лікарі у своїй практичній діяльності повинні уміти відрізняти стан психічного здоров'я від стану психічного захворюавння; відрізняти психотичні і граничні порушення; діагностувати та лікувати соматогенно обумовлені психічні розлади; надавати допомогу при невідкладних станах у психіатрії; чітко визначати в психічному стані хворого ознаки соціальної небезпеки та уміти застосовувати до таких хворих медично вірні та юридично законні заходи.

Час знаходить нові аргументи на користь того, що психіатрія і медична психологія піднімають загальномедичне мислення лікаря до рівня індивідуально-особистісного розуміння хворого. Значимість психіатраї серед інших медичних галузей визначається великою розповсюдженністю психічних захворювань у сучасному світі, а також тим, що ряд проблем, які раніше були у компетенції психіатрів, сьогодні набули соціально-медичного значення.

На даний момент перебудова навчально-виховного процесу у вищій медичній школі напряму пов'язана з усуненням стереотипів щодо викладання всіх навчальних предметів. Необхідно створювати нові навчальні плани і програми, які б забезпечували цілісну, інтегративну систему підготовки майбутнього лікаря, де психіатрія і медична психологія посядуть відповідне місце. З точки зору успішності засвоєння предмета, безумовно, доцільнише було б спланувати і перенести викладання психіатрії і медичної психології студентами 5 курсу.

Колектив кафедри постійно вдосконалює форми і методи роботи психіатричних закладів Вінницької області; надає допомогу лікувальним закладам Хмельницької області. Стосунки психіатрії та лікарні ім. академіка О.І. Ющенка, як базового закладу охорони здоров'я, регламентуються відповідним договором з метою забезпечення сучасного рівня організації психіатричної допомоги населенню Вінницької області.

Кафедрою організовуються і проводяться спільні науково-практичні конференції з актуальних питань психіатрії для психіатрів Вінницької і Хмельницької областей; здійснюється консультативна робота у відділеннях міста та області; ведеться пошук найбільш ефективних

методів лікування хворих і впровадження їх у практику роботи психіатричних закладів Вінницької області.

ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ КАФЕДРИ НАРКОЛОГІЇ, ПСИХІАТРІЇ ТА ПСИХОТЕРАПІЇ ФАКУЛЬТЕТУ УДОСКОНАЛЕННЯ ЛІКАРІВ

Доцент Н.С. Марковська

На кафедрі наркології, психіатрії та психотерапії ФУЛ працюють: завідуюча кафедрою доцент Н.С. Марковська, д.м.н. А.А. Гунько, к.м.н. О.О. Древицька, к.м.н. М.С. Гнатишин, асистенти Л.Ф. Слободянюк, М.І. Тонкаль.

Навчальний процес здійснюється згідно з уніфікованою програмою післядипломного навчання лікарів. На кафедрі проводяться 3 різних цикли тематичного удосконалення. Цикл "Вибрані питання психіатрії" - 2 місяці, "Психотерапія" - 1,5 місяця і "Профілактика, лікування алкоголізму, нарко- і токсикоманій" - 2 місяці.

На базі кафедри проходять передатестаційні курси лікарі України з психіатрії, наркології та психотерапії. Кафедра є базою для проходження інтернатури з психіатрії. Практичні і семінарські заняття проводяться відповідно до учбового плану. З кожного циклу маються методичні розробки як по лекційному циклу, так і з практичних та семінарських занять, які перед заняттям вивішуються на стенд. Кожного дня зранку читаються лекції за учбовим планом.

Співробітниками кафедри видані 15 методичних розробок, впроваджених на республіканському рівні, з різних тем: 1) схема історії хвороби з наркології, 1987; з психіатрії, 1987; 2) лікування та профілактика наркоманій, 1988; 3) виявлення наркоманій лікарями загальномедичних закладів, 1988; 4) клініка і лікування підліткового алкоголізму, 1989; 5) лікування і профілактика алкоголізму, 1988; 6) значення лікарів загальномедичних закладів у виявленні, профілактиці і лікуванні алкоголізму, 1988; 7) емоційні розлади при алкоголізмі та їх терапія, 1988; 8) корекція рівня соціально-психологічної адаптації хворих хронічним алкоголізмом у процесі групової психотерапії; 9) медичні аспекти протиалкогольної пропаганди на сучасному етапі, 1989; 10) боротьба з алкоголізмом - шлях до здорового способу життя, 1990; 11)

здоровий спосіб життя (поняття, критерії, значення), 1991.

Співробітниками кафедри за рішенням МЗ України створено учбову програму по передатестаційному циклу з наркології та тестові завдання для лікарів на другу, першу та вищу лікарські категорії.

Кафедра виконує науково-дослідну роботу разом із Харківським республіканським науково-дослідним інститутом неврології і психіатрії з теми: "Емоційні розлади при алкоголізмі, нарко- і токсикоманії", а також госпдоговірну тему на заводі "Аналог": "Психогігієна і психопрофілактика".

По даній тематиці підготовлені 3 дисертаційні роботи та докторська дисертація на тему: "Емоційні розлади при алкоголізмі" Н.С. Марковською, 2 кандидатські дисертації: "Дисфоричні стани в клініці алкоголізму" - Л.Ф. Слободянюк та "Психотерапія ефективних розладів при алкоголізмі" - М.І. Тонкаль. Усі співшукачі пройшли апробацію з тем дисертаційних досліджень.

Готується до захисту дисертація лікаря-нарколога Н.М. Черняк на тему: " Психічний стан жінок, чоловіки котрих зловживають алкоголем".

Видано 46 наукових робіт усіма співробітниками кафедри.

Хоч кафедри удосконалення лікарів не займаються із студентами, на базі даної кафедри працює студентський науковий гурток з наркології і психотерапії, де формуються деонтологічні навички до наркологічно хворих, вивчаються питання лікування, профілактики, реабілітації даного контингенту, студенти також навчаються психотерапевтичним методикам, проводять науково-дослідну роботу.

Цей вид навчання має позитивні сторони, тому що після закінчення інституту багато із студентів, котрі брали активну участь у студентських гуртках, по розподілу направляються вже підготовленими спеціалістами-наркологами, що значно полегшить навчання в інтернатурі.

Нині кафедра наркології, психіатрії та психотерапії ФУЛ розташована на базі обласної психіатричної лікарні 2 і обласного наркодиспансера. Має 3 клінічні відділення - наркологічне 6, що приймає на стаціонарне лікування хворих первинних і повторних з хронічним алкоголізмом, розраховане на 60 ліжок; психіатричне 5, де проводять лікування психічно хворих як з гострою, так і з хронічною патологією, - на 80 ліжок для хворих із пограничним станом.

За даний період існування кафедри (7 років) були видані 2 Рес-

публіканських збірника: 1) Боротьба з алкоголізмом - шлях до здорового способу життя (29-30 червня 1990 р., Тези доповідей. - Вінниця, 1990); 2) Здоровий спосіб життя. - Вінниця, 1991; 15 методичних матеріалів; 2 науково-популярні брошури; 2 монографії; отримано 8 Авторських свідоцтв на винаходи.

Співробітниками кафедри проводиться велика лікувально-консультативна і профілактична робота. Кожен співробітник кафедри має закріплений за ним район, куди щоквартально планово виїжджає разом із курсантами і здійснює консультативну, лікувальну, профілактичну допомогу населенню. За період існування кафедри співробітники її брали активну участь у міжнародних симпозіумах. Так, завідуюча кафедрою доцент Н.С. Марковська виступала на Міжнародному симпозіумі, присвяченому "Профілактиці алкоголізму, нарко- і токсикоманій", у квітні 1990 р.; у м. Гагра із доповіддю: "Емоційні порушення при алкоголізмі та їх лікування" у листопаді 1990 р.; на Міжнародному симпозіумі у м. Москві: "Актуальні питання наркології" із доповіддю на тему: " Профілактика деяких негативних наслідків обмежень алкоголізації населення". Співробітники кафедри виступали на з'їздах психіатрів України з науковими доповідями. Проводять обласні наукові конференції та засідання товариств, на яких розглядаються актуальні питання з психіатрії, наркології та психотерапії.

Кафедра була організована у березні 1987 року і називалася кафедрою наркології ФУЛ. З січня 1990 року вона була реорганізована за рішенням МОЗ УРСР у кафедру наркології, психіатрії та психотерапії ФУЛ.

З часу утворення кафедра матеріальної бази не мала, і силами облнаркодиспансера та співробітників кафедри за короткий період часу (за 3 місяці) було реставровано старе приміщення, розташоване на території обласної психіатричної лікарні ім. Ющенка, де проводилися практичні заняття і науково-дослідна робота.

З березня 1990 р. у зв'язку з розширенням профілю кафедри і відкриттям другої обласної психіатричної лікарні кафедра була переведена на II базу.

Кафедра має достатню кількість учбових приміщень, має лекційний зал на 50 посадових місць, 5 учбових кімнат, 5 гіпнотаріїв, кабінет голкорефлексотерапії, 3 лабораторії, електрофізіологічний кабінет.

Лекційний зал технічно устаткований кіноустановкою, діаскопом, що поліпшує лекційний процес. Кожна учбова кімната має учбові

таблиці, набір слайдів для практичних тиа семінарських занять.

Гіпнотарії забезпечені світлом і кольоромузикою, які необхідні як для проведення учбового процесу, так і для лікування хворих.

Кабінет голкорефлексотерапії зроблено у стилізованому східному стилі, він має достатню кількість голок та електростимуляторів для проведення лікувальних процедур.

Біохімічна лабораторія обладнана ФЕКом, термостатом, сушильною шафою, УРФ-454Б для визначення білка у сироватці крові, набором реактивів для визначення ГТТ і загальних ліпідів.

Електрофізіологічний кабінет має електроенцефалограф, реограф для дослідження душевно- і наркохворих.

За допомогою Ленара-1 і Ленара-2 проводять лікування абстинентних станів хворих на алкоголізм, нарко- і токсикоманії.

Перспективами розвитку кафедри для поліпшення матеріальної бази є створення платних курсів з психотерапії для лікарів різних спеціальностей країн СНД.

ІСТОРІЯ КАФЕДРИ ШКІРНИХ ТА ВЕНЕРИЧНИХ ХВОРОБ

Професор І.Н.Ляшенко

Колектив кафедри шкірних та венеричних хвороб складається із 9 співробітників: зав.кафедрою професор Ляшенко Іван Никифорович /з 1973р./, доцент Псюк Степан Кіндратович /з 1962р./, доцент Мазорчук Світлана Генріховна /з 1962р./,асистент, канд.мед.наук Пархоменко Інна Леонідовна /з 1973 р./, асистент,канд.мед.наук Белозеров Олександр Володимирвич /з 1986 р./, асистент,канд.мед.наук Гармаш Лариса Леонідовна /з 1981 р./, старший лаборант-канд.мед.наук Бондар Сергій Анатолійович /з 1989 р./, лаборантка Соловей Валентина Сергіївна /з 1975р./,лаборантка Пічкур Євгенія Іванівна /з 1982 р./.

В 1982-1985 р. на кафедрі вчилися в клінічній ординатурі громадянин із Лівана Кайаль Мухамед та громадянин із Йємена Мохамед Амін Сейф. В 1961 році база кафедри поповнилася шкірним відділенням вузлової залізничної лікарні на 70 ліжок.

Кафедра організована в 1934 році на базі Вінницького обласного

шкірно-венерологічного диспансера /100 ліжок/. Першим завідуючим кафедрою був С.А.Глауберзон /1934-1937/. У цей період колектив кафедри багато уваги приділяв налагодженню навчального процесу, матеріальному забезпеченню, налаштовуванню науково-дослідницької роботи. Почалося вивчення етіології червоного плоского лишая, оперізуючого герпесу, зв'язків патологічних змін шкіри з порушеннями функції нервової системи та внутрішніх органів, удосконалювалася фізіотерапія дерматозів.

В 1937 році кафедру очолив професор М.З.Юхневич,вихованець Одеської дерматовенерологічної школи. Він широко впроваджував в клініку біохімічні методи обстеженя пацієнтів на різні дерматози і венеричні захворювання, вивчав імунітет при уродженому сифілісі, залучав гуртківців-студентів до наукових досліджень. Після звільнення м.Вінниці від фашистських загарбників у 1944 році завідуючим був призначений професор Л.О.Христин, який влітку у 1945 році від"їхав із Вінниці.

Із 1945 по 1962 рік на чолі кафедри був професор Ю.М.Левін, під керівництвом якого відроджувалася наукова робота, підвищувався рівень консультативно-методичної діяльності викладачів, створювався муляжний музей для удосконалення навчання студентів. У цей час колектив кафедри погиблено досліджував захворюваність на дерматози працівників цукрових заводів Вінницької області, вісцеральний сифіліс, вплив препаратів миш'яку та вісмуту на функцію печінки;виконано дві кандидатські дисертації. В своїх спогадах учні і співробітники клініки охарактеризували професора Ю.М.Левіна як висококваліфікованого лікаря, неординарного лектора,інтелігентну і делікатну людину.

В 1962 році завідувати кафедрою почала доцент Н.І.Тумашова, яка повністю обновила викладацький склад. Молоді кадри активізували науково-дослідницьку роботу: освоєні і впроваджені інформативні сучасні методики по вивченню аутоімунної реактивності, обміну мікроелементів, електролітів, налагоджене тісне конструктивне співробітництво із кафедрою медичної біохімії Івано-Франківського медичного інституту. Після глибокого і ретельного аналізу результати досліджень Н.І.Тумашовою були оформлені в докторську дисертацію "Аутоиммунологические реакции и некоторые микроелементы при кожных и венерических болезнях", яку захистила в 1967 році. Виконали кандидатські дисертації асистенти А.М.Борисенко - "Динамика количественного содержания некоторых микроелементов /медь,цинк/ и

активность церуплазмина в крови и спинномозговой жидкости больных сифилисом" /1967/, С.К.Псюк "Изменение количественного содержания меди и цинка в крови и выведение их с мочой больных псориазом" /1968/, Б.О.Борисенко - "Медь, цинк и активность церулоплазмина в крови при гонореи и бесплодии мужчин" /1968/, С.Г.Мазорчук - "Динамика содержания микроэлементов /железа, меди,цинка/ и металлопротеидов при различных клинических проявлениях красной волчанки" /1970/,Л.Н.Ковальова - "Антикоагулянты крови больных дерматозами и сифилисом" /1971/.

Н.І.Тумашова приділяла особливу увагу матеріальному забезпеченню досліджень, розширенню кафедральних приміщень /учбових кімнат, лабораторії/, що сприяло більш якісному проведенню практичних занять, а також конструктивній роботі студентського наукового гуртка. Вона залишила позитивний слід в інституті і на Вінниччині як ерудований фахівець, пристрасний учений, збуджуючий лектор, доброзичливий колега, творчий педагог. В кінці 1971 року професор Н.І.Тумашова виїхала в Тернопіль, де очолила кафедру дерматовенерології.

В 1972 році кафедрою завідував доцент С.К.Псюк, який турбувався не тільки про належне викладання дермато-венерології, а й про оснащення кафедральної лабораторії реактивами, посудом, апаратурою. Він цікаво і творчо прочитав впродовж року студентам 4 курсу лікувального та педіатричного факультетів курс лекцій по спеціальності.

З 1973 року кафедрою завідує професор І.Н.Ляшенко. Колектив засередив зусилля на подальшому удосконалені навчання студентів: розроблена та запроваджена ланкова методика практичних занять з мікрокурацією хворих, складена і видана схема навчальної історії хвороби,складено більше 200 ситуаційних задач та карток для тестового контролю знань студентів, лекції читалися з демонстрацією хворих, активніше став працювати студенський науковий гурток, внаслідок чого виділена секція дерматовенерології на підсумковій щорічній інститутській конференції. Кафедральний студентський гурток неодноразово нагороджувався грамотами, відзначилися ними також і гуртківці.

Наукові дослідження спрямовувалися на вивчення окисно-відновлювальних процесів при хронічних розповсюджених дерматозах, впливу місцевих курортних бальнеологічних факторів Житомира, Хмільника і теренкура на псоріаз,екзему,нейродерміт у комплексі з ультрафіолетовими опроміненнями. Вивчалися близькі та віддалені результати курорто- і фізіотерапії демодекоза, оперізуючого герпеса, склеродермії

та інших захворювань. Розроблені і запроваджені в практику методи лікування мікозів, акаріазиса первомуром, псоріаза - лікарськими рослинами, екземи, алергічного дерматиту, вугревої хвороби, хронічної вегетативної виразкової піодермії - полісорбом, дерматитів - поліакриламідом. Виконані фрагменти республіканської планової роботи по вивченню розповсюдженості і епідеміологічних особливостей захворювань, які передаються при статевих контактах. Вивчаються питання патогенезу, діагностики, клініки, профілактики і комплексного лікування з застосуванням ентеросорбентів, композицій лікувальних рослин і фізичних засобів розповсюджених та тяжких захворювань шкіри.

В кафедральній лабораторії освоєні методи по вивченню імуноалергічної реактивності, ферментативних процесів, функції шкіри при різних захворюваннях. Кафедра виконує частину республіканської планової роботи по з'ясуванню впливу підвищеної радіації після Чорнобильської аварії на здоров'я населення та на перебіг дерматозів в Житомирській і Вінницькій областях. На кафедрі виконали в 1980-1993 р.р. кандидатські дисертації Скляров В.І. /головний лікар Житомирського обл.шкір-вен.диспансера/, Кілікеев Олександр Олександрович /військовий лікар/, Бондар Сергій Анатольович/ ст.лаборант/, Гезь Борис Михайлович /райдерматолог с.м.т.Черняхів Житомирської області/.

З 1934 року на кафедрі виконані 1 докторська, 15 кандидатських дисертацій, видано 4 монографії, 4 інформаційних листи, затверджений 1 винахід, розроблено і впроваджено 58 раціоналізаторських пропозицій, опубліковано 208 статей і тез. Викладачі брали участь у роботі VI - IX Всесоюзних та IV - VI Республіканських з'їздів дерматовенерологів, Всесоюзних, Республіканських і обласних конференцій.

Одним із головних розділів діяльності співробітників кафедри вважається лікувально-профілактична та організаційно-методична робота. Кожний викладач курирує стаціонарних хворих, проводить консультації на базі і у всіх лікувальних закладах Вінницької та Житомирської областей, обслуговує виклики по санавіації. Разом з керівництвом практичної служби охорони здоров'я кафедра організує і проводить науково-практичні конференції лікарів-дерматовенерологів, на яких розглядаються питання нових методів в діагностиці, лікуванні і профілактиці венеричних, шкірних, інфекційних та хронічних розповсюджених захворювань. Особлива увага приділяється аналізу діагностичних помилок. Важливе місце в роботі колективу кафедри посідає розробка і впро-

вадження нових методів діагностики та лікування хворих. Широко застосовуються лікарями розроблені кафедрою нова схема ультрафіолетового опромінення, фотохіміотерапія, фітотерапія, методики курортного лікування в м.Хмільнику і Житомирі, ентеросорбції, застосування поліакріламіду та інш. Викладачі беруть участь у санітарно-просвітній роботі, в епідкомісіях по обстеженню вогнищ інфекційних шкірно-венеричних захворювань. Більше 10 років вони активно працювали за згодою і цілковитою підтримкою дирекції учбового закладу.

Викладачі кафедри підвищують кваліфікацію суміжних спеціалістів. Вони виступають з лекціями на засіданнях обласних наукових товариств акушерів-гінекологів, хірургів,інфекціоністів, епідеміологів, офтальмологів, педіатрів, а також на районних лікарських конференціях, де висвітлюють особливості перебігу венеричних та інфекційних шкірних захворювань, нове в діагностиці, аналізують двагностичні помилки. Крім того, на кафедрі проходять курси удосконалення дерматовенерологи області та військові лікарі.

Сьогодні кафедра має 5 учбових кімнат, два кабінети /професора,доцента/, лабораторію, два гардироба, два діапроектори, два магнітофони, 180 кольорових слайдів, 5 макроскопів, 200 художніх кольорових малюнків шкірно-венеричної патології і таблиць та ін. Кандидат мед.наук С.А.Бондар виконує докторську дисертацію, тема якої затверджена вченою радою інституту.

КАФЕДРА ІНФЕКЦИЙНИХ ХВОРОБ З ТРОПІЧНИМИ ІНФЕКЦІЯМИ І ЕПІДЕМІОЛОГІЄЮ

Професор Д.Ф. Кириченко

В 1935 році був створений доцентський курс інфекційних хвороб при кафедрі факультетської терапії, а в 1938 році заснована самостійна кафедра інфекційних хвороб, яку очолив лікар-інфекціоніст В.В.Масалов. Через 3 роки він захистив дисертацію на тему "Застосування сульфаніламіда та його дериватів при менінгококовій інфекції". Перу В.В.Масалова належить 15 наукових праць.Він очолював кафедру до Великої Вітчизняної війни і в перші роки звільнення м. Вінниці від німецької окупації. Першими асистентами кафедри були Н.М. Берг, Е.Ф.Гробман, А.Г. Лойферман. Основний напрямок у науково-

дослідній роботі - вивчення епідемічного цереброспинального менінгіту. На протязі 1945-1949 років кафедрою керував Е.Ф. Гробман, який захистив у 1947 році кандидатську дисертацію:"Порівняльна оцінка лікування цереброспинального (менінгококового)менінгіту". В 1946 році асистентом кафедри був зачислений учасник війни Аполон Миколайович Калишинський, який закінчив у 1914 році медичний факультет французького університету в Бейруті і працював до 1955 року.

З січня 1949 року кафедру очолив кандидат меднаук Ф.Ф. Юрчак - учасник партизанського руху на Україні (1941-1945рр.)

В 1948 році він захистив кандидатську дисертацію:"Типизация очагов малярии бассейна р.Иртыша и перспективы их оздоровления", а в 1962 році докторську дисертацію:"Етіопатогенетичне лікування гострої дизентерії". Під керівництвом Ф.Ф. Юрчака співробітники кафедри вивчали епідеміологію і клініку дизентерії і висипного тифу. З 1953 до 1963 року кафедра поповнилася новими викладачами. Л.І. Богачик працюючи на кафедрі, захистила в 1956 році кандидатську дисертацію:"До імунології висипного тифу", підготувала докторську дисертацію з проблем висипного тифу і потім очолила кафедру інфекційних хвороб в Тернопільскому мединституті.

Я.П.Латенко, кандидат меднаук, був обраний по конкурсу асистентом в 1956 році, в 1960 році - доцентом кафедри. З 1963 року Я.П. Латенко очолив кафедру і в 1968 році захистив докторську дисертацію.

В.А.Кириленко в 1960 році зарахований асистентом кафедри після закінчення клінічної ординатури. Кандидатську дисертацію він захистив у 1970 році, а докторську - в 1989 році і очолив кафедру дитячих інфекцій.

Д.Ф. Кириченко в 1961 році після закінчення аспірантури в Київському мединституті був зарахований асистентом кафедри інфекційних хвороб. Кандидатську дисертацію Д.Ф. Кириченко захистив у 1963 році, а докторську - в 1970 році. З 1971 року очолив кафедру дитячих інфекцій, а з 1983 року - кафедру інфекційних хвороб 2 з курсом тропічних інфекцій.

Кафедри інфекційних хвороб, починаючи з 1983 року, два рази підпадала під реорганізацію: спочатку була розділена на дві кафедри - інфекційних хвороб 1 з курсом дитячих інфекцій - зав. кафедрою проф. Я.П. Латенко, і інфекційних хвороб 2 з курсом тропічних інфекцій - зав.каф. - проф. Д.Ф. Кириченко, а через 5 років знову проведе-

но об"єднання двох кафедр в одну, яку очолив проф. Д.Ф. Кириченко.

На кафедрі в даний час працюють два професори - Д.В. Кириченко і Я.П. Латенко, чотири доценти- В.А. Бондаренко, А.П. Коробко, І.Ф,Луцкий, М.П. Никитюк, п"ять асистентів - Ф.Д. Рудой, Т.А. Корчинська, М.Б.Коваль, Л.С. Медведєва, Л.В. Мороз, виконуючі кандидатські дисертації, та клінічний ординатор П.Д. Кириченко. На кафедрі працюють старші лаборанти:М.Я. Тлока, А.О. Димніч.

У різні роки на кафедрі викладачами працювали: Н.М. Берг, А;Г; Лойферман, А.Н. Кавлишинський, Л.І. Бочачик, А.В. Гайдамак, А.Н. Головченко, В.К. Зіва, Н.Г. Корніліч, Є.І.Сточній, Є.Т.Юрець, Л.Ф.Разборський, П.П. Іванов, Г.П. Марченко, А.А. Шульчина.

З 1971 року розроблена методика безмашинного програмованого контролю знань за допомогою перфокарт. З 1977 - засіб навчання і контролю знань за допомогою використання клініко-епідеміологічних задач.Підготовлені комп"ютерні тести для 5,6 курсів та інтернів-інфекціоністів. Викладання тропічних хвороб ведеться по модульній системі, яку рекомендує ВОЗ. Широко практикується демонстрація учбових кінофільмів, слайдів, мікропрепаратів та ін.

Регулярно відновлюються методичні розробки до практичних занять та загальних лекцій. Колектив кафедри вивчав питання удосконалення діагностики та лікування вірусних гепатитів, малярії, холери, ботулізму та інших кишкових хвороб.

З 1986 до 1990 року кафедра брала участь у розробці у виконанні комплексної галузевої науково- технічної програми з питань медицини: "Вивчити стан здоров"я та адаптаційних особливостей студентів-іноземців з регіонів Азії, Африки і Латинської Америки в умовах Поділля України". Фрагмент - інфекційна захворюваність. З 1991 року колектив працює над виданням "Довідника з інфекційних хвороб". На протязі останніх 20 років надруковано в журналах та збірниках більше 4000 наукових праць, втілено понад 90 раціоналізаторських пропозицій, одержано два авторських свідоцтва на винаходи. За цей період викладачі кафедри виступали з доповідями і науковими повідомленнями на 12 Всесоюзних і 21 Республіканському з"їздах та конференціях,брали участь в 46 обласних і міжобласних науково-практичних конференціях та семінарах. Активно велась студентська наукова робота. На протязі 1971-1993 років студентами виконано і повідомлено на наукових конференціях понад 100 наукових праць, багато з яких посіли призові місця.

Викладачі кафедри взяли участь у видавництві "Довідника з інфекційних хвороб у дітей"(Київ, 1990). Крім цього, коолектив кафедри підготував до друку довідник з інфекційних хвороб. Клінічною базою кафедри є інфекційні відділення 2-ї та 4-ї міських лікарень, обладнані учбові кімнати, навчальний музей по епідеміології, монотематичний кабінет з тропічних інфекцій. Науково-дослідна лабораторія кафедри виконує необхідні біохімічні, імуно-ферментні дослідження за допомогою сучасної апаратури.

З метою накопичення банку клініко-лабораторних даних використовується комп"ютер.

Співробітники кафедри надають лікувально-консультативну допомогу практичній охороні здоров"я. Кафедра підготувала 36 інтернів-інфекціоністів для Вінницької області. Кафедрою розроблено і впроваджено в практику нові методи діагностики і лікування інфекційних хворих, Зокрема, використання мінералокортикоідів для лікування холери,ентеросорбента інтерферона при вірусних гепатитах, гамма-глобуліна і полісорба при ботулізмі та інше.

Співробітники кафедри брали участь у міжнародній діяльності:

а) проф. Д.Ф.Кириченко працював в Афганістані як радник міністерства охорони здоров"я і консультант військового госпиталю і брав участь у ліквідації спалаху холери в 1965 році;

б)асистент Ф.Д. Рудой надавав консультативну допомогу в лікуванні інфекційних хворих в Алжирі;

в) доц. М.П.Никитюк працював консультантом-інфекціоністом в Мавританії;

г) доц. Г.П.Марченко як консультант ВОЗ працював з різних програм в Пакистані, Ефіопії, Афганіістані, Індії, Бангладеш, В"єтнамі, Новій Гвінеї, на Філіпінах.

ДО 60-РІЧЧЯ ЗАСНУВАННЯ КАФЕДРИ ОТОРИНОЛЯРИНГОЛОГІЇ

Професор К.П. Дерепа

Кафедру організовано у 1936 році. Засновником і першим керівником кафедри (1936) був професор Володимир Петрович Ярославський. Спочатку клініка мала 10 ліжок. Поступово ліжковий фонд

збільшувався, і в 1937 році вже нараховувалося 35 ліжок, а в 1950 році - 60. Нині клініка кафедри має 120 ліжок (80 - на базі обласної клінічної лікарні)В 1980 році на базі ЛОР-відділення обласної лікарні ім. М.І. Пирогова, 40 - на базі обласної дитячої лікарні).

В 1980 р. на базі ЛОР-відділення обласної лікарні им. М.І.Пирогова організовано Український склеромний центр.

До 1962 року кафедрою завідував проф. В.П. Ярославський, а з 1962 р. по нинішній час - проф. К.П. Дерепа. У перші роки існування кафедри (1935-1941рр.) до викладацького складу входили: завідуючий кафедрою В.П. Ярославський, асистенти А.А. Богомольний та Е.О. Данціс. Кафедра була обладнана необхідною апаратурою та інструментами, відповідним унаочненням. Під час окупації Вінничини німецько- фашистськими загарбниками (1941-1945рр.) кафедра була зруйнована, обладнання її пограбовано.

Після Великої Вітчизняної війни викладацьку наукову та лікувальну роботу виконували проф. Е.П. Ярославський, асистенти В.Я. Куліков, І.Ф. Худобець, Н.Г. Аленгоа, Е.І. Турович, К.П.Дерепа, Е.А. Маційвська, В.С. Худобець, А.С. Судома, В.С. Бондаренко.

В різні роки на протязі нетривалого часу виконували обов"язки асистента Д.А. Битченко, Е.Д. Дейнека, В.В. Кіщук, С.В. Скічко;

Ніни викладацьку, наукову та лікувальну роботу на кафедрі здійснюють зав. кафедрою професор К.П. Дерепа, доценти В.В. Гордига, В.І. Пеньковий, асистенти К.Г. Василик, к.м.н. В.К. Дерепа, А.І. Барціховський та к.м.н. В.М. Величко.

На протязі існування кафедри основним напрямком наукових досліджень її колективу є етіологія, патогенез, удосконалення методів діагностики та лікування склероми. Поряд з цим вивчалися питання діагностики та лікування сторонніх тіл ЛОР-органів, внутришньочерепних отогенних та риногенних ускладнень, пошкоджень ЛОР-органів у мирний та воєнний час, ЛОР-онкологічних захворювань, отосклерозу, тимпаносклерозу, опіків стравоходу та інші.

За останні два десятиріччя співробітниками кафедри опубліковано 338 наукових праць, розроблено та запроваджено в практику 25 методичних рекомендацій щодо актуальних проблем оториноларингології.

На кафедрі під керівництвом її співробітників виконано 15 дисертацій, у тому числі 2 докторських та 13 кандидатських.

Докторські дисертації:

В.П.Ярославський. Сторонні тіла дихальних шляхів. 1937

К.П.Дерепа. Деякі аспекти патогенезу та патогенетичної терапії склероми. 1967.

Кандидатські дисертації:

А.А.Богомольний. Матеріали з питань етіології та контагінозності склероми. 1937

І.Ф.Худобець. Травматичні пошкодження лобних пазух. 1942

Н.Г.Аленгоз. Рентгендіагностика склероми нижніх дихальних шляхів. 1953.

К.П.Лерепа. Кисневе забезпечення організму хворих склеромою заданими газового складу крові. 1958.

Е.І.Турович. Дихальні рухи та легеневий газообмін у хворих склеромою. 1962.

В.С.Бондаренко. Зміна кількісного змісту міді та марганцю в крові та виведення його з сечею хворих склеромою. 1967.

Е.А.Мацієвська. Порівняльна оцінка результатів лікування гострих опіків стравоходу методом бужування та гормональними препаратами. 1967.

А.С.Судома. Зміна водно-сольового обміну у хворих склеромою 1967.

В.М.Худобець. Мофрологічна та дгістологічна характеристика м"язів гортані. 1970

В.В.Гардига. Водно-електролітний обмін у хворих раком гортані до та в процесі лікування. 1976

В.І.Пеньковий. Деякі питання комплексного лікування хворих склеромою. 1980

В.К.Дерепа. Ефективність застосування імуностимуляторів типу фінілімідазотіазола в лікуванні хворих склеромою. 1988

Е.М.Величко. Значення антигенів крові. соматотипі та дерматогліфіки у виникненні, перебігу склероми та можливості її профілактики. 1990

Представники кафедри не раз виступали з доповідями на Всесоюзних, Республіканських з"їздах та конференціях оториноларингологів. Кафедра бере активну участь у роботі Вінницького обласного товариства оториноларингологів. Зав.кафедрою професор К.П. Дерепа є його головою, доц. В.В. Гардига - заступник, асистент К.Г. Василик - член правління ЛОР-товариства. Завідуючий кафедрою керує

науковою роботою практичних лікарів, допомогає їм у підготовці доповідей, з якими вони виступають на засіданнях обласного товариства отоларингологів, семінарах, науково-практичних конференціях, з'їздах.

На кафедрі функціонує студентський науковий гурток. Наукові дослідження, які ведуться студентами, пов"язані з тематикою кафедри. Їх роботи заслуховуються на засіданнях гуртка, а кращі з них - на інститутських на Республіканських студентських наукових конференціях. Велика увага приділяться вивченню спеціальності. Про це свідчить той факт, що із 118 лікарів-оториноларингологів, які працюють у Вінницькій області, 104 (88%) - колишні гуртківці.

На кафедрі здійснюється навчання клінічних ординаторів; Всього закінчили клінічну ординатуру 43 лікаря, 12 з них працювали викладачами кафедри, завідуючими ЛОР-відділеннями обласних, міських та центральних районних лікарень.

З кожним роком удосконалюється навчально-виховна робота на кафедрі, впроваджуються нові її форми. Поліпшується матеріальна база кафедри: вона обладнана новою апаратурою, унаочненням,створені оригінальні стенди, таблиці, макети хірургічного встручання на ЛОР-органах та інші.

Велика увага приділяється питанням формування та виховання викладачів. Прослуховуються та обмірковуються лекції зав.кафедрою, доцентів. Завідуючий кафедрою та доценти проводять показові практичні заняття зі студентами з найбільш актуальних тем, після чого ці заняття обговорюються, вирішуються методичні питання, що створює основу для уніфікації педагогічного процесу на кафедрі.

Будучи провідною установою в Вінницькій, Хмельницкій та Житомирській областях, кафедра проводить велику лікувально-профілактичну та методично-організаційну роботу. В її клініці здійснюються сучасні методи діагностики хворих, запроваджуються власні методики лікування:застосування препаратів гіалуронідазної дії (проф. К.П. Дерепа), аутовакцини (доц. В.І.Пеньковий), імуномодуляторів у хворих склеромою (к.м.н. В.К.Дерепа);мастоідопластика ауто- періостом та кістковою стружкою, ларингопластика фасцією шиї (доц. В.В. Гардига) та інші.

В клініці виконуються практично всі сучасні хірургічні втручання на ЛОР-органах. Хірургічна активність перевищує 61%.

Кафедра оториноларингології підтримує тісний зв"язок з органами охорони здоров"я області, постійно надає їм організаційно-

методичну допомогу, координує роботу ЛОР-служби, запроваджує свій досвід у практику лікувальних закладів області. Професор та доценти систематично проводять консультативні прийоми в ЛОР-кабінетах обласних лікарень, асистенти консультують хворих в клінічних відділеннях. Співробітники при необхідності здійснюють виїзд в райони для надання планово-консультативної та невідкладної допомоги.

З ініціативи та при активній участі кафедри періодично проводяться у клініці та центральних районних лікарнях науково-практичні конференції, семінари, цикли удосконалення з окремих розділів оториноларингології. На базі ЛОР-клініки пройшли первину спеціалізацію 97 лікарів. З 1970 року кафедра організовує та контролює навчання лікарів-інтернів на базах Вінницької, Житомирської та Хмельницької обласних лікарень.

В 1940 та 1983 р. на базі ЛОР-клініки проведені міжреспубліканські конференції з проблем склероми.

Співробітниками кафедри запропоновано та запроваджено у практику 3 винаходи та 62 раціоналізаторські пропозиції, спрямовані на поліпшення навчального процесу, діагностики та лікування ЛОР-хворих.

За підсумками громадських оглядів кафедра неодноразово посідала перші місця в мединституті. В 1986 році їй присвоєно та залишено на довічне зберігання перехідний Червоний Прапор.

До 60-річчя заснування кафедри оториноларингології оформлено спеціальний стенд.

ІСТОРІЯ КАФЕДРИ ОЧНИХ ХВОРОБ

Професор Й.Р. Салдан

Кафедра очних хвороб Вінницького медичного інституту заснована в 1934 році. Початок діяльності кафедри пов'язаний з ім'ям професора А.Г. Васютинського, який приїздив із Києва читати студентам лекції. З 1937 року до 1941 року кафедру очолював доцент І.Д. Данілевський. Штат кафедри складався із завідуючого і асистентів Л.В. Лагун, Л.В. Пріцкер, Ю.С. Шигимага. Клініка була розташована в обласній лікарні ім. М.І. Пирогова і мала 36 ліжок.

Після визволення м. Вінниці від окупації кафедру організував доц. Л.Г. Генес, на той час діяло тільки 16 очних ліжок. В 1946 році ка-

федру очолив проф. Г.А. Літинський - відомий учений і клініцист. У зв'язку з репресіями проти вчених-лікарів був змушений в 1953 році залишити кафедру.

З 1953 року завідувала кафедрою очних хвороб проф. В.О. Паньова. В 1958 році вона захистила докторську дисертацію на тему: "Оцінка методів обробки проникаючих поранень рогівки і рогівко-склеральних ран в клінічному і морфологічному висвітленні". В 1963 році було засноване обласне наукове товариство офтальмологів. Його керівник - проф. В.О. Паньова приділяла велику увагу організації офтальмологічної служби. Клініка на цей час була розширена на 60 ліжок. В штаті були асистенти В.Ю. Раїнчик, В.І. Кокряцька, Н.П. Селіхова. Захищені кандидатські дисертації В.Ю. Раїнчик на тему: "Комплексне лікування хворих фліктенульозними (тубалергічними) кератокон'юнктивітами", В.І. Кокряцькою на тему: "Віддалені результати лікування травм ока у дітей".

З 1970 до 1987 року керував кафедрою проф. Л.Л. Устименко. Він був обласним офтальмологом і головою обласного наукового товариства офтальмологів. Тема докторської дисертації Л.Л. Устименка: "Діагностичне значення ультразвуку в офтальмології". В цей час на кафедрі працювали: доц. В.Ю. Раїнчик, к.м.н. Т.М. Шелінговська, к.м.н. Т.М. Антонюк, асистент О.І. Тарасикова. У 1976 році на базі клініки очних хвороб був організований обласний травматологічний центр. З 1980 року операції проводяться на мікрохірургічному рівні.

З 1988 року кафедрою завідує проф. Й.Р. Салдан, тема його докторської дисертації: "Патогенетичні особливості початкової стадії простої і проліферативної діабетичної ретінопатії і диференційований підхід до їх лікування". З 1988 року в штат кафедри входять доценти В.Ю. Раїнчик, Т.М. Шелінговська, Т.М. Антонюк, асистенти: к.м.н. Ю.П. Довгалюк, к.м.н. О.О. Андрушкова (з 1992 р.). З 1989 р. клініка стала відділенням мікрохірургії ока. На кафедрі в клінічній ординатурі постійно навчаються не менше трьох клінічних ординаторів, а також лікарі-інтерни. Крім того, закінчили клінординатуру чотири і аспірантуру двоє іноземних громадян.

Кафедра має дві бази. Перша - відділення мікрохірургії ока на 60 ліжок і поліклінічне відділення з шести спеціалізованих кабінетів в обласній лікарні ім. М.І. Пирогова. Друга база - в обласній дитячій лікарні зі стаціонаром на 45 ліжок. Клінічні бази мають сучасну апарату-

ру та інструментарій, що дозволяє проводити мікрохірургічні операції, підтримувати сучасний рівень офтальмологічної допомоги хворим та готувати висококваліфікованих спеціалістів. Для вдосконалення навчального процесу опубліковано методичні рекомендації по наданню першої допомоги при пошкодженнях і гострих захворюваннях очей, а також по застосуванню офтальмологічних діагностичних апаратів для самостійної роботи студентів та інтернів. У 1993 році впроваджено комп'ютерний контроль знань студентів та інтернів.

Науковим напрямком кафедри, починаючи з 1953 року, була проблема травми органа зору. Вперше в офтальмології теоретично (проф. В.О. Паньова), а потім експериментально (В.І. Кокряцька) доведено можливість пересадки райдужки; впроваджено вправлення райдужки, що випала в рану (В.Ю. Раїнчик, В.І. Кокряцька). Після 1970 року співробітники кафедри, продовжуючи вивчення травм, займалися також іншими актуальними питаннями офтальмології. Вперше в клініці застосовано лікування макулодистрофії та амбліопії променями малої інтенсивності ксенонового фотокоагулятора (Л.Л. Устименко з співавторами, 1975 р.); розроблялися питання ультразвукової діагностики і лікування очних захворювань, патогенезу сенільних катаракт, мікрохірургії глаукоми, патології органа зору при цукровому діабеті. Вийшли з друку методичні рекомендації: "Лікування хворих з діабетичними змінами очного дна" (1988), "Профілактика і лікування посттравматичної субатрофії ока" (1991). Проф. Й.Р. Салданом отримано вісім авторських свідоцтв на винаходи. Доц. Т.М. Антонюк у співавторстві з проф. А.С. Смеловським опублікувала монографію: "Мікрохірургія первинної глаукоми" (1993). В 1993 році присвоєно вчену ступінь кандидатів медичних наук аспірантам (іноземним громадянам): А. Разіку, тема дисертації: "Профілактика післяопераційного іридоцикліту після імплантації ІОЛ"; А. Дженуду, тема дисертації: "Профілактика післяопераційного астигматизму при хірургії катаракти". Співробітниками кафедри опубліковано 540 наукових робіт. В клініці впроваджено нові мікрохірургічні операції при глаукомі, імплантація штучного кришталика після екстракції катаракти, методи лазеркоагуляції при глаукомі і судинній патології очного дна, лазерну дісцизію вторинних плівчастих катаракт, кріотерапію.

В перспективі необхідно збільшити клініку очних хвороб до 160-180 ліжок, що дало б можливість в більшій мірі використовувати сучасну апаратуру для наукових досліджень, якісного проведення навчально-

го процесу і надання кваліфікованої допомоги хворим.

НАВЧАЛЬНА, НАУКОВА І ПРАКТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ КАФЕДРИ СУДОВОЇ МЕДИЦИНИ

Доценти С.О. Козлова, А.І. Крат

Організація кафедри судової медицини розпочалася в 1936 році. Очолив цю роботу по сумісництву проф. Судомир, який у той час завідував кафедрою психіатрії. З 1939 р. і до початку Великої Вітчизняної війни завідував кафедрою проф. Я.Л. Лейбович. Відомостей про склад працівників, навчальну і наукову роботу кафедри в довоєнний період в архівах не збереглося.

В березні 1944 р. після звільнення м. Вінниці від німецько-фашистських загарбників розпочалася відбудова зруйнованого інституту. Організація і відбудова кафедри тимчасово була доручена доц. І.В. Алмазову, який очолював кафедру гістології. В 1944-45 навчальному році доц. І.В. Алмазовим був прочитаний короткий курс лекцій. Практичні заняття переважно були присвячені дослідженням трупів, які проводилися в напівзруйнованому морзі обласної лікарні ім. М.І. Пирогова. Їх проводили зав. кафедрою патологічної анатомії М.О. Вакуленко та асистент кафедри судової медицини С.Б. Краковська, яка працювала до листопада 1946 р. В серпні 1945 р. на посаду асистента була зарахована В.А. Шиманська, а в серпні 1946 р. - С.Л. Брацлавська.

В березні 1945 р. наказом Наркома охорони здоров'я України на посаду завідуючого кафедрою був зарахований доц. Д.А. Галаєв. На початок 1946-47 навчального року в штаті кафедри, крім завідуючого і двох асистентів, було двоє лаборантів та старший препаратор. Кафедра розміщувалася в морфологічному корпусі і мала в своєму розпорядженні дві кімнати: одна учбова - площею 20 кв.метрів, друга - 12 кв. метрів - була робочим кабінетом для працівників кафедри, і в ній розміщувалися гістологічна та фотолабораторії. Судово-медичне дослідження трупів проводилося в морзі обласної лікарні, а згодом секційна кімната була обладнана в підвальному приміщенні морфкорпусу.

На початку 1950 р. на кафедрі був один мікроскоп, бінокулярна лупа, полозковий і заморожуючий мікротоми, стерилізатор, фотоапарат "Фотокор" та два неповних секційних набори. З наочних посібників

було 19 муляжів і 13 таблиць, кафедральна бібліотека нараховувала 40 книг. Зав. кафедрою доц. Д.А. Галаєв займався дослідженням отруєнь блідою поганкою.

З жовтня 1950 р. кафедру очолив проф. В.П. Ципковський. Доцент Д.А. Галаєв за наказом МОЗ УРСР був переведений на роботу до Львівського медичного інституту. Перейшла на іншу роботу асистент В.А. Шиманська. Таким чином, з колишнього складу кафедри продовжувала працювати асистентом С.Л. Брацлавська, на другу посаду асистента була запрошена Т.М. Шляхіна. Розпочалося розширення і устаткування кафедри. Уже наприкінці 1950 р. кафедрі додатково відведено дві кімнати, в одній з них розмістилась судово-медична амбулаторія. В 1953 р. кафедрі було надано приміщення залу морфкорпусу, в якому розпочалося створення музею. За короткий час були виготовлені кольорові учбові таблиці з основних розділів судової медицини, учбові препарати, оформлені стенди з історії розвитку вітчизняної судової медицини. Кафедра одержала нові меблі, що дозволило створити для кожного студента окреме робоче місце. З придбанням апаратури (мікроскопи, спектральні насадки, окуляри-мікрометри і т.ін.) були введені практичні заняття по дослідженню речових доказів біологічного походження (крові, сперми, волосся, меконію).

Був капітально переобладнаний морг, у тому числі були підведені каналізація і водопровід.

В 1951 р. у зв'язку з переходом на іншу роботу асистентів С.Л. Брацлавської та Т.Н. Шляхіної на посади асистентів були призначені випускник Вінницького мединституту А.І. Крат і кандидат меднаук Т.М. Караванова, яка раніше працювала на кафедрі топографічної анатомії і оперативної хірургії Ужгородського університету.

Поряд з роботою по дальшому устаткуванню кафедри велика увага приділялася удосконаленню навчального процесу і науковим дослідженням. Асистент А.І. Крат розпочав роботу над кандидатською дисертацією на тему: "Судово-медичне значення селезінки при асфіксії", яку захистив в 1961 р. В 1965 р. йому присвоєне звання доцента. У вересні 1955 р. на посаду асистента був зарахований кандидат меднаук Д.А. Армєєв, який закінчив аспірантуру на кафедрі судової медицини Казахського мединституту. За два роки роботи на кафедрі (1955-56 рр.) ним було опубліковано 3 наукові праці. Весною 1954 р. шасистент Т.М. Караванова за сімейними обставинами перейшла на роботу в Калінінський медичний інститут.

В січні 1955 р. на посаду асистента був зарахований А.І. Муханов, який закінчив аспірантуру на кафедрі судової медицини Київського інституту удосконалення лікарів. За період роботи на кафедрі (1955-58 рр.) він опублікував 4 наукові праці. У вересні 1958 р. А.І. Муханов перейшов на роботу в Вінницьке обласне бюро судово-медичної експертизи, а на його місце пройшов по конкурсу підполковник медслужби запасу, колишній окружний судово-медичний експерт М.М. Алексєєв. У цьому ж році на посаду асистента був призначений М.В. Лісакович, який закінчив аспірантуру на кафедрі судової медицини Ленінградського медичного інституту. За час роботи на кафедрі він опублікував дві наукові статті і в травні 1960 р. за сімейними обставинами перейшов на роботу асистентом Кримського мединституту. Асистент Алексєєв у вересні 1961 р. перейшов на роботу в обласне бюро судово-медичної експертизи.

В 1958 р. кафедрі було надано нове приміщення в морфкорпусі, де обладнано три учбові кімнати, лабораторія, кабінети зав. кафедрою і доцента, асистентська і лаборантська. За рахунок перебудови підсобних приміщень на першому поверсі морфкорпусу обладнано новий морг з двома секційними і передсекційною. Таким чином, створені необхідні умови для навчальної і науково-дослідницької роботи.

У грудні 1960 р. асистентом кафедри була зарахована випускниця інституту С.О. Козлова, яка в 1963 р. перейшла на навчання в аспірантуру. В 1967 р. захистила кандидатську дисертацію на тему: "Судово-медична кваліфікація травми носа".

У жовтні 1961 р. асистентом був зарахований випускник інституту 1954 р. В.М. Рубін, який після проходження субординатури на кафедрі працював міжрайонним експертом. В 1968 р. він захистив дисертацію на тему: "Особливості ушкоджень тіла людини і одягу при пострілах холостими зарядами із деяких зразків вітчизняної зброї". З 1983 р. В.М. Рубін працює в обласному бюро судово-медичної експертизи.

В 1962 р. поступив в аспірантуру А.Х. Завальнюк, який після закінчення інституту два роки працював районним експертом.

Кандидатську дисертацію на тему: "Судово-медична експертиза встановлення ступеня стійкости втрати працездатності у колгоспників у зв'язку з сільськогосподарськими травмами" захистив в 1965 р. Після закінчення аспірантури був призначений завідуючим фізико-технічним відділенням обласного бюро судово-медичної експертизи, а згодом

був обраний на посаду асистента кафедри судової медицини Тернопільського мединституту.

У вересні 1962 р. на посаду асистента був запрошений В.В. Камоцький, який після закінчення інституту працював судово-медичним експертом в Кіровоградській області. Однак після закінчення осіннього семестра в зв'язку з сімейними обставинами повернувся на колишнє місце роботи.

В 1964-65 рр. асистентом працював випускник інституту В.М. Константинович. У даний час він працює в обласному бюро судово-медичної експертизи завідуючим фізико-технічним відділенням.

Клінічним ординатором кафедри в 1965 р. зарахований випускник інституту І.В. Коляда. Після закінчення ординатури до 1974 р. працював асистентом. Кандидатську дисертацію на тему: "Встановлення ступеня тяжкості при ушкодженнях зубів і щелеп" захистив у 1972 році.

В 1972 році після виходу на пенсію проф. В.П. Ципковського кафедру очолив доц. А.І. Крат. Прийшли працювати асистентами випускники інституту Г.О. Легін і В.Л. Разовий. В 1989 р. асистент Г.О. Легін захистив кандидатську дисертацію на тему: "Ріст і формування кісток кінцівок інбредних щурів в умовах хронічної гіпоксії", з 1992 р. займає посаду доцента.

З 1985 р. кафедрою завідує доц. С.О. Козлова. В 1986 р. після закінчення інституту асистентом почав працювати О.І. Моканюк.

В 1987 р. до кафедри приєднали курс права, його викладали В.С. Бєлозьоров, а з 1988 р. - Б.М. Шамрай.

Кафедра забезпечена необхідними приладами і апаратами для проведення практичних занять і читання лекцій. Учбові кімнати одночасно є монотематичними кабінетами ("Судово-медична експертиза механічної травми і вогнепальних ушкоджень", "Судово-медична експертиза механічної асфіксії і отруєнь", "Судово-медична експертиза при дії фізичних факторів і кримінального аборту"), тут нараховується більше 500 препаратів і експонатів, 250 учбових таблиць пао різних розділах судової медицини. Лабораторія обладнана необхідними засобами для проведення гістологічних, імунологічних, фізико-технічних досліджень. В навчальному процесі використовуються слайди, кінофільми, численні макро- і мікропрепарати. До значної кількості макропрепаратів з різноманітними ушкодженнями шкіри, кісток і внутрішніх органів складені ситуаційні задачі з коротким викладом обставин події і даних дослід-

ження трупа. Студенти самостійно проводять дослідження об'єктів і складають обгрунтовані висновки на поставлені запитання.

Дослідження трупів проводяться на базі обласного бюро судово-медичної експертизи. Заняття завершуються написанням "Акта судово-медичного дослідження трупа", в якому студенти самостійно складають діагноз і експертні висновки. Велику користь приносить участь студентів в амбулаторному прийомі, де вивчаються особливості збирання анамнезу і обстеження пацієнтів, опису ушкоджень і складання відповідних документів.

Значний інтерес у майбутніх лікарів викликають заняття по складанню експертних висновків на основі вивчення медичних документів, а також матеріалів справ, що виникають з приводу правопорушень медичних працівників.

Головною метою викладання курсу "Основи права" є виховання у студентів необхідності активно служити втіленню в життя програми дальшого поліпшення охорони здоров'я населення, формування у них свідомості неухильного виконання своїх професійних обов'язків, зміцнення законності в охороні здоров'я. Кафедрою випущено шість посібників для студентів: "Експертиза живих осіб при визначенні ступеня тяжкості тілесних ушкоджень" (1956), "Описання вогнепальних ушкоджень одягу" (1958), "Визначення ступеня тяжкості тілесних ушкоджень" (1962), "Судово-медичне дослідження трупа у випадках отруєння чи підозрі на таке" (1962), "Учбово-методичний посібник по судово-медичному дослідженню плодів і трупів новонароджених дітей" (1962), "Пам'ятка для студентів по оволодінню елементами лікарської етики і деонтології при вивченні курсу судової медицини" (1978).

В науково-дослідній роботі кафедри велика увага приділяється питанням огляду трупа на місці його виявлення, судово-медичній травматології, судово-медичному огляду живих осіб, визначенню давності і прижиттєвості механічних ушкоджень. Випущено три збірника наукових праць (1956, 1957). В 1960 р. вийшла з друку монографія проф. В.П. Ципковського: "Огляд місця події і трупа на місці його виявлення". Співробітниками кафедри опубліковано понад 150 наукових праць. Крім виконання планових робіт, співробітниками кафедри проводиться наукова робота, що безпосередньо пов'язана з запитами практичної судової медицини та навчального процесу.

На кафедрі активно працює студентський науковий гурток. На його засіданнях розглядаються питання законодавства, які спрямовані

на поліпшення медичної допомоги населенню, обговорюються незвичайні випадки із судово-медичної практики. Під керівництвом викладачів студенти набувають навичок експертної роботи. Корисним для студентів є їх участь у плановій науковій роботі кафедри, під час якої вони знайомляться з принципами планування, організації і проведення науково-дослідної роботи. Щорічно гуртківці беруть участь в інститутських наукових конференціях. Їх роботи відзначені дипломами переможців і призерів. Колишні гуртківці працюють судово-медичними експертами і викладачами кафедр судової медицини.

Співробітники кафедри беруть активну участь у наукових конференціях і з'їздах, де виступають з доповідями, виконують громадську роботу, багато уваги приділяють вихованню студентів, підготовці з них кваліфікованих лікарів, одночасно надають практичну допомогу органам охорони здоров'я по поліпшенню медичного обслуговування населення.

ІСТОРИЧНА ДОВІДКА ПРО КАФЕДРУ ВІЙСЬКОВОЇ ПІДГОТОВКИ

Бебко В.З., полковник медичної служби

В 1935 році був заснований курс військово-санітарної підготовки. Першим начальником курсу був підполковник м/с Гольдштейн С.П. (1935-1939 рр.). Потім курс очолив підполковник Васильчіков В.П. (1938-1941рр.)

Військова кафедра створена в 1944 році наказом по інституту №33 від 10 серпня.

Начальниками військової кафедри були полковники медслужби:

Сперанський Федір Христофорович (1944-1954)
Щербо Борис Васильвич (1954-1955)
Волков Дмитро Семенович (1955-1958)
Березкін Володимир Миколайович (1958-1961)
Горощеня Костянтин Іванович (1961-1965, 1968-1972)
Комаров Микола Порфирович (1965-1968)
Купріянов Юрій Олександрович (1972-1974)
Волков Віктор Михайлович (1974-1986)
Балинець Владислав Петрович (1986-1990)

Штефанець Михайло Захарович (1990-1991)

Бебко Володимир Захарович (з 2 грудня 1991 по цей час)

З перших днів заснування кафедри і до 1954 року вона розміщувалася в учбовому корпусі на площі ім. Леніна. З 1954 року кафедра постійно знаходиться в морфологічному корпусі інституту.

Штатний розклад військової кафедри щорічно затверджувався у Міністерстві Охорони Здоров'я України, кількісний склад викладачів та учбово-допоміжного персоналу періодично змінювався.

На цей час ще діє штатний розклад 249 від 01.09.1991 року, за яким викладацького складу - 11 штатних одиниць (всі військові), учбово-допоміжного персоналу - 11 штатних одиниць.

В 1968 році на базі військової кафедри був заснований курс ЦО і МСЦО. В 1985 році він перетворений у цикл. Очолив цикл доцент Компанець В.С.

З 1991 року цикл ЦО і МСЦО перетворений у самостійний цикл екстремальної медицини. Він, як і раніше, використовує матеріальну базу кафедри.

Внаслідок реформи військової освіти в Україні з 1 січня 1993 року військова кафедра підпорядкована Управлінню (а з 1994 року - Головному Управлінню) військової освіти МО України.

Існувавша раніше назва "військова кафедра" замінена на "кафедра військової підготовки".

МО України, як замовником, визначено держзамовлення - кількість студентів для навчання на кафедрі повинна бути не більше 100 чоловік щорічно.

Фінансування діяльності кафедри з 01.01.1993 року взяло на себе МО України.

Кафедра розміщена на 3-му поверсі морфологічного корпусу інституту. Займає разом із циклом екстремальної медицини учбові, службові та допоміжні приміщення загальною площею 530 м.кв.

На кафедрі військової підготовки є оснащені тематичні класи по дисциплінах:

- Організація і тактика медичної служби (ОТМС) - 2 класи;
- Військова токсикологія і медичний захист від ядерної та хімічної зброї (ВТ та МЗ) - 2 класи; а також учбова лабораторія;
- Загальновійськова підготовка з загальною тактикою (ОВП) - 1 клас;
- Клас медичної і командирської підготовки, самостійної праці

офіцерів-викладачів.

Всі класи оснащені електрифікованими стендами, макетами.

В підвальному приміщенні головного корпусу інституту є розгорнутий і оснащений всім необхідним майном учбовий медичний пункт полку.

Є чотири службових приміщення. Раціональність використання всіх учбових класів на кафедральній площі суворо контролюється керівництвом кафедри, що дає змогу проводити в них заняття викладачами тих кафедр морфкорпусу, в яких класів не вистачає.

Кафедра має приміщення для двох одиниць автомобільної техніки.

Комп'ютерною та розмножувальною технікою, на жаль, кафедра не забезпечена. Проте програми для автоматизованого контролю студентів на ЕОМ розроблені для всіх дисциплін кафедри. Для цього використовується комп'ютерний клас фізики.

Учбовий процес на кафедрі організований і проводиться згідно з вимогами діючих документів.

При проведенні занять із студентами та лікарями широко використовуються слайди, діафільми і кінофільми. В основу удосконалення учбового процесу покладений принцип поєднання учбового, виховного і наукових складових навчання студентів. Високу ефективність, на думку колег із суміжних кафедр, в удосконаленні учбового процесу на кафедрі військової підготовки внесено систематичними зборами з ними, які проводяться щорічно згідно з структурно-логічною схемою вивчення дисциплін. Особливо успішно проведені збори в січні 1994 року по темі: "Організаційні аспекти лікування легкопоранених у сучасній війні" .

В позаучбовий час зі студентами проводиться героїко-патріотична робота. В знаменні дні і державні свята України і її Збройних Сил особовий склад кафедри бере активну участь в проведенні урочистих засідань, зборів, покладання вінків до пам'ятників, проводить спортивні свята-змагання.

18.01.1992 року всі офіцери кафедри на чолі з її начальником полковником Бебко В.З. прийняли військову присягу на вірність народу України.

Це урочисте свято зафіксоване у кіно- і фотоплівках, відображено на стендах і в інститутській газеті "Молодий Медик".

В перший день табірного збору студенти, які не служили в

армії, приймають Урочисту присягу на вірність народу України. Проводяться бесіди, читаються лекції, демонструються кінофільми на військову тематику. На кафедрі військової підготовки в останні роки виготовлені гарно оформлені стенди, висвітлюючи славну історію України, бойовий шлях ветеранів Великої Вітчизняної війни, студентів-афганців, випускників інституту і багато інших, відзеркалюючих життя кафедри, інституту, Збройних Сил Украаїни.

Викладачі кафедри, учбово-допоміжний склад беруть акливну участь в раціоналізаторсьцій і винахідницькій роботі. Особлива увага приділяється оригінальним розробкам, основаним на використанні рацпропозицій.

В учбовому процесі за весь період діяльності кафедри використано 4 винаходи і 92 рацпропозиції. На їх основі складені і видані методичні рекомендації.

Начальником кафедри військової підготовки полковником медслужби Бебко В.З. підготовлено до друку в 1994 році:

- Матеріали про начальників (президентів) Військово-медичної (медико-хірургічної) академії (С.-Петербурзької) до 200-річчя з дня заснування;

- Учбовий посібник по організації, змісту роботи, розгортанню і управлінню Передової госпітальної бази;

- Учбовий посібник по оснашенню та обладнанню "Класу військового лікаря" (Медичний пункт полку).

- Учбовий посібник по перспективним засобам ураження в арміях - основних країн НАТО, Китаю і сучасній травмі.

Наукова робота на кафедрі на протязі останніх 15 років визначалася замовленнями МОЗ УРСР та військового відомства. При кафедрі постійно діє військовий науковий студентський гурток (Керівник - начальник кафедри). Загальне число студентів гуртка - 30 - 40 чоловік.

Основна мета його діяльності - поповнення військово-медичних факультетів, а з 1993 року військово-медичні відділення при КДМУ.

Починаючи з 1972 року викладацьким складом кафедри виконані п'ять замовних спеціальних тем.

В 1975 році старшим викладачем курсу ВТ та МЗ підполковником м/с Самойловим М.Н. була захищена докторська дисертація на тему: "Матеріали фармакології та токсикології солей літію". Він - автор 66 наукових робіт та 9 рацпропозицій. Під керівництвом доцента Самойлова М.Н. підготовлені до захисту 9 кандидатських дисертацій.

Підготовлений один кандидат психопогічних наук Білоус П.Д. (1977р.). Науковий керівник - доцент Компанець В.С.

Співробітниками кафедри опубліковано більше 200 наукових праць (на міжнародному, союзному, республіканському, обласному рівнях). Видано 9 збірників наукових робіт (I-IX об'єднаної наукової медико-технічної конференції. Відповідальний редактор - доцент В.С.Компанець). Видані 35 методичних рекомендацій (по проблемі "Джут", "Ядохімікати", "Екстремальні ситуації" та ін.).

За період існування кафедри одержано 8 авторських свідоцтв на винаходи і 195 посвідчень на рацпропозиції. Один винахід і 46 раціоналізаторських пропозицій виконані при участі студентів-членів військового студентського наукового гуртка.

Кафедра військової підготовки на протязі останніх 15 років має звання "Краща кафедра - раціоналізатор".

Перспективний план наукової роботи кафедри на 1994-1998 роки затверджений у Міністерстві оборони України і узгоджений в інституті. Сплановано 8 тем. З них дві повинні скласти основу кандидатських дисертацій:

- викладач кафедри підполковник Матвійчук М.В. "Антимутагенні властивості групи сполучень вітаміну А".

- викладач кафедри підполковник Сорокоумов О.П. "Вплив антигіпоксантів та засобів захисно-лікувального комплексу на перебіг та кінець комбінованих радіаційних уражень, включаючих загальне опромінювання та ураження м'яких тканин кінцівки з ушкодженням кровоносних судин".

Виконується ініціативна Загальнокафедральна тема: "Розвиток військово-медичних, педагогічних та психологічних ідей М.І.Пирогова в сучасних умовах" (З використанням матеріалів архіву музею-садиби М.І.Пирогова у м.Вінниці). Керівник теми - начальник кафедри полковник Бебко В.З., науковий керівник - доцент Компанець В.С.

Термін виконання - 1994-1998рр.

ЕКСТРЕМАЛЬНА МЕДИЦИНА ЯК НОВА НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Доцент В. С. Компанець

Цикл екстремальної медицини є самостійним штатним підрозді-

лом інституту. Створений він згідно з рішенням МВССО України 101-5/16 від 2.04.1991 р., погодженим з МОЗ України, наказом ректора інституту 259 від 18.12.1991 р. на базі циклу медичної служби цивільної оборони (МСЦО) військової кафедри.

Терміном створення циклу слід вважати 1962 р., коли вперше був започаткований курс медичної служби ЦО на кафедрі організації охорони здоров'я (зав. курсом - доц. О. Г. Процек). Тоді ж (з 1962 р.) на військовій кафедрі читається курс цивільної оборони (начальник - підполковник О. Ф. Ніколко). В 1968 р. відбулося злиття курсів ЦО та МСЦО з введенням до штату військової кафедри (начальник курсу ЦО та МСЦО - підполковник медслужби В. П. Заблоцький, потім, з 1969 р. - Г. І. Конвісаров, з 1971 р. по 1991 р. - В. С. Компанець). Викладацький склад цього курсу (далі - циклу) був таким: ст викладач Б. М. Родигін (1970-1971 рр.), викладач Г. І. Конвісаров (1971 1991 рр.), кандидат меднаук, доцент Ф. Т. Смовж (1974 1976 рр.), викладач М.П. Серебреников (1976-1991 рр.), викладач Ф. Т. Волинський (1979-1991 рр.). Учбово-допоміжний склад: ст. лаборанти О. І. Коровін, Н. М. Ковальська, лаборант В С. Антонюк, препаратори Д. Д. Дмітрієва, А. Л. Мостипака, Н. Д. Корольова, В. Н. Наконечна.

З метою оптимізації методики навчання на циклі та матеріально-технічного його забезпечення в учбовий процес впроваджено три винаходи та 98 рацпропозицій, з використанням яких створені: стінка технічних засобів навчання, модульний клас, стіл викладача, автоштори, автоекран, панорама місцевості з моделюванням екстремальних ситуацій, учбовий комбінований медичний стіл (позитивне рішення на видачу патенту, 1991 р. : В. С. Компанець, В. С. Тарасюк, О. М. Недорізанюк, Л. С. Дякова).

Основним напрямком науково-дослідницької діяльності було виконання заказної наукової тематики МОЗ та ЦО союзного та республіканського рівня, а також профорієнтація та профвідбір до формувань екстремальної медицини та до медичної професії взагалі. Виконано 11 заказних тем, опубліковано понад 250 наукових праць, 6 учбових посібників, 38 рекомендацій. Отримано 12 авторських свідоцтв, понад 350 посвідчень на рац.пропозиції. Здійснено (завод "Київелектронприлад", 1990) серійне виробництво трьох варіантів приладу для визначення розумової працездатності (Золота медаль ВДНГ України, 1987 р.), які використовуються для профвідбору та визначення реалібітаційного ефекту лікувальних та психолого-педагогічних заходів у дітей,

що знаходяться на лікуванні і психоневрологічній лікарні (директива Міносвіти, 1988 р.).

Матеріали НДР, різні технічні рішення були відзначені грамотами МОЗ України, Штабу ЦО України, бронзовою (1974 р.) та срібною (1991 р.) медалями ВДНГ СРСР та двома золотими медалями і трома Дипломами II ст. ВДНГ України (1987 р., 1989 р.). В банк ідей СРСР занесені матеріали дисертації доц. В. С. Компанця як соціальне відкриття (рег. 7155 від 6.11.1990 р.). З 1988 р. в учбовому процесі Вищої педагогічної школи ім. Я. Кохановського (Польща) використовуються рекомендації В. С. Компанця та ін. "Устройства и способы исследования умственной работоспособности" (1985 р.), які також вибороли II місце у телеконкурсі України "Від ідеї - до практики" (1989 р.).

У виховній роботі циклу поряд з прикладами героїзму медиків використовуються лірико-патріотичні вірші-пісні В. С. Компанця - Лауреата II Всесоюзного фестивалю народної творчості, Дипломанта конкурсу бардів Вінниччини, члена обласного відділення композиторів, автора понад 50 пісень на власні слова. Йому належать радіопозивні Вінниччини та марш Вінницького мединституту. Пісні "Вінниця", "Обеліск" виконуються також в Софії (Болгарія) та місті-побратимі Вінниці - Кельці (Польща). Вийшов у світ збірник Ф. Шварцбанд та В. Компанця "Згоряю, щоб світити..." (медицина в поезії та музиці).

Екстремальна медицина як дисципліна викладається нині на IV курсі університету та факультеті удосконалення лікарів. На циклі екстремальної медицини працюють: начальник циклу - доцент В. С. Компанець, викладачі - В. М. Кульчиковський, І. І. Сиродой (ФУЛ), О.М.Корнієнко. Кандидат медичних наук, доцент В. С. Компанець - автор та співавтор 329 опублікованих наукових та науково-методичних праць, 8 посібників, 41 рекомендацій, 10 винаходів, 292 рац.пропозицій. Він - Заслужений раціоналізатор України, Почесний діяч НМТТ України, президент Малої Академії медико-технічних наук, голова експертної комісії інституту (з 1973 р.), голова ради обласного правління НМТТ України (з 1981 р.). Воїн-інтернаціоналіст. Під науковим керівництвом доц. В. С. Компанця захищені дві кандидатські дисертації, готуються ще дві. Він подав до захисту докторську дисертацію. Викладач В. М. Кульчиковський - зав. учбовою частиною циклу. Автор та співавтор 26 наукових праць, двох методичних рекомендацій, одного винаходу, 40 рац.пропозицій. Має досвід виконання військового служ-

бового обов'язку зв кордоном (Німеччина, Чехословакія). Має Урядові нагороди. Викладач ФУЛ І. І. Сидорой - досвідчений організатор тактики медичної служби. Автор та співавтор 6 наукових праць, методичних рекомендацій та 15 рац.пропозицій. Має Урядові нагороди. Викладач ФУЛ Г. І. Конвісаров - учасник Великої Вітчизняної війни. Має багатий досвід виховної, викладацької та науково-дослідницької роботи. Активний виконавець заказних НДР, автор та співавтор 2 учбових посібників, 17 наукових праць та 23 рац.пропозицій. Ст.лаборант Н. Д. Корольова - лікар. Автор та співавтор 13 наукових праць, 2 методичних рекомендацій, учбового посібника, двох винаходів та 15 рац.пропозицій.Лауреат Пироговської премії (серед студентів). Успішно працює над кандидатською дисертацією.

Одним з наукових напрямків діяльності циклу екстремальної медицини є розвиток ідей М. І. Пирогова в сучасних умовах.

З цього питання у співдружності з фахівцями іншого профілю (доц. О. М. Недорізанюк, В. С. Тарасюк, Л. М. Галицький, П. Д. Білоус та ін.) та студентами-членами СНТ опубліковано з 1981 по 1994 рік 58 наукових праць, виданий каталог цих праць.

Цикл екстремальної медицини разом з базовим циклом Київського медичного університету розробив нову учбову програму та план проходження дисципліни. Цикл розробив та подав пропозиції про доцільність викладання авіакосмічної медицини як складової частини екстремальної медицини та відкриття у Вінниці центру підготовки космонавтів.

Цикл брав участь у створенні концепції ЕВРО-ЧОС (1994 р.) з питань групового ризику та ін.

ОКРЕМІ ПІДРОЗДІЛИ

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ЦЕНТР

Професор Б.Й. Коган

Історія існування НДЦ розпочинається з створення проблемної лабораторії морфології та генетики розвитку Вінницького ордена "Знак

Пошани" медичного інституту ім. М.І.Пирогова, затвердженої згідно наказу Міністерства охорони здоров'я УРСР від 1.11.1980 року.

З 1974 року вона існувала як структурний підрозділ інституту на громадських основах. Наукова тематика, яка розробляється співробітниками лабораторії, формувалась з орієнтацією на фундаментальні і прикладні дослідження, виходячи з планів інституту на реалізацію науково-технічних програм і запитів практичної охорони здоров'я.

У відповідності з наказом Міністерства охорони здоров'я СРСР від 29.04.1990 року в інституті було створено науково-дослідний центр. Керівником було назначено професора Когана Б.Й.

Основними завданнями центру є:

- проведення фундаментальних і прикладних досліджень по основним проблемам медичної науки;
- розробка нових високоефективних методів профілактики, діагностики і лікування найбільш розповсюджених захворювань людини;
- сприяння покращенню якості підготовки фахівців і науково-педагогічних кадрів, підвищенню кваліфікації професорсько-викладацького складу університету;
- раціональне використання потенціалу науково-педагогічних кадрів, цінної апаратури і обчислювальної техніки з науковою метою.

Структурними підрозділами НДЦ є:

1. Відділ клінічної і експериментальної морфології;
2. Відділ електронної мікроскопії;
3. Віддліи клінічної і спортивної антропології;
4. Відділ імуногенетики;
5. Відділ екологічної імунології і імунокорекції;
6. Оптико-механічний відділ;
7. Експериментальна клініка з операційними блоками.

В теперішній час розроблено документацію на будівництво діагностичного центру, який буде оснащено сучасним електронним і комп'ютерним обладнанням.

На базі НДЦ сконцентровано сучасне обладнання, до складу якого входять: електронний мікроскоп ПЕМ-100 з системою виводу зображення на екран дісплею (фірма "Філіпс", Голандія), аналізатор зображення "Інтеграл-2МТ", світлооптичний мікроскоп Labourlux-Leica з фото- і відеосистемами (Німеччина), імунологічний аналізатор "Abbott" (США), гематологічний аналізатор "Autolyzer AL 820" (Німеччина), аналізатор дихання MedGraphics (США), апарат ультразвукової діаг-

ностики "Toshiba SSA-220a" (Японія), апарат термодіагностики "Радуга" тощо.

Виконавцями науково-дослідницьких робіт, що проводяться в НДЦ є штатні співробітники лабораторії, докторнати, аспіранти, співшукачі, які закріплені з числа кафедральних співробітників а також представники практичної охорони здоров'я, студенти, багато з яких потім зараховуються до штату.

Основними напрямами наукових досліджень лабораторії є :

1. Розробка морфо-функціональних критеріїв адаптації організму під впливом екстремальних факторів і радонових вод курорту "Хмільник".

2. Вивчення закономірностей спадкової і середовищної обумовленності морфо-функціональних ознак людини в нормі і при мультифакторіальних захворюваннях з метою їх прогнозування і профілактики.

За тематикою робіт, які проводяться співробітниками НДЦ, виконано 5 докторських і 28 кандидатських дисертацій, а також фрагменти 9 докторських і 30 кандидатських дисертацій співробітниками кафедр університету і практичних лікарів. Видано 2 монографії.

Зусиллями колективу центру на базі університету проведено 10 наукових форумів республіканського і міжнародного значення.

Співробітники лабораторії приймали активну участь в республіканських, всесоюзних і міжнародних конференціях, симпозіумах та з'їздах.

Опубліковано, в тому числі за кордоном, 250 наукових робіт, 2 методичних рекомендації і 2 інформаційних листа.

Всі види НДР, які виконуються в центрі, проводяться на принципах коплексування. Вони скріплені міжнародними договорами про науково-технічне співробітництво.

ЦЕНТР НОВИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Кандидат педагогічних наук І.Й. Хаїмзон

Наприкінці 1992 р. наказом ректора інституту проф. В.М. Мороза був створений Центр нових інформаційних технологій (ЦНІТ). Метою створення ЦНІТ є проведення технічної політики з питань застосування

ЕОМ в різних галузях вузівської діяльності. До складу ЦНІТ входять такі підрозділи: обчислювальний центр, редакційно-видавничий відділ, друкарня, відділ розмножувальної техніки, навчальний відділ з питань інформатики та обчислювальної техніки, телестудія.

В обчислювальному центрі розташовані найсучасніші персональні комп'ютери на базі процесорів Intel-486 та Pentium. Основними завданнями обчислювального центру є:

- створення навчальних програм з різних дисциплін;
- розробка та впровадження нових інформаційних технологій в навчальний процес;
- проведення технічної політики з питань застосування ЕОМ в різних галузях вузівської діяльності;
- створення спеціалізованих програм підтримки лікувально-діагностичного процесу в лікувально-профілактичних закладах.

Вперше серед навчальних закладів України працівниками ЦНІТу освоєні найсучасніші мультімедіа технології, які забезпечують роботу з нерухомими зображеннями і "живим" відео, анімаційною комп'ютерною графікою, текстом, мовою, високоякісним звуком, що вже в найближчому майбутньому приведе до революційних змін в таких галузях як освіта, комп'ютерне навчання та інших напрямках діяльності людини.

Крім завдань по інформаційній підтримці навчального процесу університету, в обчислювальному центрі розробляється програмне забезпечення по замовленню деяких відомих фірм США, Німеччини, Англії.

Видавницька діяльність координується редакційно-видавничим відділом. В цьому відділі за допомогою сучасної комп'ютерної техніки та відповідного програмного забезпечення готуються до друку оригінал-макети різних видань: навчальних та методичних посібників, наукових праць, монографій, журналів, рекламних проспектів, тощо.

Поліграфічна база інституту створена на основі комплексу найсучасніших поліграфічних машин виробництва Англії, Японії, Швеції з повним циклом виготовлення друкарської продукції. Потужність друкарні - 80000 друкованих аркушів на рік. Друкарня надає платні послуги на договорній основі. У 1993 році обсяг роботи друкарні становив 3,3 тис. друкованих аркушів. За надані нею послуги в бюджет інституту надійшло 168,732 тис. крб. На базі інституту організовані редакції журналів "Вісник морфології", "Українського пульмонологічно-

го журналу", "Вісник вищої медичної школи", "Вісник Вінницького медінституту". Перші два журнали мають статус державних, "Вісник вищої медичної освіти" підпорядковано МОЗ України. Видавництво журналів не залежитиме від діяльності видавництва "Здоров'я".

Для тиражування оригінал-макетів невеликими партіями (до 300 екз.) використовуються високопродуктивні ксерокопіювальні апарати двокольорового і багатокольорового друку. Відділ розмножувальної техніки надає відповідні послуги викладачам та студентам університету.

У навчальному відділі з питань інформатики та обчислювальної техніки навчаються студенти, співробітники, наукові робітники навичкам користування комп'ютерною технікою. В цьому ж відділі підготовлена програма і відповідні методичні матеріали по вивченню інформатики та обчислювальної техніки в медичному університеті.

До складу телестудії входять професійні відеомагнітофони, комп'ютерна відеостудія Matrox-Studio, телевізори, відеокамери. Комплекс дозволяє створювати навчальні відеофільми з різноманітними комп'ютерними та телевізійними ефектами. Виконання відеомонтажу у форматі S-VHS дозволяє практично в два рази збільшити якість зображення у порівнянні з традиційними телевізійними форматами. Можливість швидкої зміни телевізійних ефектів за допомогою комп'ютера, широкі можливості високохудожнього оформлення готової відеопродукції - все це становить новий якісний рівень навчального процесу у Вінницькому державному медичному університеті.

Основними напрямами наукових досліджень Центру нових інформаційних технологій є розробка нових інформаційних техиологій у навчальному процесі та діяльності лікувально-профілактичних закладів. За цією тематикою підготовлені 1 докторська та 1 кандидатська дисертації, видана одна монографія, опубліковано 50 наукових робіт, 3 навчальних посібника, 3 методичних рекомендації.

В центрі нині працюють: І.Й. Хаїмзон, О.І. Мазур, Л.М. Шкуропатська, Р.Ф. Мищенко, А.А. Карпов, О.Ф. Долгополов, О.І. Ковтонюк, В.А. Корінний, О.І. Куцик, Е.Б. Лозовер, О.Ю. Пантус, О.А. Фоменко.

Колишні працівники ЦНІТу, використовуючи надбаний досвід, плідно працюють в відомих фірмах США, Німеччини, Австралії.

З ІСТОРІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ФАКУЛЬТЕТУ УДОСКОНАЛЕННЯ ЛІКАРІВ

Доцент О.С. Бориско

Факультет організований в 1979 р. згідно з Постановою Ради Міністрів Радянського Союзу від 22.09.77 870 і Постанови Ради Міністрів УРСР від 22.11.77 570.

За станом на 01.07.91 у склад факультету входять 10 кафедр і один самостійний доцентський курс: кафедри терапії, хірургії, педіатрії, акушерства і гінекології, пульмонології і фтізіатрії з курсом клінічної пульмонології і фтізіатрії, невропатології з рефлексотерапією, ендокринології, наркології, рентгенології і курс організації і управління охороною здоров'я.

Факультет удосконалення лікарів (ФУЛ) є навчальним і адміністративно-структурним підрозділом інституту і здійснює навчальну, науково-методичну, наукову та інші види робіт, пов'язаних з післядипломним навчанням лікарів.

Згідно з наказом МОЗ України 166 від 22.07.93 завданням факультету є:

- підготовка лікарів-спеціалістів в інтернатурі шляхом очно-заочного навчання;
- підготовка та перепідготовка лікарів зі спеціальностей, що не передбачені в інтернатурі;
- організація і забезпечення систематичного удосконалення професійних знань і навичок спеціалістами охорони здоров'я на циклах тематичного удосконалення;
- підготовка лікарів-спеціалістів другої, першої, вищої категорії на передатестаційних циклах і проведення атестаційний іспитів, для чого згідно з наказом ректора інститут 4 від 10 січня 1993 року організований в інституті відділ післядипломної підготовки.

Силами професорсько-викладацького складу кафедр і курсів ФУЛ за весь період його діяльності пройшли післядипломну перепідготовку 14318 лікарів, у тому числі на кафедрах в м. Хмельницькому - 7670 чол., на базах Вінницьких кафедр і курсів - 6648 чол. Основний склад лікарів-курсантів був із прикріпленого регіону: Хмельницької, Вінницької і Чернівецької областей.

Охоплено перепідготовкою 54% працівників первинної ланки охо-

рони здоров'я, без тривалого їх відриву від місця роботи, сім'ї. В цьому зміст роботи регіональних ФУЛ: проходити удосконалення на місцевих клінічних базах. Цикли комплектуються курсантами після попереднього узгодження з управлінням охорони здоров'я регіону, куди щорічно відсилаються проспекти навчально-виробничого плану.

За цей період за станом на 01.01.94 підвищили післядипломну кваліфікацію лікарів:

- терапевти - 1789 чол.
- педіатри - 1434 чол.
- хірурги - 1634 чол.
- акушери-гінекологи - 1207 чол.
- пульмонологи - 863 чол.

та 7392 чол. на інших кафедрах ФУЛ, розташованих у м. Вінниці.

З перших днів організації факультету його роботу очолював доктор медидчних наук професор Микола Петрович Чорнобровий. З 1984 р. і до цього часу деканом факультету є доцент, кандидат медичних наук О.С. Бориско. За ці роки удосконалювалася структура факультету і якість підготовки спеціалістів охорони здоров'я. Якщо в 1979 році заняття почалися на 5 кафедрах, то нині збільшилася кількість кафедр, змінилася специфіка роботи факультету.

З 1992 навчального року ФУЛ займається очно-заочною підготовкою лікарів-спеціалістів в інтернатурі по 27 спеціальностях. Освоєні і успішно проводяться передатестаційні цикли для підтвердження і підвищення кваліфікаційної категорії, функціонують цикли тематичного удосконалення. У даний час кадровий склад факультету укомплектований. Зайнято 58 посад за штатним розкладом. У тому числі, на кафедрах суміжних спеціальностей працюють 4 викладачі. На факультеті трудяться доктори медичних наук, професори: Е.К. Каблукова, М.С. Грешило (каф. педіатрії), Григоренко П.П. (каф. акушерства і гінекології), М.П. Чорнобровий (каф. харургії), Б.О. Зелінський (каф. ендокринології), професор О.Г. Процек (організація і управління охорони здоров'я). На кафедрах ФУЛ працює 19 кандидатів медичних наук.

Існує таке співвідношення викладацького складу ФУЛ: 80% викладачів, які мають вчену ступінь і вчене звання, 20% - без ступеня. В 1986 році ліквідовані кафедри психіатрії і онкології і заснована кафедра наркології. На ФУЛ захищено 2 докторських П.П. Григоренко (каф,

акушерства і гінекології), Ф.З. Савранський (каф. стоматології) і 12 кандидатських дисертацій. Заплановано і виконується 8 докторських дисертацій.

Викладачі регулярно проходять підготовку на базі ЦОЛІУВ в м. Москві і ФПК в м. Києві. За час роботи кафедрами ФУЛ підготовано більше 68 клінічних ординаторів, багато з яких в подальшому захистили кандидатські дисертації.

ФУЛ діє як навчально-методичний центр по безперервному навчанню кадрів. Починаючи з 1992 року, на кафедрах впроваджено в практику комп'ютерний контроль і атестаційні іспити. Більшість кафедр мають комп'ютери і автономні атестаційні системи: генетика, терапія, кардіологія, пульмонологія, фтізіатрія, хірургія, педіатрія, анестезіологія-реанімація, а на кафедрі акушерства і гінекології створено і впроваджено тренувальну комп'ютерну систему. На кафедрах ФУЛ складені методичні розробки лекцій, практичних і семінарських занять згідно з вимогами центрального методкому. Широко використовуєтьс ТЗН, методика "малих груп" та ін. Зв'язки кафедр з органами охорони здоров'я, з іншими кафедрами і інститутами, наукова і навчально-методична робота висвітлена в офіційних довідках про діяльність кафедр.

ПІДГОТОВЧИЙ ФАКУЛЬТЕТ ДЛЯ ІНОЗЕМНИХ ГРОМАДЯН ЗА 15 РОКІВ ІСНУВАННЯ

Професор Г.Л. Василенко

В 1979 році було засновано підготовчий факультет для іноземних громадян, який очолив професор О.Х. Дубовий, з 1983 року - професор Г.Л. Василенко. За час існування колектив факультету підготував до навчання в медичних вузах 2880 студентів з сорока країн Європи, Азії, Африки й Латинської Америки.

На факультеті працюють дві кафедри: українознавства (з 1979 р. до 1993 р. - кафедра російської мови) й природничих наук.

Кафедру українознавства очолює професор Г.Л. Василенко, а кафедру природничих наук - доцент П.Г. Рибак. Навчальний, науковий та виховний процес забезпечують 43 викладачі й 10 лаборантів, які систематично впроваджують у своїй роботі новітні досягнення

українознавства, філології та педагогіки.

До складу кафедри входять три секції: курс української мови, курс російської мови початкового етапу і курс російської мови просунутого етапу. Члени секції займаються розробкою методичних і учбових матеріалів, реалізацією міжкафедральної координації, підготовкою і корекцією екзаменаційних матеріалів циклового і підсумкового контролю, забезпеченням послідовності навчання на підготовчому факультеті і основних курсах інституту.

З метою підвищення ефективності викладання української та російської мов на кафедрі створені "Школа молодого викладача" і методичний семінар, на заняттях котрих розглядаються актуальні як теоретичні, так і практичні аспекти методики.

Відповідно до "Програми з української мови для студентів медичних вузів" у вересні 1992 року на першому курсі загальномедичного факультету введене вивчення практичного курсу української мови, в якому передбачається знайомство студентів-медиків з основними теоретичними поняттями та правилами української мови і практичними рекомендаціями щодо їх вживання в усній та письмовій мові, забезпечення активного використання їх на практиці, поліпшення мовного спілкування. В цьому курсі також розглядається мова як джерело країнознавства, історії та сьогодення народу.

Значна частина курсу відведена мові фаху студентів, особливостям того наукового стилю і тим мовним структурам, які необхідні для оволодіння професією.

Щодо іноземних громадян, то викладачі кафедри забезпечують навчальний та виховний процеси підготовчого та основного факультетів. На кафедрі навчаються також групи клінординаторів і аспірантів.

За час існування кафедри видана значна кількість методичних рекомендацій з різноманітних аспектів практичного курсу української й російської мови як іноземної.

В процесі вивчення мови здійснюється виховна робота. Студенти-іноземці знайомляться з історією країни та міста, в якому вони навчаються. З цією метою організуються екскурсії з відвідуванням музеїв М.І. Пирогова та М.М. Коцюбинського, історичного музею, картинної галереї, а також найцікавіших місць області й країни, пов'язаних з минулим і сьогоденням України.

Як підрозділ вузу колектив кафедри велику увагу приділяє науково-дослідницькій роботі, тематика якої має методичний характер і

спрямована на забезпечення посібниками з практичного курсу української мови та російської мови як іноземної, а також на забезпеченя послідовності у викладанні наукового стилю на підготовчому факультеті для іноземних громадян і в медичному вузі, удосконалення системи контролю у викладанні російської мови як іноземної.

Кафедра українознавства має досить забезпечену матеріально-технічну базу: 23 навчальні аудиторії, 2 лаборантські, 2 лігафонних кабінети, методичний кабінет, філію інститутської бібліотеки, фотолабораторію, актовий зал на 80 місць.

Вдосконаленню процесу навчання і методів викладання, прищепленню навичок, вміння самостійно працювати з навчальним матерілом, самостійно здобувати знання сприяли олімпіади й написання і захист рефератів. Тематика рефератів: "Києво-Могилянська академія в історії української науки і культури", "Д.К. Заболотний. Тривожна доля", "Життя і творчість М.Д. Леонтовича" та інші - формує і розширяє світогляд щодо української державності.

Велика увага приділяється підвищенню кваліфікації усіма викладачами кафедри (ФПК та стажування у вузах Москви, Києва, Харкова, Вінницькому політехнічному інституті).

Викладачами кафедри було опубліковано 16 статей, 90 тез доповідей в повідомлень на науково-методичних конференціях різного рівня. У цих публікаціях своє відображення знайшли методичні і практичні аспекти викладання української і російської мови як іноземної, позначені підходи до формування методичної концепції викладання української мови як іноземної.

Нині колектив кафедри перебудовує свою роботу з урахуванням перспективи навчання іноземних студентів українською мовою. А тому було створено творчу групу, яка працює над методичною концепцією підручника з української мови як іноземної, визначенням шляхів і методів реалізації даної концепції.

Кафедра природничих наук (зав. - доц. П.Г. Рибак) об'єднує чотири курси. По курсу хімії (зав. курсом - доц. Рибак П.Г.) працюють ст. викладачі Л.В. Милосердова, В.С. Антонюк, викладачі М.Х. Семенова та Л.П. Ковальчук. Курс обслуговує лаборант Л.В. Пілуєва.

Курс біології читають ст. викладачі П.М. Зінченко (зав. курсом) та О.Я. Роменська, викладачі Т.В. Сугак, І.В. Шевченко, А.В. Тодосійчук. Ст. лаборант - С.Ф. Турова.

Курс фізики очолює ст. викладач Г.Л. Козачишин. Викладачі:

Л.П. Мельник, Т.Є. Загоруйко.

Курс математики читають ст. викладачі О.З. Тарасова (зав. курсом) та Л.Є. Годлевська, викладачі О.П. Руденко. Лаборант - Л.М. Аккуратова.

Курс інформатики та обчислювальної техніки був започаткований у 1992 році. Його очолила викладач Л.В. Паламарчук. Зав. комп'ютерним класом - О.О. Рябоконь.

Учбова база кафедри складається з 12 учбових кімнат: хімії - 3, біології - 3, фізики - 2, математики - 2, комп'ютерний клас - 1.

Головним завданням викладачів кафедри є систематизація знань, набутих студентами-іноземцями на їх батьківщині, оволодіння мовою предмета як засобом одержання наукової інформації в об'ємі, необхідному для вільного сприймання текстів підручників та лекцій у вузах в загальному потоці студентів.

У перші роки роботи викладачі кафедри доклали чимало зусиль на складання методичних розробок: з практичних питань, лабораторних робіт, контролю знань студентів, зміст яких по лексиці був скоординований з учбовим планом кафедри російської мови. Одночасно були підготовлені поурочні словники на чотирьох мовах.

У перші роки, коли бракувало підручників, терміново складалися методичні посібники та рекомендації. Так, були видані "Вступні заняття з біології", "Періодичний закон і періодична система елементів", "Класи неорганічних сполук", "Окисно-відновні реакції", "Завдання з самостійної роботи з хімії", "Методичні розробки з математики", "Методичні рекомендації з фізики (кінематика)" та інші.

З 1982 по 1989 рік кафедра співробітничала з кафедрою природничих наук Кишинівського університету. Спільними зусиллями викладачів були опубліковані "Контрольні програми з зоології", "Посібник з тригонометрії", "Методичні вказівки з математики для занять у лінгафонному класі".

Кафедра підтримує творчі контакти з іншими вузами: Київським та Харківським університетами, Запорізьким медичним, Московським автодорожним, Ленінградським політехнічним інститутами. Результатом такого спілкування став обмін досвідом викладання, спільна участь у роботі конференцій, взаємне рецензування методичних посібників, підвищення кваліфікації викладачів.

Враховуючи короткочасність навчання студентів-іноземців на факультеті, кафедри постійно шукають нові форми і методи

підвищення ефективності навчання: на кафедрі щорічно організовувалися олімпіади та вікторини з усіх дисциплін, діють наукові гуртки з хімії та біології, що досить успішно стимулювало зусилля студентів на поглиблене вивчення предметів. Заключним етапом такої роботи було проведення факультетської студентської науково-теоретичної конференції з природничих наук, на якій студенти під керівництвом викладачів готували доповіді, робили перші самостійні спроби утвердитися у ролі дослідника і доповідача. Слід сказати, що значна частина наших гуртківців продовжувала працювати в наукових гуртках на інших кафедрах інституту.

Наукова робота кафедри має переважно методичний характер. З результатів досліджень за минулий період опубліковано 45 робіт, 16 - в збірниках конференцій та семінарів і 28 - у формі методичних посібників, рекомендацій, вказівок. Викладачі кафедри постійно виступають з доповідями на міжвузівських конференціях з питань методики викладання.

Крім цього, окремі викладачі займаються науково-дослідницькою діяльністю.

ПІДГОТОВЧЕ ВІДДІЛЕННЯ

Доцент А.П.Голубовський

Підготовче відділення Вінницького медичного інституту ім.М.І.Пирогова було відкрите в 1973 році.

За 20 років через підготовче відділення пройшло більше як дві з половиною тисячі юнаків та дівчат. Сьогодні в університеті навчається близько семисот випускників підготовчого відділення

На підготовчому відділенні дві форми навчання: денна і вечірня.

При відборі слухачів з числа абітурієнтів перевага віддається санітаркам, фельдшерам, демобілізованим з лав Збройних Сил.

Практика показала, що слухачі підготовчого відділення в інституті навчаються добре, особливо на останніх курсах.

З поступаючими на підготовче відділення проводиться співбесіда з тих предметів , котрі виносяться на вступні іспити до інституту. На протязі навчального року слухачі вивчають мову, хімію і біологію.Викладають на підготовчому відділенні кваліфіковані викладачі. Ма-

теріал опановується на практичних заняттях, на лабораторних, семінарах, колоквіумах.

Викладачі не обмежуються викладанням. Ведеться й виховна робота зі слухачами: готуються вечори, присв'ячені, наприклад, Менделєєву, Вавілову; вікторини з мови, спектаклі.

Слухачі відвідують гуртки на кафедрах, беруть участь у виготовленні наглядності: таблиць, технічних засобів навчання, схем.

Не без участі слухачів підготовчого відділення побудовані студентські гуртожитки, табір відпочинку в селі Степашки, обладнано актовий зал, вестибюль інституту. Таким чином, слухачі підготовчого відділення - невід'ємна частина великого дружнього колективу студентів інституту.

Навчаються слухачі в добре обладнаних аудиторіях. Велика кількість годин з усіх предметів дає можливість слухачам добре скласти вступні іспити до інституту, набрати потрібну кількість балів і великому проценту випускників підготовчого відділення вступити до інституту.

На підготовче відділення Вінницького медичного інституту завжди конкурс, до трьох чоловік на місце. Деканат підготовчого відділення веде контроль за успішністю випускників підготовчого відділення в інституті.

Серед випускників, які навчалися на підготовчому відділенні, є головні лікарі, завідуючі відділеннями лікарень, кандидати медичних наук (Г.Фернега, І.Давидюк, В.Надкирничний, С.Антонюк, Г.Махно, В.Капіца).

Багато років слухачі підготовчого відділення були шефами Госпіталю Інвалідів Великої Вітчизняної війни.

Вже багато років підряд (з1976 року) обов'язки завідуючого підготовчим відділенням виконує доцент Анатолій Пилипович Голубовський, заслужений працівник охорони здоров'я. Цю нагороду він одержав від уряду Соціалістичної Республіки Куба, де перебував в довгостроковому відрядженні.

БІБЛІОТЕКА УНІВЕРСИТЕТУ

Маєвська О.В., Бурмістрова О.А.

Бібліотека університету займає важливе місце в учбовому процесі та науково-дослідній роботі вузу. Історія її тісно пов"язана з

історією університету.

Заснована бібліотека у 1932 році на базі фондів Полтавського та Вінницького фармацевтичних інститутів.

Під час війни було зруйновано головну навчальну базу інституту (одну з найкрасивіших споруд міста) - морфологічний корпус. Окупанти вивезли до Німеччини велику кількість найцінніших книг та підручників.

Однак, до цього дня гордістю бібліотеки є зібрання рідкісних книг з медицини XVIII-XIX ст.: "Первая Российская фармакопея (Россика)" 1778 року видання; "Оценка лекарствам (устав аптекарей, устав повивальной бабки, устав о должной плате медицинским чинам)" - 1783 року видання; "Размышления о медицине" (1748) Корнелія Цельса на латині.

Після закінчення війни йде відновлення бібліотеки. У 1945 році фонд її складав 60 тисяч примірників книг та журналів. В післявоєнні роки була проведена велика робота по доукомплектуванню бібліотеки необхідною навчальною та науковою літературою. Вже у 1961 році бібліотечний фонд складав 179 тисяч примірників книг, штат бібліотеки нараховував 8 працівників.

У 1982 році бібліотека переведена до другої категорії бібліотек вузів. Фонд її вже нараховує близько 500 тисяч томів, які задовільняють різноманітні запити студентів, викладачів та працівників вузу. До їх послуг прекрасний читальний зал, де створені всі умови для роботи. З метою наближення книг до студентів працюють читальний зал у гуртожитку №5, філіали бібліотеки на кафедрі суспільних наук та підготовчому факультеті для іноземних громадян. Штат бібліотеки складає 46 працівників.

Щорічно бібліотека обслуговує більш як 22 тисячі читачів, яким видає більше 600 тисяч примірників друкованої продукції. У 1988 році бібліотека отримала пристосоване приміщення, де розмістились науковий та учбовий абонементи, абонемент художньої літератури, інформаційно-бібліографічний відділ, читальний зал на 200 місць, відділи комплектування та обробки літератури, відділ пропаганди культури, методичний відділ.

Велику допомогу читачам при пошуку літератури надає довідково-пошуковий апарат, який ведеться з 1944 року і зараз нараховує понад 2,5 млн. карток. Тут можна з"ясувати дані про будь-яке видання, яке знаходиться в фонді бібліотеки.

Якщо необхідного видання немає, на допомогу читачам приходить МБА. Бібліотека задовільняє запити читачів на відсутні зарубіжні та вітчизняні видання, одержуючи їх в тимчасове користування з інших бібліотек.

Розширенню світогляду студентів сприяють багаті фонди художньої літератури та періодичні видання.

Бібліотека приділяє велику увагу естетичному вихованню студентської молоді. Регулярно відбуваються літературно-музичні вечори, зустрічі з письменниками, успішно працює "Літературна вітальня". Щорічно бібліотека оформляє понад 100 тематичних виставок, проводить більш як 30 бібліографічних оглядів, бібліотечні уроки, веселі "Вечорниці".

З 1978 року наша бібліотека стає центром методичної роботи вузівських бібліотек міста. З метою надання методичної допомоги проводяться семінари, конференції, організуються "круглі столи".

За свою роботу бібліотека неодноразово нагороджувалась Грамотами Міністерства охорони здоров"я, Міністерства освіти, Міністерства культури.

Основою всіх досягнень та успіхів бібліотеки являється колектив. За 60 років діяльності в бібліотеці змінилось не одне покоління працівників.

З довоєнних по 80-ті роки працювали в бібліотеці великі ентузіасти бібліотечної справи, невтомні трудівники Корніліч Марія Петрівна, Симоненко Ніна Іванівна. Близько 25 років очолював бібліотеку Сліпак Ісаак Лазаревич. Не одне покоління студентів виросло на очах, користувалось бібліотечним досвідом Арькової Тетяни Іванівни, Фуртак Олександри Тарасівни.

Колишні їх читачі - тепер шановні люди нашого університету, та не тільки нашого - професори, доценти, асистенти і досвідчені лікарі.

В тому, що вони стали справжніми фахівцями своєї справи, є частка праці і бібліотечних працівників.

33 роки віддала улюбленій справі в стінах нашого вузу Ліна Василівна Маєвська. З 1970 року вона очолює бібліотеку. Багато позитивних змін, творчих досягнень в бібліотечній справі стали можливими дякуючи її вмілому та компетентному керівництву.

В тому, що бібліотека стала надійним помічником читачів є немала заслуга завідуючих відділами бібліотеки. З 1970 року працюють в бібліотеці Омельченко Е.Л., Дяченко Н.П., Бурмістрова О.А. Їм

присутні високий професионалізм, ерудиція, великий досвід роботи з книгами та читачами, організаторські здібності.

Довгі роки працюють на бібліотечній ниві наші ветерани Гудзь Т.Г., Голубовська С.М., Філімець Л.К., Новоселецька Б.М. Їх праця - це перш за все любов до книги, до читача, яким вони віддають свої знання, досвід, творчу наснагу, щире серце.

Багато добрих слів заслуговують працівники середнього покоління та молодь. Вони зберігають кращі традиції бібліотеки, вносять нові свіжі сили та знання на користь загальній справі.

Це силами молоді розроблена комп"ютерна програма "Бібліотека" та створюється електрона база даних каталогу бібліотеки.

Бібліотека в майбутньому розраховує на нове приміщення. Буде воно величним, красивим, де в просторих залах добре буде працювати студентам та викладачам.

Значну допомогу в обслуговуванні читачів надасть комп"ютерізація, за якою майбутнє бібліотеки.

ЗМІСТ

ОСНОВНІ ЕТАПИ СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ ВІННИЦЬКОГО МЕДИЧНОГО ІНСТИТУТУ ім. М.І. ПИРОГОВА
Професор В.М. Мороз **3**

КАФЕДРИ ГУМАНІТАРНИХ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

КАФЕДРА СУСПІЛЬНИХ НАУК
Професор А.Т. Давидюк **14**

ОСНОВНІ ЕТАПИ ДІЯЛЬНОСТІ КАФЕДРИ ІНОЗЕМНИХ МОВ, ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ ТА ОСНОВИ МЕДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ.
Доцент Т А. Рябоконь **17**

ІСТОРІЯ КАФЕДРИ ФІЗВИХОВАННЯ
Доцент О.Н.Іванов **22**

КАФЕДРИ ФУНДАМЕНТАЛЬНИХ ЗАГАЛЬНОНАУКОВИХ ДИСЦИПЛІН

ІСТОРІЯ КАФЕДРИ МЕДИЧНОЇ І БІОЛОГІЧНОЇ ФІЗИКИ
Доцент В.А. Дяков **25**

ЕТАПИ ДІЯЛЬНОСТІ КАФЕДРИ БІОЛОГІЇ
Доценти Р.П.Піскун, Н.О.Лиса **28**

ІСТОРІЯ КАФЕДРИ БІОХІМІЇ
Професор М.Б. Луцюк **31**

КАФЕДРА АНАТОМІЇ ЛЮДИНИ - ЇЇ ІСТОРІЯ ТА СТАНОВЛЕННЯ
Професор П.П. Шапаренко, доцент П.Л.Смольський **35**

КОРОТКИЙ НАРИС ІСТОРІЇ КАФЕДРИ ГІСТОЛОГІЇ ТА ЕМБРІОЛОГІЇ
Професор М.С.Пушкар **41**

ІСТОРІЯ КАФЕДРИ НОРМАЛЬНОЇ ФІЗІОЛОГІЇ
Професор Н.В.Братусь **44**

НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ МІКРОБІОЛОГІВ
Професор Г.К. Палій **51**

КАФЕДРА ЗАГАЛЬНОЇ ГІГІЄНИ
Професор Д.Г.Дев"ятка, к.м.н. І.В.Сергета **54**

КАФЕДРИ ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНИХ ДИСЦИПЛІН

ЗАГАЛЬНІ КАФЕДРИ

ЗАПОЧАТКУВАННЯ І РОЗВИТОК КАФЕДРИ СОЦІАЛЬНОЇ МЕДИЦИНИ, ОРГАНІЗАЦІЇОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я, ЕКОНОМІКИ І АСУ
Професор О.Г. Процек **58**

КАФЕДРА ПАТОЛОГІЧНОЇ АНАТОМІЇ
Доцент В.Г. Козлов **62**

ЕТАПИ ПЕДАГОГІЧНОЇ І НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КАФЕДРИ ПАТОЛОГІЧНОЇ ФІЗІОЛОГІЇ
Професор М.А. Вієвський **65**

ІСТОРІЯ КАФЕДРИ ФАРМАКОЛОГІЇ
Професори Г.І.Степанюк, О.О.Столярчук **69**

КАФЕДРИ ВНУТРІШНІХ ХВОРОБ

ІСТОРІЯ КАФЕДРИ ПРОПЕДЕВТИЧНОЇ ТЕРАПІЇ
Професор Ю.М.Мостовий **75**

ОСНОВНІ ЕТАПИ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОЇ ТА НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КАФЕДРИ ФАКУЛЬТЕТСЬКОЇ ТЕРАПІЇ
Професор В.К. Сєркова **80**

ОСНОВНІ ЕТАПИ ДІЯЛЬНОСТІ КАФЕДРИ ГОСПІТАЛЬНОЇ ТЕРАПІЇ №1
Професор Маленький В.П. **85**

ІСТОРІЯ КАФЕДРИ ГОСПІТАЛЬНОЇ ТЕРАПІЇ № 2
Професор В.І. Денисюк **90**

ІСТОРІЯ КАФЕДРИ ВНУТРІШНІХ ХВОРОБ ПЕДІАТРИЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ
Професор Ю.М. Головцев **93**

ДО ІСТОРІЇ КАФЕДРИ ТЕРАПІЇ ФАКУЛЬТЕТУ УДОСКОНАЛЕННЯ ЛІКАРІВ
Доцент В.П. Фесенко **96**

КАФЕДРА ФТИЗІАТРІЇ З КУРСОМ КЛІНІЧНОЇ ІМУНОЛОГІЇ І АЛЕРГОЛОГІЇ
Професор Б.М. Пухлик **99**

ІСТОРІЯ КАФЕДРИ ЕНДОКРИНОЛОГІЇ ВІННИЦЬКОГО МЕДІНСТИТУТУ
Професор Б.О.Зелінський **103**

КАФЕДРА ПРОМЕНЕВОЇ ДІАГНОСТИКИ І ПРОМЕНЕВОЇ ТЕРАПІЇ
Доцент О.В. Ковальський **106**

КАФЕДРИ ХІРУРГІЇ

КАФЕДРА ЗАГАЛЬНОЇ ХІРУРГІЇ
Професор О.Я.Фіщенко **109**

ІСТОРІЯ КАФЕДРИ ФАКУЛЬТЕТСЬКОЇ ХІРУРГІЇ
Професор А.І.Годлевський, доцент В.П.Островський **114**

КАФЕДРА ОПЕРАТИВНОЇ ХІРУРГІЇ ТА ТОПОГРАФІЧНОЇ АНАТОМІЇ
Професор Г.Я.Костюк **117**

ОСНОВНІ ВІХИ ДІЯЛЬНОСТІ КАФЕДРИ ГОСПІТАЛЬНОЇ ХІРУРГІЇ
Професор І.І. Мітюк **121**

ІСТОРІЯ КУРСУ АНЕСТЕЗІОЛОГІЇ ТАРЕАНІМАТОЛОГІЇ
Професор І.І. Міщук 128

ІСТОРІЯ КУРСУ УРОЛОГІЇ
Доцент П.І.Пивоваров 131

КАФЕДРА ОНКОЛОГІЇ
Доктор медичних наук Б.О. Болюх 134

ІСТОРІЯ КАФЕДРИ ХІРУРГІЇ ПЕДІАТРИЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ
Професор Т.А.Кадощук 136

ДО ІСТОРІЇ КАФЕДРИ ХІРУРГІЇ ФАКУЛЬТЕТУ УДОСКОНАЛЕННЯ ЛІКАРІВ
Доцент Ф.П. Міщенко 139

ІСТОРІЯ КАФЕДРИ СТОМАТОЛОГІЇ ФАКУЛЬТЕТУ УДОСКОНАЛЕННЯ ЛІКАРІВ
Доцент М.К. Добровольська 141

КАФЕДРИ АКУШЕРСТВА ТА ГІНЕКОЛОГІЇ

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ КАФЕДРИ АКУШЕРСТВА ТА ГІНЕКОЛОГІЇ № 1
Професор Б.Ф. Мазорчук 144

ДО ІСТОРІЇ КАФЕДРИ АКУШЕРСТВА ТА ГІНЕКОЛОГІЇ № 2
Професор А.Н. Гайструк 149

ДО ІСТОРІЇ КАФЕДРИ АКУШЕРСТВА ТА ГІНЕКОЛОГІЇ ФАКУЛЬТЕТУ УДОСКОНАЛЕННЯ ЛІКАРІВ
Професор П.П.Григоренко 152

КАФЕДРИ ПЕДІАТРІЇ

ІСТОРІЯ КАФЕДРИ ДИТЯЧИХ ХВОРОБ ПЕДІАТРИЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ
Професор Т.К.Набухотний 154

ІСТОРІЯ КАФЕДРИ ДИТЯЧИХ ХВОРОБ ЛІКУВАЛЬНОГО ФАКУЛЬТЕТУ
Професор М.Б.Царюк **157**

ІСТОРІЯ КАФЕДРИ ПЕДІАТРІЇ ФАКУЛЬТЕТУ УДОСКОНАЛЕННЯ ЛІКАРІВ.
Професор Н.С.Грешило **160**

КАФЕДРА ДИТЯЧИХ ІНФЕКЦІЙНИХ ХВОРОБ
Професор Кириленко В.А. **162**

КАФЕДРА ХІРУРГІЇ ТА ОРТОПЕДІЇ ДИТЯЧОГО ВІКУ
Професор Ю.П. Кукуруза **165**

КАФЕДРИ ВУЗЬКИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ДІЯЛЬНОСТІ КАФЕДРИ НЕРВОВИХ ХВОРОБ З КУРСОМ НЕЙРОХІРУРГІЇ ТА КАФЕДРИ НЕВРОЛОГІЇ ФАКУЛЬТЕТУ УДОСКОНАЛЕННЯ ЛІКАРІВ
Професор В.Д. Білик, доцент А.Г. Корнійчук **167**

ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ КАФЕДРИ ПСИХІАТРІЇ ТА МЕДИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ
Професор Г.А. Вієвська, доцент В.Є. Бузанова **171**

ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ КАФЕДРИ НАРКОЛОГІЇ, ПСИХІАТРІЇ ТА ПСИХОТЕРАПІЇ ФАКУЛЬТЕТУ УДОСКОНАЛЕННЯ ЛІКАРІВ
Доцент Н.С. Марковська **174**

ІСТОРІЯ КАФЕДРИ ШКІРНИХ ТА ВЕНЕРИЧНИХ ХВОРОБ
Професор І.Н.Ляшенко **177**

КАФЕДРА ІНФЕКЦИЙНИХ ХВОРОБ З ТРОПІЧНИМИ ІНФЕКЦІЯМИ І ЕПІДЕМІОЛОГІЄЮ
Професор Д.Ф. Кириченко **181**

ДО 60-РІЧЧЯ ЗАСНУВАННЯ КАФЕДРИ ОТОРИНОЛАРИНГОЛОГІЇ
Професор К.П. Дерепа **184**

ІСТОРІЯ КАФЕДРИ ОЧНИХ ХВОРОБ
Професор Й.Р. Салдан **188**

НАВЧАЛЬНА, НАУКОВА І ПРАКТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ КАФЕДРИ СУДОВОЇ МЕДИЦИНИ
Доценти С.О. Козлова, А.І. Крат **191**

ІСТОРИЧНА ДОВІДКА ПРО КАФЕДРУ ВІЙСЬКОВОЇ ПІДГОТОВКИ
Бебко В.З., полковник медичної служби **196**

ЕКСТРЕМАЛЬНА МЕДИЦИНА ЯК НОВА НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА
Доцент В.С. Компанець **200**

ОКРЕМІ ПІДРОЗДІЛИ

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ЦЕНТР
Професор Б.Й. Коган **203**

ЦЕНТР НОВИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
Кандидат педагогічних наук І.Й. Хаїмзон **205**

З ІСТОРІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ФАКУЛЬТЕТУ УДОСКОНАЛЕННЯ ЛІКАРІВ
Доцент О.С. Бориско **208**

ПІДГОТОВЧИЙ ФАКУЛЬТЕТ ДЛЯ ІНОЗЕМНИХ ГРОМАДЯН ЗА 15 РОКІВ ІСНУВАННЯ
Професор Г.Л. Василенко **210**

ПІДГОТОВЧЕ ВІДДІЛЕННЯ
Доцент А.П.Голубовський **214**

БІБЛІОТЕКА УНІВЕРСИТЕТУ
Маєвська О.В., Бурмістрова О.А. **216**

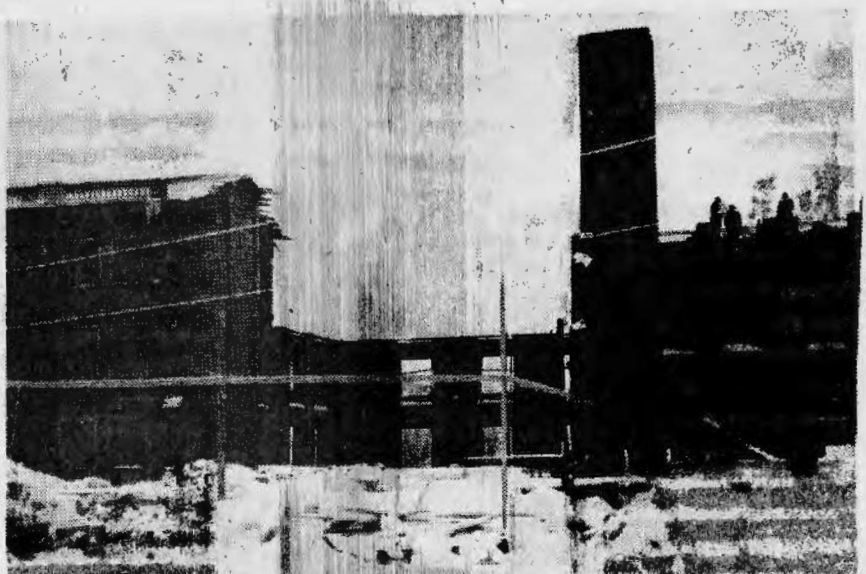

Зруйнований німецько-фашистськими загарбниками в роки Великої вітчизняної війни морфологічний корпус інституту

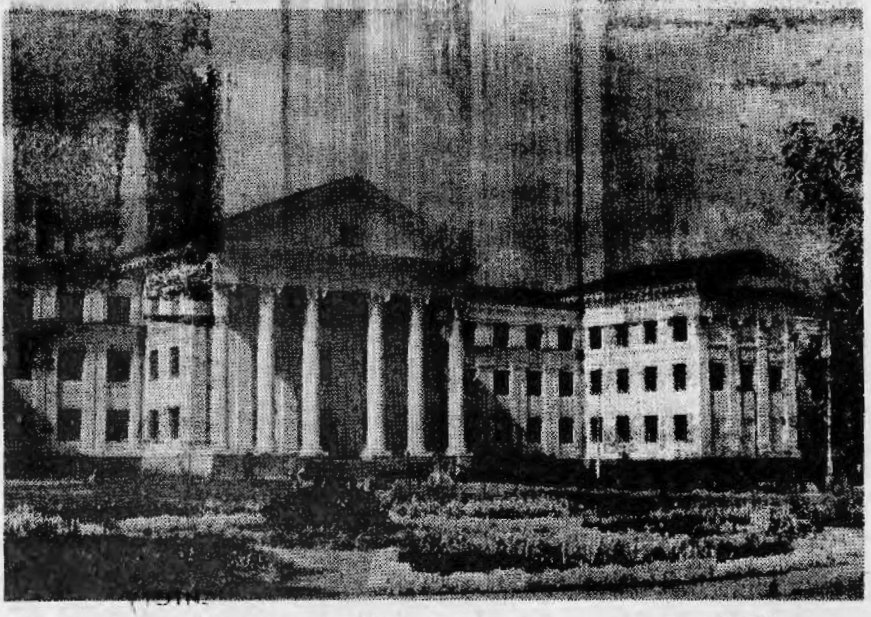

Відбудований морфологічний корпус інституту, 1958 рік

Пам`ятник М. І. Пирогову на території університету

Святкування дня Перемоги біля обеліска слави на території інституту

Покладання квітів до обеліска слави та пам`ятника М. І. Пирогова випускниками інституту іноземними громадянами

Один із студентських гуртожитків, збудованих у післявоєнні роки

Одна з клінічних баз інституту-дитяча обласна лікарня

Доктор медичних наук,
професор
Дейнека Іван Якович
директор інституту
1945-1951 рр.

Доктор медичних наук,
професор
Корхов Сергій Іванович
ректор інституту
1951-1967 рр.

Кандидат медичних наук, доцент
Рудюк Максим Павлович
ректор інституту
1967-1970

Кандидат медичних наук, доцент
Корнійчук Василь Антонович
ректор інституту
1970-1974

Заслужений працівник
вищої школи України,
ЛауреатДержавної премії
України,
доктор медичних наук,
професор
Білик Василь Данилович
ректор інституту
1974-1988

Заслужений діяч науки і
техніки України
доктор медичних наук,
професор
Мороз Василь Максимович
ректор інституту з 1988

Відвідання інституту академіком Петровським Б. В. під час пироговських читань, 1976 р.

Проректор по навчальній роботі доц. Корнійчук В. А., ректор доц. Рудюк М. П., зам. директора інституту по навчально-науковій роботі в післявоєнні роки проф. Сєрков П. М. (нині академік АН України), декан лікувального факультету доц. Крат А. І. Знімок 1969 р.

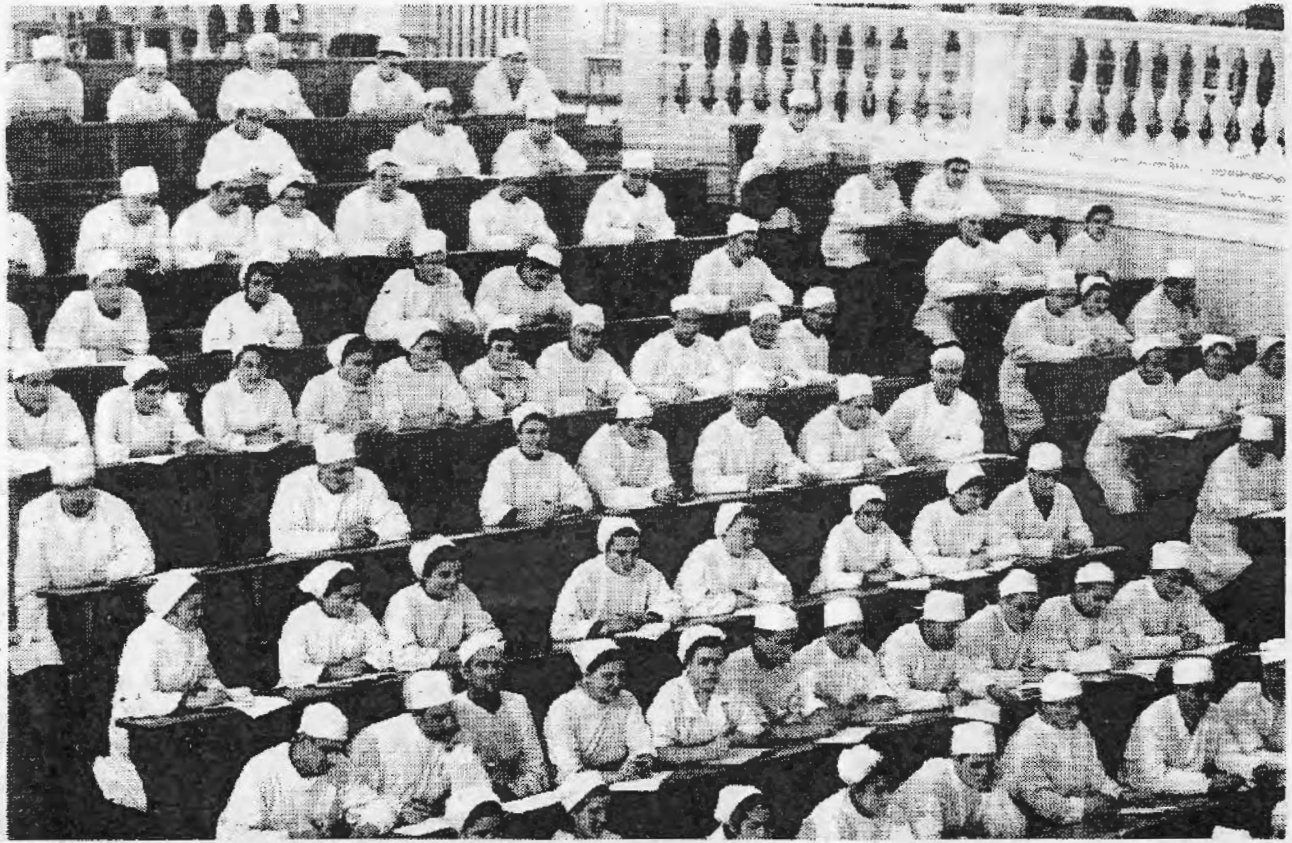

На лекції в актовому залі

Практичне заняття на кафедрі нормальної фізіології

Практичне заняття в лінгафонному кабінеті

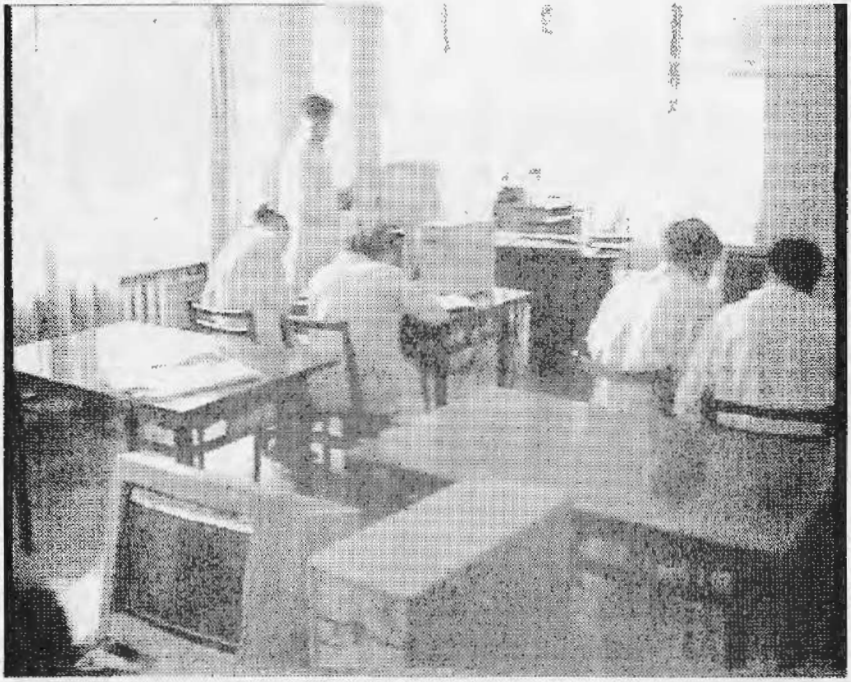

Заняття в комп`ютерному класі

Прийняття присяги лікаря випускниками інституту

Урочистості, присвячені черговому випуску студентів іноземних громадян, отримавших титул доктора медицини

Відвідини інституту послом Індії паном Каулем

Хорова капела університету

Фольклорний ансамбль університету

Акредитація Вінницького державного університету ім. М. І. Пирогова

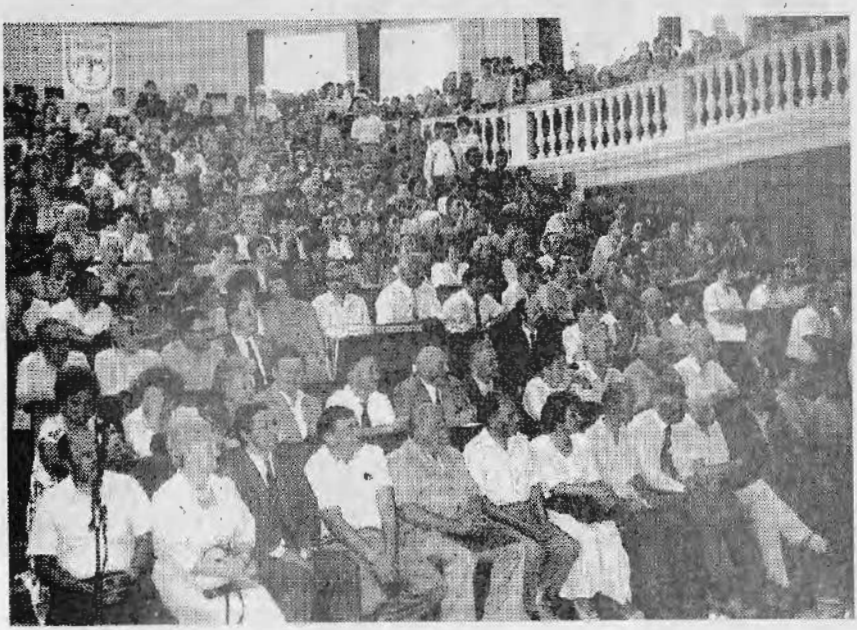

Виступ танцювального ансамблю університету

Учасники художньої самодіяльності інституту
доц. Ричко А. В. та асистент Пустоваренко О. С.

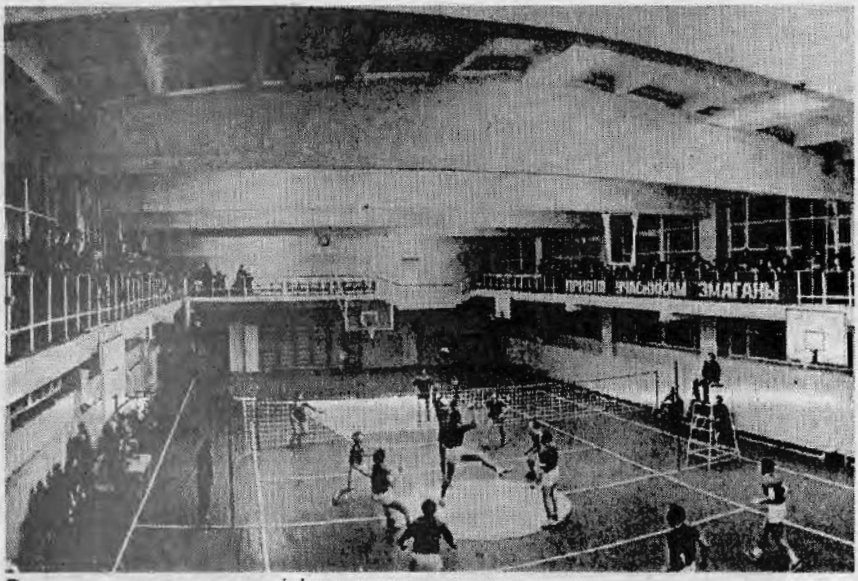

В спортивному залі інституту

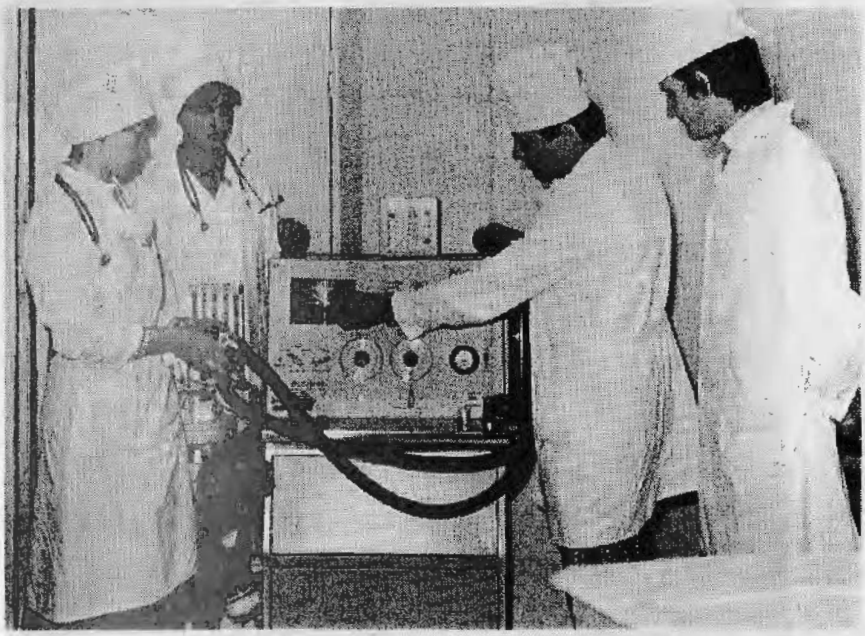

Практичні заняття в реанімаційному відділенні дитячої обласної лікарні

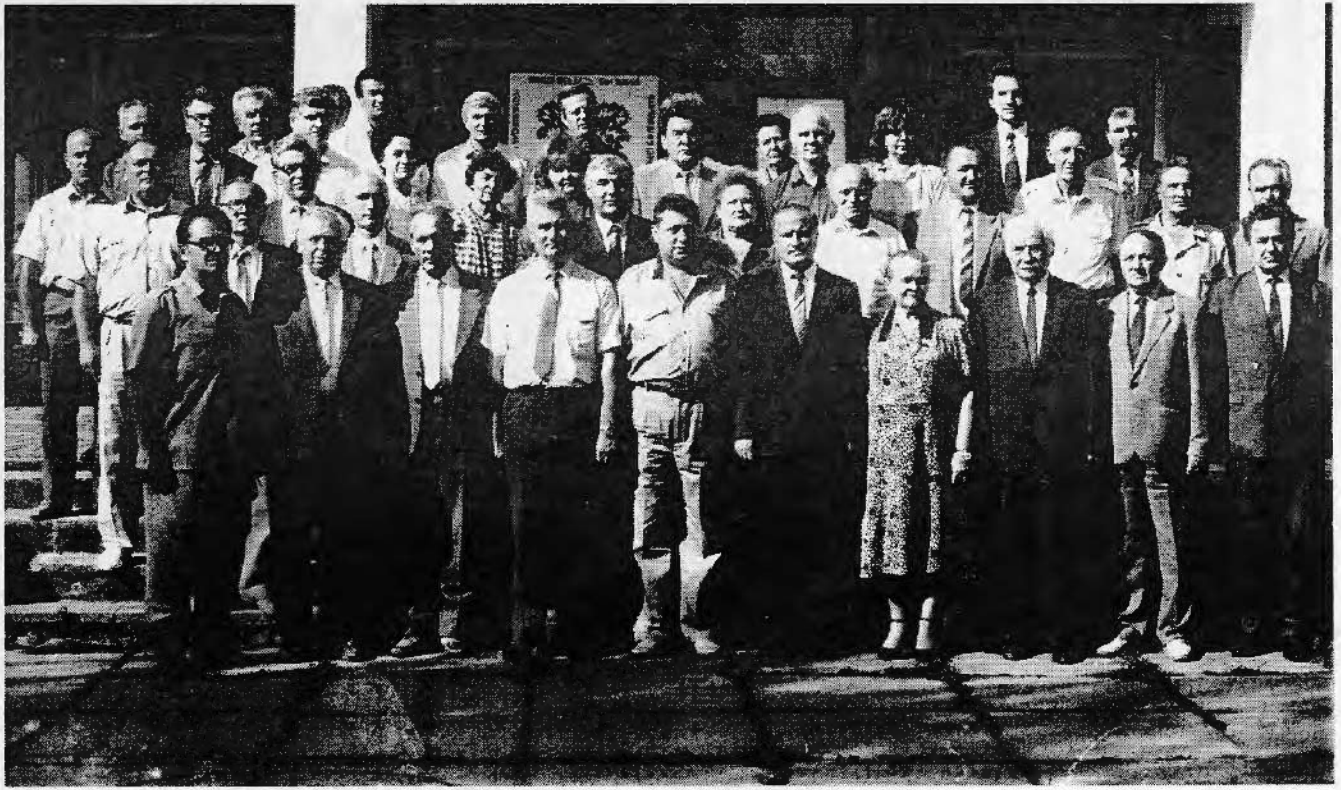

Рада університету 1994 р.

Доктори наук, професори, декани Вінницького державного медичного університету ім. М. І. Пирогова

Білик Василь Данилович,
доктор медичних наук, професор, зав. кафедрою нервових хвороб з курсом нейрохірургії. Засл. працівник вищої школи України, Лауреат Державної премії України.

Болюх Борис Афанасійович,
доктор медичних наук, доцент, зав. кафедрою променевої діагностики, променевої терапії та онкології.

Братусь Ніна Василівна,
доктор медичних наук, професор кафедри нормальної фізіології. Заслужений діяч науки і техники України

Булат Леонід Мойсєєвич,
доктор медичних наук, доцент кафедри дитячих хвороб лікувального факультету

Василенко Галина Леонідівна, кандидат філологічних наук, професор. Декан підготовчого факультету для іноземних громадян, зав. кафедрою українознавства.

Вієвська Галина Анатоліївна, доктор медичних наук, професор, зав. кафедрою психіатрії та медичної психології

Вієвський Микола Анатолійович, доктор медичних наук, професор, зав. кафедрою патфізіології

Гавура Віктор Васильович, доктор медичних наук, професор кафедри дитячих інфекційних хвороб

Гайструк Анатолій Никифорович, доктор медичних наук, професор, зав. кафедрою акушерства та гінекології №2

Годлевський Аркадій Іванович, доктор медичних наук, професор, зав. кафедрою факультетської хірургії

Головенко Софія Віталіївна, доктор медичних наук, асистент кафедри психіатрії та медичної психології

Головцев Юрій Миколаєвич, доктор медичних наук, професор кафедри пропедевтичної терапії

Гнатюк Олександр Іванович,
доктор медичних наук, професор
кафедри дитячих хвороб
педіатричного факультету.
Лауреат Державної премії України

Грешило Михайло Сергійович,
доктор медичних наук, професор
кафедри дитячих хвороб
факультету вдосконалення
лікарів

Григоренко Петро Петрович,
доктор медичних наук, професор,
зав. кафедрою акушерства
і гінекології факультету
вдосконалення лікарів

Гунько Ганна Андріївна,
доктор медичних наук, асистент
кафедри наркології, психіатрії
і психотерапії факультету
вдосконалення лікарів

Давидюк Анатолій Трохимович,
доктор історичних наук, професор,
зав. кафедрою суспільних наук

Даниленко Іван Михайлович,
доктор философських наук,
професор кафедри суспільних
наук

Девятко Дмитро Григорович,
доктор медичних наук, професор
кафедри загальної гігієни

Денисюк Віталій Іванович,
доктор медичних наук, професор,
зав. кафедрою госпітальної
терапії №2

Дерепа Кузьма Петрович,
доктор медичних наук, професор,
зав. кафедрою оториноларингології

Дубовий Олександр Фомич,
доктор медичних наук,
професор кафедри
факультетської терапії

Жученко Сергій Павлович,
доктор медичних наук, професор,
проректор по навчальній роботі,
професор кафедри загальної
хірургії

Жученко Петро Григорович,
доктор медичних наук,
професор кафедри акушерства
та гінекології №1

Зелінський Борис Олексійович,
доктор медичних наук, професор,
зав. кафедрою ендокринології

Каблукова Олена Касіянівна,
доктор медичних наук,
зав. кафедрою дитячих
хвороб факультету
вдосконалення лікарів

Кадощук Тарас Адамович,
доктор медичних наук,
професор кафедри загальної
хірургії.
Лауреат Державної премії
України

Кириленко Варим Арсентієвич,
доктор медичних наук, професор,
зав. кафедрою дитячих
інфекційних хвороб

Кириченко Дмитро Федорович,
доктор медичних наук, професор, проректор по лікувальній роботі, зав. кафедрою інфекційних хвороб

Коган Борис Йосипович,
доктор медичних наук, професор, керівник науково-дослідного центру університету

Козлова Світлана Олександрівна,
доктор медичних наук, доцент, зав. кафедрою судової медицини

Костюк Григорій Якович,
доктор медичних наук, професор, зав. кафедрою оперативної хірургії і топографічної анатомії

Кукуруза Юрій Петрович,
доктор медичних наук, професор,
зав. кафедрою дитячої хірургії

Кучеренко Олена Михайлівна,
доктор медичних наук,
доцент кафедри
пропедевтичної терапії

Кучук Олександр Павлович,
доктор медичних наук, професор
кафедри госпітальної терапії

Латенко Яків Петрович,
доктор медичних наук, професор
кафедри інфекційних хвороб

Луцюк Микола Борисович,
доктор медичних наук, професор,
зав. кафедрою біологічної та
загальної хімії

Ляшенко Іван Никифорович,
доктор медичних наук, професор,
зав. кафедрою шкірних та
венеричних хвороб

Мазорчук Борис Федорович,
доктор медичних наук, професор,
зав. кафедрою акушерства та
гінекології №1

Маковська Єлізавета Іванівна,
доктор медичних наук, професор
кафедри патанатомії

Маленький Василь Павлович,
доктор медичних наук, професор,
зав. кафедрою госпітальної
терапії №1

Мітюк Іван Ілліч,
доктор медичних наук, професор,
зав. кафедрою госпітальної
хірургії

Міщук Іван Ілліч,
доктор медичних наук, професор,
зав. курсом анестезіології

Мороз Василь Максимович,
доктор медичних наук,
професор, ректор університету,
зав. кафедрою нормальної
фізіології. Заслужений діяч
науки і техніки України.

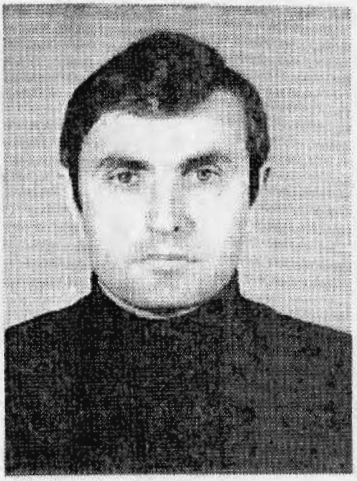

Мостовий Юрій Михайлович,
доктор медичних наук, професор,
зав. кафедрою пропедевтичної
терапії

Набухотний Терентій Кирилович,
доктор медичних наук, професор,
зав. кафедрою дитячих хвороб
педіатричного факультету

Нечипорук Віктор Матвієвич,
доктор медичних наук, професор
кафедри факультетської
хірургії

Павлюк Віра Петрівна,
доктор медичних наук,
доцент кафедри
дитячих хвороб лікувального
факультету

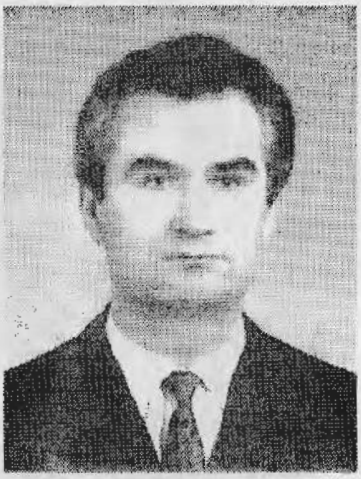

Палій Гордій Кіндратович,
доктор медичних наук, професор, проректор по міжнародних зв'язках, зав. кафедрою мікробіології. Заслужений діяч науки і техніки України.

Пентюк Олександр Олексієвич,
доктор медичних наук, професор кафедри біологічної та загальної хімії

Піскун Раіса Петрівна,
доктор біологічних наук, зав. кафедрою медичної біології

Процек Олена Герасімовна,
доктор медичних наук, професор, проректор по науковій роботі, зав. кафедрою соціальної гігієни та організації охорони здоров'я

Пухлик Борис Михайлович,
доктор медичних наук, професор,
зав. кафедрою фтизіатрії

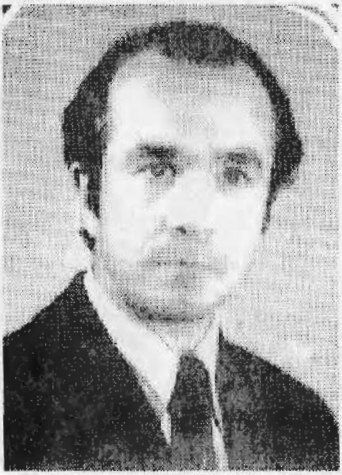

Пушкар Михайло Степанович,
доктор медичних наук, професор,
зав. кафедрою гістології

Решоткіна Лариса Порфирівна,
доктор медичних наук, професор
кафедри дитячих хвороб
педіатричного факультету

Чорнобровий Вячеслав Миколаєвич,
доктор медичних наук, професор,
зав. кафедрою поліклінічної
підготовки

Ситнік Іван Артемович,
доктор медичних наук, професор
кафедри акушерства
та гінекології №1

Солдан Йосип Романович,
доктор медичних наук,
професор,
зав. кафедрою офтальмології

Степанюк Георгій Іванович,
доктор медичних наук,
професор,
зав. кафедрою фармакології

Столярчук Олександр Олександрович,
доктор медичних наук,
професор кафедр
фармакології. Заслужений
працівник вищої школи України

Чорнобровий Микола Петрович,
доктор медичних наук, професор кафедри хірургії факультету вдосконалення лікарів

Царюк Микола Борисович,
доктор медичних наук, професор, зав. кафедрою дитячих хвороб лікувального факультету

Фіщенко Володимир Олександрович,
доктор медичних наук,
зав. кафедрою ортопедії та травматології

Сєркова Валентина Константинівна,
доктор медичних наук, професор, зав. кафедрою факультетської терапії

Сторожук Борис Григорович,
доктор медичних наук,
асістент кафедри факультетської терапії

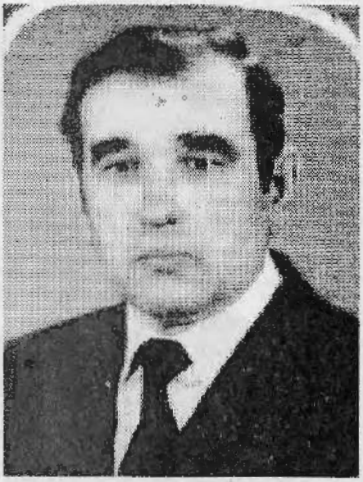

Шапаренко Павло Пилипович,
доктор медичних наук, професор,
зав. кафедрою нормальної анатомії

Шеверда Михайло Григорович,
доктор медичних наук, професор
кафедри госпітальної терапії №2

Шевчук Віктор Іванович,
доктор медичних наук,
професор кафедри
ортопедії та травматології

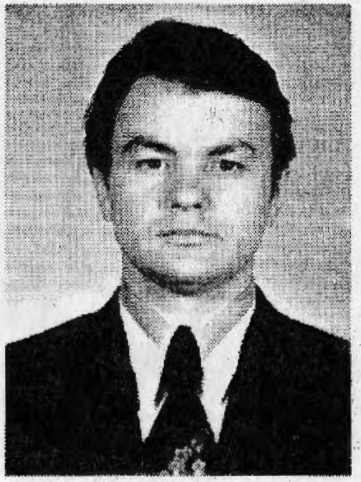

Юзько Олександр Михайлович,
доктор медичних наук,
доцент кафедри акушерства і
гінекології факультету
вдосконалення лікарів

Яковлева Ольга Олександрівна,
доктор медичних наук,
професор, зав. курсом
клінічної фармакології

Бориско Олексій Семенович,
декан факультету
удосконалення
лікарів

Василенко Галина Леонідівна,
декан підготовчого
факультету для іноземних
громадян

Загниборода Петро Кузьмич,
декан медичного факультету

Постоповська Тамара Тимофіївна,
декан стоматологічного
факультету

Потолочний Петро Леонтійович,
декан лікувального факультету

Псюк Степан Кіндратович,
декан педіатричного
факультету

Вінницький державний медичний університет ім.М.І.Пирогова: Матеріали з історії університету / Під ред. В.М.Мороза. - Вінниця: ВДМУ, 1994. - с.

Підписано до друку 19.09.1994. Зам. №386. Тир. 250
Типографія Вінницького державного медичного університету
Вінниця, Пирогова, 56